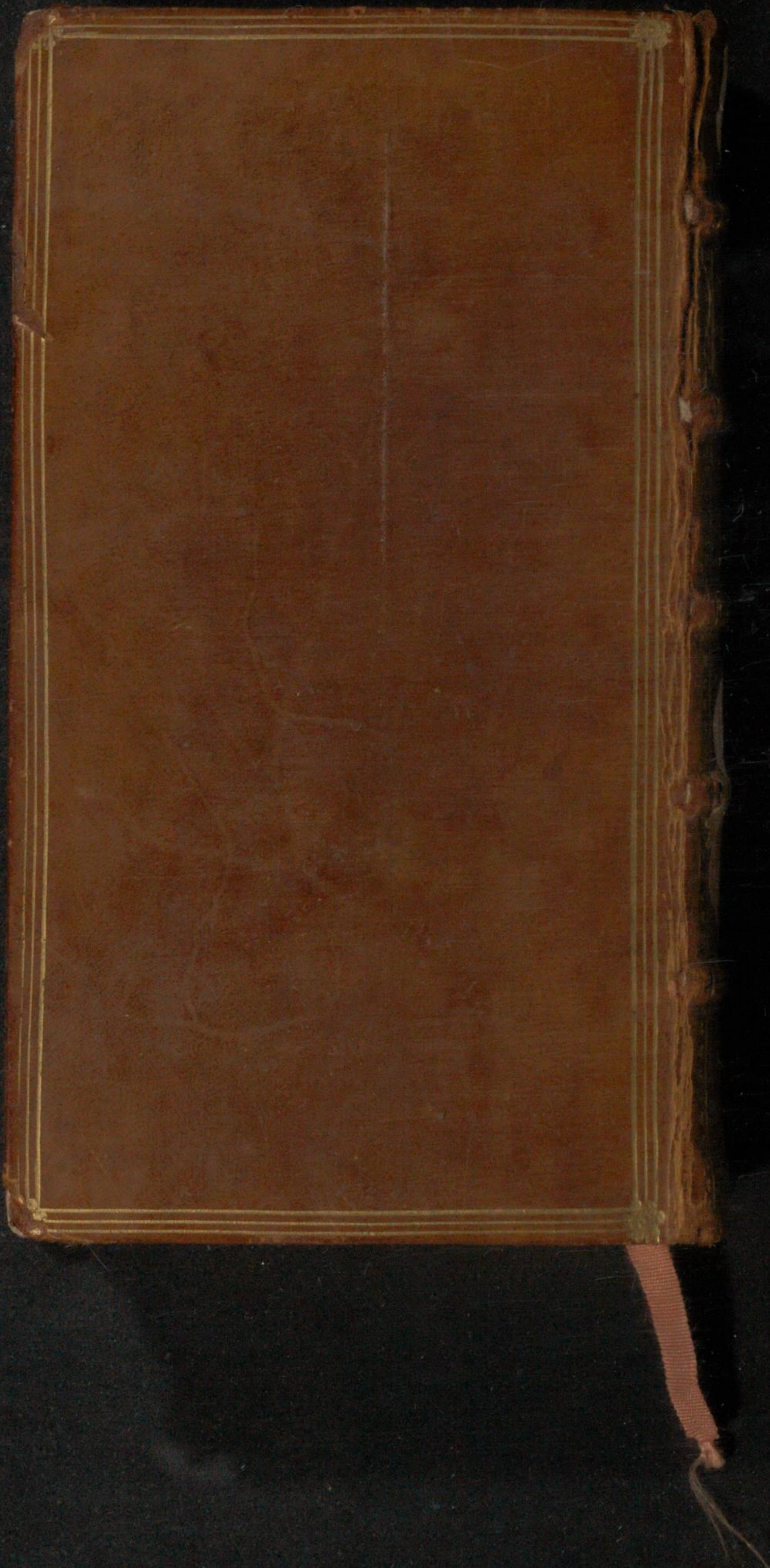
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

n°

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

em//ean

Vide Literary Journal Imp: London
1730 Vol 1 p 209

mf D 26

N°. 56. 2 Vol.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Elzevir
Bérard. p. 109
Motteley. 212

~~Elzevier~~
~~A.162~~

KW 235
D 23
1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

PRÆADAMITÆ.

SIVE

EXERCITATIO

ſuper Verſibus duodecimo, decimo-tertio, & decimoquarto, capitis quinti Epiſtolæ D. Pauli ad Romanos.

QVIBVS INDVCVNTVR

Primi Homines ante Adamum conditi.

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

ANNO SALVTIS,
M. DC. LV.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ELENCHVS CAPITVM
quæ continentur in Exercitatione.

CAPVT I.

Verba Apoſtoli. Imputationem peccati cœpiſſe à tranſgreſſione legis Dei, quam Adamus violavit: deſiiſſe in Chriſto. Antitheſis inter Adamum & Chriſtum. *Pag.* 7

II. De lege Dei data Adamo. Item de variis legibus humanis & divinis, quæ fuerunt ante legem Dei datam Moſi. 9

III. De quatuor hominum ſtatibus: ſub natura: ſub lege: ſub gratia: ſub gloria. Tempus legis ſtatuendum eſſe ab Adamo, non à Moſe. 13

IV. Peccatum fuiſſe imputatum ab Adamo uſque ad Moſem. 15

V. Probatur idem quod ſuperiori capite probatum eſt. 18

VI. Infantes peccaviſſe ad tranſgreſſionis Adami ſimilitudinem. Et de variis ſimilitudinis acceptionibus. 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

VII. Infantes peccaviſſe ad tranſgreſſionis Adami ſimilitudinem, ſecundum ſuperiores omnes acccceptiones ſimilitudinis. 23

VIII. Anxietas interpretum in explicatione horum verſuum. Statuere, primos homines creatos ante Adamum, neque officere doctrinæ Chriſtianæ, neque hiſtoriæ Geneſeos: imo utramque elucidare. Congruere omnino cum hiſtoriis & monumentis Gentium. 25

IX. Textus Apoſtoli. Analyſis verſus duodecimi. De imputatione peccati, & de regno mortis. 30

X. Analyſis verſus decimi tertii. Legem hic intelligendam, datam Adamo. Aſſeritur vulgata lectio. 32

XI. Analyſis verſus decimiquarti. De regno mortis ab Adamo uſque ad Moſem. Moſem hic ſumi pro lege data Moſi. 34

XII. Duo tempora notari ab Apoſtolo. Vnum, à lege. Alterum, ante legem. Sive, quod idem eſt, Vnum ab Adamo; Alterum, ante Adamum. 36

XIII. Creati homines ante Adamum non peccaverant ad ſimilitudinem tranſgreſſionis Adami. Legendum hic, *peccaverant*, non *peccaverunt*. 38

XIV. Peccatum dari materiale & formale non imputatum, & imputatum. Similitudinem tranſgreſſionis Adami poſitam in imputatione, non actu tranſgreſſionis ejus. 40

XV

XV. Quæ ſit vera ſimilitudo tranſgreſſionis Adami, per Oſeam Prophetam. 43
XVI. Neminem potuiſſe unquam peccare actualiter ſicut Adam peccavit. Infantes verius peccaviſſe ad ſimilitudinem tranſgreſſionis Adami quam adultos. Legem Moſaicam expreſſam ad ſimilitudinem legis Adamicæ. Legem Adamicam hoc loco intelligendam. 45
XVII. Peccata facta ante legem, neque imputata, neque ad ſimilitudinem tranſgreſſionis Adami. Peccata facta poſt legem, imputata, & facta ad ſimilitudinem tranſgreſſionis Adami. De peccato mortuo, & vivis hominibus ante legem & Adamum. 47
XVIII. Introducitur vivus homo abſque lege, vel ante legem & Adamum, loquens ſecundum mentem D. Pauli. 49
XIX. Peccatum Adami fuiſſe retro imputatum primis hominibus ante Adamum conditis: & damnationem mortis ex illo peccato, retro regnaviſſe in illos. Qua de cauſa illud fieri debuerit. 54
XX. Peccata præcedentia, de quibus locutus eſt D. Paulus cap. 3. hujus epiſtolæ; eadem eſſe quæ facta ante legem & Adamum; quia legem & Adamum præceſſerunt. 55
XXI. Quomodo cenſeri poſſit, peccatum Adami fuiſſe retro imputatum primis hominibus ante Adamum conditis: nec non da-

mnationem mortis ex illo peccato, retro regnaviſſe in illos. 57
XXII. Analyſis continua horum verſuum Apoſtoli. 59
XXIII. Adamum dici primum hominem, qua ratione Chriſtus ſecundus homo eſt. 62
XXIV. Adamum dici primum hominem, qua ratione primus homo peccator eſt. Imputationem peccati Adamici, non fluxiſſe ex Adami traduce. 64
XXV. Explicatur D. Paulus Actorum capite 17. Ex uno ſanguine, non eſſe, ex uno Adamo. 67
XXVI. Exercitationis epilogus. 69

EXER-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

EXERCITATIO
Super Verſibus, duodecimo, decimo-tertio, & decimoquarto, capitis quinti, Epiſtolæ D. Pauli ad Romanos.

CAPUT I.

Verba Apoſtoli. Imputationem peccati cœpiſſe à tranſgreſſione legis Dei, quam Adamus violavit: deſiiſſe in Chriſto. Antitheſis inter Adamum & Chriſtum.

P*Aulus Apoſtolus, Epiſtola quam ſcripſit ad Romanos, capite quinto, verſibus* 12. 13. *&* 14. *hæc ait.*

XII. Sicut per unum hominem peccatum intravit in Mundum, & per peccatum mors: ita etiam in omnes homines mors pervaſit, in quo omnes peccaverunt.

XIII. Nam uſque ad legem peccatum erat in Mundo. Peccatum vero non imputabatur, non exſiſtente lege.

XIV. Regnavit autem mors ab Adamo uſque ad Moſem: In eos etiam qui non peccaverant ad ſimilitudinem tranſgreſſionis Adami; qui eſt typus futuri.

Vulgati Interpretes explicant illud, Vſque ad le-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

legem, *decimitertii verſus; de tractu illo temporis qui interceſſit ab Adamo uſque ad Moſem. Per quod tempus ſtatuunt peccatum quidem fuiſſe in Mundo, ſed non datum fuiſſe crimini; ſive non fuiſſe imputatum, ut vulgo dicitur. Statuunt, inquam, peccatum cœpiſſe imputari à Moſe, non autem ab Adamo.*

Verum hoc (præfabor pacem tantorum Virorum) pugnare mihi videtur fronte adverſa, cum eo quod voluit dicere Apoſtolus: imo quod ſignificanter expreſſit, quamvis leviter attigiſſe videatur. Voluit enim illud, & hic eſt ſenſus perpetuus hujus loci. Homines à Deo depulſos propter unum hominem-peccatorem, rediiſſe in gratiam propter unum Hominem-Deum. Peccatum intraviſſe in Mundum, per unum hominem-peccatorem, qui legem Dei prætergreſſus eſt: abſolutionem de peccato illo, quæ Iuſtitia *&* Iuſtificatio *appellatur, intraviſſe in Mundum, per unum Hominem-Deum, qui legi divinæ paruit, & piacularis factus eſt ob culpam illius hominis peccatoris. Hominem illum peccatorem typum fuiſſe, ſed typum oppoſitum, hujus hominis Dei. In hac tamen oppoſitionis comparatione voluit Apoſtolus, imputatiorem, ut ita dicam, fuiſſe gratiam hujus hominis-Dei, tranſgreſſione hujus hominis-peccatoris: potiorem hujus juſtificationem reatu illius: plenius & potentius hujus obſequium illius pervicacia. Vbi perpetua viget antitheſis inter illum & hunc. Ille eſt Adamus, hic eſt Ieſus Chriſtus. Ille eſt primus Adamus, hic eſt ſecundus Adamus.*

Vo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Voluit item Apoſtolus, per temeratam illam primam legem Dei, ab illo primo homine Adamo, homines omnes inimicos & hoſtes Dei evaſiſſe: per transgreſſionem illius legis omnes homines peccaviſſe: per contumaciam illius hominis, omnes homines peccatores effectos: per illud peccatum, quod eſt tranſgreſſio illius legis, mortem pervaſiſſe in omnes homines, mortem regnaviſſe. Illud autem demonſtravit Apoſtolus evidentiſſime: nec cæcutire poſſumus in tanta luce, niſi forte quia nimia eſt. Nimirum ut nobis conſtet, imputationem peccati cœpiſſe à tranſgreſſione legis Adamo datæ, non autem à lege data Moſi. Cœpiſſe ab Adamo, desiiſſe in Chriſto. Nulla enim hic antitheſis inter Moſem & Chriſtum. Typum, ſive antitypum Chriſti unicum, conſtituit hoc capite Adamum D. Paulus.

CAPVT II.

De lege Dei data Adamo. Item de variis legibus humanis & divinis, quæ fuerunt ante legem Dei datam Moſi.

LEx Dei data Adamo illa fuit, cujus transgreſſio, ut prædixi, Adamum, & in illo omnes homines fecit hoſtes Deo: quæ armavit Angelum enſe fulmineo, ut illum, & in illo omnes homines Paradiſo detruderet. Lex Dei illa fuit, quæ Adamum, & in illo omnes homines effecit peccatores, reos, contumaces: per quam peccatum intravit in Mundum: per quam omnes homines peccaverunt: per quam mors pervaſit in omnes homines. Et de illa lege intelligenda ſunt verba hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Apoſtoli : Vſque ad legem peccatum erat in Mundo. *Quippe quæ lex Adami, vel data Adamo, princeps fuit legum omnium. Quæ lex legum, & per excellentiam* LEX *ſimpliciter dici debuit.*

Reliquæ leges ſua nomina ſortitæ ſunt. Lex enim naturæ illa eſt, quæ dicitur recta ratio: *unde leges gentium ortæ ſunt: à quibus itidem fluxerunt leges civiles, quæ ſecundum varios Legumlatores varia ſibi induerunt nomina. Tales olim fuerunt, vel duriores Lycurgi leges, vel molliores Solonis conſtitutiones, vel quæ tulere ſtrictiora jura Decemviri, vel quæ edixere remiſſiora Prætores.*

Imo & leges Dei varias indictas fuiſſe Iudæis, longe ante legem datam Moſi, conſtat ex Geneſi ipſa, cap. 26. ubi Deus Iſaacum affatur his verbis. Benedicentur in ſemine tuo omnes Gentes terræ, eo quod obedierit Abrahamus voci meæ, & cuſtodierit præcepta & mandata mea, & ceremonias legeſque ſervaverit. *Quibus patet maniſeſtiſſime, præcepta & mandata Moſaica non fuiſſe prima præceptorum & mandatorum Iudæis præſcriptorum, ut creditur: Cæremonias Moſaicas non fuiſſe primas Cæremoniarum Iudaicarum, ut creditur: Leges Moſaicas non fuiſſe primas legum Iudaicarum, ut creditur. Sed longe ante Moſem præcepta & mandata alia ſtatuta Iudæis; cæremonias alias inſtitutas; & leges alias Dei populo huic ſancto & electo decretas & ſancitas fuiſſe. Iudæos autem hoc loco intelligo: non filios Abrahami tantum, qui vocantur* ſemen Abrahæ; *ſed & patres omnes Abrahami ipſius, Adami poſteros.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Verum inquies: Quæ præcepta & mandata legimus præſcripta unquam fuiſſe Iudæis ante Moſem? Laudabo ſanctificationem Sabbati: mundorum & immundorum diſcretionem: abſtinentiam à ſuffocatis: quæ legimus mandata & præcepta fuiſſe Iudæis longe ante Moſem. Quas inquies cæremonias legimus ante Moſem fuiſſe unquam in uſu apud Iudæos? Cæremonias laudabo illas, quibus ſacrificiorum ritus conſtitit apud Iudæos, longe ante Moſem. Quin & cultus Dei varios inſtitutos; ab Adamo, uſque ad Enos filium Sethi: ab Enos filio Sethi, uſque ad Abrahamum: ab Abrahamo uſque ad Moſem. Scriptum nimirum eſt Geneſeos cap. 4. Sed & Seth natus eſt filius, quem vocavit Enos. Iſte cœpit invocare in nomine Domini. *Certe invocabatur Dominus nomine aliquo, ab Adamo & Setho, ante Enos. Sed invocare cœpit Enos Dominum nomine alio, quo Adamus & Sethus illum invocaverant. Additam vero legimus circumciſionem Abrahamo. Et revelatum nomen* Iehovæ, *Moſi; Iudæis antea inauditum.*

Quas vero legimus, inquies, ſancitas unquam fuiſſe leges Iudæis, ante legem Moſis? Leges aſſeram audacter illas, quas hoc loco Geneſeos ſervaviſſe dicitur Abrahamus. Imo, ſecundum quas notum eſt, longe ante Moſem, honoratos fuiſſe parentes à filiis ſuis: animadverſum in homicidas: prohibita adulteria: interdicta latrocinia: imo & vetitam concupiſcentiam, ſcelerum cauſam & fomitem. Quæ omnia vulgus Theologorum putat initium habuiſſe à Moſe tantum: quamvis certiſſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

mum ſit, communia illa fuiſſe legum omnium divinarum & humanarum: inſtituta & obſervata longe ante Moſem. Vtpote quæ emanaverint, non à Moſe ut vulgo creditur; ſed à jure ipſo naturali, gentium, & civili: imo à præcepto ipſo divino, longiſſime ante Moſem.

Lex ſane Moſaica jus ſuum, illudque præcipuum, habuit apud Iudæos; ſed ſuum ſucceſſive tempus, diſtinctum ab aliis & primis legibus Iudaicis. Qualis mos eſt apud omnes populos, quorum poſteriores leges priores antiquant. Imo proprie, conſtitit lex Moſaica in cæremoniis peculiaribus; in peculiari ratione ſacrificiorum; & in peculiari jure Sacerdotii. Quæ non erant in uſu ante Moſem; & à Chriſto abrogata ſunt.

Nullibi autem ſcriptum eſt, peccatum fuiſſe imputatum omni generi humano, propter leges illas violatas, ſive naturales, ſive gentium, aut civiles: propter temeratas leges illas Dei quæ in deſuetudinem abierunt: propter abdicatam circumciſionem, & inobſervatum Moſem. Sed ſcriptum eſt diſertiſſime & conceptiſſime; peccatum intraviſſe in Mundum, per legem perruptam ab Adamo: Imputatam fuiſſe tranſgreſſionem legis illius omnibus hominibus: & per tranſgreſſionem legis illius mortem perVaſiſſe in omnes homines. Vnde innoteſcat, legem datam Adamo, tanquam generaliſſimam, & legem legum, Legem *ſimpliciter dici & audire debuiſſe hoc loco.*

CAPUT III.

De quatuor hominum ſtatibus : ſub natura : ſub lege : ſub gratia : ſub gloria. Tempus legis ſtatuendum eſſe ab Adamo, non à Moſe.

Statuſ hominum optime partiti ſunt, qui illos quadrifariam diviſerunt, poſueruntque hoc ordine: primum, ſub natura: ſecundum, ſub lege: tertium, ſub gratia: ultimum, qui erit ſub gloria. Allucinari mihi videntur qui numerant tempus legis à Moſe, quod ſtatui debuit ab Adamo. Tempus inquam legis illius de qua hic dedita opera egit Apoſtolus. Locutus enim eſt de lege illa, in cujus tranſgreſſione homines omnes peccaverunt: & de illo homine qui legem illam perfregit, in quo mors pervaſit in omnes homines. Quæ omnino conveniunt legi datæ Adamo, & Adamo ipſi: nullo modo autem legi Moſaicæ, neque Moſi ipſi. Iudæi enim ſoli peccaverunt in tranſgreſſione legis Moſaicæ. Iudæos ſolos affatus eſt Deus cum legem illam Moſaicam promulgavit. Neque juſte & juridice actum fuiſſet cum omnibus hominibus, ſi mors pervaſiſſet ex tranſgreſſione illius legis, in illos etiam homines quibus lex illa non data fuiſſet: atque adeo qui nullo pacto, & nullo fœdere ſancito, lege illa tenebantur.

Moſes certe miſſus fuerat Iudæis ſolis; non ut in quo Iudæi peccarent: Id eſt, non ut Iudæi peccarent in Moſe peccante: ſed ut unicuique Iudæo ſua ſibi legis illius Moſaicæ tranſgreſſio imputaretur. Res non ita ſe habuit in Adamo. Peccaverunt

runt omnes homines in tranſgreſſione legis illiu quam Adamus egreſſus eſt. Peccatum illud quo ſibi ſoli peccaviſſe viſus eſt Adamus, tranſiit in omnes homines, qui peccaverunt in Adamo peccante. Ratio eſt; quia lex illa data Adamo, lata fuit omnibus hominibus. Et quo momento allocutus eſt Deus Adamum, cum legem illam ſuam ei dabat; allocutus eſt homines omnes. Ita ut juſte & juridice egerit Deus cum omnibus hominibus; quando mors in illos pervaſit ex peccato Adami, & tranſgreſſione legis illius quam Adamus violavit. Quia lex illa putata fuit data omnibus hominibus; qui involuti & aſtricti fuerunt pacto & fœdere illo, quod Deus cum omnibus hominibus in Adamo, tanquam Syndico & defenſore omnium hominum, pepigerat, & percuſſerat.

Quæ cum ita ſint, atque adeo certa ut de illis dubitare religio ſit: fateor me non intelligere, qua ratione tempus illud legis quod quærimus, non debuerit aſſignari ab Adamo. Lex enim primum data Adamo, denotat evidenter, legem primum cœpiſſe ab Adamo. Imo legem illam de qua hic loquitur Apoſtolus; à qua fluxit imputatio peccati. Quæ imputatio cœpit eſſe ab Adamo, à quo & regnum legis cœpit eſſe.

Hujus autem rei veritatem quid attinet quærere per alium interpretem quam per Apoſtolum hoc loco? Nullum ſcilicet fuit regnum mortis, quod non prius pependerit à regno peccati: nullum quinetiam regnum peccati, quod non prius pependerit à regno legis: legis inquam illius, à cujus tranſgreſſio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

greſſione peccatum imputari, mors regnare cœpit. Cauſa igitur antecedens & primigenia peccati & mortis, conſtituenda eſt Lex eadem. Atqui regnum mortis cœpit eſſe ab Adamo per Apoſtolum ipſum hoc loco. Regnavit mors ab Adam uſque ad Moſem. *Cœperit ergo neceſſe eſt multo magis regnum legis ab Adamo ipſo, per eundem Apoſtolum loco eodem. Regnavit lex data Iudæis in Moſe, à Moſe ipſo. Regnavit lex data omnibus hominibus in Adamo, ab Adamo ipſo. Regnavit inquam lex ab Adamo, uſque ad Moſem: vel uſque ad Ieſum Chriſtum. In quo ſcilicet, lex omnis Adamica & Moſaica, & tempus ipſum periit legis utriuſque. Vtpote, à quo tempus Gratiæ cœperit eſſe.*

Conveniens ergo eſt ut definiamus & circumſcribamus tempus Legis, ab Adamo ad Chriſtum. Qua ratione definiemus & circumſcribemus tempus Gratiæ, à Chriſto quando venit in carne, ad eundem Chriſtum cum venerit in ſpiritu ad Gloriam: quæ erit in æternum.

CAPVT IV.

Peccatum fuiſſe imputatum ab Adamo uſq; ad Moſem.

SEd neque illud aſſequi poſſum, quantumvis meditatione contendam: qua ratione probari poſſit, peccatum non fuiſſe imputatum per totum illud tempus quod fluxit ab Adamo uſque ad Moſem. Contrarium enim colligitur ex locis omnibus Geneſeos.

Incipiam ab Adamo ipſo. Quare ergo peccatum fuit imputatum Adamo ipſi? Quare imputatum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

omnibus hominibus, qui in illo peccaverunt? Quare fugatus Adamus, & in Adamo fuſi omnes homines Paradiſo? Quare maledicta terra propter peccatum Adami, niſi terræ, & toti Mundo fuit imputatum? Quare timuit Cainus qui occiderat fratrem ſuum, cum dixit Deo: Major eſt iniquitas mea quam ut veniam merear? *Quare major iniquitas, ſi non mage imputata? quare deneganda Caino venia, ſi non imputanda iniquitas? Quare dixit Lamech uxoribus ſuis:* Quoniam occidi adoleſcentulum in livore meo; ſeptuplum ultio dabitur de Caino: de Lamecho vero ſeptuageſies ſepties? *Quare ultio dabatur de peccato, quod non putabatur eſſe peccatum? quare ultionis, niſi fuiſſent imputationis gradus? Quare legimus Deum* flagellaviſſe Pharaonem plagis maximis, propter Saraï uxorem Abrahami: *niſi reputaviſſet Deus adulterium & Regi & regno? Quare dixiſſet Deus de Sodomitis:* Aggravatum eſt peccatum eorum? *Quæ fuit illa peccati aggravatio, niſi peccati imputatio? Et ſi tunc temporis nullæ fuiſſent imputationes; quare juſtitia decem Iuſtorum ſi degiſſent Sodomis, reputata fuiſſet reliquis Sodomitis in juſtitiam: quæ illorum peccata, quæ peccatorum clamores & aggravationes, id eſt imputationes, ſuſtuliſſet? Quare per illud tempus imputata fides Abrahamo, per quam imputatio peccati auferenda erat? Remedium certè præſupponit morbum. Imputatio fidei præſupponit imputationem peccati. Quare percuſſiſſet Deus Onanum eo quod feciſſet* Rem dete-

ſtabi-

tabilem? *Quæ res illa deteſtabilis; ſi non impu-anda; quæ percuſſione vindicanda foret? Quare voluit Iuda* polluere manus ſuas ſanguine Ioſe-phi fratris ſui? *Quæ fuit illa pollutio quam timuit, ſi non eſt imputatio? Locuti ſunt ad invicem fra-tres Ioſephi, credentes non intelligi: remordebat eos quod in illum peccaverant.* Idcirco, *aiebant*, venit ſuper nos iſta tribulatio. *Et inferius Ruben.* Non-ne dicebam? Nolite peccare in puerum. En ſanguis ejus exquiritur. *Nimirum, exquiſitio ſan-guinis, imputatio effuſi erat. Quare Moſes & ipſe ante legem ſuam latam, præcipiti curſu aufugit in deſertum, propter occiſum Ægyptium; niſi ſuppli-cium veritus eſt à Iudicibus Ægyptiis, qui ejus ſanguine parentaſſent occiſo Ægyptio? Quare ergo ab Adamo uſque ad Moſem, inſtituta fuerunt ſa-crificia, quæ fuerunt peccatorum expiationes; niſi fuerunt per illud tempus peccatorum imputatio-nes? Ratio enim poſtulat, ut quod remittitur, non imputetur, quod imputatur, vindicetur.*

Quod ſi demum nobis licet, ut par eſt, judicium ferre de reatibus & imputationibus peccati, per pœnas quæ ſequuntur reatus & imputationes pec-cati: nullum certe peccatum fuit æque imputa-tum, à Moſe uſque ad nos, qualia fuere imputata ab Adamo uſque ad Moſem. Non enim dicuntur cataractæ cœli effuſæ, vel fornaces ſuperæ deſcen-diſſe & crepitaviſſe, in perniciem hominum pec-cantium à Moſe uſque ad nos; qualia leguntur de diluvio, & de conflagratione Sodomitarum, ab Adamo uſque ad Moſem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

CAPUT V.

Probatur idem quod ſuperiori capite probatum eſt.

VErum, quid procul à me quæro quod juxta me eſt, quodque in hoc textu eſt? Quare dix[it] Apoſtolus, peccatum intraviſſe in mundum pe[r] Adamum; & per peccatum mortem? Ad qui[d] enim intravit peccatum in mundum, niſi ut mun[do] imputaretur? Quæ enim eſt irruptio illa pecca[ti] in mundum; ſi non eſt imputatio peccati, quæ a[b] Adamo involvebat mundum ſub condemnatio[ne]m mortis, ex peccato Adami? Quod vero ex[]preſſius argumentum imputationis expreſſiſſim[e] potuit adduci quam illud; quo cenſentur homine[s] omnes inimici, & facti hoſtes Deo? Quæ rurſu[s] major imputationis nota potuit inuri peccato illi, vel potuit exprimi ab Apoſtolo; quam pœna mortis quæ tale peccatum ulta eſt? Quæ enim eſt relatio mortis ad peccatum, eadem eſt ultionis ad imputationem. Apoſtolus autem aſſeruit ipſiſſimis verbis hoc loco; Mortem regnaviſſe, ab Adamo uſque ad Moſem. *Regnaviſſe; per imputationem peccati. Contra enim rerum ordinem regnaviſſet mors, per illud tempus quod interceſſit ab Adamo uſque ad Moſem; niſi per illud etiam tempus imputatum fuiſſet peccatum. Quorſum enim pœna ubi non eſt reatus? Quid porro reatus eſt, ſi non eſt imputatio? Sunt certe hæc reciproca, pœna & reatus, mors & peccatum. Pœna præſupponit reatum; mors præſupponit peccatum. Regnavit mors ab Adamo. Recte concludetur, Ergo imputatum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

atum fuit peccatum ab Adamo. At ſi voluiſſet Apoſtolus, peccatum non fuiſſe imputatum ab Adamo uſque ad Moſem, ſed cœpiſſe imputari à Moſe : nec debuerat dicere, mortem regnaviſſe ab Adamo. Imo illud tantum ; regnaviſſe à Moſe uſque ad Ieſum Chriſtum, qui finis fuit legis Moſaicæ : per quod tantummodo tempus intelligunt Interpretes peccatum fuiſſe imputatum.

Hoc autem me magis movet : quod Interpretes ipſi vertentes verba hæc verſus 18. *hujus capitis:* Ἄρα οὖν ὡς δι᾽ ἑνὸς παραπτώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα : *tranſtulerunt hoc modo.* Sicut per unam offenſam (*intelligunt autem offenſam Adami*) reatus venit in omnes homines in condemnationem. *Quare ſubaudiverunt Interpretes reatum illum, qui non eſt in Græco? Quis eſt reatus ille ex offenſa Adami, ſi non eſt imputatio ex offenſa Adami? Patet ergo per ipſos etiam Interpretes, peccatum fuiſſe imputatum ab Adamo, per totum illud tempus quod ab illo uſque ad Moſem interjectum eſt.*

CAPVT VI.

Infantes peccaviſſe ad tranſgreſſionis Adami ſimilitudinem. Et de variis ſimilitudinis acceptionibus.

A*T, quam facile abyſſus abyſſum invocat, tam proclive eſt, incommodum ſequi incommodum. Hinc factum eſt quod Interpretes, qui noluerunt peccatum fuiſſe imputatum ab Adamo uſque ad Moſem ; cum venerunt ad illam partem decimiquarti verſus hujus capitis, quæ dicitur:* Mortem

tem regnaviſſe, in eos etiam qui non peccaverant ad ſimilitudinem tranſgreſſionis Adami: *cogitaverunt diſſimilitudinem inter peccata adultorum, & peccata infantium: inter peccata actualia, & peccata originalia: de quibus ne minimam fecit hic mentionem Apoſtolus: hic enim non erat his locus. Voluerunt ſcilicet Interpretes, Apoſtolum intellexiſſe hoc loci; Infantes non peccaviſſe ad ſimilitudinem tranſgreſſionis Adami, quia non peccaverant actualiter quemadmodum Adamus peccaverat. In eos tamen mortem regnaviſſe ſicut in adultos, qui peccaverant actualiter, quemadmodum (ut autumant) Adamus peccaverat: ac proinde (ut ſibi volunt) ad tranſgreſſionis Adami ſimilitudinem.*

Verùm quærerem: Qua ratione potuiſſet mors actualiter regnare in Infantes, quemadmodum mors eadem regnaverat in Adamum: niſi Infantes actualiter peccaviſſent quemadmodum Adamus peccaverat? Qua ratione, inquam, potuiſſent Infantes mori revera & actualiter, ad ſimilitudinem mortis quæ infligebatur ex peccato Adami: neque peccaviſſe revera & actualiter, ad ſimilitudinem tranſgreſſionis & peccati ipſius Adami? Præſertim, cum mors ſit peccati opſonium, *ut loquitur Apoſtolus capite 6. hujus epiſtolæ; & ſequatur naturam, quæ ſimilitudo eſt, peccati ſui.*

Quærerem rurſus: Qui fuiſſent illi adulti, vel qui fuiſſent illi infantes, ante Adamum geniti, qui peccaviſſent vel non peccaviſſent ad ſimilitudinem peccati Adamici? Dixit enim diſertiſſime

Apoſto-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Apoſtolus : Mortem regnaviſſe ab Adamo, in eos etiam qui non peccaverant. Ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας. Τὸ, peccaverant, *denotat tempus præcedens tempus illud primum, quo mors regnare cœpit.* Τὸ, etiam, *denotat aliquid quod extra ordinem videtur: Mortem ſcilicet regnaviſſe, retro etiam à ſuo principio. Neque ſane tam facile eſſet expedire ſe ab his incommodis, ſi preſſius urgerentur.*

Sed his omiſſis, ulterius progredior : proboque, Apoſtolum intellexiſſe ; Infantes etiam Adami nepotes peccaviſſe ad ejus tranſgreſſionis ſimilitudinem. Dixit enim, omnes homines : *non ætatem diſtinxit : neque enim adultus magis eſt homo quam infans: dixit, inquam,* omnes peccaviſſe in Adamo. *At, ſi peccaverunt Infantes in Adamo :* Ergo *multo magis ad ejus tranſgreſſionis ſimilitudinem. Cenſetur enim quaſi in eandem Adami tranſgreſſionem impegiſſe, qui in tranſgreſſione Adami peccavit. Imo quotquot fuerunt adulti ut infantes, inſiti à cunis ipſis in Adamo, & in radice tranſgreſſionis Adamicæ: per hanc ſuam inſitionem participes facti fuerunt radicis, id eſt ipſius tranſgreſſionis. Ergo multo magis participes ſimilitudinis ejus.*

Potuit rurſus peccari ad ſimilitudinem tranſgreſſionis Adami, vel ſimilitudine ſpiritali, vel ſimilitudine naturali. Similitudine ſpiritali, quæ imputatio eſt : qua ſpiritu & mente concipitur idem quis peccaviſſe quod alius peccavit. Similitudine naturali, quæ naturæ propagatio eſt : qua fortes creari fortibus, & peccatores peccatoribus generari putantur. Simi-

Similitudo porro hæc naturalis, dicitur duob modis. Primo, ſumitur pro imagine. Imo idem ſu ſimilitudo & imago, Geneſ. 1. Faciamus hom nem ad imaginem & ſimilitudinem noſtra *Atq; ea ſignificatione Infantes referre patres ſu & ſimiles patribus ſuis dicuntur. Hinc illa ſu apud Iureconſultos repræſentationum ſive imag num jura, conceſſa infantibus ut adultis: imo no dum natis, ventres in poſſeſſionem miſſi. Sed de h ſatis. Sufficiat hic repoſuiſſe, quod ſcriptum eſt G neſeos* 5, Adamum genuiſſe filium Sethum, a imaginem & ſimilitudinem ſuam: *ut ad rem, expreſſim ſignificans ſimilitudinem illam, quæ e inter Infantes filios, & adultos patres qui illos ge nuerunt.*

Similitudo naturalis ſecundo modo accepta, di citur comparatio, ſive proportio. Simile eſt, qui comparativum, quid proportionale.

Sic canibus catulos ſimiles, ſic matribus hædo
Noram: ſic parvis componere magna ſolebam

Secundum hanc ſignificationem, ſimiles figuræ definiuntur à Geometris; quæ circum angulos æquales latera habent proportionalia. Vnde filios Infantes, ſimiles patribus ſuis adultis, ita definire poſſumus: Qui circum eandem & æqualem formam hominis, functiones habent corporis & animi proportionales. Eadem quippe eſt & æqualis forma hominis in infantibus, quæ eſt in adultis. Functiones autem corporis & animi, ſi non ſunt eædem & æquales in Infantibus, quæ ſunt in adultis; deprehenduntur certe comparatæ, & proportionales cum adultis.

CA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

CAPVT VII.

fantes peccaviſſe ad tranſgreſſionis Adami ſimilitudinem, ſecundum ſuperiores omnes acceptiones ſimilitudinis.

C*Ertum eſt Infantes peccaviſſe ad ſimilitudinem tranſgreſſionis Adami, ſimilitudine illa* *piritali, qua intelligitur tranſgreſſio Adami im*-*utata omnibus hominibus, Infantibus ut adultis:* *ec non finguntur omnes homines idem peccaviſſe* *uod Adamus peccavit; ratione ſimilitudinis* *uæ imputatione peccati Adamici exprimitur.* *Neque enim exortes fuerunt imputationis illius* *nfantes; quia enim tranſgreſſionis Adamicæ non* *nage puri quam adulti.*

Probatur autem Infantes peccaviſſe ad ean-*lem tranſgreſſionis ſimilitudinem, ſimilitudine na*-*urali; ſecundum utramque acceptionem ſimili*-*udinis ipſius naturalis. Probatur inquam exem*-*lo eodem quod propoſui Sethi Infantis*, quem A-lamus genuit ad imaginem & ſimilitudinem uam. *Id eſt, quem genuit ad imaginem organo*-*rum & functionum omnium corporis & animi,* *quæ fuerunt in Adamo adulto. Habuit ergo Se*-*thus infans intellectum ad imaginem intellectus* *qui fuit in Adamo adulto. Habuit rationem ad* *imaginem rationis quæ fuit in Adamo adulto: ha*-*buit voluntatem ad imaginem voluntatis quæ fuit* *in Adamo adulto; peccatricem ſcilicet, & propen*-*ſam ad peccatum.* Ergo *intellexit Sethus infans ad* *imaginem intellectus Adami adulti. Ergo ratio*-

cina-

cinatus eſt Sethus infans ad imaginem ratio
quæ erat in Adamo adulto. Ergo voluit & p
cavit Sethus infans, ad imaginem voluntatis
peccati, ſive tranſgreſſionis Adami adulti. Atq
imago, ut dixi, eadem eſt quæ ſimilitudo. Pecca
ergo Sethus infans, ad ſimilitudinem tranſgreſſ
nis Adami adulti.

Hæc autem ſimilitudo qualis ſit, clarius dign
ſcetur per alteram ſimilitudinis acceptionem, qu
tenus eſt proportio: Qua nempe Sethus infans g
nitus eſt ad ſimilitudinem Adami adulti. Id e
proportionalis cum Adamo adulto; ſi ratio habe
tur eadem totius infantis ad totum adultum, q
partium illius infantis ad partes iſtius adulti. H
buit ergo Sethus omnia organa corporis ſimilia &
proportionalia; functiones omnes animi ſimil
& proportionales, cum organis omnibus & fun
ctionibus omnibus, corporis & animi, quæ fueru
in Adamo adulto. Intellexit ergo Sethus infa
ad ſimilitudinem intellectus Adami adulti: Id e
ſecundum illam proportionem quæ eſt inter infa
tem & adultum: inter intellectum infantis q
vagit, & intellectum qui viget in adulto. Erg
ratiocinatus eſt Sethus infans ad ſimilitud
nem rationis quæ erat in Adamo adulto: Id e
ſecundum illam proportionem quæ eſt inter ratio
nem infantis balbutientis, & rationem quæ regna
in adulto. Ergo voluit & peccavit Sethus infan
ad ſimilitudinem voluntatis & peccati, ſiv
tranſgreſſionis Adami adulti: Id eſt, ſecundum
illam proportionem quæ eſt inter voluntatem tene

ram

ram, & peccatum infantis nondum renati; voluntatem nodis & cortice duratam, & peccatum robuſtum quod eſt & luxuriat in adultis.

Quibus omnibus colligitur, peccatum procedere eadem ſimilitudine & proportione, qua progrediuntur corpora, qua evadunt organa & functiones omnes corporis & animi, ab infantia ad adultam ætatem. Patet inquam infantes dici proprie peccare ad ſimilitudinem tranſgreſſionis adultorum, ſecundum illam ſimilitudinem, ſive proportionem peccati, non ſecundum actum ipſum peccati. Quem ſcilicet actum non poſſunt infantes: & quem ſi poſſent, jam non peccarent ad ſimilitudinem, ſed ad veritatem ipſam tranſgreſſionis adultorum. Peccaviſſe ergo cenſendum eſt infantes ad ſimilitudinem ſive proportionem illam tranſgreſſionis Adami adulti. Demonſtrabitur autem inferius nullam dari ſimilitudinem peccatorum actualium, ſecundum illam acceptionem qua ſimilitudo intelligi hic debuit.

CAPUT VIII.

Anxietas Interpretum in explicatione horum verſuum. Statuere primos homines creatos ante Adamum, neque officere doctrinæ Chriſtianæ, neque hiſtoriæ Geneſeos: imo utramque elucidare. Congruere omnino cum hiſtoriis & monumentis Gentium.

NEque vero mirum prorſus mihi videtur, quod Interpretes Verſus illos Apoſtoli tractantes, feliciter minus elucidaverint. Angebantur enim undique in explicatione hujus

loci, uſque ad Legem. *Vel enim Lex illa intelligenda erat de lege data Moſi, vel de lege data Adamo. Si lex illa intelligebatur de lege data Moſi: aſſerendum erat, peccatum fuiſſe in mundo, ante Moſem & uſque ad Moſem; peccatum vero per illud tempus non fuiſſe imputatum. Si lex illa intelligebatur de lege data Adamo: ſtatuendum erat, peccatum fuiſſe in mundo ante Adamum, & uſque ad Adamum: peccatum vero ante Adamum non fuiſſe imputatum. Ponendi ergo erant alii homines ante Adamum, qui quidem peccaviſſent, ſed qui non peccaviſſent imputative; quia ante legem peccata non imputabantur. Inter utrumque incommodum poſiti Interpretes, dubitabant, neque plane ſciebant quo ſe verterent. Quia verò minus grave apparebat aſſerere, peccata non fuiſſe imputata ante Moſem & uſque ad Moſem; quam ſtatuere alios homines fuiſſe vel creatos vel genitos ante Adamum: poſthabuerunt illi ſecundum incommodum primo. Rejecerunt Interpretes fabuloſos illos homines, qui Adamum præceſſiſſe credendi erant: & ſibi alios acciverunt qui non peccaviſſent imputative ante Moſem.*

Verum, ſi licet per Dominos & Magiſtros meos, Doctores orthodoxos; penes quos jus eſt ſummum inquirendi & ſtatuendi de Theologicis, & quorum judicio, me, meaque omnia, obſequenti & cæca religione devoveo: experiar num facilior accommodetur his verſibus explicatio, ſi dicimus, illud uſque ad Legem, *intelligendum eſſe de Lege data Adamo.*

Non

Non inficior, quin primo obtutu ſtatuere primos homines ante Adamum conditos, præter communem Theologorum omnium ſententiam, conturbare videatur conſcientias, non in tranquillo illas collocare. Exhorreſcent ſcilicet & refugient, non dicam dictu, ſed cogitatu, quotquot ſunt religioſæ vetuſtati addicti. Neque rurſus illud me latuit, quam male multatus fuerit ille apud veteres, qui demonſtrabat, homines eſſe Antipodas, & hemiſphæria ad diametros noſtri Orbis oppoſita. Metuendum nempe mihi fuiſſet temporibus illis antiquis & rigidis; neque felicius mihi ceſſiſſet nova tempora cogitanti, quam infeliciter ceſſerat novo illi Coſmographo, novos Mundos indaganti. At certe, nunc non eſt ut & olim fuit. Melioribus natus ſeculis & auſpiciis, Deum veneror ut talem avertat invidiam: & tam benigne accipiantur quæ cogitavi ſuper his, quam ſincere, & ingenue, & exercitationis cauſa hic à me exhibentur.

Primum ergo, & præfiſcine dicam: eo me lubentius animum appuliſſe ad inveſtigandos alios homines ante Adamum creatos; quod putavi nullum hinc poſſe oriri incommodum fidei quæ eſt ex Euangelio. Idem enim fore concepi fatum poſitionis hujus apud Theologos, quale eſt celeberrimæ quæſtionis de motu terræ apud Aſtronomos. Sive enim cœlos credimus circumagi, ſive terram exiſtimamus ſubverti; ſuccedunt nihilo minus vice perpetua, & dies nocti, & diei nox: revolvuntur itidem ſtatis & præſcriptis temporibus, tempeſtates quæque anni: ſegetes florent vere, quæ æſtate ma-

turæ ſiunt ; ſpumant vina autumno , quæ hieme defæcantur. Pari eventu, ſive credimus Adamum fuiſſe creatum ſolum , & primum omnium hominum ; ſive ponimus alios homines ante Adamum fuiſſe genitos : ſtabit ſemper ſuo loco, & ſuis myſteriis religio omnis Chriſtiana. Summa enim & fundamentum redemptionis noſtræ , quæ Religio Chriſtiana eſt, in eo conſiſtit; ut credamus homines omnes damnatos in Adamo, innocentes probatos in Chriſto. Quemadmodum autem non neceſſe erat, Ieſum Chriſtum fuiſſe ultimum omnium hominum, qui aulæa Mundi tolleret , ut Mundum & homines omnes abſolveret : ita neque neceſſe erat Adamum fuiſſe primum omnium hominum , qui Mundi proſcenia iniret, ut Mundum & omnes homines condemnaret. Manent ergo ſuis locis, primus Adamus & ſecundus Adamus : remanet ſemper inter Adamum & Chriſtum , typus ille ſanctus circa quem redemptio noſtra , & doctrina omnis Chriſtiana reciprocantur; etſi dicimus primos homines fuiſſe creatos ante Adamum.

Imò certe , ut perfectior conſtituatur antitypus inter Adamum & Chriſtum ; commodius multo erit aſſerere, Adamum non fuiſſe primum omnium hominum, qua ratione Chriſtus non fuit ultimus omnium hominum. Commodius inquam erit aſſerere , imputationem ex peccato Adami (ſecundum quam culpæ Adamicæ rei facti ſumus) retroactam fuiſſe in illos homines qui Adamum præceſſerunt ; qua ratione imputatio abſolutionis quæ eſt in Chriſto (ſecundum quam labe peccati Adamici dilui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

diluimur) retroacta eſt in illos homines qui Chriſtum præceſſerunt. Minus ergo perfecte conſtitueretur Adamus antitypus Chriſti, ſi poneretur primus omnium hominum: neque eadem converteretur reciprocatio imputationis ex peccato Adami, cum imputatione abſolutionis in Chriſto; niſi retroageretur peccatum Adami in primævos homines ante Adamum, quemadmodum retroacta eſt abſolutio Chriſti de peccato illo in primævos homines ante Chriſtum.

Opinione, ut ſæpe fit, & vulgato magis conſenſu, quam exquiſita veritate credi videtur, Adamum fuiſſe primum omnium hominum qui in luminis oras prodierunt. Illud enim neque dicunt uſquam, neque intelligunt ſacræ & canonicæ paginæ. Imo è contra, colligitur ex iiſdem, quod probare in promptu erit; alios homines Adamum anteceſſiſſe.

Adde, quod expoſitione hac, quæ ſtatuit primos homines ante Adamum creatos, clarior multo apparet hiſtoria Geneſeos. Conciliatur eadem cum ſe ipſa. Conciliatur item miris modis cum monumentis omnibus prophanis, ſive antiquis ſive recentioribus; Chaldæis puta, Ægyptiis, Scythis, & Sinenſibus. Conciliatur vetuſtiſſima rerum creatio, quæ exponitur capite primo Geneſeos, cum hominibus Mexicanis quos non ita diu Columbus penetravit. Conciliatur eadem cum hominibus illis Auſtralibus & Septentrionalibus, qui nondum cogniti ſunt. Quos omnes, ſicut & illos primæ & vetuſtiſſimæ creationis rerum, quæ enarratur cap. I.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Geneſeos; probabile eſt creatos fuiſſe cum terra ipſa in terris omnibus, neque ab Adamo propagatos.

Per hanc rurſus poſitionem, conciliatur fides cum recta ratione, quæ non patitur ut ſtatuamus Mundum natum his initiis, à quibus ſecundum Heſiodi computum, vix dimidia corvi unius ætas confecta eſt. Conciliantur demum hoc poſito, quæ videntur contraria verſibus his Apoſtoli, de peccato originis, in quo recumbit doctrina omnis Chriſtiana; quod eſt maxime inſtituti noſtri. Differam in aliud tempus probationes illas, quæ pro hac hypotheſi peti poſſunt, tum ex hiſtoria Geneſeos, tum ex hiſtoriis Gentium, tum & nupere luſtratis terrarum populis. Quod vero inſtat peragam, & totus inſiſtam Verſibus his Apoſtoli, quos hinc explicare incipiam.

CAPVT IX.

Textus Apoſtoli. Analyſis verſus duodecimi. De imputatione peccati, & de regno mortis.

VErſus XII. Sicut per unum hominem peccatum intravit in Mundum, & per peccatum mors: ita etiam in omnes homines mors pervaſit, in quo omnes peccaverunt.

XIII. Nam uſque ad legem peccatum erat in Mundo. Peccatum vero non imputabatur, non exſiſtente lege.

XIV. Regnavit autem mors ab Adamo uſque ad Moſem: In eos etiam qui non peccaverant ad ſimilitudinem tranſgreſſionis Adami.

HI VERSVS *explicari mihi videntur commodiſſime hoc modo.* Sicut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Sicut per unum hominem. *Per Adamum qui tranſgreſſus eſt legem Dei : ſive per tranſgreſſionem legis quam Adamus violavit.*

Peccatum intravit in mundum. *Ortum & natum eſt peccatum, originem accepit ; ſive quod idem eſt, intravit in mundum, à tranſgreſſione legis quam Deus dederat Adamo. Peccavit enim Adamus ex quo violavit interdictam arborem, & ex quo tranſgreſſus eſt legem quam Deus illi dederat.*

Et per peccatum mors. *Intravit mors in mundum per peccatum, qua ratione peccatum intravit in mundum, per violatam legem ab uno illo homine Adamo.*

Ita etiam mors in omnes homines pervaſit, in quo omnes peccaverunt. *Pervaſit mors in omnes homines, per eundem hominem per quem omnes peccaverunt. Quæ vero proxime dixerat Apoſtolus*, Intravit peccatum in mundum, & per peccatum mors : *erant ſatis ad demonſtrandum introitum peccati & mortis in mundum ; ad demonſtrandam item relationem quæ eſt inter peccatum & mortem ; ut poſito peccato, mors neceſſario poneretur & ſequeretur. Verum, ut plenius ſignificaret introitum illum, & totam relationem adimpleret, convertere voluit propoſitionem Apoſtolus : ut quemadmodum poſito peccato, ponitur & ſequitur mors ; ita etiam reciproce, poſita morte inferretur neceſſario peccatum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

CAPUT X.

Analyſis verſus decimi tertii. Legem hic intelligendam, datam Adamo. Aſſeritur vulgata lectio.

SEquitur verſus XIII. Nam uſque ad legem peccatum erat in mundo. *Vſque ad legem: intellige legem Dei datam uni illi homini Adamo: per ea quam jam dicta ſunt, & quæ dicentur inferius. Vſque ad legem inquam illam, peccatum erat in mundo. Adde vero, vel ſubaudi: Et per peccatum, mors etiam erat in mundo. Voluit ſcilicet Apoſtolus, peccatum & mortem fuiſſe in mundo, uſque ad legem Dei; ſive uſque ad tranſgreſſionem legis illius divinæ, quam unus homo ille Adamus violavit: Nullum jus tamen habuiſſe in mundo, ut illius dominium & poſſeſſionem invaderent, & in illo tyrannidem occuparent. Rationem reddidit hanc: quia* Peccatum non imputabatur non exiſtente lege. *Quod idem eſt atque ſi dixiſſet Apoſtolus. Ante legem Dei, ſive uſque ad legem illam Dei quam violavit homo ille Adamus, peccatum & mors erant in mundo: nullum jus tamen in eo uſurpaverant, nulla eis erat in poſſeſſione mundi legitima collocatio, nullum ejus legitimum dominium. Ratio eſt, quia ante illud tempus lex nulla data erat à Deo. Lex enim Dei ſola illa fuit, cujus tranſgreſſio peccati imputationem effecit, & mortis regnum conſtituit: quæ reatum induxit peccato, & mortem inſtituit pœnam iſtius reatus: quæ peccatum fecit imputatum, mortem ulciſcentem & regnantem.*

Legem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Legendum vero eſt hoc loco: Peccatum non imputabatur; *quamvis recentiores verſiones habeant*, Peccatum non imputatur. *Vetus enim & vulgata verſio legit expreſſim*, Imputabatur. *Et veriſimiliter oportuit veteres Græcos codices ita conceptos fuiſſe*, Ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογεῖτο μὴ ὄντος νόμου. *Incuria vero Notariorum, qui primum pedem literæ* μ, *adverbii* μὴ, *continua ſerie ſcripſerant cum verbo* ἐλλογεῖτο: *reliquum vero literæ ejuſdem* μ, *longiuſcule, & disjunctum à primo pede: accidiſſe ut* ἐλλογεῖτοι *primum corruptius, deinde* ἐλλογεῖται *repoſitum fuerit: quamvis vere ſcribendum fuiſſet* ἐλλογεῖτο: *quod poſtulat brevior & genuina magis hujus loci ſententia.*

Vtrumque certe ut idem ſignificans, potuit legi impune; & utrumque ſemper erit hoc loco ſubaudiendum, ſive ἐλλογεῖται *ſive* ἐλλογεῖτο *ſcribatur. Poſito unum alterum conſequetur. Scribatur enim primo*, Imputatur. *Poſita hac præmiſſa:* Peccatum non imputatur non exiſtente lege: *elicienda ſemper erit hac concluſio.* Ergo ante legem, vel uſque ad legem, peccatum non imputabatur. *Scribatur rurſus*, Imputabatur: *ut fiat hic ſenſus: Ante legem, vel uſque ad legem, peccatum erat in mundo; ſed peccatum tunc temporis non imputabatur. Ratio erit ſubaudienda, quam ſuppreſſit Apoſtolus, orator elegans:* Quia peccatum non imputatur non exiſtente lege. *Verius ergo, ut brevius & elegantius, legendum eſt hoc loco*, Imputabatur, *non* Imputatur.

CAPVT XI.

Analyſis verſus decimiquarti. De regno mortis ab Adamo uſque ad Moſem. Moſem hic ſumi pro lege data Moſi.

ADdit *Apoſtolus verſu decimoquarto*. Sed regnavit mors ab Adamo, uſque ad Moſem. *Regnavit mors: per imputationem peccati. Regnare incepit mors per imputationem peccati: qua ratione imputari cœpit peccatum, per tranſgreſſionem legis Dei. Ante legem Dei, & antequam Adamus temeraſſet legem Dei; peccatum erat in mundo, ſed non imputabatur. Ante Adamum, & ante legem Dei; mors erat in mundo, ſed non regnabat. Superiori verſu & hoc, ut patet, promiſcue ſumuntur, & idem ſunt quoad tempus, Lex & Adamus. Lex enim Dei data fuit primum, & primo omnium hominum Adamo: & mors regnavit ab Adamo, ratione illa tantum qua lex Dei violata eſt ab Adamo.*

Vſque ad Moſem. *Regnavit mors ab Adamo: id eſt, à momento illo quo Adamus tranſgreſſus eſt legem Dei: uſque ad Moſem: id eſt uſque ad legem Dei datam Moſi; & quamdiu lex illa Dei data Moſi viguit. Moſes enim ſumitur hoc loci, pro lege data Moſi; quemadmodum ſumptus eſt Adamus, pro lege data Adamo. Ita quando in divinis ſcriptis, Deus vocat populum ſuum Iudaicum,* filium ſuum Iacob, *ſive Iſraël: intelligit Deus Iudæos, non filios carnis, ſed filios promiſſionis. Et Iacob ſumitur locis illis, pro promiſſionibus*

quas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

quas Deus fecerat patribus Iudæorum. Ita paſſim apud humaniores auctores, Decemviri ſumuntur pro legibus duodecim tabularum. Sic in jure vulgare eſt, Ait Prætor. *Vbi Prætor ſumitur pro legibus remiſſioris juris, quas Prætores olim edixerant. Pari ratione Moſes, eſt lex Moſaica. Voluit autem Apoſtolus, mortem regnaviſſe ab Adamo, ſive à lege Adamica; uſque ad Moſem, ſive uſque ad legem Moſaicam. Imo quamdiu lex Moſaica obtinuit. Vel clarius, uſque ad adventum Domini noſtri Ieſu Chriſti: cujus mors utriuſque legis fuit conſummatio, & datæ Adamo, & datæ Moſi.*

Lex data Adamo, tanquam generaliſſima, & prima legum divinarum, indicta omni generi humano; illa fuit, cujus tranſgreſſione peccatum, & per peccatum mors, intraverunt in mundum, & pervaſerunt in omnes homines: qua peccatum imputari, mors regnare cœpit in omnes homines. Lex data Moſi, appendix fuit legis illius generaliſſimæ, ad particularem uſum Iudæorum. Chriſtus autem moriens ſuſtulit imputationem peccati, à violata prima illa lege in mundum invectam; & legem Moſis, quam Iudæus & ipſe Chriſtus obſervaverat, antiquavit. Qua ratione vero, ſublata cauſa tollitur effectus; eadem Chriſtus legi in genere obtemperans, & morte ſuæ tranſgreſſionem legis expians; tollens imputationem peccati quæ erat per tranſgreſſionem legis, ſuſtulit regnum mortis quod erat per illam peccati imputationem. Ita ut à morte Chriſti tantum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

deſierit regnum illud mortis, quod inceperat à peccato Adami.

CAPVT XII.

Duo tempora notari ab Apoſtolo. Vnum, à lege. Alterum, ante legem. Sive quod idem eſt. Vnum, ab Adamo. Alterum, ante Adamum.

P*Atet ex prædictis, Apoſtolum poſuiſſe hoc loci duo tempora. Vnum, quo peccatum & mors primitus intraverunt in mundum, & pervaſerunt in omnes homines: quo peccatum primitus imputari, mors regnare cœpit. Alterum, quo quidem peccatum & mors erant in mundo, ſed non imputabantur, non regnabant: nullo jure pervaſerant in omnes homines; non vivebant. Peccatum tunc temporis erat mortuum: mors erat mortua, & nullus erat ſepulchri aculeus.*

Tempus primum exprimitur his verbis. Per unum hominem peccatum intravit in mundum. Mors in illo pervaſit in omnes homines. *Item;* Regnavit mors ab Adamo. *Tempus ſecundum notatur per hæc verba.* Vſque ad legem peccatum erat in mundo: peccatum vero non imputabatur non exiſtente lege. *Atque adeo non imputato peccato, non regnabat mors.*

Tempus autem illud primum, quo peccatum primitus imputari, mors regnare cœpit; fuiſſe illud quod incepit ab Adamo, à lege, & tranſgreſſione legis illius quam Adamus violavit, ſive à peccato Adami; patet ex verbis ipſis Apoſtoli, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

luce meridiana clarius patet. Peccatum enim Adami illud, fuit omnium peccatorum ut ita dicam, imputatiſſimum: imputatum omni generi humano. Peccatum illud, primum omnium vixit: & recte dictum eſt originale; *quia primum omnium intravit in mundum per Adamum. Verba illa*, intravit in mundum; *quaſi naſcens peccatum, & Adamum quaſi parturientem ſignificant. Sed quo inficientem jugules: Imputatum fuit peccatum ab Adamo, quia* regnavit mors ab Adamo. *Peccatum Adami illud primum omnium regnavit; quia mortem intentavit omnibus hominibus. Ius gladii & mortis inferendæ, ſummæ eſt animadverſionis, & nota meri imperii. Hac de cauſa uſus eſt Apoſtolus verbo hoc*, regnavit; *ubi dixit*, Regnavit mors ab Adamo. *Et ſignificavit, peccatum & mortem imputari cœpiſſe, vixiſſe, & regnaviſſe ab Adamo; ſive à momento illo quo Adamus legem Dei prætergreſſus eſt.*

Iam vero inveſtigemus tempus illud, quo peccatum, & mors erant in mundo; ſed non imputabantur, non vivebant, non regnabant. Certe, quærendum illud erit ante legem: quod voluit Apoſtolus verbis conceptiſſimis. Vſque ad legem peccatum erat in mundo: peccatum vero non imputabatur non exiſtente lege. *Vſque ad legem: intellige legem Dei datam Adamo: quæ lex Mundi, & Lex, ſimpliciter & ſola dici potuit: utpote per cujus tranſgreſſionem ſolam peccatum potuit imputari & mors regnare toti mundo. Nequaquam vero intelligenda hic eſt lex data*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Moſi. Vt enim ſupra & fuſe demonſtratum eſt imputabatur peccatum ante legem datam Moſi & ex imputatione peccati, regnabat mors ante illam.

Quærendi ergo erunt alii homines ante Adamum, non ante Moſem; quorum neque peccata fuiſſent imputata; neque mors regnans: cum ab Adamo, non à Moſe, imputari peccatum, mors regnare cœperit.

CAPVT XIII.

Creati homines ante Adamum non peccaverant ad ſimilitudinem tranſgreſſionis Adami. Legendum hic, *peccaverant*, non *peccaverunt*.

A*Djuvat inveſtigationem hanc quod proxime ſequitur. Regnavit mors ab Adamo, &c.* in eos etiam qui non peccaverant ad tranſgreſſionis Adami ſimilitudinem. *Notanda vero ſunt curioſe verba illa:* In eos etiam qui non peccaverant. ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας. τὸ ἁμαρτήσαντας, τὸ peccaverant; *denotat tempus præcedens, Græcis ἀόριστον, latinis indeterminatum: præcedens inquam definitum illud tempus ab Adamo, à quo peccatum intravit in mundum. Denotat homines qui peccaverant ante Adamum, ſed non ad tranſgreſſionis Adami ſimilitudinem. Peccaverant quidem primi illi homines ante Adamum conditi, ſed nullius in legem Dei admiſſæ fraudis rei erant: ad ſimilitudinem Adami, qui primam fraudem legi Dei fecit. Nulla enim erat promulgata lex Dei ante Adamum:*

at-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

atque adeo non exiſtente lege Dei, nullum erat il-
orum hominum peccatum ; quia non erat impu-
atum, quale fuit peccatum Adami.

Vulgata verſio legit hoc loco, Peccaverunt, *non*
eccaverant. *Vt fieret vulgatus ille ſenſus : mor-*
em regnaviſſe ab Adamo in Adami poſteros ; qui
n illo, & ab illo, peccaverunt : ſive peccaviſſent
d tranſgreſſionis Adami ſimilitudinem, ſive non
eccaviſſent ad illam ſimilitudinem. Quod ſi ita
ſet, nihil hic novi portaviſſet Apoſtolus. Quis
nim neſcit mortem regnaviſſe ab Adamo, in o-
nnes Adami poſteros qui in illo peccaverunt ?

Verum inquiunt Interpretes: nihil hic vulgare
vel jejunum attulit Apoſtolus; quando dixit mor-
em regnaviſſe ab Adamo, uſque ad Moſem, e-
iam in eos qui non peccaverunt ad tranſgreſ-
ionis Adami ſimilitudinem. *Quippe qui intelle-*
erit mortem regnaviſſe in Infantes, qui non pec-
averunt ad tranſgreſſionis Adami ſimilitudi-
em ; quia non peccaverunt actualiter, quem-
dmodum Adamus peccavit.

Refutavi hæc pluribus ſupra : & nullam hic
ramben recoquere in animo eſt. Sed ne in illis
einceps vel minimus ſuperſit ſcrupus, probandum
t : Peccaviſſe actualiter quæ Adamus peccavit,
on fuiſſe peccare ad hanc peccati ſive tranſgreſ-
onis Adami ſimilitudinem, de qua hic egit Apo-
olus. Evincendum inſuper & hoc : Infantes A-
ami poſteros, peccaviſſe actualiter ad hanc ve-
um tranſgreſſionis Adami ſimilitudinem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

CAPUT XIV.

Peccatum dari materiale & formale: non imputatu
& imputatum. Similitudinem tranſgreſſionis A
mi poſitam, in imputatione, non actu, tranſgreſſi
nis ejus.

VTrumque autem brevi methodo abſolvam licet uti verbis Scholæ, diſtinguendo pecc tum in materiale & formale. Peccatum ma riale voco illud, quod manat à natura noſtra, materia, à carne, & ſenſibus noſtris. Peccatu formale illud, quod manavit à lege, cujus tra greſſione peccatum formam imputationis accep

Latini nomen peccati mutuati ſunt à peco Quoties enim homo delirat à recta ratione i quæ hominem conſtituit: quoties impulſu mater ſuæ quam habet communem cum brutis, quid git dignum pecore & indignum homine; toties c dere videtur à ſpecie ſua, & incidere in ſpecie pecoris ſive bruti. Quicquid enim fit ab homin vel incuria numinis, vel ira, vel libidine, vel a quo alio appetitu; commune ei eſt cum pecudib quas natura finxit ad terram pronas, neque a cœlum converſas. Communis eſt homini cum br tis, rapacitas, ſitis effera ſanguinis; communes in ceſtæ nuptiæ, libidinoſæ illæ nefandarum veneru prurigines, & cætera de genere hoc, quæ leges Ge tium naturali ſuo illo rectæ rationis ductu coë cuerunt: caverunt ſcilicet, ut quæ poſſent hom nes, ſtarent in ſuo gradu, in ſua ſpecie, nec decl narent in bruta.

Deu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Deus autem quid egerat ſublimius cum ho-
nine. Voluerat ut homo qui pronis ſenſibus, &
nclinante materia vergebat in brutum; vi ſpiri-
us & formæ ſuæ elevaretur in Deum: ut eſſentiæ
uodammodo, ſicut imaginis divinæ, fieret parti-
eps. Legem ergo illi dederat qua id poſſet, ſi eam
bſervaret: & ei imputaretur ſi violando legem
llam, non aſcenderet ad ſublimem illum ſtatum,
& ad gradum illum gloriæ quem Deus illi ador-
averat. Ex quo igitur legem illam tranſgreſſus eſt
Adamus, eo nomine quo gerebat perſonam totius
eneris humani: peccatum quod per ſe & mate-
ialiter, abſque lege Dei, non imputabatur; à lege
Dei, vel à tranſgreſſione legis illius, cœpit forma-
iter imputari. Peccatum quod erat peccans ſim-
liciter & materialiter ante legem, factum fuit
eccans καθ' ὑπερβολὴν, *ut loquitur Apoſtolus,*
apite 7. hujus epiſtolæ, verſ. 13. forma ſuperve-
iente, vel adventu legis; ſive per imputatio-
em violatæ legis. Et hoc eſt verum peccatum
ormale quod peccavit Adamus, quod peccave-
unt omnes homines in Adamo. Vnde manifeſto
onſtat, potuiſſe ante Adamum peccari actualiter
uoad materiam, quemadmodum Adamus pec-
avit: non autem quoad formam & imputatio-
em peccati: quæ eſt vera ſimilitudo transgreſ-
ionis Adami, de qua hic agitur. Ratio eſt,
uia ante legem non imputabatur peccatum.
Vbi non eſt lex, *inquit Apoſtolus capit. 4. hujus*
piſtolæ, neque prævaricatio eſt. *Prævaricatio*
utem eadem eſt, quæ tranſgreſſio legis: illa ipſa
pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

proprie quæ peccatum imputationis labe in- cit.

Quod ut compingatur in oculos: pecudes act- liter & materialiter eadem faciunt, quæ tra- grediuntur homines; inceſtant, rapiunt, oc- dunt: nec erit tamen uſpiam adeo ſupinus qui- cat, pecudes peccare ad ſimilitudinem tranſg- ſionis hominum: quia pecudes quæ hæc pecca- ſequuntur tantum ſuam naturam, & ſuam m- teriam; neque legum tranſgrediuntur ullam, q- nulla eis data eſt cujus tranſgreſſione formetu- eis & imputetur peccatum. Peccaviſſe igitu- ctualiter quemadmodum Adamus peccavit, n- fuit peccaviſſe ad ſimilitudinem illam tranſgr- ſionis Adami, de qua hic loquitur Apoſtolus.

Hinc probare erit facile, Infantes peccav- actualiter, ut ita dicam, ad illam ſimilitudine- Nam ſi non peccaverunt infantes ut adulti p- cant, quoad materiam, quia non habent a- æque vegetam: peccaverunt certe æque actual- quoad formam, & quoad imputationem pecc- Actualiter enim imputatum fuit peccatum A- mi infantibus ut adultis; & actualiter mors- ſunt infantes ut adulti, propter illud peccatum - dami, quod eis imputatum fuit. Quæ eſt vera- militudo tranſgreſſionis Adami, de qua hic a- tur. Peccaviſſe igitur Infantes actualiter cenſ- dum eſt, ad tranſgreſſionis Adami ſimilitudin- illam quam intellexit hoc loco Apoſtolus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

CAPVT XV.

uæ ſit vera ſimilitudo tranſgreſſionis Adami, per Oſeam Prophetam.

Ed omiſſis diſtinctionibus Logicis; videamus manifeſtiſſime quæ fuerit ſimilitudo illa pecca- Adamici, per Oſeam Prophetam, capite 6. ver- 7. Qui locus unicus occurrit in bibliis ſacris, i explicatur præciſe & lucide; quid fuerit pec- re ad ſimilitudinem peccati ſive tranſgreſſionis dami.

Objurgans Deus eo loci Iudæos, quod rupiſſent ctum ejus, ſive quod egreſſi eſſent legem quam derat Moſi Dominus, hæc ait. Ipſi autem ſi- t Adam tranſgreſſi ſunt pactum meum. *Quod em eſt atque ſi dixiſſet Deus; Peccaverunt Iu- i ſicut Adamus peccavit: vel quod perinde eſt, ccaverunt Iudæi ad ſimilitudinem tranſgreſſio- s Adami. Quare? Quia tranſgreſſi ſunt Iudæi ctum meum, ſive legem meam; ſicut, vel ea- m ſimilitudine, qua tranſgreſſus eſt Adamus ctum meum, ſive legem meam. Quia tranſ- eſſi ſunt Iudæi pactum meum, quod in Moſe cum dæis pepigeram; ſive legem meam quam dede- m Iudæis in Moſe: ſicut, vel eadem ſimilitudi- , qua tranſgreſſus eſt Adamus pactum meum, uod in Adamo cum omnibus hominibus pepige- m; ſive legem meam quam dederam omnibus ominibus in Adamo.*

Patet hinc perſpicue, longe ante Moſem pactum ei fuiſſe conventum cum Adamo; ſive legem

Dei

Dei primam indictam fuiſſe Adamo. Quod
ctum, ſive quam legem Dei, primus omnium
minum reſcindens & evertens Adamus; quic
que homines trangreſſi ſunt alia pacta; ſive a
leges Dei: dicti ſunt homines illi peccaviſſe ſi
Adamus peccavit: *vel quod idem eſt, dicti ſ*
peccaviſſe ad ſimilitudinem tranſgreſſionis
dami.

Concluditur hinc tandem: peccaviſſe ad ſi
litudinem tranſgreſſionis Adami; fuiſſe transgr
pactum, transgredi legem Dei; ſicut Adam tra
greſſus eſt pactum, tranſgreſſus eſt legem Dei. E
non peccaviſſe ad ſimilitudinem tranſgreſſionis
dami, fuiſſe, nullum pactum Dei rupiſſe, null
Dei legem perfregiſſe: quales illi homines non p
caverant ad ſimilitudinem tranſgreſſionis Ada
de quibus hoc loco D. *Paulus: quibuſcum* D
nihil pepigerat: quibus nullam legem Deus
dixerat: qui peccaverant ante legem Dei:
nullo jure, qui nullo pacto divino tenebant
qui non peccaverant imputative, quia ante
gem peccata non imputabantur. Ante legem
quam illam quam Deus dedit Adamo: à q
peccatum capit imputari, quia lex ab illo ca
eſſe.

CAPVT XVI.

minem potuiſſe unquam peccare actualiter ſicut
Adam peccavit. Infantes verius peccaviſſe ad ſi-
militudinem tranſgreſſionis Adami quam adultos.
Legem Moſaicam expreſſam ad ſimilitudinem le-
gis Adamicæ. Legem Adamicam hoc loco intelli-
gendam.

NOtanda porro ſunt ex hoc loco Oſeæ Prophe-
tæ. Primum. Neminem unquam morta-
m, vel adultum, potuiſſe, proprie loquendo, pec-
re actualiter ſicut Adam peccavit. Ratio in
mptu eſt: quia arbor ſcientiæ boni & mali e-
nuit ex oculis omnium hominum, ex quo A-
nus Paradiſo ejectus eſt. Ita ut impoſſibile
rit ulli unquam mortalium vel adulto, carpere
ctum illum vetitum quem Adamus comedit.
qui, non alia ratione credendi ſunt homines
caviſſe in Adamo quam illa, qua cenſentur o-
es comediſſe fructum illum vetitum quem A-
mus comedit. Ergo ſi non credendi ſunt come-
ſe fructum illum vetitum actualiter, ſicut A-
m illum comedit; neque cenſendi ſunt peccaviſſe
tualiter ſicut Adam peccavit. Reſtat igitur ut
dantur omnes homines qui peccaverunt in A-
mo, peccaviſſe ad ſimilitudinem peccati Ada-
ci. Credantur inquam Gentiles, quibus lex Dei
nquam innotuit, peccaviſſe per imputationem
ius peccati; qua cenſentur peccaviſſe, non actu,
ſimilitudine manducati fructus prohibiti, &
olatæ legis ab Adamo. Credantur porro Iu-

dæi

dæi quibus lex Dei nota fuit; peccaviſſe ſecun-
eandem ſimilitudinem, dupliciter: primo, qua-
tenus tranſgreſſio Adami imputata eis fuit, qua-
ut Gentilibus: Secundo, quatenus & ipſi tra-
greſſi ſunt legem Dei quam noverunt; ſicut A-
mus pater eorum primus, tranſgreſſus eſt le-
Dei quam & ipſe noverat. Et hoc eſt proprie q-
voluit Oſeas hoc loco, Iudæos peccaviſſe ſicut
damus pater eorum primus peccaverat.

Labitur hinc rurſus in cineres quod ad h-
locum D. Pauli attulerunt Interpretes, ubi vo-
runt adultos peccaviſſe ad ſimilitudinem tra-
greſſionis Adami, quia peccaverant actua-
quemadmodum Adamus peccaverat. Ex eo e-
quo cenſentur adulti peccaviſſe actu peccatum
dami, non amplius cenſeri potuerunt peccaviſſ-
ſimilitudinem peccati illius: quia plus eſt pec-
actu, quam ad ſimilitudinem; ratione illa,
actus qui eſt veritas rei, plus eſt quàm ſimilit-
quæ eſt imago rei. Imo infantes verius cen-
di eſſent, ſecundum Interpretes, peccaviſſe ad-
militudinem peccati Adamici, quam adulti. C-
tiſſimum enim eſt infantes peccaviſſe in Ada-
At nullo alio pacto potuit quis peccare in Ada-
quam vel actu, quod peccavit Adamus, & pe-
caverunt adulti ſecundum Interpretes; vel ad-
militudinem iſtius peccati. Atqui infantes n-
peccaverunt actu peccatum Adami, ſecund-
Interpretes. Peccaverint ergo neceſſe eſt, ſecund-
Interpretes, ad peccati illius ſimilitudinem.

Notandum inſuper eſt, eandem eſſe ration-
lis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

is ad legem,quæ peccati ad peccatum quod manavit à tranſgreſſione ſuæ legis. Ac proinde, ſi peccatum Iudæorum eſt ſimilitudo peccati Adamici: conſequi hinc, legem Moſaicam, quæ peccato Iudæorum cauſam præbuit, ſimilitudinem eſſe legis illius quæ peccatum Adami fecit. Atque adeo legem Moſaicam, neque primariam neque originalem dicendam; ſed ſecundariam ad ſimilitudinem primariæ & originalis Adamicæ expreſſam.

Notandum ultimo eſt: legem Moſaicam ſubaudiendam eſſe,ubi agitur de peccato Iudæorum: legem vero Adamicam intelligendam, ubi agitur de peccato illo originali quod tranſiit in omnes homines, Iudæos & Gentiles, ex peccato Adami. Atqui egit hoc loco Apoſtolus de peccato illo originali. Ergo & intellexit hoc loco legem Adamicam, non Moſaicam.

CAPVT XVII.

Peccata facta ante legem, neque imputata, neque facta ad ſimilitudinem tranſgreſſionis Adami. Peccata facta poſt legem, imputata, & facta ad ſimilitudinem tranſgreſſionis Adami. De peccato mortuo, & vivis hominibus ante legem & Adamum.

NOtandum præterea eſt diligentiſſime; nullam aliam his verſibus, & toto hoc capite, ſive diſtinctionem, ſive differentiam, ſive diſſimilitudinem peccatorum, vel poſuiſſe vel intellexiſſe Apoſtolum; præter illam quæ eſt inter peccata imputata, & peccata non imputata; inter peccata

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

cata facta poſt legem, & peccata facta ante leg[em]. Peccata facta poſt legem, imputata: peccata fa[cta] ante legem, non imputata. Peccata facta poſt [le]gem datam Adamo, imputata: peccata fa[cta] ante legem datam Adamo, non imputata. P[ec]cata imputata poſt legem datam Adamo, fa[cta] ad ſimilitudinem peccati Adamici, à quo lex [cœ]pit eſſe. Homines ergo qui non peccaverant a[d ſi]militudinem peccati Adamici, eos fuiſſe qui pec[ca]verant ante legem & Adamum: ſed quorum p[ec]cata non imputata fuerant, quia ante legem p[ec]cata non imputabantur.

Peccata eorum erant mortua ante leg[em]. Quod voluit Apoſtolus infra capite 7. hujus [Epi]ſtolæ, verſu 9. Abſque lege (*vel ante leg[em], quod idem eſt)* peccatum erat mortuum. *Id[eſt] non vivebat ante legem peccatum: nondum [na]tum erat: nondum originem acceperat: nond[um] intraverat in mundum: nondum exierat in [lu]luminis: nondum erat dictum originale. Ergo [...]que factum erat ad ſimilitudinem peccati A[da]mici: quia peccatum illud Adamicum factum [...] à lege data Adamo, & poſt legem ei datam: q[uia] vixit peccatum ab Adamo: quia intravit [in] mundum per Adamum: quia originem accep[it]* & *dictum eſt* Originale, *ab Adamo. A quo de[in]ceps Adamo quicunque peccaverunt homines, [di]cti ſunt peccaviſſe ad ſimilitudinem peccati A[da]mici: peccati ſcilicet vivi, & originalis, quod [...] à lege, & poſt legem: non autem ad ſimilitu[di]nem peccati mortui, quod erat abſque lege, & [an]te legem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Ego vero vivus abſque lege quondam. *Subjunxit Apoſtolus loco eodem. Id eſt; Ego vero non mortuus abſque lege, vel ante legem. Quemadmodum enim peccatum vocaverat mortuum, quod nondum natum erat: ſimili argumento vivos homines abſque lege & ante legem vocavit Apoſtolus, qui non moriebantur propter imputationem ratergreſſæ legis. Dixit Apoſtolus vivos illos homines, apud quos peccatum erat mortuum: qua ratione mortuos homines ille idem alias pronuntiavit, apud quos peccatum vixit.*

Introduxit autem hoc loco D. Paulus hominem loquentem abſque lege, & ante legem: conſtitutum haud dubie ſub ſtatu illo naturæ, quem diximus præceſſiſſe ſtatum legis. Nam de ſe ſolo locutum hic Apoſtolum, nec veriſimile eſt; cum lex utraq; & Adami & Moſis, fuerit longe ante illum: neq; dici poſſit vixiſſe illum unquam abſque lege.

Introduxit inquam hominem loquentem, quondam, ποτὲ, *indefinite, abſque lege, & ante legem. Ergo ante Adamum, cum definite lex data fuerit Adamo.*

CAPVT XVIII.

Introducitur vivus homo abſque lege, vel ante legem & Adamum, loquens ſecundum mentem D. Pauli.

INtroducamus & nos ad exemplar D. Pauli, hominem eundem Præ-Adamitam, homines Adami poſteros affantem. Fingamuſque illum bifrontem, qui antecedentia Adamum & legem viderit tempora; quique ſequentia Adamum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

& legem noverit ſecula. Qui viderit utriuſqu ſtatus homines : & ſub ſtatu naturæ creatos , & ſub ſtatu legis poſitos.

O vos ! dicet ille, ſub ſtatu legis conſtituti: v ego alloquor. Attendite & videte ; quæ differen tia fuerit inter me creatum ante legem , & vos lege ſive poſt legem progenitos. Vivebam ego quon dam ſub ſtatu illo naturæ , qui à veſtris præſent tus , ſed neque dum cognitus fuit. Vivebam i quam ſub ſtatu illo , abſque lege Dei. Et viv bam vita illa naturali tantum , quæ mihi con munis erat cum ceteris animantibus. Viveba abſque cognitione veri illius Dei, qui creavit c lum & terram. Et vivebam abſque ulla cogn tione voluntatis ejus.

Quicquid Dei notum mihi poterat eſſe , ma feſtum mihi erat lumine illo innato , & recta r tione illa quæ mihi à natura indita erat. [a] *Invi bilia Dei illius intellecta & conſpecta mihi era à creatione mundi, & per ea quæ facta erant. P ſumebam Deum illum eſſe , indagine illa natur quæ non niſi in uno principio creatore conquieſc ſed Deum illum non noveram. Incognitus m erat tunc temporis Deus ille; qualis idem erat cognitus tempore D. Pauli Athenienſibus.* [b] *D ille qui ſe toti naturæ, atque adeo hominibus m nifeſtum dederat, per potentiam ſuam, & per m rabilia creationis: abſconderat à me faciem ſua & nomen ſuum ; nec ſe mihi confeſſus erat, q*

a Cap. 1. Epiſt. ad Rom.
b Actor. cap. 17.

lem ſe deinceps Adamo confeſſus eſt. Homini nempe illi quem ad hoc peculiariter formavit, ut ſe illi communicaret, & notam in illo faceret voluntatem & legem ſuam omnibus hominibus. Cognitio prima veri illius Dei: cognitio prima voluntatis & legis ejus, ab Adamo fuit. Quo momento notum ſe dedit Deus homini illi; ex eo notam fecit homini illi legem ſuam. Et lex Dei cœpit eſſe ab homine illo Adamo, cui primo omnium hominum Deus ſe approbavit, & quem primum allocutus eſt.

Peccabam ego abſque lege, & ante legem illam Dei: ſed non peccabam in Deum; quia nulla adhuc mihi lex Dei nota erat, quæ vetuiſſet peccatum. Remordebat me intrinſecus peccatum meum; quia me, dignitate & excellentia creationis meæ, ſupra omnia animalia poſitum, infra beſtias ipſas traducebat. Pudebat ſcilicet me peccati mei, ante legem Dei; quam non noveram, quia nondum erat: eodem modo quo pudebat Socratem & Catonem peccati ſui, poſt legem illam Dei; ſed quam neque ipſi noverunt. [a] *Accuſabatur & condemnabatur peccatum illud meum, natura ipſa, & me ipſo judice: qua ratione & ipſe mihi ipſi eram quodammodo lex à natura.*

Imo & illud: pigebat me peccati mei quondam: quia præter legem illam naturalem, quæ mecum nata erat, leges itidem aliæ præſcriptæ mihi erant ante legem illam Dei, decretis hominum, jure gentium & civili. Quales deinceps & poſt legem illam Dei, præſcriptæ itidem leges fuerunt, Gentili-

 bus

a Cap. 2. Epiſt. ad Rom.

bus illis quos vocatis hominibus; quibus, ſicut
& nobis ante legem creatis, lex eadem illa Dei
fuit incognita: quales inquam leges præſcriptæ il-
lis fuerunt, vel à Lycurgo, vel à Solone, vel à
Decemviris. Nefas quippe mihi erat peccaviſſe
in leges illas decretis hominum & judicum meo-
rum mihi præſcriptas: quale nefas erat vel Thra-
cibus, vel Athenienſibus, vel Romanis, pecca-
viſſe in leges illas ſuas, à Legumlatoribus illis ſui
promulgatas.

Remordebat ergo me peccatum meum, natur
ipſa & me ipſo judice. Imo coërcebant peccatum
illud meum Iudices ad hoc conſtituti, legibus illi
ſuis gentium & civilibus. Sed peccatum illu
meum mihi non imputabatur à Deo judice, qui
Deus legiſlator mihi ignotus erat. Sciebam qui
eſſet peccare in leges hominum: neſciebam qui
eſſet peccare in legem Dei. Sciebam quid eſſet pec
catum, hominibus illud prohibentibus: neſciebam
quid eſſet peccatum, Deo illud prohibente. Pecca
bam in legem naturæ, & in leges illas hominum
gentium puta & civiles, quæ à natura ortæ eran
ſed non peccabam in legem illam Dei, cujus tran
greſſio mihi imputaretur à Deo, ſicut imputa
fuit Adamo: & cujus imputationis nota fuit i
& poſteris ejus, mori morte: morte inquam r
gnante & duplici. Non idcirco quod peccaban
moriebar morte; ſicut Adamus deinceps mortu
eſt, quando legem Dei transgreſſus eſt. Non m
riebar ego ante legem illam Dei, morte illa regna
te & duplici, quæ ſecuta eſt transgreſſionem le
illi

illius divinæ, & imputationem peccati Adamici. Mors mea ante legem illam, mihi pure & unice erat naturalis; non regnans, non imputata, non duplex, ut morte morerer. Moriebar, ſed non morte moriebar.

Hæc ita mecum gerebantur ſub ſtatu naturæ, ante legem & Adamum. Vobis autem ſub ſtatu legis conſtitutis; & ab Adamo, vel poſt Adamum genitis, res aliter longe ſe habuit. Peccatum enim illud quod mihi erat ſimpliciter & naturaliter peccatum, ſub natura, ante legem & Adamum: peccatum idem illud à lege & Adamo, vobis cœpit eſſe imputatum & duplex. Peccatum quod mihi erat mortuum, quod non originem acceperat, quod non vivebat: quod cum patrabam, vivebam: ſive quod perinde eſt, propter quod non moriebar morte, ſub natura, ante legem & Adamum: peccatum idem illud, à lege & Adamo, originem accepit, intravit in mundum, & vixit in vobis. Mors quæ mihi naturaliter tantum contingebat, ſub natura, ante legem, ante transgreſſionem legis, vel ante peccatum Adami: mors eadem illa, à lege & peccato Adami, cœpit regnare in vos, & imputationis cauſa vobis infligi. Mors mihi erat ſimplex ante legem & Adamum: mors vobis fuit duplex, ex quo cœpit eſſe regnans, à lege & Adamo, propter peccatum Adami.

Quibus omnibus, clarius patet Sole ipſo cum ſudum eſt; quid fuerit non ſolum peccare ad ſimilitudinem transgreſſionis Adamicæ: ſed etiam, quid fuerit mori ad ſimilitudinem mortis Adamicæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

CAPVT XIX.

Peccatum Adami fuiſſe retro imputatum primis h[o]minibus ante Adamum conditis: & damnation[e] mortis ex illo peccato, retro regnaviſſe in illos. Q[ua] de cauſa illud fieri debuerit.

TAle vero fuiſſe peccatum Adami dixit Ap[o]ſtolus hoc loco, ut retro imputatum fuerit; [&] mors, ſive damnatio mortis, ex illa peccati im[-]putatione in illos etiam homines retro regnaver[it] qui vixerant ſub ſtatu naturæ, non ſub ſtatu l[e]gis: qui peccaverant ante legem, atque adeo an[te] Adamum.

Quod nimirum oportuerat, ratione myſterii [ad] ſalutem, non ad perniciem eorundem hominu[m] inſtituti. Oportuerat enim primos illos homine[s] qui peccaverant impune erga Deum ante legem, quia nullius legis divinæ violatæ rei erant, re[os] fieri in reatu Adami, ut participes fierent ſalu[tis] & gloriæ quæ eſt in Christo. Oportuerat prim[os] illos homines peccaviſſe in Adamo, ut ſanctific[a]rentur in Chriſto. Quod ut fuſius eloquar. Opo[r]tuerat, ut hominibus illis, ratione & virtute m[y]ſterii, cenſeretur retro imputatum peccatum Ad[a]mi; & cenſeretur mors ſive damnatio mortis, [ex] illa imputatione peccati in illos retro regnaviſſ[e] priuſquam mors Chriſti, quæ peccati Adamici fu[it] expiatio, quæque gloriam ſalutis operatur, ret[ro] eis imputaretur: & priuſquam ſalus quæ in Chr[i]ſto eſt, quæque vita ipſa eſt immortalis & ætern[a] retro regnaret in eoſdem, ex illa mortis Chri[ſti]

in[-]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

imputatione. Oportuerat ut quibus imputandus eſſet Ieſus Chriſtus, iiſdem prius imputaretur Adamus. Vt quibus imputanda foret mors ſecundi Adami, iiſdem prius imputaretur peccatum primi Adami. Ac demum, qua virtute myſterii vivere eis daretur in Chriſto; eadem ratione imputationis, cenſerentur prius mortui in Adamo. De quibus veriſſimè potuit illud uſurpari. Periiſſent niſi periiſſent.

CAPVT XX.

Peccata præcedentia, de quibus locutus eſt D. Paulus cap. 3. hujus epiſtolæ; eadem eſſe quæ facta ante legem & Adamum; quia legem & Adamum præceſſerunt.

P*Eccata illa quæ præceſſerunt peccatum Adami, illa eadem fuere, niſi me fallit conjectura, quæ vocavit Apoſtolus ſupra, capite 3. hujus epiſtolæ,* Peccata præcedentia: προγεγονότα ἁμαρτήματα, cum ait, Deum propoſuiſſe Ieſum Chriſtum placamentum per fidem in ſanguine ipſius; ad demonſtrationem juſtitiæ ſuæ, prætereundo peccata quæ præceſſerunt. διὰ τὴν πάρεσιν τῶν προγεγονότων ἁμαρτημάτων. *Quæ præceſſerunt: ſupple, legem. De quibus peccatis loquitur his noſtris verſibus Apoſtolus. Edixit enim peccata fuiſſe ante legem. At certe, quæ peccata præcedentia ſive antecedentia, intellexiſſet Apoſtolus loco illo capitis tertii, præter illa quæ legem præceſſerunt ſive anteceſſerunt? Ideo dicta commodiſſime* Antecedentia, *quia facta ante legem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

gem. Quæ ſcilicet peccata ab initio nulla & irr
ta, quia facta ante legem & Adamum, ex poſ
facto Adami convaluerant: quibuſque aſper
fuerat labes imputationis ex peccato Adami, qua
ſanguis Chriſti ablueret. Vel ſecundum mente
& verba Apoſtoli: quæ peccata antecedentia I
ſus Chriſtus placamentum ad hoc propoſitus pr
teriret & aboleret.

Mihi vero nihil agere videntur, qui volun
Apoſtolum intellexiſſe hoc loco; Ieſum Chriſtu
placamentum ad hoc propoſitum fuiſſe à Deo,
præteriret peccata antecedentia legem Moſaican
Tanquam ad hoc propoſitus videretur Ieſus Chr
ſtus, ut præteriret & deleret peccata facta in le
gem tantum à Moſe promulgatam; ut ſolum ex
tingueret legem Moſaicam, in quam Iudæi ſoli pe
caviſſent: non autem ut maxime præteriret,
præcipue extingueret peccata facta in legem da
tam Adamo: atque in primis refigeret legem i
lam, in quam non ſolum Iudæi, ſed homines omn
peccaviſſent. Certe nulla hic res fuit Apoſto
cum Moſe: tota illi fuit cum Adamo: qua ratio
ne Chriſtus dictus eſt, non ſecundus Moſes, ſed ſe
cundus Adamus. Neque intellexit Moſem, vel lo
cutus eſt de Moſe hoc loco Apoſtolus, niſi quatenu
Iudæorum princeps ille, in cujus legis tranſgreſſio
ne Iudæi ſoli peccaverunt, pependit, originem acce
pit, & derivatus eſt ab Adamo; non ſolum pri
mo Iudæorum parente, ſed & omnium hominum
principe myſtico: nimirum, in quo, vel in cuju
tranſgreſſione homines omnes peccaverunt.

Pat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Patet ergo, locum illum capitis tertii, referri debuiſſe ad hos verſus capitis quinti. Et peccata antecedentia de quibus illic egit Apoſtolus, eadem fuiſſe quæ hic intellexit facta ante legem: non imputata per ſe illorum auctoribus, ſed illis myſtice retro imputata ex peccato Adami: ut Ieſus Chriſtus placamentum ad hoc propoſitus, præteriret peccata illa; & gremio illo ſuo, abſolutionis & gratiæ, auctores illorum ſuſciperet.

CAPUT XXI.

Quomodo cenſeri poſſit, peccatum Adami fuiſſe retro imputatum primis hominibus ante Adamum conditis: nec non damnationem mortis ex illo peccato, retro regnaviſſe in illos.

AT *inquies. Quomodo cenſeri & cogitari poteſt, homines illos qui Adamum præceſſiſſe intelligendi ſunt, peccaviſſe ad ſimilitudinem transgreſſionis Adami; & mortem ex transgreſſione illa retro regnaviſſe in illos? Satisfaciam huic* quomodo, *per alias quæſtiones factas in* quomodo. *Et ſolverit illam qui unam harum ſolvet.*

Quæro è contra. Quomodo per transgreſſionem illam Adami, per peccatum illud originale, cenſetur & cogitatur natura omnis corrupta, & labefactata omnis creatio? Quomodo cenſentur & cogitantur peccaviſſe, non dicam Infantes, ſed neque dum etiam nati homines in peccato Adami? Illud enim; Omnes homines peccaverunt in Adamo: *denotat, collective omnes homi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

nes in ſpecie, & ſpeciem totam peccaviſſe in Ada-mo : homines ergo omnium temporum & ata-tum. Scripta ſunt de morte, eadem qua de pec-cato. Mortem in Adamo pervaſiſſe in omnes homines. *Id eſt ; mortem, ex quo Adamum perculit, pervaſiſſe in omne genus humanum. Ergo in omnem ſpeciem, & in homines omnium temporum. At quomodo cenſendi & cogitandi ſunt decollati in uno hoc homine omnes homines neque dum etiam nati? Nimirum intelligendi ſunt primi illi homines ante Adamum conditi peccaviſſe in Adamo, & damnationem mortis ſubiiſſe in Adamo; ratione eadem qua neque dum etiam nati peccaviſſe in illo putantur, & mortui in illo exiſtimantur.*

Quaro itidem. Quomodo cenſetur & cogitatur peccatum Adami imputatum Gentilibus illis ho-minibus, qui nati ſunt ab Adamo, ſive poſt Ada-mum? Quomodo cenſetur mors regnaviſſe in illis ex peccato Adami? Quaro, inquam, quomodo cenſeantur Gentiles illi poſt Adamum geniti, pec-caviſſe ad ſimilitudinem tranſgreſſionis Adami; & quomodo putentur mortui ad ſimilitudinem mortis Adamica? Gentiles inquam illi, quos e[x] Pra-Adamitarum hypotheſi, non ab Adamo, ſe[d] ab ante Adamum creatis hominibus, oriundos ſtatuo : ad quos neque fando unquam pervenit vel Deus Adami, vel lex Dei data Adamo, ve[l] peccatum mors Adami; quin neque Adamus ipſe; & quorum idcirco in his imputationibus Adami-cis, par omnino & eadem cauſa eſt cum Gentili-bu[s]

bus ante Adamum conditis; quibus utique, neque Deus ille Adami, neque Adamus ipſe unquam innotuit. Demonſtrabitur autem paulo inferius, non ideo fuiſſe imputatum peccatum Adami, Gentilibus illis poſt Adamum genitis, quatenus illos Adamus genuit. Probabitur enim, non imputari quod manat ex traduce, ſed imputari proprie, quod non materialiter generatur.

CAPVT XXII.

Analyſis continua horum verſuum Apoſtoli.

HIs ita explicatis, ut magis eluceſcant; eliciamus & contexamus hinc continuam, quam in partes ſecuimus, horum verſuum analyſin: quæ talis erit.

Verſus XII. *Sicut per temeratam legem Dei ab uno homine, peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors: ita mors opſonium peccati, & proprium peccati inſeparabile, pervaſit in omnes homines, in hoc peccato, vel homine, in quo omnes peccaverunt. Quemadmodum per illam legis Dei tranſgreſſionem, peccatum imputatum fuit omnibus hominibus: ita mors per illam peccati imputationem, regnavit in omnes homines.*

Verſus XIII. *Certe, antequam lex Dei eſſet, antequam lex Dei eſſet violata; & uſque ad legem Dei, uſque ad legem Dei violatam, peccatum erat in mundo, & legem Dei præcedebat. Sed illud peccatum non erat proprie peccatum; quia peccatum, proprie eſt tranſgreſſio legis Dei: at non exiſtente lege Dei, nullum eſſe cenſebatur peccatum:*

non putabatur, quia non imputabatur. Peccatu
tunc temporis cenſebatur tantum, vitium inh
rentis & innatæ corruptionis in homine; in ca
ne, in materia & natura hominis corruptio
obnoxia. Mors vero putabatur tantum effectu
naturalis corruptionis illius: nondum enim de
creta erat contra peccatum, quia lex nulla à De
lata erat, quæ imputationis notam peccato inu
ſiſſet, & peccatum proprie dictum conſtituiſſe
Sed à momento illo quo lex Dei fuit, quo lex D
violari cœpit; peccatum quod non antea putaba-
tur, exin cœpit imputari: mors quæ antea priva-
tio tantum erat, exin cœpit eſſe quid poſitivum
quid vivens, quid regnans. Mors eadem illa qu
falce inſtructa erat, ut ſecundum ordinem natur
omnes homines demeteret: gladio armata eſt, u
ſecundum inſtitutum legis, merum imperium i
omnes homines agitaret.

Verum inquies; quod eſt illud momentum, à
quo lex Dei fuit, à quo lex Dei violata fuit: à
quo peccatum imputari, mors regnare cœpit?

Verſus XIV. Regnavit mors ab Adamo.
Regnavit mors ab illa tranſgreſſione legis Dei,
quam Adamus perfregit. Regnavit mors ab A-
damo, quia imputari cœpit peccatum ab Adamo.
Regnavit mors ab Adamo, & pervaſit in omnes
homines, ut peccatum Adami, & peccata omnium
hominum qui in illo peccaverant, damnatione
animadverteret.

Conſtat de principio; videamus finem iſtius re-
gni. Regnavit mors ab Adamo, uſque ad Mo-

ſem.

m. Vel uſque ad legem Moſis, & quamdiu lex Moſis obtinuit. Regnavit mors uſque ad mortem gis Moſaicæ: vel quod idem & clarius eſt; uſque d adventum & mortem Domini noſtri Ieſu Chri- i: qui legis fuit conſummatio, peccati & mortis onſumptio. Nulla enim eſt imputatio peccati, ulla eſt damnatio mortis iis qui ſunt in Chriſto.

Imputatio autem illa tranſgreſſionis Adami antum valuerat; ut mors quæ ex ejus conde- mnatione ſequebatur, regnaverit non ſolum in il- s, qui deinceps & poſt Adamum peccaverunt, d morem tranſgreſſionis illius, ad morem peccati mputati: ſed etiam retro regnaverit in eos qui etro peccaverant; non ad ſimilitudinem tranſ- reſſionis Adamicæ, ſed ad ſimilitudinem peccati on-imputati, quod erat ante legem illam quam damus violavit.

Ille vero Adamus typus erat, ſed typus oppo- itus futuri Adami; id eſt, Ieſu Chriſti. Ille rat primus Adamus: hic ſecundus Adamus. Quemadmodum per illum primum Adamum, eccatum quod erat ex tranſgreſſione legis Dei, in- ravit in mundum, & per peccatum mors: ita tiam per hunc ſecundum Adamum abſolutio de eccato illo intravit in mundum, ac per illam ab- olutionem vitæ. Quemadmodum in omnes homi- es mors pervaſit, in illo primo Adamo in quo mnes peccaverunt: ita etiam in omnes homines ita pervaſit, in hoc ſecundo Adamo, in quo omnes eccati Adamici inſontes evaſerunt. Ac demum: uemadmodum mors quæ obtinuit à peccato primi

Adami, regnavit in illos homines qui non pec-verant ad ſimilitudinem peccati imputati; ſed ii peccaverant ad ſimilitudinem peccatorum an-cedentium; id eſt, non imputatorum; qualia eru peccata facta ante legem: Eadem ratione, va quæ obtinuit per gratiam abſolutionis illam, qua generi humano comparavit ſecundus Adam, regnavit in eoſdem. Sive quod perinde eſt; p-teriit & delevit Chriſtus, placamentum ad ho Deo propoſitus, peccata illa antecedentia, infe reatu & imputatione peccati Adamici. Quæ abſoluta comparatio inter utrumque Adamu primum & ſecundum.

CAPUT XXIII.

Adamum dici primum hominem, qua ratione Chriſ ſecundus homo eſt.

O*Bjicitur, Adamum vulgo dici primum h-minem. Sed facile erit reſponſum, ſi di-mus, Adamum eſſe primum hominem, qua rat-ne Chriſtus dicitur & eſt ſecundus homo. Re-tive nimirum & typice dicuntur invicem Ad-mus & Chriſtus; ille primus homo, hic ſecu-dus homo. Notandum porro illud eſt curioſi quod alias tetigi, & identidem inculcandum m eſt. Adamum & Chriſtum propoſitos eſſe hom-nibus, tanquam duos oppoſitos imputationum te-minos: unum, damnationis propter crimen: a-terum, purgationis de crimine: ambos, qui hom-nes omnes imputationibus ſuis involverint: h-mines, inquam, præteritos & futuros: & qui ret-*

longiſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ngiſſime ante illos creati erant, & qui poſt illos ngiſſime progeniti ſunt & progignentur.

Quod ut ſenſibilius comparatione intelligatur : ncipiamus omnes homines, quotquot creati ſunt principio temporum, & procreabantur uſque ad nem ſeculorum , ſimiles eſſe æſculo illi Virgianæ,

-- Quæ tantum vertice ad auras
Aërias, quantum radice ad Tartara tendit.

Comparemus radices arboris illius, quæ ad teram & Tartara ipſa defiguntur ; hominibus illis nte Adamum creatis, à principio temporum : uorum notitia ſepulta, & ſeculorum ignorana abſcondita eſt. Comparemus comas illius ſculi ad cœlum uſque luxuriantes ; hominibus llis qui nati ſunt à Chriſto, vel à tempore Chriti, & qui naſcentur uſque ad finem ſeculorum. Comparemus denique truncum illius arboris ; hominibus illis qui interceſſerunt ab Adamo ad Chriſtum. Trunco vero illi concipiamus duos urculos immiſſos, qui in truncum ipſum coaluerunt, inter radices & ramos æſculi : primum, Adamum : ſecundum, Chriſtum. Ponamus Adamum primum ſurculum, trunco illi primo inſitum, qui ſucco ſuo peccati & mortis arborem otam infecerit, ab imis radicibus ad ſumma uſque ramorum faſtigia. Ponamus Chriſtum ſecundum ſurculum, trunco eidem illi & deinceps inoleſcentem ; qui arborem illam medicaverit, eamque à radice ad verticem ſpiritu ſuo juſtitiæ & vitæ imbuerit. Ponamus, inquam, plantas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

tas duas illas trunco illi immiſſas, inter radices ramos arboris : quales poſuimus Adamum Chriſtum, inter homines illos qui à principio cr- ti ſunt, & eos qui ad finem uſque porro gignent Condiſcamus hinc tandem, quod quemadmod non neceſſe fuit, Adamum ſecundum & u- mum, fuiſſe ultimum omnium hominum, præteritos tantum homines ſub juſtitia ſua co- prehenderet. Ita neque neceſſe fuit Adamum a- tecedentem & primum, fuiſſe primum omniu hominum, ut futuros tantum homines ſub p- cato ſuo concluderet. Condiſcamus, inqua Adamum dici primum hominem, qua ratio dicitur Chriſtus ſecundus homo.

CAPVT XXIV.

Adamum dici primum hominem, qua ratione prim homo peccator eſt. Imputationem peccati Adan ci non fluxiſſe ex Adami traduce.

I*Mo inquies ; non dicitur Adamus, ratione il tantum, primus homo : ſed & dicitur abſolu primus & pater omnium hominum. Reſponde Adamum dici itidem poſſe primum & patre omnium hominum, quatenus homines omnes illo peccaverunt ; & quatenus primus & pat omnium peccatorum eſt. Simili ratione dicit Abrahamus pater omnium credentium : im pater Adami ipſius, quatenus Adamus credidi & quatenus ex fide juſtificatus eſt. Ita Chriſtu vocatus eſt* primitiæ reſurrectionis ; *& primu omnium hominum qui reſurrexerunt ; quam*

v-

...s alii reſurrexerint longe ante Chriſtum, ſcri-...ura ſacra teſte. Dicitur Abrahamus pater ...mnium credentium; quoniam fides imputatur ...mnibus credentibus ex fide Abrahami. Voca-...us eſt Chriſtus, primitiæ reſurrectionis, & pri-...us omnium qui reſurrexerunt, quoniam reſur-...tur in Chriſto & per Chriſtum. Simili argu-...mento, nuncupatur Adamus primus & pater ...mnium hominum, quia primus homo peccator, ...uia pater omnium hominum qui peccaverunt, ...uia peccata fuere imputata omnibus hominibus ...x peccato Adami, quia omnes homines peccave-...unt in Adamo.

Neque vero neceſſe fuit, omnes homines duxiſſe ...riginem ab Adamo, ut cenſerentur omnes pecca-...viſſe in Adamo, vel ut eis peccatum Adami im-...utaretur. Vitium certe naturale & materiale ...eccati, derivatur ex traduce; ſive ex vitio na-...uræ humanæ, & materiæ ejuſdem ex qua Ada-...mus & ipſe formatus eſt. Sed vitium imputatio-...nis, ſive imputatio ipſa peccati Adamici, quæ pure ...ſt intellectualis, emanavit à tranſgreſſione legis ...quam Adamus violavit, nulla adhibita genera-...tione naturali: quatenus intelligitur tranſgreſſio Adami myſtice effuſa in illa omnia quæ imputa-...tioni Adamicæ ſubjacebant.

Ita quando ira Domini ſæviit in ſexaginta mil-...le Iudæos propter peccatum Davidis: putandumne ...ergo fuit, Iudæos illos oriundos ex Davide, ut eis peccatum Davidis imputaretur? Neutiquam. Imo illis peccatum Davidis imputatum fuit, quatenus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

David princeps eorum & caput erat; quo nom ne referebat populum omnem Iudaicum; & qu ratione populi dicuntur plecti propter deliram ta ſuorum Regum. Ita quando fideles omnes, I dæi & gentiles, dicuntur filii Abrahami; an ideo cenſendum eſt, gentiles natos eſſe ex ſemi Abrahami, ut illis imputetur fides quæ eſt ex A brahamo? Vel rurſus: anne ideo cenſenda eſt im putata fides Abrahami Iudæis ipſis, quatenus I dæi ſunt ſemen Abrahami, & quatenus ab i naturali generatione prognati ſunt? Nihil minu Sed dicuntur ratione ſpiritali & myſtica, Iud & gentiles, filii Abrahami: quatenus Abraha mus quoad fidem, vices ſuſtinuit omnium fide lium Iudæorum & gentilium: & qua ratione ſol dictus eſt indefinite, pater credentium. Hinc ni mirum eſt, quod tam ſubtiliter D. Paulus diſpu tavit capite 9 ad Romanos: non omnes Iudæos e ſemine Abrahami, reputandos in filios Abraha mi: ſed illos tantum qui ſunt filii Abrahami, ſe cundum promiſſionem & fidem: id eſt, ſecundum ſpiritalem Abrahami generationem. Idem pror ſus ſtatuendum eſt de imputatione quæ eſt ex gra tia Chriſti. Nullos enim natos habuit Chriſtus, natos inquam ſecundum carnem, quibus impu taret ſuam gratiam. Plures certe propagavit ſpi ritales filios, ſuper quos purgatio & gratia ejus ſpiritaliter & myſtice effuſa eſt; non materiali ter, non carnaliter, neque ex traduce.

Sed & imputationem illam ex peccato Adami non fluxiſſe in omnes homines ex Adami ſemine, de-

monſtratur clariſſime per exemplum Mundi to-s, cui peccatum Adami fuit æque imputa-m. Terra enim maledicta fuit propter pecca-m Adami: & totus orbis labem imputationis cepit ex peccato illo. Nullus autem dixerit, undum oriundum vel natum eſſe ex Adamo. fficit nempe credidiſſe, Adamum myſticam duiſſe perſonam mundi totius & omnium ho-inum. Cui Adamo tanquam Syndico & defen-i rerum omnium creatarum, ſignificata lex ei, cenſeretur ſignificata toti mundo & omni-s hominibus. Quam legem Dei ſi violaret ho-o ille, nomine illo quod præferebat, & quo re-rebat creationem univerſam, imputaretur illi mini, & omnibus hominibus, & toti mundo. nputaretur inquam peccatum illius hominis o-nibus hominibus, præteritis, præſentibus, & fu-ris: qua ratione fides ex Abrahamo, imputa-fuit fidelibus omnibus, præteritis, præſentibus, futuris: qua ratione itidem Chriſti obſequium, uo vicem Adami penſavit, imputatum fuit mnibus hominibus, præteritis, præſentibus, & uturis.

CAPUT XXV.

Explicatur D. Paulus Actorum capite 17. Ex uno ſanguine, non eſſe, ex uno Adamo.

N*On movet me quod introducitur D. Paulus in Areopago dicens, Actorum capite 17.* Deum feciſſe totam hominum gentem ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

uno * ſanguine. *Non enim concluditur hinc, vulgo receptum eſt, homines omnes oriundos Adamo. Imo illud tantum, Deum compegiſ omnes homines, ex una eademque materia, ex u eademque terra, ex uno eodemque pulvere, una eademque carne, ex uno eodemque ſangu Quæ locutio vulgaris eſt in ſacris literis.* Ecc me ſicut & te fecit Deus: & de eodem luto quoque formatus ſum: *aiebat Eliu ad Iob. illud eſt Domini noſtri D. Petrum alloquentis.* mon Barjona, caro & ſanguis hæc non rete tibi. *Nec prætereundum eſt quod hoc loco A rum, ſignate diſtinxit Apoſtolus materiam à p genie hominum. Materiam fecit ex ſanguine: p geniem duxit à Deo. Ubi dixit,* Fecit ex uno ſa guine totam hominum gentem. *Deinde conc ſit,* Progenies ergo Dei cum ſimus. *Non dix Progenies Adami cum ſimus. Quippe qui al quebatur, non Iudæo, ſed Athenienſes gentiles: reſpiciebat, non particularem illam creation Adami, qua Deus Iudæos in Adamo ſibi peculi riter finxit & efformavit filios: ſed generalem lam, qua Deus naturam ipſam, & omnes hom nes ad ſui imaginem creavit: & ſecundum qua imaginem dicuntur indiſtincte omnes homin progenies Dei.*

C A

* Vulgata editio vertit, *ex uno*, ſimpliciter. ſed i autographo Græco legitur expreſſim, ἐξ ἑνὸς αἵμα τος. ex uno ſanguine.

CAPUT XXVI.

po-
re-
ni-
em
da-
le-

poſ-
am
eat
itio

no-
one
er-
&
Ge-
um
hia
rint
uos
en-
on-
ro-
ſa-

ſi venerit Ariſtoteles ipſe: ſi venerint cum A-
tele Sinenſes, philoſophi & chronologi fortaſ-

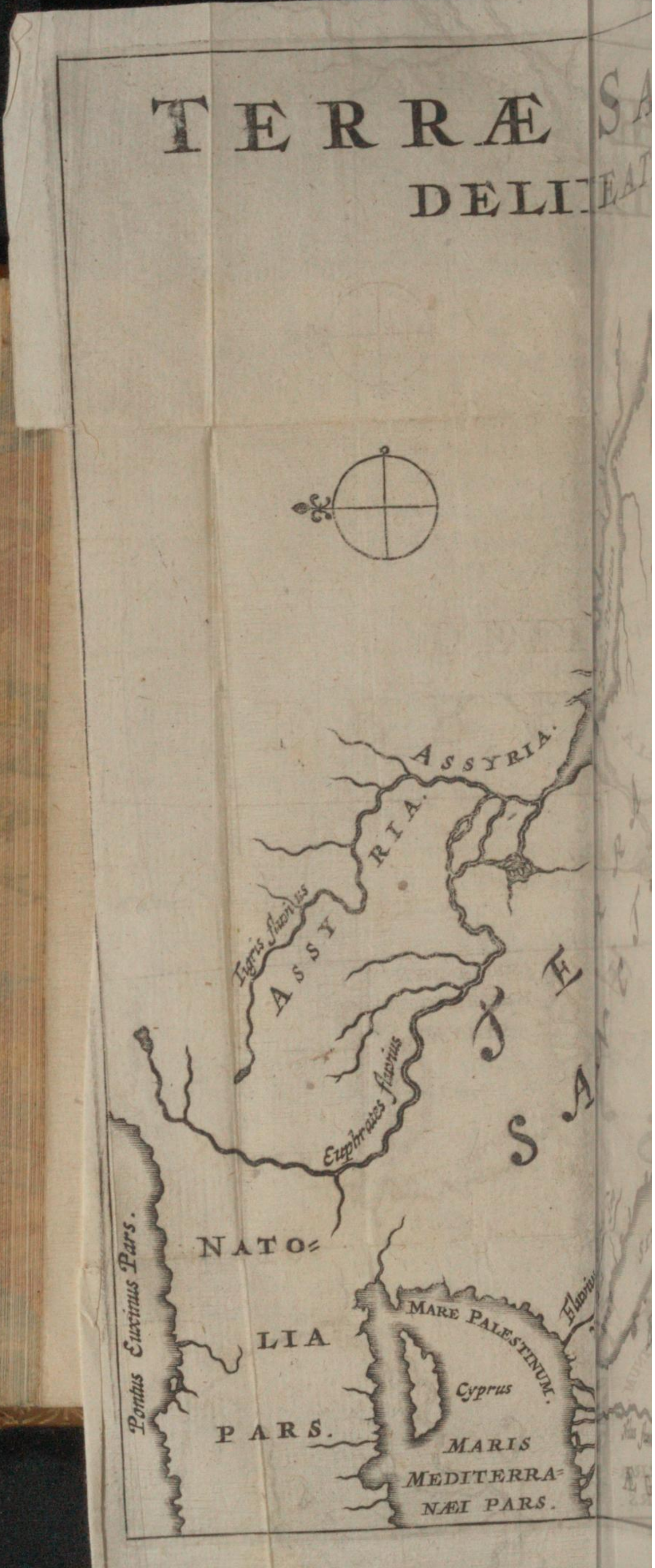
ſean

uno *ſanguine. *Non enim concluditur hinc*
vulgo receptum eſt, homines omnes oriundos
Ada
mne
eade
una
Qua
me
quo
illud
mor
tibi.
rum
geni
geni
gui
ſit,
Pro
que
reſp
Ad
rite
lam
nes
ima
pro

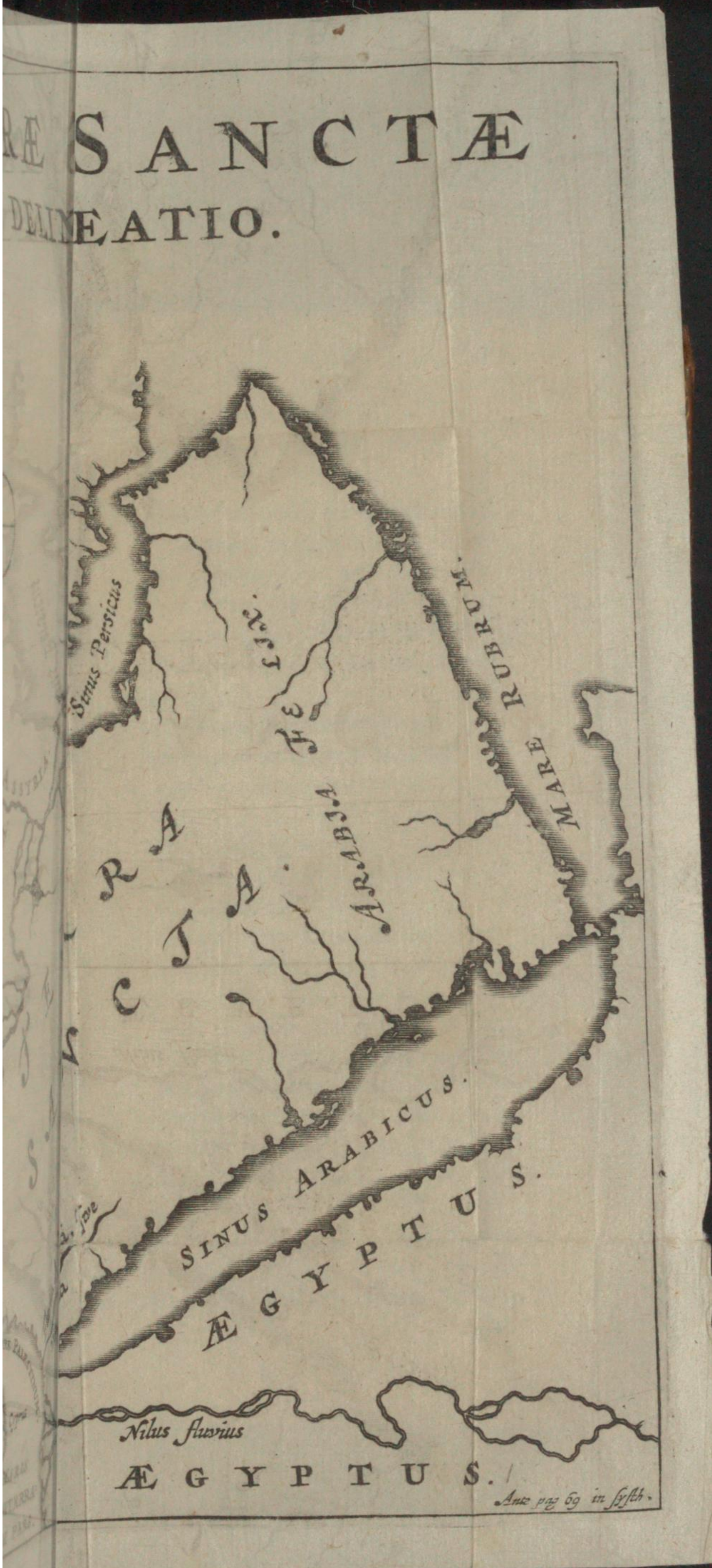
* Vulgata editio vertit, *ex uno*, ſimpliciter. ſed autographo Græco legitur expreſſim, ἐξ ἑνὸς αἵματος. ex uno ſanguine.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

CAPVT XXVI.

Exercitationis epilogus.

Xegi quæ habebam ſuper his verſibus Apoſtoli, de imputatione peccati, & de re- mortis, ab Adamo: nec non de homini- illis qui non peccaverant ad ſimilitudinem ſgreſſionis Adami; quos peccaviſſe ante Adam poſui. In quibus tria ſunt quæ benignus le- perpendat velim.

Primum eſt. Commodius multo reſponderi poſ- bjectionibus illis, quas intentat in hanc noſtram tionem vulgata opinio; quam reſponderi queat ricatis illis incommodis, quæ mea hæc poſitio ulit contra vulgatam opinionem.

Secundum eſt. Nullum prorſus oriri incommo- m (quod mihi ſaltem viſum fuerit) ex poſitione c: imo è contra commoda multa ex illa per- i. Lucem magnam afferri, cum Euangelio, & rſibus his D. Apoſtoli; tum etiam hiſtoriæ Ge- ſeos. Conciliari Geneſim & Euangelium, cum ſtronomia veterum, Hiſtoria & Philoſophia ntium vel antiquiſſimarum. Itaque ſi venerint haldæi ipſi, vetuſtiſſimi illi Aſtronomi, penes quos rant rationes curſus ſyderum, à multis retro cen- nis annorum millibus (ut aiunt) compoſitæ & con- ectæ: ſi venerint antiquiſſimi Ægyptiorum Chro- ologi, cum antiquiſſimis Regum ſuorum dyna- tiis: ſi venerit Ariſtoteles ipſe: ſi venerint cum A- iſtotele Sinenſes, philoſophi & chronologi fortaſ-

ſean eximii: vel ſi qui olim reperientur ſ
apud Auſtrales & Septentrionales incog
quibus, ſicut & Sinenſibus, Ægyptiis, &
dæis, ſuæ ſibi ſint epochæ, à pluribus ann
myriadibus traditæ & cognitæ: Accipiant
illi omnes expoſitione hac hiſtoriam Geneſeo
fiant lubentius Chriſtiani.

Tertium eſt quod unice benignum meum le
ctorem oratum volo. Vt quæcunque hic
geſſi, ſcripta putet Exercitationis gratia.
enim auſim aſſerere de his quæ videntur pa
convenire cum recepta opinione totius Ecc
Cujus præceptis, atque illud iterum edico, to
me ſine fraude & devotiſſime addico.

Deo duce & auſpice.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

SYSTEMA HEOLOGICVM,

EX

RÆADAMITARVM HYPOTHESI.

PARS PRIMA.

ANNO SALVTIS,

M. DC. LV.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

PROOEMIVM.

CONditi orbis epocham non ducendam eſſe ab illo principio quod vulgo figitur in Adamo; naturalis eſt ſuſpicio, omnibus inſita cognitione rerum vel mediocriter imbutis. Videtur enim altius & à longiſſime retroactis ſeculis petendum illud principium: tum ex antiquiſſimis Chaldæorum rationibus: tum ex vetuſtiſſimis Ægyptiorum, Æthiopum, & Scytharum monumentis: tum ex nupere detectis terrenæ machinæ partibus: tum & ex regionibus illis incognitis, ad quas noviſſime percrebuit navigando perveniſſe Batavos: & quarum homines veriſimile eſt non fuiſſe ab Adamo propagatos.

Illa eadem & mihi olim inciderat ſuſpicio; cum puer adhuc vel audirem, vel legerem hiſtoriam Geneſeos. Vbi Cainus foras egreditur: ubi occidit fratrem ſuum, cum eſſent in agro; nempe illud, more latronum, caute; ne à quodam arbitro proderetur: Vbi timet, ubi fugit pœnam fratricidii: ubi denique longe à patribus ſuis uxorem ducit, & civitatem ædificat. Sed quamvis hæc animo meo inſideret dubitatio; nihil tamen de illa audebam proferre, quod non ſaperet receptam opinionem de Adamo primo omnium hominum creato: donec incidi in verſus, duodecimum, decimum tertium, & decimum quartum, cap. 5. Epiſtolæ D. Pauli ad Romanos: quos abhinc viginti plus minus annis,

& mente & manibus verſo. Ac veluti qui p
glaciem incedit, ſuſpendit greſſus ſuos, ula
ſtrictam minus, vel ſauciam, diffidit: ubi vo
concretam, & acrius induratam ſentit, fori
figit pedem: timui primo, ne vel plantas
hi ſecaret dubia hæc diſputatio, vel in prof
dam hæreſim devolveret, ſi quando illi diu
inſiſtebam. Verum ubi tandem per hos ve
Apoſtoli ſcire licuit, peccatum fuiſſe in mu
do antequam imputaretur hominibus: ubi
inceps noviſſe datum eſt, illudque inconcu
peccatum cœpiſſe imputari ab Adamo; au
ſum animo, & totam hanc diſputationem uſ
adeo ſolidam expertus ſum, ut præter illam t
pido minus pede vectus ſim. Reperi homi
trans & ultra imputationem illam peccati q
originem traxit ab Adamo; qui quidem pec
verant, ſed quibus peccatum non imputatu
fuerat, ad ſimilitudinem Adami, cui primo
mnium hominum peccatum imputatum fu
atque ita imputatum, ut illi, & in illo omni
hominibus, reputatum in crimen, & verſu
fuerit in mortem.

At, quæ rerum natura eſt bene compact
rum, tanta mihi apparuit hinc poſitionis hu
firmitudo; ut quo plures illam verti ad qu
ſtiones Theologicas, illaſque majores & int
catiores; hoc ſolidior, major, & purior mihi a
fulſerit Religio Chriſtiana:

—— *Qualiſque videri*
Cœlicolis & quanta ſolet.

Cu

ujus rei experimenta quædam edidi in Exer-
tatione illa,quam ad elucidationem Verſuum
orum Apoſtoli ſpeciatim inſtitui. Neque e-
im pro ratione opellulæ omnia potui. Expo-
ere nunc in animo eſt, continua Exercitatio-
s cauſa & gratia, Syſtema ipſum Theologi-
um, quo doctrina omnis Euangelii, ex Præ-
damitarum hypotheſi,fuſius explicetur:& ap-
reat,Poſitionem hanc,ne dicam Fidei quæ in
hriſto eſt, quoquo pacto officere: quin illam
iam tricis quampluribus, quibus implicatur,
tricare; nec non oculis, & mentibus, ubique
re illuſtriorem exhibere. Quod nullo hiatu
omitto. An vero expedire & exequi valeam,
dicium eſto Lectoris benevoli.

Non ſum vero animi dubius, quin plurimi
onſpecto Operis hujus apice & lemmate, ne-
ue pellecto Opere ipſo;voces continuo & ma-
us intentent in hanc hypotheſin, quia nova
t: ſtyloſque ocius ſtringant, ut quod non ce-
erint,carpant. Quibus omnibus jam nunc re-
pondeo: *Quicquid ſcripſerint,me nihil reſponſu-*
um. At ſi qui erunt ſedatiores & cordatiores;
uales & quamplurimos fore confido; qui ſibi
emperabunt: Et ſi quid illos in ſcriptione mea
iligenter examinata offenderit; more huma-
o & Chriſtiano admonere me dignabuntur:
llis ego totum me adprobabo: & honore ſum-
mo cumulatis plene ſatisfacere conabor. Hoc
ero præcipue,& verbis conceptiſſimis recipio.
i quis cauſa cognita me errare demonſtrave-

 rit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

rit. Hoc eſt: me in aliquo vel minimo, adve
ſari hiſtoriæ Geneſeos, aut quibuſlibet locis a
liisScripturæ ſacræ & orthodoxæ, quæ contin
tur in utroque fœdere: vel diverſum abir
quantum latus unguis eſt, à quovis capite fid
Chriſtianæ. Primum, habebo illi gratiam m
ximam quod me docuerit. Deinde vero, n
men meum non pudebit apponere; imo glori
ſiſſime mihi verſurum putabo, ſi illud totum
quadratis literis implevero, in ejurando tali e
rore meo: Quem abominor, ſi quis meus ta
eſt. Quamvis enim mihi ipſi ſim amiciſſimu
magis tamen mihi eſt amica Veritas. Quod u
nice profiteor. Nomen autem meum nunc r
ticeo; verecundia, non mali facti conſcienti
Vereor enim, ne tam nobile & tam illuſtre a
gumentum culpa ingenii, & tenuitate oratio
nis detrivero; neve omnino infra ſit, quicqu
ſuper hac ſublimi materia elaborare & concin
nare ſtuduero. Sed reputent qui me norunt
quibus & quantis erroribus actus fuerim, abhin
triginta annis; & quæ me fata per illud tempu
traxerint & retraxerint. Ita ut meditando ma
gis quam legendo, & literis ut par erat ſerio in
cumbendo, Opus hoc tandem inconditum &
male dolatum extuderim. Oro itaque Lecto
rem meum hanc veniam: ut hoc qualecunqu
rudimentum boni conſulat, & benigno anim
accipiat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ARGVMENTA
CAPITVM
SYSTEMATIS.

LIBRI PRIMI

CAPUT I.

VErſus Apoſtoli. Specialiter in illis tractatur de peccato originali. Lex eo loci intelligenda eſt Adamica, non Moſaica. De peccato naturali & legali, imputato & non imputato. De morte itidem naturali & legali. Leges humanæ inſtitutæ ſunt ut dirigant rectam rationem. Intra homines ſunt. Lex divina ſupra homines eſt. Pag. 1

I. *Peccata hominum naturalia; vitia ipſa ſunt naturæ humanæ: quorum cauſæ non ſunt petendæ ex peccato Adami. Peccatum legale imputatum hominibus ex peccato Adami, adventitium eſt. Spiritualiter concipitur, nec propagatur naturaliter.* 6

II. *Mors naturalis hominum, creatur ex natura ipſa mortali hominum: nec cauſatur ex condemnatione mortis decretæ in Adamum. Quæ mors legalis eſt. Et ſpiritaliter, non naturaliter intelligitur.* 11

V. *Homines creati ſunt in principio ad imaginem Dei: & valde boni. De imagine Dei quæ prima creationis eſt. Et de imagine Dei quæ ſecunda creationis eſt. Homines creati ſunt in principio recti: Sed ex materia prava: & quæ facile in ſe ipſam redire poſſet.* 16

. *De materiâ hominum corruptioni obnoxiâ. De creatione hominum rectâ. De reditu hominum ad ingenium naturæ, & materiæ ſuæ corruptioni deditæ.* 20

I. *Homines rectos creatos, & in pravum naturæ ſuæ reflexos, Deus creatione ſecunda in melius reſtituit. Et ab hominibus ad Deos evehit. De producticio & facticio. De immutabili & mutabili: immortali & mortali &c. De ſpiritu qui ex Deo eſt; & de Spiritu mundi.* 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

VII. *De uno Deo: & de uno ſpiritu qui ex Deo eſt.* *variis ſive diis, ſive ſpiritibus.* 7

VIII. *Homines ſpiritibus pravis emoti, ciderunt e... tu ſuo recti quo creati erant, in pravum natura... Reſtituti in melius per Spiritum recreationis, qui u... ex Deo eſt, norunt Deum quem ignorat caro & ... guis: Sanctitatem aſſequuntur, quam non poterant c... tione ſua prima adipiſci: & mortem ſuam natura... immortalitate ſupernaturali redimunt.* 8

IX. *Recreatio hominum, gratia & donum Dei eſt.* ... *omnibus datur hominibus recreari. Sed electis tant... Electio in rebus naturalibus eſt. Electio divina in ... ctis Dei eſt. Qui ſint Electi. Et qui dicantur Reprobi.*

X. *Electio divina dupliciter conſideratur: in Deo, & in ... ſterio. Illa ab æterno eſt. Hæc myſticis temporum oc... ſionibus diſpenſatur. Illa homines omnes indiſtincte ... mittit. Hæc Iudæos primo elegit, & in Iudæis Ge... terrarum omnes aſſumpſit.*

ARGVMENTA CAPITVM
LIBRI SECVNDI.

CAPVT I.

DE electione Iudæorum. *Electio Iudæorum incepit ab ... damo primo Iudæorum patre. Iudæi primogeniti, q... primo electi. Electi autem non ſuo merito, ſed m... Dei eligentis & volentis beneficio. Formati ex ead... terra communi qua ceteri homines creati ſunt. Deus m... trimonio conjunctus Eccleſiæ Iſraëlitidi. Iudæorum p... ter. Iudæi Dii habiti, qua filii Dei. Deus Iudæoru... mater. Amicus Iudæorum. Iudæi amici Dei.* 4

II. *Deus Iudæorum rex. Iudæi populus Dei. Deus I... dæorum dominus. Iudæi ſervi Dei. Iudæi dicti ſanc... Dicti juſti. Iudæi electi in populum ſempiternum. S... parati de univerſis populis terræ, in ſortem & hæredit... tem Domini.* 5

III. *Iudæis electis Terra data eſt electa. Terra ſanct... quia terra ſanctorum. Et terra promiſſionis, quia pr...*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

…iſſa juramento patribus Iudæorum. Deſcriptio Terræ …nctæ. Electa terra illa, non ſua natura, ſed Dei bene…icentis & eligentis placito. Iudæorum terra. Et quam …udæi ſoli habitarent. 65

… Ieruſalem civitas ſancta terræ ſanctæ. Templum in Ie…uſalem poſitum. Et in monte Sion bicipiti. Colles æterni. …ivitas David. Civitas magni Regis. De Regibus Iu…æorum. Explicatur Samuel de Iure Regis. 71

… Electi gentiles in Iudæis, electione myſtica. Filii Dei …abiti, quia adoptati in Iudæis. Et inſiti in Iudæis. 75

…. Gentiles genere & origine diverſi à Iudæis, quà ado…ptati & inſiti in illis. Gentiles athei, quia ſine Deo. Ho…mines ſimpliciter appellantur. Et filii hominum. Inſi…pientes, ſtulti, iniqui. 80

…I. Gentiles dicti peccatores. 85

…II. Gentiles dicti infantes, parvi, & pauperes. 89

…. Gentiles dicti filii iræ. Inimici & hoſtes Dei. Beſtiæ, & beſtiæ habiti à Iudæis: imo beſtiæ immundæ. Oppoſi…tionis comparatio inter Iudæos & Gentiles. 96

… Iudæi formati à Deo in Adamo. Gentiles creati à Deo. Et creati à verbo Dei ſicuti ceteræ animantes; nec non eadem die qua ceteræ animantes. Iudæi peculiariter for…mati manibus Dei. Deus Iudæorum plaſtes dictus. A…dam primus pater Iudæorum. Iudæi filii Adam vocan…tur. 101

…I. Iudæi vocantur à Moſe, filii Adam. Explicatur ca…put 32 Deuteronomii. Explicantur Iſaias & Oſeas ſuper Adam patre primo Iudæorum. Gentiles dicti alienige…næ. Iudæi ſpecies hominum diſtincta à ſpecie gentilium. Gentiles terrigenæ. Explicatur pſalm. 49. Abraham habuit ſervos vernaculos, & emptitios, qui non erant ex ſtirpe ſua: id eſt, Adamica: Filii hominum, qui? Fi…lius hominis, quis? Differentia inter fratres Iudæorum, & gentiles alienigenas. 105

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ARGVMENTA CAPITVM

LIBRI TERTII.

CAPVT. I.

PRobatur ex Geneſi origo gentilium diverſa ab o
Iudæorum. Gentiles creati fuerunt creatione illa q
narratur capite 1 Geneſcos. Creata animalia omn
creati omnes homines, maſculus & fœmina, ſexta
tionis die; ſicut & plantæ & arbores & volatilia
diebus; per univerſum terrarum orbem. Quar
illa non fuerit creatus unus homo & ſolus, in terris
bus, à quo omnes homines naſcerentur.

II. *Formatus fuit Adamus ſeorſim à primis homin*
formatione illa quæ enarratur capite 2 Geneſeos.
mus primus & pater Iudæorum, non omnium homin
Diverſa omnino formatio Adami, à creatione primo
hominum. Eva non potuit ædificari eadem die qua
dam formatus eſt.

III. *De mirabili formatione Adami. De mirabilib*
ſaaci & Chriſti conceptionibus. Adamus typus C
factus fuit in omnibus ſimilis Chriſto, excepta juſ
Chriſti. Eva ſponſa Adami, figura & ipſa Ecc
ſponſæ Chriſti.

IV. *Cain agricola. Abel paſtor & cuſtos ovium. Cain*
ciſo Abelo, timet. Fugit pœnam fratricidii. Fugit,
re reorum omnium, ad orientalem plagam Edeni.
rem ducit, generat filium, & in plaga eadem orien
civitatem ædificat. Adam genuiſſe dicitur filios &
lias, à Setho nato uſque ad mortem Adami ipſius.
ſcriptum eſt genuiſſe illos vel illas, ab Abelo occiſo uſ
ad Sethum natum.

V. *Probantur ex monumentis gentilium, gentiles gen*
diverſi à Iudæis, & à genere Iudæorum Adamico. D
putatio de æternitate mundi in duas claſſes ab antiq
diſtributa. De tempore. De annorum faſciculis quos
fecerant Chaldæi. De annis periodicis. De anno verte
& magno. Anni ſignificati per ſerpentes. De ſpelunca

v

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

i à Claudiano deſcripta. De ſeculorum ſeculo. 138

Ignorant homines primas ſuas hiſtorias & origines. De haldæis. De ſtupendo annorum numero, quem poſuiſſe icuntur Chaldæi, in componendis tabulis ſuis Aſtrononicis. De Ægyptiis. Et de annorum myriadibus per uas regnaviſſe dicuntur Ægyptiorum reges, Dii, Heoes, & Homines. 148

I. De Regibus Ægyptiis hominibus. Laudatur Plato n Timæo ſuper bellatoribus inſulæ Atlanticæ. Filii huus ſeculi prudentiores filiis lucis. De prodigioſa Sinenium periodo ſecundum Scaligerum. 154

II. Probatur antiquiſſima mundi creatio, ex progreſſu Aſtronomiæ, Aſtrologiæ, Theologiæ, & Magiæ gentilium. Tractatur hoc capite de conſtructione Sphæræ. 160

I. De antiquitate Aſtronomiæ. 165

De antiquitate Aſtrologiæ. 167

I. De antiquitate Theologiæ & Magiæ gentilium. 174

ARGVMENTA CAPITVM
LIBRI QVARTI.

CAPVT I.

Damus, quantumvis perfectus formatus, non potuit momento illo quo formatus eſt, callere Sphæram, Aſtronomiam & Aſtrologiam. Sed illarum cognitionem progreſſu temporis aſſequi potuit. De Bibliis ſacris. Sunt pleraque apographa, non autographa. 181

I. Deus ſe obſcure notum dedit hominibus. Deus in nebula. De Bibliis apographis. Fuere ſcriptores ante Moſem. Non omnia potuit ſcribere Geneſis. Non ſcripſit hiſtoriam primorum hominum, ſed primorum Iudæorum. Arca non fuit prima navium. Vinea plantata à Noë, non fuit prima vinearum plantatarum. Qua ratione Melchiſedec intelligi debeat, ſine patre, ſine matre, ſine genealogia, &c. 191

II. Erratur, quoties generalius accipitur quod ſpecialius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

debuit intelligi. Tenebræ in morte Domini, fact
runt ſuper totam terram Iudæorum: non ſuper u
ſum terrarum orbem. Stella quæ apparuit Magis
la fuit in aëre; non ſtella in cœlo. 98

IV. In miraculo Ezechiæ ægrotantis, non retroceßit
cœlo, ſed in horologio Achas.

V. Qua ratione in miraculo Ioſuæ, Sol ſteterit in Ga
Longa dies illa non debuit extendi extra regionem
baonitidem.

VI. Vbi ſit miraculum de non attritis Iudæorum
mentis in deſerto: Et de calceamentis eorum vet
non conſumptis.

VII. Diluvium Noacicum non fuiſſe effuſum ſuper
verſum terrarum orbem, ſed ſuper terram Iudæoru
Iudæos perderet, non ut omnes homines obrueret.

VIII. Probatur idem quod in ſuperiori capite, per co
bam à Noë emiſſam, & per aquarum naturalem de
ſum.

IX. Probatur idem, per hiſtoriam filiorum & nepo
Noæ. Per Euſebium in Chronico. Particulares fuer
taclyſmi. Ægyptus nunquam diluvio obruta. R
runtur; Strabo, de Turdetanis Hiſpanis. Scaliger &
vius de Trojanis. Solinus de Indis. Sanchoniato, Iom

X. De æterno ante æternum. De æterno ab æterno.

XI. De æterno ultra æternum. De æterno uſque in æ
num. Regnum Meßiæ qua ration æternum. 2

XII. Æternum ſignificari ſolet in ſacris literis, per
rationem Solis & Lunæ & Mundi. De Ævo. De te
poribus æternis. D. Paulus explicatus. Æternum
determinatum eſt. 2

XIII. De ætatibus animantium deſcriptis ab Heſiodo
Auſonio. Quare ignoratæ hiſtoriæ primorum hominu
Ex Platone. Ex mutatione epocharum, Terrarum A
origines ignorantur. 24

XIV. Falluntur qui origines omnium hominum deducu
à Noaci nepotibus. Refellitur Grotius de origine gentiu
Americanarum. 25

AR

ARGVMENTA CAPITVM.

LIBRI QVINTI.

CAPVT I.

MOri debuerunt homines, qui immortales evadere debuerunt. Moriuntur homines in Chriſto. Debuerunt prius peccare & condemnari in Adamo. Moriuntur homines in Chriſto ſpiritaliter, & ratione myſterii. De fictionibus & myſteriis juris. De myſteriis divinis, quæ fuere vel fictiones, vel parabolæ, vel ſimilitudines myſticæ. Morimur ſpiritaliter ad ſimilitudinem mortis Chriſti. Peccavimus ſpiritaliter ad ſimilitudinem peccati Adamici. 256

II. *De peccato originali. Eſt inhærens. Eſt imputatum. Quid ſit imputare. Imputatur quod communione quadam junctum eſt cum eo cui imputatur. De communionibus & conjunctionibus rerum, phyſicis, politicis, & myſticis. Chriſtus myſterium omnium finis. Referri debuit Adamus ad Chriſtum: non vice verſa Chriſtus ad Adamum. Imputari debuit Adamus hominibus, qua ratione Chriſtus imputatur hominibus: ſpiritaliter & myſtice.* 260

III. *De duobus imputationum myſticarum primoribus, Adamo & Chriſto. Medius inter illos interceſſit Abrahamus. Itur à peccato Adami, ad juſtitiam Chriſti, per fidem Abrahami. Pœnæ inflictæ ex imputationibus myſticis, myſtice & ſpiritaliter intelligendæ ſunt. Nullus, neque Adamus ipſe, mortuus eſt pro peccato Adami. Solus Chriſtus pro peccato illo mortuus eſt. Intelliguntur homines omnes mortui in Chriſto ſpiritaliter & myſtice.* 266

IV. *Non poteſt concipi alieni delicti imputatio, niſi quadam juris fictione. Imputatum eſt peccatum Adami omnibus hominibus, ratione mere ſpiritali, non propagatione naturali. Confundunt naturam & reatum Theologi, quæ ſeparatim conſiderari debuerunt in peccato originali. Natura prior eſt reatu. Reatus non corrupit na-*

turam

*turam: imo è contra, natura corrupta effecit re…
Quod probatur exemplo Adami ipſius, quando pe…
vit.*

V. *Qui volunt, imputationem peccati Adamici de… tam fuiſſe ex traduce Adami; ex illo putant, quo… tumant, Adamum genuiſſe omnes homines. Apoſtol… ſtinxit, nec ſociavit peccatum naturaliter inhæren… eo quod imputatum eſt. Diſtinxit, nec ſociavit m… naturalem cum ea quæ ex condemnatione legis in… eſt. Mors ex peccato Adami, incepit ab Adamo, … in Moſe & Chriſto. Peccatum naturale & mors … ralis fuerunt ante Adamum. Et erunt poſt Moſe… Chriſtum, in finem uſque ſeculorum.*

VI. *Qua ratione peccatum Adami ſalutem, non p… tionem hominum fecit. Non imputatur à Chriſto m… peccatum alienum hominibus, ſed ſua quiſque pe… patitur.*

VII. *Quare Adamus qui tanquam caput peccavit, … tanquam caput pœnas dedit peccati ſui. Peccatum … dami inobedientia fuit. Peccatum naturale & leg… duplex fuit repagulum objectum hominibus, quibus … radiſo interdicerentur. Solvit legale repagulum Chri… moriens. Solvet naturale Chriſtus idem reſurgens, &… plene ſanctificans.*

VIII. *Omnes homines peccaverunt ad ſimilitudinem p… cati Adamici. Infantes peccaverunt ad eandem ſim… tudinem.*

IX. *Qua ratione retroacta fuerit imputatio peccati A… mici, in anteceſſores Adami. Myſterio ſcilicet ad ſa… tem anteceſſorum eorundem comparato. Qua ratione… tuerint ſalvi fieri anteceſſores Adami illi.*

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

SYSTEMATIS THEOLOGICI

PARS PRIMA.

LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

[Ve]rſus Apoſtoli. Specialiter in illis tractatur de peccato originali. Lex eo loci intelligenda eſt Adamica, non Moſaica. De Peccato naturali & legali, imputato & non imputato. De morte itidem naturali & legali. Leges humanæ inſtitutæ ſunt ut dirigant rectam rationem. Intra homines ſunt. Lex divina ſupra homines eſt.

REponam verſus ipſos Apoſtoli capite 5. ad Romanos, quia ſunt Syſtematis hujus ſtatumina.

12. *Sicut per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors: & ita in omnes ho[mi]nes mors pervaſit, in quo omnes peccaverunt.*

13. *Vſque ad legem enim peccatum erat in [m]undo; peccatum autem non imputabatur cum [le]x non eſſet.*

14. *Sed regnavit mors ab Adamo uſque ad Mo[ſe]n: etiam in eos qui non peccaverant ad ſimilitudinem tranſgreſſionis Adami, qui eſt typus fu[tu]ri.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

PRINCIPIO notandum eſt, locum hunc ſi-
gularem & unicum eſſe, quo tractatio peculia
inſtituitur peccati originalis vulgo dicti, qu
ab Adamo in omnes homines imputatione p
tranſiit: neque alium ſignari in tota ſacrar
literarum mole, & quantus liber eſt utriuſ
fœderis, quo perſpicue, & ex profeſſo, diſpu
tur de peccato illo Adamico. Comprobatur p
inde hinc, Adamum intelligendum eſſe, per
lum hominem de quo hic loquitur Apoſtol
per quem peccatum intravit in mundum, &
peccatum mors: per quem itidem mors p
vaſit in omnes homines, ut in illo omnes pec
verunt. At, quo argumento locutus eſt Apoſ
lus de peccato Adami illo, quod reatum mer
omnibus hominibus; conſequens eſt ut leg
etiam illam hoc loco intellexerit, cujus tranſg
ſio peccatum Adami fecit; quamque Ada
cam nuncupo: nec non ut lex ipſa eadem
telligatur Adamica; quam datam omnibus h
minibus in Adamo cenſendum eſt, ratione
dem, qua violaviſſe illam homines omnes in
damo reputandi ſunt. Eliminabimus ergo h
legem Moſaïcam, cui nullus erat locus in neg
tio peccati originalis, & Adamici: quia en
neque data fuerat Adamo, neque omnibus h
minibus in Adamo: cujus utique tranſgre
imputari nequiverat Adamo, neque omnib
hominibus in Adamo. Et certe Moſaica lex
dæis tantum lata & promulgata fuerat, neque
ro cæteris hominibus: cujus utique tranſgreſ
Iudæis tantum imputari debuit, neque ita
cæteris Gentibus quæ non erant de tribu &
milia Iudaica, quæque nullo pacto, & nullo f
dere ſancito, lege illa tenebantur. *Annuntia*
verbum ſuum Iacob, & judicia ſua Iſraël. N
fe

*rit taliter omni nationi, & judicia ſua non ma-
feſtavit eis*, canebat Propheta Rex pſalmo 148.
um quæ plurima ejus generis leguntur apud
ctores ſacros, quos ut brevis fiam prætereo. Si
ro legem Adamicam, non Moſaicam, intelle-
hoc loco Apoſtolus: Peccatum erat in mun-
uſque ad legem Adamicam, per eundem A-
ſtolum. Ergo & ante legem Adamicam. Et
idant in meam hypotheſim neceſſe eſt, ho-
nes illi qui peccaverant ante legem Adami-
n, vel ante Adamum, quod idem eſt.

Præterea; liquido igne liquidius patet, Apo-
lum ſtatuiſſe his verſibus, duo genera pecca-
um, tempore & qualitate diſtincta. Tempo-
diſtincta, ubi poſuit peccatum ante legem, &
catum poſt legem. Qualitate diſtincta, ubi
uit peccatum legem antecedens, non fuiſſe
putatum; peccatum legem pone ſequens,
ſe imputatum. Ait Paulus, *uſque ad legem
catum erat in mundo, peccatum vero non im-
abatur* (ſive non imputatur, ut quidam
unt) *non exiſtente lege*. At ſi peccatum
in mundo uſque ad legem, erat & ante le-
n: Et peccatum illud quod legem violavit,
legem procul dubio fuit. Vides hic pec-
tempore diſtincta, ante & poſt legem in-
ta. Rurſus, ſi peccatum non imputatur
exiſtente lege, quis peccatum illud dicat
utatum, quod ante legem fuit, vel quod an-
gem patratum eſt? Sin parte alia, tranſgreſ-
egis illa fuit, quæ imputationem peccato in-
, peccatum dicemus imputatum illud quod
m fregit, atque adeo poſt legem fuit. Vides
peccata qualitate diſtincta: peccatum ante
m, non imputatum: peccatum poſt legem,
utatum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Peccatum ante legem non imputatum, voca-
liceat *Naturale*: quatenus à nulla prohibitio-
legis pependit, ſed à puris & pravis naturæ
manæ appetitionibus ortum habuit. Peccatu-
poſt legem imputatum, vocare detur *Lega-*
quatenus à mera legis tranſgreſſione origin-
duxit. Mortem rurſus concedatur dicere il-
Naturalem,quæ ex mea hypotheſi peccatum
turale conſequuta eſt. Mortem vero illam *Le-*
lem, quæ peccatum legale ulta eſt.

Quod ut clarius eluceſcat, ſciendum eſt p-
mo. Naturam humanam dupliciter conſider-
rectam, & pravam. Rectam, quæ habuit Ide-
recti & perfecti, quatenus homo rectus & per-
ctus creari potuit. Pravam, quæ deflexus fu-
rectitudine perfecti illius: Quod peccatum
turale eſſe aio. Notandum eſt ſecundo. Leg-
inſtitutam fuiſſe,non ut perfectionem homin-
conſtitueret,ſed ut ad perfectionem illam co-
ptos & pravos homines reduceret. Non ut p-
fectum illud faceret, ſed ut perfectum illud
ceret & præſcriberet: Et quos turpitudinis
dor non deterreret ab inhoneſto, formido p-
næ intra honeſti regulas coërceret. Perfectio
minum recta ratione, & lege dirigitur. Recta
tio, naturalis & nobiſcum nata eſt. Lex,adve-
tia & nobis præſcripta eſt. At illa ante nata
quam hæc ſcripta eſſet: neque opinione,
natura conſtituta eſt. Lex nos docet quod na-
ræ & rectæ rationis noſtræ corruptione ded-
cimus: neque enim ſciremus quid eſſet pec-
tum, niſi lex nos illud docuiſſet. Atque hinc
quod Lex ſimpliciter dicta, vocatur *Pædago-*
Apoſtolo: tum leges omnes, documenta, m-
data, & præſcripta nominantur, apud utroſ-
auctores, ſacros & prophanos.

P-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Peccabant homines peccato naturali tantum, ...nte legem & uſque ad legem; quoties deflecte... ...ant à perfectione illa, ad quam natura creatio... ...is ſuæ nati erant; nec non quoties aberrabant ... recta ratione illa, quæ illos ad perfectum ...um dirigebat. Peccaverunt homines duplici... ...r poſt legem, & poſtquam lex illis data eſt. ...ccaverunt enim primo, contra perfectum ...ud naturæ ſuæ rectæ: peccaverunt ſecundo, ...ntra præceptum & præſcriptum legis, quæ ...os ad perfectum; & rectum ſuum revoca...t. Et hoc eſt peccatum quod legale eſſe aio: ...odque D. Paulus Rom. 7. voluit *fuiſſe peccans ...r mandatum καθ' ὑπερβολὴν*: id eſt, fuiſſe ...ccans per legem, ultra quam fuerat peccans ...r naturam.

Quodcumque autem poſitum fuerit pecca...m, naturale vel legale, ſua mors ſemper, vel na...ralis vel legalis conſequuta eſt. Et peccati cu...vis, ſive illud natura, ſive illud lege condias, ...dividuum opſonium mors eſt. Mors natura..., quam corruptio naturalis generat; antece...ntem naturam corruptam, vel pede cito, vel ...de claudo, nunquam deſerit. Mors legalis, ...am tranſgreſſio legis facit, ultrix addita poſt ...irupam ſedet. Ac veluti peccato naturali pec...um legale inditur: mors legalis morti natu...apponitur. Tum quo argumento peccatum ...ale peccato naturali inditum, reatum gene...qui mente concipitur: mors legalis morti na...ali appoſita, mortem civilem parit, quæ ſi...one & ſpiritu intelligitur.

...averunt humanæ leges, ne homines extra ...s recti & perfecti ſui vagarentur; ſed ut in... illos cohiberentur: Voluit divina lex, non il... tantum, ut ſtarent homines loco ſuo recti &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

perfecti, ſed ut ſupra rectum & perfectum ſun
eveherentur. Caverunt humanæ leges, ne
mines, ut cæteræ animantes, ad paſtum abji
rentur: Voluit divina lex, ut homines ad c
ſpectum & gloriam Dei immortalem ſurſum
perentur. Humanæ leges intra homines
runt: Divina lex ſupra homines fuit. Hum
leges naturam hominum continuerunt: Di
lex naturam hominum mutare conſtituit.
manæ leges in natura inſitæ, naturam curan
naturam redolent: Divina lex ſupra natu
poſita, nil niſi divinum & myſticum ſpirat:
turam curat, ut illam purificet: imo ut hu
nam in divinam vertat.

Miſſas hic faciemus humanas leges, & de
nobis ſermo erit quam Deus dedit Adamo.
enimvero, quoniam per legis illius diſpenſa
nem, non naturalem ſed myſticam, ſupra ho
nes evadimus, & in deos quaſi transformam
Quæ finis eſt Theologici & Chriſtiani hujus
ſtematis: Peccatum itidem legale tractabi
illud, quod legem Dei rupit. Legem inquam
primam illam, quam Adamus hominum pri
violavit: Quamque homines omnes in Ada
violaviſſe putati ſunt.

CAPUT II.

Peccata hominum naturalia, vitia ipſa ſunt
turæ humanæ. quorum cauſæ non ſunt pete
ex peccato Adami. Peccatum legale, imputa
hominibus ex peccato Adami, adventitium
Spiritaliter concipitur, nec propagatur natu
liter.

SVnt qui putant, & bella, & peſtes, & febres
totas corruptionum naturalium cohort

te

rris incubuiſſe, ex imputatione peccati illius damici, quod primum omnium legem Dei inegit. Acriter nempe illud contendunt, ex non nimadverſa diſtinctione peccati naturalis & lealis. Peccatum enim naturale, quod naturæ ſius pravum & vitium eſt, conſequuntur natuliter bella, peſtes, & febres, & quæcunque de nere hoc conturbant & male urunt homines. cile hoc vero illi perſpicient, qui nubem inveratæ præoccupationis, quæ viſus eorum hebe, ſibi eripi tantiſper patientur. Quis enim net bella ex his orta, quos vel inhians prædæ faes, vel effera vindictæ cupiditas, vel ſacra regni nbitio, arma capeſcere incitat? Nempe ut narales appetitiones & innatas libidines exeant. Tum peſtes & febres quis naſci & inflamri non expertus eſt, vel ex naturali corruptio aëris, vel & ipſa naturali corporis noſtri corptione? Notitiæ & veritatis hujus tot habemus tes, quot politicos & medicos: quorum auoritates pene innumeras, parum refert hoc locomprehendere.

Duplex igitur peccatum ſtatuemus in Ada: naturale, & legale: Naturale, quod naturar Adamo inhæſit, ex vitio naturæ ſuæ, & maiæ peccatricis qua formatus eſt: Legale, od accidit & imputatum fuit Adamo, ex vioa lege Dei. Naturale, quod affecit ſenſum, maiam, & naturam Adami corpoream: Lega myſticum & ſpiritale, quod infregit legem ſticam & ſpiritalem, quæ non niſi ratione & ritu concipi potuit. Quis enim reputet arbon ſcientiæ boni & mali? quis in animum incat ſuum, manducationem ſcientiæ, mancationem boni & mali, niſi illa modo intellelali & myſtica ratione concipiat? Duplex iti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

dem peccatum conſiderabimus in omnibus h-
minibus, quale & duplex in Adamo ſtatuim;
naturale, & legale. Naturale, quod ſua ſibi na-
ra peccatrici hominibus omnibus innatum,
ſceribus eorum naturaliter & radicitus infixa
eſt. *Quod prodiit ex adipe eorum*: ut elegan
locutus eſt pſalmus 73. Legale, quod accidit
imputatum eſt omnibus hominibus ex tra-
greſſione legis Dei quam Adamus violavit. N-
turale, quod affecit ſenſum, materiam, & na-
ram omnium hominum corpoream: Lega-
quod pervaſit in omnes homines ex peccato
gali Adami, ſpiritaliter & ratione myſterii.

Concipimus autem pervaſionem illam m-
ſticam & ſpiritalem peccati legalis in om
homines, ex peccato Adami alieno, ratio-
imputationis: qua intelligimus imputatum f-
ſe omnibus hominibus quod Adamus ſolus p-
cavit.

Imputatio ex alieno delicto, mera eſt
ris fictio extra Theologos: apud Theolo
mera eſt ratio myſterii. Quod exemplo acco-
modatiſſimo aperiam. Iuratus rex Iudæorum
Sedecias, fidem fefellerat Regi Aſſyriorum. I-
putata fuit fraus illa Regis Iudæorum Iud
omnibus; qui peieraſſe reputati ſunt in perju-
ſui Regis; fictione illa juris Gentium, qua
tantur populi delinquere in delictis ſuorum
Regum. Iniverat Deus pactum cum Adamo
in illo cum omnibus hominibus, tanquam
Syndico, defenſore, & principe omnium
minum. Pactum illud rupit Adamus: & adſ-
pta fuit fraus Adami omnibus hominibus, ra-
ne illa divini myſterii, qua putati ſunt homin
omnes deliquiſſe in delicto ſyndici, defenſo
& principis ſui.

N

Non ergo is ſum qui putem imputationem
ccati Adamici labefactaviſſe naturam homi-
um: neque rurſus illis aſſentior qui nihil con-
dunt imputationibus. Suum ſibi locum re-
nquo naturalibus, & myſticis. Naturalia na-
raliter accipienda exiſtimo: myſtica myſtice
telligenda cenſeo. Corruptio contracta ex
ateria omnium hominum corruptioni addi-
a, illa eſt quæ labefecit naturam omnium ho-
inum. Imputatio myſtica peccati Adamici
a eſt, quæ myſtica condemnationis macula
omines omnes infecit. Aſſero imputationes,
ne quibus tota funditus ruerent myſteria Chri-
ana: ſed illas intra limites ſuos myſticos coer-
o, ne vagentur extra myſterium, extra intel-
ctum & ſpiritum. Non ergo ex eo quod im-
tatum fuit peccatum Adami hominibus, cre-
derim homines morbis obnoxios, & omni-
s quæcumque illos circumveniunt incom-
odis: ſed ex vitio naturæ ſuæ putridæ & pu-
læ. Vitium innatum hominibus, ſolida fuit
naturalis hominum calamitas. Et ſecundum
echielem cap. 28, *Productus eſt ignis de me-*
eorum qui illos exederet. Quo nihil verius.
atura enim ſua eſt, quæ incendia facit in
ominum cordibus. Quod ut clarius exem-
s demonſtretur; Inauditum eſt Adamum i-
um, crimen & caput (ut aiunt) malorum
ntorum, vel minimo corporis morbo tenta-
m fuiſſe, totis triginta & nongentis annis
ibus vixiſſe notum eſt: niſi forte credimus
i qui retulit ex auctore neſcio quo, Adamum
ortuum arthritide qua laborabat, & quam à pa-
ibus ſuis tanquam hæreditario jure accepiſſe
tendit. Num vero ægrotavit Caïnus poſtquam
cidit fratrem ſuum? Imo enimvero pancratice

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

valuit: aufugit id orientem Edeni, collegit
manum facinoroſorum hominum; cum qui
rapinas exercuit: Vxorem duxit, filium gen
& civitatem ædificavit. Illa itidem querela
perpetua apud auctores ſacros, Elector
Deum veluti incuſantium, quod omnem qu
poteſtatem ſuam oſtendat ut reprobos bonis
mulet: omnia illis congruere commoda, præ
ſpem & optata etiam evenire: tum voluptas
illorum & gaudia nullas contaminare ægri-
dines. Quin & Poëta elegantiſſimus Deos ſu
plane increpat, quod Domina ejus illos co
teſtata pejeraſſet. At vero nihilo ſecius faci
illi eandem eſſe poſt perjurium, quæ fuiſſet a
te perjurium: perjuram tam longos habere
pillos, quam longos habuiſſet nondum per
ra: eundem illi manere oris ruborem roſeu
eandem pedis exigui formam aptiſſimam, e
dem argutos & radiantes oculos, poſtqua
Deos læſiſſet, quos habuiſſet fide erga illos
contaminata. Imo, ſimul obligaverat perfid
votis caput, pulchrior multo enitebat. Et co
te, plures captos ab hoſtibus reputavit civili
mortuos fictio Romani juris, quos tamen be
valuiſſe naturaliter nihil prohibuit. Conſtat e
go, neque fictiones juris, neque rationes m
ſterii, vel hilum naturæ officere potuiſſe: n
que imputationem peccati Adamici, quæ p
re myſtica & ſpiritalis eſt, cauſam fuiſſe peſtiu
febrium, & aliarum ægritudinum quas natu
movet hominibus; ſed illa accidiſſe & accide
hominibus, ex materia prava, & figmento cre
tionis ſuæ corruptioni deditæ.

CAPVT III.

ors naturalis hominum, creatur ex natura ipſa mortali hominum: nec cauſatur ex condemnatione mortis decretæ in Adamum, quæ mors legalis eſt. Et ſpiritaliter, non naturaliter, intelligitur.

AT, qui mos eſt incommodorum omnium, ut aliud ex alio incidat: non deſunt qui aſſeverent, homines nunquam morituros ſi damus nunquam peccaviſſet. Quaſi vero immortalitas, quæ vita æterna eſt, & quam ſola per- ere potuit recreatio, quæ ſecunda creatio eſt; pote penes quam ſolam immortalitatis pote- s degat; comparari potuerit hominibus, vi & tute creationis primæ, quæ natura ſua corru- oni & morti obnoxia eſt: neque morituri na- raliter fuiſſent homines, qui naturaliter cor- ptibiles (ut cum Schola loquar) atque adeo ortales creati fuerant.

Imo, inquiunt, hoc edixerat Deus Adamo. *De no ſcientiæ boni & mali ne comedas. Ex quo- nque enim die comederis ex eo, morte morieris.* go inſiſtunt: ſi mors data fuit pœna Adamo o die peccaret in legem Dei, mortuus nun- am fuiſſet Adamus, ſi nunquam in legem Dei ccaviſſet. Negatur vero & pernegatur conſe- ens. Quamvis enim decreto legis moriantur i occidunt; non idcirco tamen immortales nt qui non occidunt. Plenos & puros ſangui- s eadem verſat mortis fatalitas. Differentia c eſt inter utrorumque mortem: quod puri, vitæ integri, naturaliter tantum & ſimpliciter oriuntur: ſceleroſi vero & nocentes, qui mo- ntur ex decreto legis, dupliciter mori cen- tur: naturaliter, & legaliter: morte naturali,

& illa quæ,ex condemnatione legis, legalis &
vilis appellata eſt. Certe, ſive quis ſententia
dicis laqueo effocatus, ſive quis capite trun
tus, ſive quis in equuleo poſitus,vita interfec
ſit: cenſetur primo ille morte naturali mortu
utpote cauſis pure naturalibus; quales ſunt,
tercludi, vel incidi vias ſpiritus. Deinde, ex
quod addita eſt naturæ, condemnatio ex le
cenſetur idem ille,propter notam mortis ſec
do & morte civili mortuus.

Idem accidiſſe Adamo putandum eſt, da
nato ex lege Dei, quod aliis hominibus dam
tis ex legibus hominum. Debuit Adamus m
naturaliter, & cauſa pure naturali, ex quo ma
ria corruptibili & mortali compactus eſt. M
tuus eſt Adamus idem morte legali, ex co
demnatione legis, quo momento legem Dei
tentavit. Mors naturalis Adami, peccatum
turale Adami, & vitium ipſum corruptionis,
materia ejus corruptibili innatum, conſequ
eſt. Mortem legalem Adami peccatum leg
effecit: Cauſa myſtica effectus myſtici,
ſola ſpiritus & myſterii ratione concipi p
tuit.

Demonſtrabitur hoc evidenter per Adam
ipſum. Edixerat Deus Adamo: *In quocum
die comederis, morte morieris.* Mortuus ergo
telligitur Adamus, illo ipſo die, imo illo ip
momento quo peccavit in legem Dei. Atq
neque naturaliter neque corporaliter mortu
eſt Adamus, momento & die illo: conſtat eni
vixiſſe annos circiter nongentos, poſtquam p
cavit. Mortuum ergo intelligemus Adamum,
& momento illo quo peccavit; morte legali, ſ
ritali, & quæ ſola mente concipi potuit. Mortu
eſt Adamus morte legali & ſpiritali, quando

ge

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

n Dei tranſgreſſus eſt. Mortuus eſt Adamus
rte naturali & corporali, quando exegit tri-
ta & nongentos vitæ ſuæ annos, & hora illa
npoſita qua naturaliter hæſit vitæ ſuæ ter-
nus.

ſed & morte mortuum Adamum, & mortem
italem additam morti ejus naturali, facilius
elligemus; ſi percurrimus condemnationes
s, tum in Adamum ipſum, tum in Evam,
n in Serpentem, poſt & propter Adami trans-
ſſionem, à Deo ſancitas. Hæc fuit Adamo
na decreta poſt peccatum: *In laboribus come-*
ex Terra cunctis diebus vitæ tuæ. Atqui tulerat
us Adamum ante peccatum in Paradiſum,
operaretur culturæ Paradiſi. Ergo ut verte-
& exerceret terram Paradiſi, ante peccatum,
n laboribus ex ea comederet: ſicut terram
tit & exercuit, & in laboribus ex ea vixit poſt
catum. Nota hic labores ante & poſt pecca-
n. Labores ante peccatum, ſecundum natu-
n agricolationis, naturales: labores poſt pec-
um, ex condemnatione myſticos, & qui men-
ſola concipi potuerunt.

Tale illud eſt quod Evæ pronunciavit Domi-
s: *Multiplicabo ærumnas tuas, & conceptus*
s in dolore paries: & ſub viri poteſtate eris, &
tibi dominabitur. Multiplicavit ſcilicet Do-
nus ærumnas fœminæ; quando ex condem-
ione ſpiritales & myſticos dolores addidit
uralibus illis quibus naturaliter fœmina
npitur cum parturit. Multiplicavit Dominus
ectionem fœminæ ſub dominio viri quando
didit condemnationem ex lege, legi illi natu-
i, qua naturaliter ſexus nobilior dominatur
uiori

Sed in primis audire eſt operæ pretium quid

decreverit Deus in Serpentem, & quam
nam illi conſtituerit, propter tentatam ma
catione fructus prohibiti Fœminam. *Qu
ciſti hoc*, ait Dominus Serpenti, *ſuper pectus
gradieris, & terram comedes cunctis diebus
tuæ*. Atqui, hoc erat inditum Serpenti à n
creationis ſuæ, ut reperet & ſerperet: quo
Serpenti, gradi ſuper pectus ſuum, & terram
medere: creavit enim Deus ante peccatum
quinto creationis die, reptilia omnigena, è
rum numero Serpens fuit, & certe præcip
Repſiſſe igitur Serpentem intelligemus dup
ter: ante peccatum, & poſt peccatum. Rep
ante peccatum, naturâ creationis ſuæ, natu
ter: repſiſſe poſt peccatum, ex decreto Dei
condemnatione illa quæ ſpiritu conſtitit.

Simili prorſus ratione mortuum Adam
intelligemus dupliciter. Naturaliter, quand
inſtituto formationis ſuæ quæ fuit ante leg
ultimum diem ſuum naturaliter obiit. Leg
ter & modo ſpiritali, poſt legem: decreto le
& condemnatione illa quæ ſpiritu cogitatur.

Duplicem utique putabimus mortem in
mnibus hominibus, qualem & duplicem in A
mo concepimus. Naturalem, quæ natural
omnibus hominibus contigit, ex innata ſua
natura corruptibili & mortali: legalem, quæ n
ſtice homines omnes perculit, momento
quo in Adamum decreta eſt. Naturalem,
naturaliter moriebantur homines omnes a
legem: legalem, quæ in illos ſpiritaliter perva
poſt legem, ex tranſgreſſione legis. Naturale
quæ peccatum naturale hominum conſequ
eſt: legalem quam effecit peccatum legale h
minum, ex peccato legali Adami: Cauſa m
ſtica effectus myſtici, qui ſola ſpiritus & myſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ratione concipitur. Et certe, ſicuti lex pro-
endi, decreta in Serpentes ex peccato Ada-
nihil addidit naturæ reptili Serpentum, præ-
condemnationem meram & ſpiritalem: ita
ue lex moriendi, decreta in homines ex
cato Adami, quicquam addidit naturæ mor-
hominum, præter condemnationem mortis
m, quæ mente & myſterio reputatur. *Memo-*
, aiebat David Pſalmo 89, *quæ mea ſubſtan-*
Et paulo poſt: *Quis eſt homo qui vivat, &*
videbit mortem? Quæ de morte naturali in-
exit Propheta Rex: cujus cauſas petiit ex
ſtantia & materia ipſa hominum, non ex pec-
Adami. Adde his quæ D. Paulus ſcripſit
n. 8. *Quod ſapit caro, mors eſt.* nec non, c. 6.
dem epiſtolæ. *Opſonium peccati mors.* Quo
peccatum naturale, & mortem naturalem
llexit: quatenus mors naturalis peccato na-
li intrita eſt: condimentum ſcilicet & opſo-
m quod ſapit caro, quæ natura & materia
cati eſt.

x diſtinctione porro illa peccati naturalis &
lis, nec non mortis naturalis & legalis, fa-
s exſurgit interpretatio loci illius Numer.
27. ubi filiæ Salphaad Moſem his verbis ag-
ſſæ ſunt. *Pater noſter mortuus eſt in deſerto,*
fuit in ſeditione quæ concitata eſt contra Do-
um ſub Core: ſed in peccato ſuo mortuus
&c. Patrem ſuum mortuum aiebant illæ,
judicio illo quo abſorptus fuerat Core, qui
Dominum rebellaverat: ſed peccato & vitio
uræ ſuæ, quæ peccati & corruptionis ſemen
: tum fato naturæ illo, quo mors rerum
nium corruptioni obnoxiarum ultima linea
Non illum hauſtum aiebant legitimo ſup-
cio illo, quo conjuratis Core omnibus tellus
ima

ima fatiſcerat : ſed rebellionis puram vitam bi
iſſe in deſerto, lege illa naturali qua deb
morti omnes homines;quaque ſimpliciter o
naturalis peccatum naturale manet.

CAPVT IV.

Homines creati ſunt in principio ad imaginem & valde boni. De imagine Dei quæ p creationis eſt. Et de imagine Dei quæ ſec creationis eſt. Homines creati ſunt in prin recti : ſed ex materia prava : & quæ fac ſe ipſam redire poſſet.

QVod vero creationem hominum pra & corruptam, nomine dixi ; congr parum videtur cum eo quod ſcriptu Geneſeos 1, Deum creaviſſe hominem ad imaginem : nec non valde bona fuiſſe o quæ Deus creaviſſet. Vnde concludunt (& ĉte) interpretes, hominem ad Dei imagi effictum, rectum & perfectum fuiſſe creat Et ſi valde bona fuerunt omnia quæ Deus c vit; hominem proinde, omnium creatorum cellentiſſimum, ſumme bonum fuiſſe creatu

Ad hæc ut reſpondeam ; Principio con mihi velim : aliam eſſe imaginem Dei quæ preſſa eſt creationi primæ : aliam quæ rec tioni, vel creationi ſecundæ indita eſt. Expr Deus in creatione prima imaginem prototi ſive artis illius ſuæ mirabilis, qua Mundum quæcumq; in eo ſunt, ſummis rationibus fin temperavit,& libravit. Expreſſit Deus in rec tione,quæ ſecunda creatio eſt,imaginem nat ſuæ ipſius ; qua Mundum dilectione & cari ſua communicavit. Exhibuit Deus, in creati prima, opus ſuum exterius : ſed aperuit viſc

caritatis ſuæ in ſecunda creatione. Creatio ma expreſſit imaginem Dei, quam dixiſſe li- extimam: ſecunda creatio illam, quæ inti- eſt. Nihil præterea in rerum natura extitit, od Deus non participaverit imagine illa pro- ypi, & artis ſuæ mirabilis, quam expreſſit in nibus creatis. Sed non omnia participare vo- t imagine illa naturæ, dilectionis, & carita- ſuæ: quam dignius expreſſit in hominibus, recreatis vel recreandis. Quæcumque porro terialia & corporea creata ſunt; lege ſua ſibi turæ, corruptibilia & mortalia creata ſunt. uæcumque vero ex materialibus & corporeis reantur; ſecundæ illius creationis lege, in- rruptibilia & immortalia evadunt.

Vt taceam materialia & corporea reliqua; cer- m eſt homines fuiſſe creatos in principio ad aginem Dei creatoris illam, quam dixiſſe li- ıt, *imaginem creationis*: imo creatos fuiſſe ad aginem creationis illam, quæ ſupra imagi- s creationis omnes, quibus cætera animalia icta ſunt, excellentiſſima eſt: quæque Deum eatorem expreſſius & nobilius exhibuit. Sed endum eſt, homines fuiſſe creatos primo ad aginem Dei extimam, quæ longiore interval- Deo proxima intelligenda eſt, reſpectu ima- nis illius intimæ, quæ imago recreationis eſt. erum eſt, homines fuiſſe creatos in princi- o perfectos, rectos, & ſumme bonos; qua- nus homines vi & virtute creationis ſuæ pri- æ, perfecti, recti & ſumme boni creari po- erunt. Sed neminem fallere debuit; homi- es fuiſſe creatos in principio, ex materia rruptibili, & quæ facile à perfecto ad imper- ctum, à recto in pravum, & à bono in malum nverteretur. Quod nos experimento valido

&

& comprobato homines ipſi primo crea[...] cuerunt, quo tempore perfectos creatos [...] natura figmenti ſui, tum negligentia ſua, [...] los detorſit.

Quoties ergo animum meum ſubit hæc [...] gitatio; homines ad imaginem Dei creato[...] ad imaginem prototypi optimi primo cre[...] perfectos, rectos, & ſumme bonos; viti[...] quod natura inſevit, à perfectis ad imperf[...] à rectis in pravos, & à bonis in malos deg[...] raviſſe: Toties concipio Horologium al[...] mio artifice noviſſime expolitum, dentat[...] rotularum partibus, ſecundum proportio[...] curioſe diſtinctum; nec non æquatis hor[...] momentis attemperate libratum: cum py[...] vel imaginibus ad vivum expreſſis exquiſit[...] cta, vel emblemate vermiculato ingenioſe [...] poſita; quantum auro & electro valuit art[...] Horologium quippe illud omnibus ſui p[...] bus abſolutum, tamdiu perfectione ſua ſtar[...] tandum eſt, quamdiu non corrumpitur, ve[...] tura materiæ ſuæ corruptibilis, vel incuria [...] mini in cujus poteſtate eſt. Simile fatum i[...] to hominibus, qui primum creati à Deo [...] fecti, recti & ſumme boni: vitio materiæ & [...] quæ illos incendebat naturæ ſuæ impetigi[...] non manſerunt in veſtigio creationis ſuæ; [...] perfectione ſua abierunt, & à recto in prav[...] reflexi ſunt.

——— Sic omnia fatis
In peius ruere, & retro ſublapſa referri.

Comparaverim etiam lubens homines cr[...] tos in principio ad imaginem Dei, ſumme [...] nos; Ædibus illis Comici, factis probe & am[...] ſitata opera, expolitis & paratis ſedulo in fir[...] tatem: in quam deinde immigravit nequ[...]

hom[...]

no, & indiligens, & immundus, & inſtre-
s, qui curavit male bonas ædes. Venit ſiqui-
tempeſtas, quæ confregit tegulas imbriceſ-
, venit imber qui lavit parietes: perpluerunt
a, putrefecit aër operam fabri. Tum de-
m ruêre parietes, & cum fundamento perie-
r ædes totæ. Atque haud fabri culpa, ut ex-
ſſim notavit Comicus; ſed vecordis illius
minis qui illas habitavit ignavia: qui noluit
s tegulas pro fractis reddere, & per quem ne-
or factus eſt uſus ædium.

tenim tales creatos fuiſſe primos homines
utabimus, quales animo concipimus ædes
as illas fuiſſe conſtructas: creatos inquam,
maginem Dei, incorruptos, bonos, & re-
s: ſumma cum ratione, ſumma cum virtute,
umma cum fide: neque quicquam addi po-
ſſe ad perfectionem primæ illius creationis
minum. Verum poſtquam illi ipſi homines
migraverunt in ſe ipſos, & in ingenium
m: quæ ſua fuit natura, quod ſuum fuit lu-
n, quæ ſua fuit caro, quæ ſua fuit materia ter-
ris & corruptibilis; quæ à peccato non tem-
rat: continuo venit ignavia quæ perdidit
ram creatoris, quæ deturbavit hominibus
nem rationis, virtutis, & fidei modum, quæ-
e demutavit perfectionem creationis ſuæ.
que haud creatoris culpa, quod ſedulo no-
dum eſt: ſed ignavia ipſorum hominum, per
am nequiores facti ſunt; & boni creati ſe
os curaverunt male. Ignavia inquam illa,
mpeſtas fuit hominibus, quæ illis grandinem
bremque attulit, quæ detexit illorum vere-
ndiam, & per quam negligentes fuerunt ſe
tegere. Permanaverunt ergo uſque in pectus
minum deſideria prava, permadefecerunt

cor

cor illorum cogitationes malignæ; ſimulque ho-
mines, & ratio, & virtus, & fides, deſeruen-
& vitiis tum demum ſuis putruerunt. *Diſce*
illis quod bonum erat ex creatione ſua, & m
malignum materiæ illorum additum, ut loqu
Eſdras libro 4. cap. 3.

CAPVT V.

De materia hominum corruptioni obnoxia. De
creatione hominum recta. De reditu hom
ad ingenium naturæ, & materiæ ſuæ c
ptioni deditæ.

TRia ergo conſideranda veniunt in
tione prima hominum. Primum eſt,
teria qua homines creati & concreti
Secundum, creatio ipſa hominum. Tert
tranſitus & recurſus hominum ad ingeniu
lud ſuum, à ſua ſibi materia inditum.

Materiam qua homines in principio co
lati ſunt, fuiſſe corruptioni deditam, res
comprobavit: quando ſtare neſciverunt c
tione ſua perfecta, & à recto in pravum conv
ſunt. Vocata hacpropter Caro, quæ materia
minum eſt, per ſe & ſimpliciter immunda,
luta, corruptio, & merum inquinament
apud omnes auctores ſacros. Atque hæc in p
ſentia de materia hominum corruptioni ob
xia dixiſſe ſufficiat: quippe qui tantis ſuper
cingamur teſtimoniorum nimbis, ut illis
rueremur ſi effunderentur.

Veniamus ad creationem ipſam hominu
Creavit Deus homines in principio ad ſui im-
ginem ſumme bonos & perfectos: ſed ſtatu
tantum boni & perfecti, qua ſunt & creati ſu
homines. Creavit illos perfectos, & à quib

per-

ꝑectorum hominum nihil alienum eſſet : qui virtute & vi creationis ſuæ ſaperent tan- quod intra homines perfectos eſſet, non d ſupra eſt. Quod hominum eſſet, non d Dei eſt De quo ut ſine controverſia inter nes conveniat, nihil video quod obſtet & re- net.

eſcendamus ad converſionem illam homi- n in pravum, qua deflexerunt à perfectione tionis ſuæ, & retroceſſerunt ad ingenium eriæ ſuæ corruptibilis, quaque perituri erant nenti ſui ominibus. Ac primum inſpiciamus l egerit Deus poſtquam creavit homines ectos, illoſque in terris conſtituit, rebus nibus ad illorum uſum perfecte itidem in- ſtis. Cognoſcere illud erit per ea quæ refe- tur cap. 25. D. Matthæi: de Patrefamilias, peregre proficiſcens, reliquit bona ſua uten- ervis ſuis. Peregre profectus eſt Deus poſt- m creavit homines perfectos. Id eſt, reliquit nines in manu conſilii ſui, in ſui ipſius pote- e & libero arbitrio, ut ſuo modo viverent. *iſit illos ingredi voluntates & vias ſuas*, ut ptum eſt Actorum 4.

ideamus autem quid contra egerint homi- facti ſui arbitrii, & ut ita dicam, facti ſui ju- Fecerunt quod illis in proclivi erat. Accli- erat malis eorum animus; atque illos urebat cati ſcabies. Non habuerunt vitæ ſuæ mo- n, ſed animo ſuo morem gerentes, & cupidi- bus ſuis devincti, imminuerunt perfectio- n creationis ſuæ. In vitium libertas excidit: bſiluitque frænis non admotis natura homi- m libera. Furiavit eos, & cœcos egit caro . Idonei neque inviti in malas partes adducti nt; & deteriores facti licentia, recurrerunt

ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ad naturam materiæ ſuæ ad malum prop
Tranſierunt à perfectione ſua, *in affectum*
ſui, ut loquitur Pſalmus 78. Creati fueran
adverſum ingenium ſuum ; & inflexi f
natura ſua prava, pravi, in rectum. Reflex
contortione & vi creationis ſuæ rectæ
ſponte & natura ſua prava, pravi, in pr
Retrahebat homines rectos vitium natu
materiæ ſuæ corruptibilis à recto in pr
Non obniſi ſunt contra, ut par erat rectis
tis. Sibi ipſis indulſerunt : neque fueru
que adeo ſibi imperioſi, ut reſponſarent
ditatibus ſuis, atque illis obfirmate reſiſt
Non belligeraverunt cum geniis ſuis. Re
runt pedes & manus : tum vero ut tulit n
carneæ corruptela, rapuit illos ſuus alve
præceps : & ſibi facile imperaverunt ut corr
perentur. Non illis tantillum penſi adfuit,
vitæ rectitudinem inſiſterent. Pejus me
prodeſſet obeſſet ; nihil viderunt, niſi quod
mo collibitum fuit ſuo : & ſibi peccatoru
mnium gratiam fecerunt. Ruerunt homine
ſuum nefas ; atque ut loquar cum Ieremia
te 28, Converſi ſunt habenis liberi, ad ingen
ſuum, *tanquam equi impetu currentes ad æ*
lium.

Redierunt vero homines ad ſuam natu
hac propterea de cauſa ; quod in prima cre
ne emendatum & correctum fuerat tantum
que penitus exciſum vitium in natura, ſi
figmento hominum ; quod non omnino ſu
tum, recurrere uſque valuit. Abiit autem in
minibus arbitrio ſuo mancipatis, quod bon
erat ex emendatione vitii, ſive ex perfecti
creationis : remanſit vero quod malum era
vitio luti & figmenti ſui. Defecit rectitudo

minn,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

m, & bene creatos dedecoravit peccatum
. Vitium autem relictum, neque penitus
um, in creatione prima hominum, fermen-
uit in illorum pectoribus, creatione po-
s, quo toti intumuerunt, & depravati ſunt.
, quod fortiora ſunt quibus interius agita-
quam quibus exterius afficimur. Perfe-
reationis hominum à Deo promanaverat:
adeo tanquam alienum quid à carne &
ia hominum, imo illi ex adverſo contra-
extrinſecus acciderat hominibus. Vitium
tra, luti & figmenti ſui, tanquam proprium
& naturale hominibus, interius illis adhæ-
Redierunt ergo homines ad naturam
quia fecerunt ingenium ſuum: quia intus
tratum erat: tum quia fortius illos agita-
ium figmenti ſui interius, quam afficere
t extrinſecus petita creationis perfectio.
quia caro & materies hominum, terra fuit
ba: noverca boni ſeminis, mater autem
graminis: noverca virtutum omnium quas
ctione creationis ſeminaverat Deus in cor-
hominum: mater autem vitiorum o-
m quæ naturaliter in illis germinant, tan-
in nativo ſuo ſolo. Quæque tanquam
irrigua ſuccreſcunt uberrime. Odit au-
noverca averſatrix privignos ſuos: mater
indulgentiſſima fovet & amplectitur filios
Accidit hinc, quod averſata eſt natura &
hominum, lectum illud & ſpectatum ſemen
ctionis qua creati erant: tum etiam quod
ra eadem rediit in ſe ipſam qua porta illi da-
. Atque adeo, quod hominibus male face-
mio levius fuerit onus, quam bene. Hor-
vero hinc pectus hominum, rubis & ſenti-
itiorum omnium, luti & figmenti ſui.

Rever-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Reverſio illa hominum à perfectione
tionis, ad vitium naturæ & carnis ſuæ, p
tum illud eſt naturale quod ſtatuimus. S
lud naturale vocamus, quia naturaliter nol
hæret: vel ut loquitur D. Paulus, *quia in*
habitat: quia nobis adjacet: quia lex eſt in
bris hominum captivans homines in lege p
quæ in membris illorum eſt. Vbi nota, legem
cati naturalis membris hominum infixi:
gem naturalem peccati, carni & materi
hominum inhærentem. Quo ſenſu intel
dum eſt caput 7 ad Romanos. Sive illud p
tum naturale dicimus, quia deflexus fuit
tura & lege perfectionis illius, qua homi
principio creati ſunt. Qua ratione, &
proprie, peccatum dici potuit.

Perfectionis hujus veſtigia quædam r
in cordibus hominum: imo homines na
& tacita illius percelli conſcientia, argum
eſt; quod peccatum & vitium omne natu
averſantur, quicunque meliore & perfe
luto formati ſunt: qui ſtudio virtutis p
ctionem illam à qua deflexerunt, & ad qu
creatos ſentiunt, odore conſequi & vena
dentur. Quo ſenſu intelligendus præ
eſt D. Paulus, locis illis quibus voluit
mines ſe ipſos naturaliter incuſare, & ſib
legem eſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

CAPUT VI.

mines rectos creatos, & in pravum naturæ ſuæ reflexos, Deus creatione ſecunda in melius reſtituit. Et ab hominibus ad Deos evehit. De producticio & facticio. De immutabili & mutabili: immortali & mortali, &c. De ſpiritu qui ex Deo eſt; & de Spiritu mundi.

HOmines autem à perfectione creationis ſuæ in lutum ſuum revolutos, & peccato collutulatos, Deus neque deſpexit que deſeruit. Neque rurſus illos eatenus reui paſſus eſt in integrum ſtatum illum pertionis ſuæ veteris; quatenus homines perfe in principio creati ſunt. Sed illos recreare, rumque perfectionem ſupra hominum pertionem evehere decrevit. Præcipitati fuet homines à ſplendore perfectionis ſuæ, ad viem ſuam, quod idem brutorum inquinantum eſt. Homines juſſit Deus à brutis ad os (ut ita dicam) ſecunda & nova creatione nſcendere: A corruptione ad incorruptiom, à morte ad vitam immortalem præterni: Et quod exquiſitiſſimum Dei fuit erga mines beneficium; à pravis, malis, & impuſimo cœno merſis, ad perfectionem ſanctita & gloriæ ſuæ extolli: ad quam ſpiritu recreanis, curru velut igneo raperentur. Imo ſi nſilium & decretum Dei recta reputamus via: viſſimum fuiſſe reperiemus in mente ejus, are homines corruptibiles & mortales; anuius, recreare illos incorruptibiles & imortales. Divinum erat creatio: excellentius, ut ita dicam, divinius quid erat recreatio. Invallo ſcilicet proportionis illo, quo incor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ruptum corrupto, & immortale morta in-
tereſt.

Verum enimvero, ut rem omnem, quam eſt
doctrina Chriſtiana, à primordio repe
Sciendum eſt, duo occurrere notatu dig
creatione & compoſitione rerum; quæ no
monſtrantur per cauſas; ſed deſignantur
cris literis, & patent per effectus ſuos. V
quod nullo intercedente medio à Deo em
vit: alterum, quod medio intercedente à De
creatum eſt. Vnum, productitium: alteru
ctitium. Vnum, ſpiritale: alterum, ani
materiale, carnale & corporeum. Vnum, c
manens, ſtabile, & æternum: alterum, mu
& vanitati obnoxium, quod ὑπετάγη τῇ μα
τῃ. Vnum, incorruptibile quod purificat al
terum, corruptibile quod inquinat. Vnum,
olet vitam: alterum, quod redolet mortem V
num, quod patiens eſt cœleſtis illius fulg
quo Deus coruſcat, quodque ſplendeſcit in
conſpectu, tanquam aurum in ignibus:
rum, quod Deus urit ſplendore ſuo; quodq
ejus radios, tabeſcendo abit in ſpumam, i
mum, in cineres. Vnum, quod Deus di
alterum, quod faſtidit. Vnum, quod eligit:
rum, quod reprobat. Vnum, quod D. Pau
Corinthior. 1. capite 2, vocavit *Spiritum q*
Deo eſt: alterum, quod Apoſtolus idem vo
loco eodem, *Spiritum hujus Mundi.* Duo
contrariis legibus, & æternis diſſidiis inter ſ
gnantia, ex quo Deus omnia miſcuit, cum
omnibus vitam & halitum.

Spiritum qui ex Deo eſt, ſpiritum recre
nis dicemus illum, qui nullo interjecto m
emanat & producitur à Deo: qui mere ſpiri
ſtabilis, incorruptibilis, & æternus eſt: qu

ſcu

tur igne viſionis Dei,quem Deus unice diligit
eligit. Spiritum hujus Mundi, ſpiritum crea-
nis conſtituemus illum, quo Mundus anima-
s eſt, & qui toti ſe ejus machinæ in creatione
ſcuit. Spiritus ergo ille eſt, qui medio inter-
ſito creatus à Deo, qui animalis, materialis,
rnalis, & corporeus eſt, quatenus materialia,
rnalis, & corporea vivificat: qui mutabilis &
nitati obnoxius, qui corruptibilis eſt: qui
ortem redolet,qui ſtupet & liqueſcit ante ocu-
Dei: quem Deus faſtidit & reprobat.

Deus quo tempore creavit Mundum, afflavit
ata & viventia Mundi omnia Spiritu illo
ndi & creationis per quem vivunt. Sed non
m infudit Mundi creatis & viventibus omni-
s Spiritum illum recreationis, per quem crea-
& viventia obſoleta renovantur, corrupta re-
antur, mortua in vitam æternam reſurgunt.
o illo tantum numerum certum Electorum,
ſibi certo cognitum, communicavit; eo con-
o & decreto, ut quæcumque ex electis infor-
ret Spiritus ille; in gratiam, & potentia illius,
mortalitate donarentur, & patientia fierent
leſtis illius ignis qui probaturus eſt omnia;
e illa qua omne vitium Mundi excoquetur;
a amovebuntur & conſumentur,qua peribunt
titia omnia, mutabilia vana, mortalia & cor-
ptioni mancipata, quæ Deus faſtidit & re-
obat.

CAPVT VII.

*uno Deo: & de uno ſpiritu qui ex Deo eſt. De
variis ſive diis, ſive ſpiritibus.*

Piritus recreationis idem qui ſpiritus qui ex
Deo eſt, & ſpiritus Chriſti, per quem recrea-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

tio eſt ; unus eſt, impatiens conſortis & n
meri. Spiritus creationis plures eſſe, tum in
cœlo tum in terra, demonſtravit Apoſto
Corinthiorum 1. cap. 8. quos eo loci voc
Deos, & Dominos. Verba D. Pauli hæc ſ
Nullus Deus niſi unus. Nam etſi ſunt qui dica-
tur Dii, ſive in Cœlo, ſive in terra : ſiqui
ſunt Dii multi & Domini multi : nobis ta
unus Deus eſt. Deos & Dominos illos in c
& in terra, vocavit Apoſtolus idem Roma
rum 8, ὕψωμα καὶ βάθος ; *altitudinem & p*
funditatem : quos ibi recenſet inter creatio
ſpiritus: ſubjunxit enim, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα.
certe, qua ratione Paulus idem, Epiſtola ad
pheſios, conſtituit nequitiæ Spiritus in cœle
bus, non incommode putaveris nequitiæ Sp
tus dari in terreſtribus. Quia enim ſcriptum
gas Samuelis 1. cap. 28. *Magam vidiſſe Deos*
eſt Spiritus, *de terra aſcendentes* ; Spirituum
lorum præcipuus ille eſt, quem ſacri Codi
vulgo indigitant, Diabolum, Satanam, Bel
Mammona, Principem poteſtatis aëris, ſec
& mundi hujus. Cuique datos fuiſſe Spiri
ſatellites & Angelos, ſacri itidem utriuſ
fœderis libri paſſim teſtantur. Spirituum il-
rum principem, nec non Spiritus omnes Ang
los illi ſubmiſſos, creatos fuiſſe in principio
imaginem Dei creatoris, bonos & rectos,
non creatione mutabili & corruptibili conf
.tos, docuit nos Iuda Apoſtolus, Epiſtola ſ
catholica. Quo loci diſerte ait, *Spiritus i*
non ſervaviſſe Principatum ſuum, ſed domi
lium ſuum dereliquiſſe. Habuiſſe ergo illos pr
ſumendum eſt, principatum bonum quem n
ſervaverunt, & domicilium rectum quod der
liquerunt. Hinc illud eſt Iobi 4. *Ecce qui ſe*
viu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

iunt ei, non ſunt ſtabiles: Et in Angelis ſuis repe-t pravitatem.

Spiritus illi omnes ut afflaverunt quæcunque reationis legibus ſubjecta fuerant, *& in illis erati ſunt*, ut loquitur Apoſtolus Epheſior. 2, redibile eſt, omnia Mundi creata degeneraviſſe perfectione boni & recti creationis ſuæ, quo nomento ſpiritus illi principatu & domicilio io recto ceciderunt. Atque hinc factum eſſe, uod primæ creationis homines, Dei creatoris ii obliti, nec non ſpiritibus illis creationis cor-uptæ incitati, aberraverint à rectitudine creatio-is primæ, & evanuerint in cogitationibus ſuis. linc certe illa fuit obſcurati ſui cordis inſipien-a; qua Deum creatorem ſuum non putaverunt; ua Spiritibus impuris ſe dediderunt; qua illos oluerunt; qua *ſervierunt creaturæ potius quam reatori*; qua denique *mutaverunt gloriam Dei corruptibilis in ſimilitudinem imaginis hominis rruptibilis, & volucrum, & quadrupedum, & rpentum*. Rom. 1.

Sacerdotes & Philoſophi è Gentibus, qui eum patrem, & creatorem ignoraverunt: va-os obſervaverunt Spiritus & Deos, quos Reges duces variorum ordinum conſtituerunt: quoſ-ue vel in cœlo, vel in ſideribus, vel in igne, vel aëre, vel in aquis, vel in terris, imo & ſub ter-s collocaverunt: & quorum imagines variis crorum & incantationum ritibus, evocari po-iiſſe non negaverunt. Conſideraverunt ſcili-et cognationem quandam, compaſſionemque piritiuum illorum, cum rebus omnibus crea-s, quas ſympathia & ſimilitudine ſua affice-ent. Animalia & vegetabilia quæque, ab arbori-us ad metalla & lapides, ſpiritibus illis tangi & uci voluerunt. Imo cuncta precari, hymnoſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

que concinere ad Ordinis ſui duces. Itaque, tu
bant illi, Soliſequa movetur ad Solem : acſi
poſſet audire pulſationem ab ea in aëre circu
factam , ſonum quendam erga Regem ſu
compoſitum animadverteret , qualemcun
poteſt planta conficere. Lotus ad planetam e
dem explicat & implicat folia ſua , gradatim
gradatim aſcendit & deſcendit Sol : quem pl
ta illa motu foliorum, tanquam labiorum , vi
tur honorare. De Selenetropiis vero quæ v
tuntur ad Lunam , eadem illi jactavere , qua
Heliotropiis quæ vertuntur ad Solem. Noti ſ
Gallorum plauſus & cantus ad Solis adventu
quos vocaverim planctus cum Sol decedit
abſconditur. Canes Lunam allatrant , & Sy
inflammati ad rabiem efferuntur. Quid præ
ea dicam de lapide Helitide , qui radiis ſuis
reis Solares radios imitatur ? Nec non de la
de Selenite , qui figura Lunæ corniculari ſim
eſt, & ſui mutatione Lunarem ſequitur motu
Quid denique de lapide Helioſeleno , qui S
& Lunæ congreſſus exhibere videtur ? Ta
metalla ſeptem , quibus ſingulis , ſinguli ſept
planetæ aſſignantur. Tum quercus Iovi ſac
lauros Apollini , oleas Minervæ , populos H
culi : equos Neptuno , ſues Cereri, hircos B
cho , oves nigras Iunoni inferæ , Serpen
Epidaurio : & quæcunque de genere h
adeo ſunt multa , delaſſare valerent enum
rantem.

Hominem omnium animantium mage co
poſitum cenſuerunt Myſtæ illi antiqui : atq
idcirco Microcoſmum dictum, quia rerum o
mnium creatarum naturam participaret. Hom
num itaque alios Saturno caperari , alios Io
hilareſcere : alios Marte iraſci ; hos Sole ru
la

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

e, illos Venere laſcivire: unos Mercurio fal-
le, alteros Luna deficere. Sed & alios, ut pe-
ra Arcadica, rudere; alios canibus ſimiles,
s porcis, leonibus illos rapacibus; columbis
os, alteros ſerpentibus. Imo homines ver-
in beſtias ipſas, in arbores, in lapides, tradi-
runt fabulæ: Secundum puta varias aptitudi-
s, ſimilitudines, & participationum ſympa-
as, quas hominibus eſſe cum rebus omnibus
atis proditum eſt. Sed & Pythones in ven-
bus hominum confeſſos: nec non homini-
s datos, his Spiritus mendacii, illis Spiritus
oris, aliis vertiginis, ſacræ nos docuerunt pa-
æ. Tum Spiritus veteratores, ſeductores &
ſores, homines in tentationem inducere, ma-
eſtum ex eo eſt, quod Dominus ipſe diſci-
os ſuos hortatus ſit, *ne cuivis Spiritui crede-
t*. Imo & illos increpuerit, *quia neſcirent
Spiritu ducerentur*. At ſocrum D. Petri, *Spi-
u febrili* vexatam, Euangelio teſte comproba-
n eſt.

Homines ergo poſt creationem ſuam à Deo
ctos, ut ſui arbitrii evaderent: tum variis Spi-
ibus, Diis, & Dominis, qui illos incitarent,
miſſos: quis mirabitur tam multiplices, &
n variis rerum creatarum formis, ſibi conſti-
iſſe & coluiſſe Deos? ſi reputaverit cognatio-
s & compaſſiones pene innumeras, quas ho-
nes cum Spiritibus, Diis, & Dominis illis, nec
n cum rebus omnibus creatis, ſuperis & infe-
, habuiſſe compertum eſt.

Spiritus & Deos illos, à rectitudine & perfe-
one creationis in mutabile ſuum revolutos,
ominatus eſt Deus abominatione illa, qua re-
ſſimo & optimo prava & mala cordi eſſe non
ſſunt. Deos hacpropter legas illos Codici-

bus ſacris nominitari, Spiritus nequam, & e- quitias: Spiritus erroris: Spiritus malos & peſſimos. Quale illud eſt Iudicum 9. *Iſi Deus Spiritum peſſimum inter Abimelech, & a- bitatores Sichem.* Deos præterea vanos & m- daces improba: Idola fallacia, abomina- nes, immundicias, pollutiones, proſtib- ſtercora. Imo ſopores, & furores Domini. a- le illud Samuelis 1. cap. 26. *Irruerat ſopor mini ſuper Saul & ſuos*. Sopor vero Dom idem eſt hoc loco, qui Spiritus nequam à mino, ſuperiori capite 16 ejuſdem libri, legas, Spiritum Dei receſſiſſe à Saulo, & ex- taviſſe illum *Spiritum nequam à Domino.* itidem illud & Samuelis 2. cap. 24. *Addidit ror Domini iraſci contra Iſrael.* Quod liber mus Paralipomenon de eadem re loquens preſſit his verbis. *Conſurrexit Sathan con Iſrael.* Vbi Satan idem eſt qui furor Dom ſive à Domino.

Quin & Spiritus, Deos & Dominos illos, le creationis ſuæ mutabilis & corruptibilis, m- tales eſſe; imo & morti æternæ damnatos, li ipſi ſacri teſtes ſunt idonei. Apud quos faci- roſi & nequam homines, vocati ſunt *filii Be* Filii Heli dicti ſunt *filii Belial*, Samueli cap. 2: nec non Nabal homo nequam, Fi Belial infamatus eſt, libro eodem cap. 25. idem filius Belial, vocatus eſt *Filius mor* Samuelis 2. cap. 12. Et libro eodem cap. torrentes mortis, vocati ſunt *torrentes Bel* ubi David in cantico ſuo hæc ait. *Circum- derunt me contritiones mortis: torrentes Be terruerunt me.* Quibus locis Belial non ſol mortalis, ſed mors ipſa dicitur: Vt pote Spirituum omnium princeps, nec non Spiri

ſi omnes adminiſtri ejus, mortales, & mor-
ex qua non reſurgitur in vitam, adjudicati
it. Quis vero non credat Spiritus illos morti
ernæ deſtinatos? Si Deus ipſe profeſſus ſit,
tremo illos rerum corruptibilium judicio da-
nandos, & in ignem æternum cum reprobis
æcipitandos?

CAPVT VIII.

mines Spiritibus pravis emoti, ceciderunt è ſtatu ſuo recti quo creati erant, in pravum naturæ ſuæ. Reſtituti in melius per Spiritum recreationis, qui unus ex Deo eſt, norunt Deum quem ignorat caro & ſanguis: Sanctitatem aſſequuntur, quam non poterant creatione ſua prima adipiſci. Et mortem ſuam naturalem immortalite ſupernaturali redimunt.

LAbem omnem peccatorum quæ peſſundediſſent homines, hinc maxime deducit Apoſtolus, capite 1. Epiſtolæ ad Roanos, quod Deum creatorem miſſum feciſſent, ſeſe Diis illis & Dominis Spiritibus impuris ermiſiſſent; Hinc nimirum occœcatas illorum entes, nec non ſuis ſibi traditos deſideriis, rpibus & nefandis contra naturam exarſiſſe ipidinibus. Tum quas meruiſſent erroris ſui ercedes, in ſemet ipſis recepiſſe. Tantam ve- inde feneſtram patefeciſſe ad nequitiem & rpitudinem, ut per illam tandem ad omne pectum abiiſſent. Et ſicuti Deum noſſe poſtbuiſſent ſuæ libidini, tradidiſſe viciſſim ils Deum in ſenſum reprobum, ut facerent omines quæ indigna eſſent hominibus. Hinc ilicet iniquos factos, malos, fornicatores, aros, nequitiæ deditos, invidiæ & ſanguinis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

plenos, litigatores, fraudulentos, malignos
ſurrones, detrectatores, Deo odibiles, con-
melioſos, ſuperbos, elatos, ſcelerum inven-
res, parentibus non obedientes, inſipientes
compoſitos, ſine affectu, abſque fœdere &
miſericordia.

Homines certe Spiritibus illis emoti, nec
concitatione eadem ſuis ſibi appetitionibus
pulſi, pro affectione & compaſſione quæ
cum illis eſt: Homines inquam ſua peccatorum
mole oppreſſi, & lutulento cœno merſi, deſ
raviſſent de ſalute ſua, neque plantas evel
inde potuiſſent, ni Deus illos auxilio levavi
& potentes manus ſuas, quæ miſeros inde
cerent, de cœlo tetendiſſet. At non illa m
Deo fuit, quæ pluribus hominibus, qui info
nio gravatos præſentibus malis eripiunt,
deinde ſolliciti ſunt ut res illorum lapſæ in
lius referantur. Auctius & melius fecit Deus h
minibus. Emerſos luto ſuo flumine vivo p
mum abluit: candidatos deinde & albatos m
to levavit: illoſque tandem ab infamia volu
bri ad cœli ſui gloriam excepit: nec non p
ticipes fecit cognitionis, ſanctitatis, & imm
talitatis divinæ, quæ in feliciſſimo ejus conſ
ctu eſt. Illud autem vi & virtute Spiritus ill
qui ex Deo eſt, quique Spiritus ipſe Dei eſt,
cunda & nova creatione perfecit: puro pu
ejus placito, benigna mente, benigno erga h
mines animo, & mero beneficio. Quod donu
Dei, & pura puta ejus gratia, proinde in
gnitur.

Conſiſtant ergo hic quicunque ſe bene no
cupiunt, & grato in Deum redhoſtire ſatagu
animo. Guſtent & videant quam dulcis & ſu
vis Dominus; Recolant quantis beneficiis, n

hon

minum merito, homines promeritus ſit. Co-
tione defigant, ſe animales eſſe, *& anima-*
non percipere illa quæ ſunt Dei, neque intelli-
poſſe quæ ſpiritaliter examinantur. 1 Corin-
orum 2.14. Sapientiam animalem, *Diabolicam*
, D. Iacobo cap. 3. & ſpientiæ divinæ ex ad-
ſo oppoſitam. *Carnem & ſanguinem myſte-*
Dei non retegere, ſed Deum qui in cælis eſt.
thæi 16. Conſiderent proinde ſecum in a-
o, quantaquanta ſit illorum imbecillitas in
cognoſcendo. Se *nebulas eſſe turbinibus ex-*
atas, qui, ut loquitur D. Petrus, *omni vento*
rinæ circumferuntur, neque uni Deo affigun-
. Non poſſe illos ex ſeſe accipere *Spiritum*
itatis, quia non vident eum, neque ſciunt eum.
nnis Euangelio, cap. 16. Quin neque ſe
s noſſe: *ignorare quæ ſit via Spiritus, & qua*
one impacta fuerint oſſa ſua in matrum ſua-
uteris. Eccleſiaſtæ 11. At *ſi non intelligant*
ſuas, qua ratione intelligant vias Domini?
verbiorum 20. *Inveſtigabiles* idcirco dici *di-*
as Dei, Apoſtolo, quia *homo animalis non*
t illas. Imo quia neque illas propter exſupe-
iam ſplendoris & altitudinis capere poteſt.
pſos ergo reputent, ex ſe ipſis orbos auxilii,
mque, ad Deum aſſequendum: cœcos &
bricoſos in cognitione ejus: quibus pro-
ea ſecundum ſuum meritum, & dictum
Petri 2. 2, *Caligo tenebrarum reſervaretur.*
caſionem vero hinc arripiant benedicendi
, uſque adeo bono & facili, qui advorſum
bviam ierit hominibus eum neſcientibus;
ſe illis ultro obtulerit & noſcendum præ-
rit. Imo qui illos vias ſuas docuerit, & ſic-
micus amicum ſolet, quam familiariter affa-
eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Meditentur rurſus, quam prava ſit affe
cordis eorum. *Homines omnes, ſicut & Mun*
totum, in maligno poſitos, D. Ioannis 1. ca
Materiæ ſuæ, *& fæcibus ſuis defixos*, Sophon
Peccatum potare ſicut piſces aquam potant.
ſus & cogitationes hominum in malum pr
eſſe *ab adoleſcentia*, Geneſeos 8. hoc eſt, in
le & natura ſua innata. At qua ratione Æth
non mutat pellem ſuam, neque Pardus va-
tatem, quia illis innatæ ſunt: Ieremiæ 8.
neque homines benefacere poſſe, cum ma
didicerint, & malum illis innatum ſit. N
ræ ſuæ opera malos eſſe, & ſuapte malitia.
luntatem carnis, voluntati Dei contrariam;
que idcirco ſapientiam carnis inimicitiam
eſſe. Legi divinæ non ſubjici, *neque poſſe ſ*
jici, edicente Apoſtolo cap. 8. ad Roma
Duros ſe eſſe, & cervicem ſuam nervum
reum; qui rectum & perfectum creationis
detractaverit, & ſeveriori legis divinæ jugo ſ
mitti non potuerit. Recordentur parte a
Deum non ſolum bonum & rectum eſſe; q
les homines in principio creati fuerant bon
recti: ſed, quod ſupra homines excelſiſſim
eſt, ſanctiſſimum: cui averſa ad nauſeam, & i
mica ſint prava, maligna, & peccata om
Benignitatem igitur & liberalitatem Dei ext
lant, qui nihilo ſecius ita ſe cum homini
comparaverit, ut ad illos pravos, malignos,
peccatores accedere non piguerit; particula
que illis ſanctitatis ſuæ, juſtitiæ & pacis oſcu
afflare non dedignatus ſit.

In hanc demum cogitationem veniant. *Hom*
nem putredinem eſſe, & filium hominis verm
Iobi 25. Tum quam vane conſtituerit Deus h
mines. Fœnum omnes eſſe, & tanquam flo

a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ri deflorеſcere. Imo fœni ad inſtar, cujus ſi-
mulacrum habent, de mane uſque ad veſperam
decidi. Homines, homunciones, non homi-
nes, qui toti nihil ſunt, habitare domos luteas,
quæ terrenum habeant fundamentum; quæque
conſumantur velut à tinea. Subſtantiam illo-
rum vanam, ſtipulam eſſe, quæ ignito defla-
grat ſpiritu: illoſque tandem, ex peccato natu-
ræ ſuæ corruptibilis, mortem neceſſario conſé-
qui: vel, quod idem eſt, anancæo & morte,
quod neceſſitatis poculum eſt, creationis ſuæ
jo, dari omnibus quod bibant. Naturam præ-
terea illorum, ut ita dicam, ſtupeam ante Deum,
qui ignis conſumens eſt, & cujus ante oculos
compages humana labat, miraculo transforma-
ri in Dei ipſius naturam igneam: cujus virtute,
contemplatione ejus glorioſiſſima, paſcantur. Et
quod palmarium hominibus eſt, mortalitatem
ſuum immortalitate commutari, ut in æter-
num gloria illa ſatientur.

Reputent ergo illud ſedulo & ſemper apud
ſe, creatos ſe quidem in principio rectos & per-
fectos: ſed rectitudine & perfectione illa tan-
tum, quæ peripheria hominum continebatur:
atque ingenio uſque adeo corruptibili; ut à
ſummitate circuli ſui, & perfecti, ad centrum
corrupti & imperfecti præcipitati ſint. Quodſi
recti & perfecti creati, rectitudinem & perfe-
ctionem ſuam non tenuerunt: quanto minus
pravi & imperfecti potuere illi attingere ea quæ
ſupra rectitudinem & perfectionem ſuam poſi-
ta fuerunt? Supra, inquam, toto intervallo quo
terra cœlo, creatio creatore, & homo Deo di-
ſtat. Imo data illis fuerit ſcala qua cœlum ſcande-
rent, vel alarum pernicitas qua ad Deum tranſ-
volarent. Quo ſuo intellectu, vel qua ſua men-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

tis acie potuere illi cognitionem Dei conſec cujus negata omnino hominibus via eſt; qui nullam, vel minimam, ſui ipſius notitiam bent? Qua naturæ ſuæ indole ſanctitatem adipiſci, *qui malum & ipſum quod nolunt*, *in faciunt?* Rom. 7. Qua meriti confidentia, qua Virtutis ſuæ conſcientia, immortalitat divinam præripere; cujus cauſas tam procul bent, ut neque momento, neque momenti, ſi eſt dicere, ramento, depactos vitæ ſuæ termi prolatare poſſint? Se igitur virium innatar inopes, & nullo modo potes fateantur, ad be ficia tanta conquirenda, & tanta rerum inter pedine à ſe diſſita. Eoque Deum ſubmiſſiu ſanctius venerentur, quo benignius & liberal inopiæ & debilitati eorum indulſerit.

CAPUT IX.

Recreatio hominum, gratia & donum Dei eſt. N omnibus datur hominibus recreari. Sed ele tantum. Electio in rebus naturalibus eſt. E ctio divina in electis Dei eſt. Qui ſint Electi. qui dicantur Reprobi.

FIxum igitur ratumque ſit, cognitioner ſanctitatem, & immortalitatem divina quibus ſalus hominum conſtat, & beatit do cœleſtis perficitur; comparari nuſquam p tuiſſe hominibus, vi & virtute creationis prim qua homines perfecti conditi ſunt: ut po quæ ſupra humanam perfectionem poſita ſi Verum illa hominibus dono dari, mera Dei l beralitate & beneficentia: nec non eos ad po ſeſſionem bonorum tantorum abripi, potent & ſpiritu recreationis, quæ ſecunda hominu ercatio eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

At quamvis Deus, ut ante dixi, non ſufflave-
ſpiritum recreationis illum rebus omnibus
eatis, ſed eum ſpeciatim hominibus indiderit:
ique totam idcirco ſpeciem hominum dona-
it ſpiritu illo, cujus virtute detur omnibus
eum noſſe ſicuti eſt: cujus efficacitate liceat
nnibus eſſe ſanctis, quemadmodum Deus eſt
nctus: cujus denique potentia, vitam omnes
ernam, quæ immortalitas divina eſt, adipiſ-
ntur. Imo ſpiritum illum impertivit Deus E-
ctis tantum hominibus, quos è loco & or-
ne hominum, ad locum & ordinem ſupra ho-
ines excelſiſſimum evexit, quos divinis ſuis
tibus, cognitione & ſanctitate ſua celebra-
t, & quos ſibi tandem immortales, & quaſi
eos cooptavit. Ita ut veriſſime, & ad hanc
m accommodatiſſime uſurpari poſſit; Deum,
i omnium rerum Dominus eſt, perpau-
rum tamen, & Electorum hominum eſſe
eum.

Electio in rebus omnibus creatis eſt. Electio-
ſunt animata inanimatis. Animatorum rurſus,
nſitiva vegetativis, rationalia ſenſitivis præ-
unt. Sed in lapidibus & metallis, exquiſitior
t lapis lapide, & metallum metallo pretio-
us. Terra item datur electa, & terra datur re-
oba. Delectus eſt in floribus, tum colore tum
dore, electioribus. Electior eſt cedrus arbuto,
tis labruſca, & mites arborum fructus ſilve-
ribus dulciores ſunt. Animantium, leones, for-
tudine præcellunt, cervi celeritate antideunt,
gni manſuetudine eximii ſunt. Volucrum, lu-
inia cantu, aquila volatu ceteras vincit. Tum
ecudum & avium carnibus, ſapidiora alia aliis
ondiuntur edulia. Quid porro dicam de ho-
inibus? Alii aliis ſunt generoſo honeſto com-

men-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

mendatiores; alii aliis ſublimiores, pulch
res, nobiliores, honoribus & divitiis fortu
tiores: alii aliis tum virtutis ſtudio, tum i
nii perſpicacitate, tum rerum notitia excel
tiores. Electio itidem in vita & duratione
rum eſt. Quædam repente exoriuntur, & re
tino occidunt. Cornix juſtam ſeneſcentem
tam hominum novies implere dicitur: ce
cornicis annos quater egreditur: corvus t
vitam cervi ſuperexit: Phœnix ætatem c
novies multiplicat: &, ſi credimus antiquiſſ
ante Heſiodi tempora fabularum traditionib
Hamadryades vita ſua longiſſima Phœnici
vum decies prævertunt. Adde his vitam, ſi
cet, vel durationem cœli & terræ: tum ævi
num conjugium illud, quo cœlum in grem
terræ deſcendit, & quo terra perpetuis in
lum germinibus repullulat: tum à ſempite
manantem ſtellarum in cœlis ordinem: tum
lis & Lunæ motus indefeſſos, quibus indeſin
ter rapiuntur, & quibus ipſa temporum ævi
nitas ſignatur.

In his vero creatis omnibus Electio div
non eſt. Electio inquam illa qua Deus nón
mnes ſibi elegit homines: quæ non eſt de
nere & ſanguine creationis primæ: quæ ge
omne creatorum tranſcendit, & toto cœlo ſu
eſt: quæque recreationis, id eſt ſecundæ, n
primæ creationis, Electio eſt. Certe ſi quid
in creatione prima vel exquiſitum, vel pret
ſum, vel delectum, vel delicatum, vel forte,
ſublime, vel pulchrum, vel nobile, vel fortu
tum, vel ſapientia reconditum, vel duratione
vita ſempiternum: Illud eſt in recreatione
creatione ſecunda, longiſſime exquiſitum
tra exquiſitum, longiſſime pretioſum ultra p

t

ſum, longiſſime delectum ultra delectum,
giſſime delicatum ultra delicatum, longiſſi-
forte ultra forte, longiſſime ſublime ultra
lime, longiſſime pulchrum ultra pulchrum,
giſſime nobile ultra nobile, longiſſime for-
natum ultra fortunatum, longiſſime ſapiens
ra ſapiens, longiſſime ſempiternum ultra
npiternum.

Sed de his Baruc audiendus eſt, capite 3 libri
. *Vbi ſunt*, inquit, *Principes gentium, & qui*
ninantur ſuper beſtias, quæ ſunt ſuper terram:
argentum theſaurizant, & aurum, quo con-
unt homines? Exterminati ſunt. Filii Agar
uiſierunt ſcientiam quæ de terra eſt, fabulato-
& exquiſitores intelligentiæ. Ibi fuerunt Gi-
ntes nominati illi, qui ab initio fuerunt ſtaturæ
gna, ſcientes bellum. Non hos elegit Dominus.
ille, Electionem divinam non degiſſe pe-
s Reges & principes gentium: penes doctos
ſapientia humana pollentes: penes divites &
biles: penes fortes & heroas, clara & nomi-
ta bellorum fulmina. Quia, inquit, perie-
nt, & exterminati ſunt. Quia legem illam na-
ræ & creationis primæ, qua homines ad mor-
n omnes nati & creati ſunt, impleverunt:
c compotes evaſerunt vitæ illius æternæ, quæ
ectionis divinæ potentia, & ſecundæ creatio-
s virtute conſtitit.

Dicitur Deus homines illos eligere & ſibi aſ-
mere, quos denuo fingere, & ſecundo creare
ſtituit: quibus ſe notum dedit & confeſſus
: quos ſanctitate ſua donavit: quos immor-
itatis ſuæ, quæ vita æterna eſt, participes fe-
: quoſque proinde ab hominibus ad Deos e-
xit. Dicitur porro deus idem, homines illos
probare & ejicere, quos creare tantum nec

recrea-

recreare dignatus eſt: quorum cordibus
ſplenduit: quos tabo & inquinamento ca
ſuæ turpatos vivere ſivit: quos morte donab
morte non redemit: quos denique nihil ſ
homines ſapere voluit.

Non eligere, *reprobare*, & *ejicere* dici
Quod vulgare eſt apud auctores ſacros. Adi
ſus Samuel ad ædes Iſaï, ut, quem non nov
ex filiis ejus unum, in Regem Iſrael unge
quamprimum vidit Eliab primogenitum f
rum Iſaï, cujus ore regium decus eminebat,
ctum ilicet à deo credidit. Sed admonuit
Samuelem. *Non reſpicias*, inquit, *vultum Eli*
quoniam abjeci eum. Samuelis 1. cap. 16, *Ab*
eum, eo loci, vere & reapſe eſt, non elegi eum.
nifeſtius evadet hoc per Euangelium D. M
thæi, cap. 24, de judicio ipſo Electorum & Rep
borum, quod fiet in die Domini. *Tunc*, ait Eu
geliſta, *unus aſſumetur, & unus relinquetur.*
linquetur, eo loci, manifeſto idem eſt, quod
probabitur & *ejicietur*. Hæc orabat Salomon
gum 1. capite 8. *Sit Deus noſter nobiſcum*,
derelinquens nos, neque projiciens: ſed incl
corda noſtra ad ſe. Vbi nota primo, *derelinqu*
& projicere eadem fuiſſe Regi ſapientiſſi
Nota ſecundo, *Deum inclinare corda hominu*
quæ viciſſim cum non inclinat, *obdurare* di
tur: nec non *odiſſe* cum non diligit. In qu
bonam partem accipiendum illud eſt; *D*
xi Iacob, odio autem habui Eſau. Eximius
mum locus eſt apud Ieremiam Propheta
ubi Deum introducit exitium Iudæis minita
tem. *Dorſum*, inquit Dominus, *& non*
ciem oſtendam eis, in die perditionis eor
Ibi, dorſum vertere Iudæis, occurſare Iuda
fuit. Iudæos relinquere, deſerere, & fu

..Iudæos fuit deturbare, ſternere, peſſun-
..e.

..ejecti ergo & reprobi homines, Deo ſunt
..prie, derelicti: vel quod idem eſt, non ele-
.. nec aſſumpti. Quis mos loquendi Iure-
..ſultis non ignotus eſt: apud quos *accreſcere*,
.. *decreſcere* eſt, & quibus *jus accreſcendi*, jus
..prie eſt *non decreſcendi*. Simili apud Theolo-
.., converſo licet argumento; quicquid ac-
..cit Electis felicitatis & gloriæ ex recreatio-
..ua, præter & ultra prærogativam creationis
..; decreſcere dicitur reliquis hominibus, qui-
.. tantum licet eſſe hominibus; ſed quibus ni-
..conceſſum eſt præter & ultra homines.

..auſam vero eximiam Electionis hujus red-
..it D. Paulus, exquiſito Romanorum loco il-
.. quo res omnes creatas in manibus dei po-
.., ut lutum eſt in manibus Figuli: nec non
..dem poteſtatem in res omnes creatas deo
..uit, quam habet Figulus in lutum; cum ex
..em maſſa, aliud quidem vas in honorem,
..d vero in contumeliam facit. Atqui, ſi be-
..calculum ponas, nunquam ita magnifice de
..bonitate & clementia dicemus, quin ſupe-
..beneficentia & benignitas ejus, erga opera
..omnia; ſive illa creationis honore tantum
..ertiverit, ſive & illa recreationis gloria di-
..tus ſit. Imo nihil eſt tam vile in rerum na-
..a, quod non in honorem, & in honorem
..gnum creatum ſit, qua ratione in honorem
..i creatum eſt. Ac veluti Figulus contume-
..e non agit cum luto illo, quod non ad hono-
..n & ornamentum abacorum effingit: niſi ra-
..ne comparationis illa, qua vas forſitan ad
..m non dicam contumelioſum, ſed minus
..neſtum, rota exiit. Deus item, nullam vel
inju-

injuriam vel contumeliam decrevit rebu creatis, quas minus honorabiles effinxit contumelia putetur illa, quæ verius honori vatio eſt. Honor eſt verbi gratia, inanim creatum eſſe à Deo: ſed eidem contumeli tatur, non creatum eſſe in honorem ani Honor eſt vegetativo, animatum eſſe: ſ dem contumelia putatur, animatum no in honorem ſenſitivi. Honor eſt ſenſitivo male eſſe: ſed eidem contumelia putatur, male non eſſe in honorem rationalis. H eſt homini rationali, ceteris ratione ſua ſtitiſſe animantibus: ſed eidem contumeli tatur, Electum non fuiſſe in honorem ſe dæ creationis illum, quo intellectus rati & homo homine, excelſiſſimo gloriæ inte lo intereſt. At vero, ô homo, tu quis es q Deo quereris,& cum illo expoſtulas, qui te tionis honore dignatus eſt; ſi te prætere recreationis gloriam non elegerit? Num dicet figmentum ei qui ſe finxit, Quid m ciſti ſic?

CAPUT X.

Electio divina dupliciter conſideratur: in D in Myſterio. Illa ab æterno eſt. Hæc my temporum occaſionibus diſpenſatur. Illa h nes omnes indiſtincte admittit. Hæc Iudæos mo elegit, & in Iudæis Gentes terrarum o aſſumpſit.

ELectio divina illa quæ recreatione c citur, & quæ proprie, hominum tran eſt ab hominibus ad Deos, dupliciter c ſideratur: vel in deo, vel in myſterio. Ele in deo ab æterno eſt: edicente Apoſtolo ca

tolæ ad Epheſios: quo loci Electos ſtatuit
ipſam Mundi conſtitutionem. Vbi porro nul-
habetur reſpectus, vel ad gentem, vel ad
onas: ſecundum illud D. Pauli, aſſerentis
3. ad Coloſſenſes: *Apud Deum non eſſe Gen-
, neque Iudæum, neque circumciſionem, ne-
ræputium, neque Barbarum neque Scytham,
e ſervum neque liberum.* Quo refer & illud
canorum 2. *Non eſſe acceptionem perſona-
apud Deum.*

ectio in myſterio, myſtica ſeculorum diſ-
itione peragitur; reſpectu myſtico habito
entem, vel acceptione myſtica perſona-
habita; qua hominibus peculiariter ele-
Electionem ſuam myſticam deus primo
rtivit; & à quibus Electionem eandem
, tanquam à ſuo fonte, in ceteros dein-
gentium omnium homines, derivari &
di voluit. Myſterio & conſilio nobis inco-
, quod deus apud ſe condidit, *& ſignavit
eſauris ſuis*; ut loquitur Moſes in cantico
Cujus propterea vias inveſtigabiles inſiſte-
oſſe, temere ne præſumamus: & de illo
proferamus, quod Scripturas ſacras non
, quantum in illis ſapere conceſſum erit
inibus.

ud autem pro certo & indubitato paginis
is traditum eſt: Deum præ ceteris genti-
& ceteris gentium omnium hominibus,
iſſe gentem Iudaicam, & Iudæos homi-
quos primum, & ante omnes gentium
ium homines, Electione ſua donaret. E-
one inquam illa, quæ vera dei cognitio-
quæ ſanctitate divina, quæ recreatione, &
rectione in vitam, quæ vita æterna conſti-
Cujus rei teſtimoniis ſcatent libri omnes
quot-

quotquot ſunt utriuſque fœderis: & quoru
cos præcipuos in proceſſu hujus Syſtematis
locis, & quemque ſuo ordine (ſi deus fa
non perfunctorie attingam. Effuſos quine
ex fonte illo Electionis myſticæ, quæ ma
à Iudæis & gente Iudaica, electionum rivos
ſticos, ſuper gentes omnes & gentium om
homines, Codicibus itidem ſacris manife
eſt. Quod evidentiſſimis in promptu erit
pedire argumentis, ubi de Electione gen
tractare locus erit.

Electio illa quæ in Deo ab æterno eſt, C
ſto conſtat: quatenus Chriſtus ſpiritus pu
deo eſt: Spiritus emanans, ſtabilis, incorru
bilis & æternus: per quem indiſtincte Iud
gentiles electi, recreantur & reſurgunt. El
in myſterio, quæ myſtica temporum partit
revelatur, Chriſto eodem perficitur; quat
ſpiritus ille, homo & caro factus eſt: quat
inquam homo Iudæus, ex ſemine electo
dæorum, à quibus myſtica Electio proce
natus eſt: quatenus item à Iudæis ejectus, d
natus, & crucifixus, Iudæos viciſſim abje
& ſibi Gentes non electas aſcivit: quatenus
ro Iudæos & gentes plene aſſumet, cum ver
in ſpiritu: quatenus denique ubi tempus e
utroſque, Iudæos & Gentiles, ſanctitate pe
cta recreatos, reſurrectione donabit, &
æterna coronabit. Iudæos deus & gentiles
diſtincte elegit, nulla Iudæorum & gentili
acceptione habita, Electione illa quæ ab æte
eſt. Potiores Deus Iudæos gentibus habuit
lectione illa quæ myſticis ſeculorum occaſi
bus impertitur. Imo gentiles in Iudæis pri
electis, ſibi deinceps elegit deus electione r
ſtica: quatenus extraneos in Iudæorum g

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

& familiam adoptavit, vel quatenus Olea-
s in Iudæorum Oleam inſevit: quæ D. Pau-
mparatio eſt, Romanorum cap. 11.
udæos Deus & gentiles ſibi elegit illos Ele-
ne æterna, quos ſine delectu gentis donavit
tu Chriſti: vel quibus infudit ab æterno ſpi-
m illum qui ex Deo eſt: ſpiritum emanan-
, ſtabilem, incorruptibilem, & æternum,
s virtute recreentur & gloria immortalita-
ecorentur. Infunditur autem ſpiritus Chri-
nimabus electorum, ratione eadem, qua
ltas vegetativa arboribus & plantis innaſci-
qua facultas ſenſitiva, animarum vegeta-
inſeritur: qua denique facultas rationalis,
tativis & ſenſitivis inditur & additur homi-
facultatibus. Animarum rurſus ſpiritalior
eſt, quæ pluribus conſtat ſive componitur
ltatibus. Verbi gratia. Anima bruti ſpirita-
eſt anima plantæ, quia brutum ſuperat plan-
facultate ſenſitiva. Anima hominis ſpirita-
eſt anima bruti, quia homo ſuperat brutum
ltate rationali. Spiritaliſſima proinde eſt
na electorum, ſupra animas reliquorum ho-
um, quia electi ſuperant reliquos homi-
ſpiritu Chriſti, ſpiritu recreationis, & ſpi-
illo qui ex deo eſt. Quem idcirco Prophe-
ex vocavit *ſpiritum principalem*, Pſalmo 51.
s ſcilicet virtute electi dicuntur per excel-
iam *Spiritales*. Imo corpore ipſo ſpiritales,
reſurrectionem in vitam ſpiritalem & æter-
.

iſpar omnino ratio eſt compoſitionis mate-
, & compoſitionis Spiritus. Craſſior nimi-
exſurgit materia illa, cui multa ſuperin-
untur materialia. Defæcatior vero & pu-
evadit Spiritus ille, qui pluribus compo-
nitur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

nitur Spiritibus. Ac veluti in Arithmeticis
nutiam multiplicare, minutiam eſt minu
ſubtiliorem efficere: ſubtilior evadit Sp
ille, qui pluribus multiplicatur & diluitur
ritibus. Multiplicatur vero, imo ſubtrah
& additur Spiritus Chriſti in Electis:
multiplicatus fuit Eliſæo, qualis item ſu
ctus fuit Moſi, & additus ſeptuaginta vi
ſenioribus Iſrael: Numerorum 11. Sed hæ
ſunt hujus loci. Crediderim certe, ſpiri
Chriſti, qui Electis infunditur, fermentu
lud fuiſſe tribus ſatis farinæ abſconditum
quo D. Matthæi Euangelium eſt, cap. 14.
mentum, inquam, quia creſcit & multiplica
Electis. *Abſconditum tribus ſatis farinæ*;
immiſcetur tribus illis animæ facultatibus,
ſunt in homine; rationali, ſenſitivæ, & ve
tivæ.

Spiritus Chriſti qui ab æterno Electione
na in Electis eſt, ſine delectu Gentium:
& potentia in illis eſt recreationis, reſurre
nis, & vitæ æternæ. Virtus illa exeritur, nec
potentia illa in actum reducitur, Electione
ſtica, & myſticis ſeculorum diſpenſationi
quibus Iudæi primum electi ſunt, poſth
& neglectis Gentibus; quibus viciſſim, ej
& neglectis Iudæis, Gentes in Iudæorum lo
ſuffectæ ſunt; quibus deinceps Iudæi & G
les concorpores, in Electionem unam c
ſcent; quibus denique recreatio utrorum
perficietur: ut tandem in conſummation
culorum, utroſque reſurrectione & vita æ
donet Deus, ſine delectu Iudæorum &
tium. Qui erit reditus ab Electione myſtic
Electionem æternam. Interitus & Myſteri
omnium conſummatio.

Meta ergo *Syſtematis* hujus, quæ terenda & ecumvertenda mihi erit, conſtituetur in Ele- ione myſtica illa, quæ Iudæis primo compe- t, & in cujus deinceps partem Gentes vocatæ nt expunctis Iudæis; ut in unam denique & nam, Iudæi & Gentiles, ſalutem coëant. Diſ- tatio inquam tota hæc erit, de Iudæis, & de ntilibus. De Iudæis, qui, nemine diſcrepan- originem ſuam duxerunt ab Adamo: Et de ntilibus, quos, ex mea hypotheſi, ante Ada- m conditos ſtatui. De Iudæis Adamitis: Et Gentilibus Præ-Adamitis.

SYSTEMATIS THEOLOGICI

LIBER SECVNDVS.

CAPVT I.

electione Iudæorum. Electio Iudæorum incepit ab Adamo primo Iudæorum patre. Iudæi primogeniti, quia primo electi. Electi autem non ſuo merito, ſed mero Dei eligentis & volentis beneficio. Formati ex eadem terra communi qua ceteri homines creati ſunt. Deus matrimonio conjunctus Eccleſiæ Iſraelitidi. Iudæorum pater. Iudæi Dii habiti, qua filii Dei. Deus Iudæorum mater. Amicus Iudæorum. Iudæi amici Dei.

GEntiles non oriundos eſſe ex ſtirpe & proſapia Iudæorum; imo genere diverſos, dignoſcere erit, ex illis quæ de Electione Iudæorum & Gentium dicemus. De utraque vero ſeorſim. ncipium erit ab Electione Iudæorum.

Electio Iudæorum ſuper omnia rerum cre
extollitur Deuter. cap. 10. ubi Moſes Iud
populo hæc commemorat. *En Domini tui cœ
eſt, & cœlum cœli; terra & omnia quæ in
ſunt. Et tamen patribus tuis conglutinatu
Dominus. Elegitque ſemen eorum poſt eos.* C
venit de hac re Deuteronomio cum epiſtol
Hebræos; ubi hæc legas ſcripta, capite 2. C
*ſtum nuſquam apprehendiſſe Angelos: ſed ſe
Abrahæ apprehendiſſe.* Electionis enim v
myſticæ fundamenta locavi in Chriſto, qu
nus ex ſemine Abrahæ & Iudæus factus eſt.
pus autem Chriſti ponitur Adamus, ſemi
Abrahæ & Iudaici princeps. Typus, inqu
prototypum ſuum antecedens, ordine & te
pore. Qua ratione myſterium Adami pecc
tis, præjudicium fuit de myſterio illo,
Chriſtus pro peccato Adami mortuus eſt
quo Electio myſtica peragitur. Repetenda
go erit Electionis origo myſticæ, ſecundum
dinem, & diſpenſationem temporum, ab A
mo primo Iudæorum parente. Et quo ar
mento ſalus à Iudæis eſt; ſalutis illius origo
Adamo Iudæorum patre erit. Ab Adamo
quam eodem ipſo, à quo & perditio fuit. Qu
nimirum ſalutem omnibus hominibus prop
tam in Adamo, nunquam accepiſſent homin
niſi Adamus illam perdidiſſet. Recreatio c
te, quæ ſecunda creatio, ſalus hominum, &
rundem Electio eſt; originem ſumpſit à le
data Adamo; & à morte illa quæ ex transgr
ſione legis illius creata eſt. Morte inquam Ch
ſti, quæ primæ creationis extinctio eſt; quæ
ab Adamo ipſo invaluit. Sed de his alias per
culatius.

At quo myſterio, Electionis origo fluxit

Adam

lamo in omnes homines: propagata eadem ab eodem, tanquam à ſtirpe ſua, in filios & potes ſuos, Iudæorum ramos omnes. Pro-erea enim Iudæorum ſemen elegit Deus, quia us eorum patribus conglutinatus eſt; ſupra ıdato Deut. cap. 10. Sive quod idem eſt, quia us Iudæorum patres elegit Deus. Glutinum ippe illud quo Deus Iudæorum patribus ad-ſit, eorundem Electio fuit. Scriptum quidem Exodi 3. *Deus Abraham, Deus Iſaac, & us Iacob. Hoc nomen mihi eſt in æternum, & memoriale meum in generatione & genera-nem.* Adverte tamen ad illa quæ dicebat La-n Iacobo, Geneſeos 31. *Deus Abraham, & us Nachor judicet inter nos, & Deus patris um.* Vbi nota, Deum, non tantum Abraha-Deum fuiſſe; ſed & Nachor fratris Abraham; o & Thare patris Abraham & Nachor: Deum-e itidem reputandum patrum omnium Tha-, uſque ad Adamum. Electio igitur Iudæo-m, ab Adamo, tanquam à primo patre ſuo, primo Iudæorum principe, revocanda erit. quamvis proprie Iudæi dicantur prognati ex da, natu quarto ex duodecim filiis Iacob: Iu-os tamen, late ſumpto nomine, dicemus & s, quicunque ab Adamo uſque ad Iudam de-ati ſunt. Elegit ergo Deus Iudæos, ſemen rahami & Adami: quia Abrahamo & Adamo, tribus eorum, conglutinatus eſt. Nimirum; ia Iudæos formavit in Adamo, & Iudæis be-dixit in Abrahamo.

Electionis hujus myſticæ, & Iudaicæ, pa-deprehenduntur, ab Adamo uſque ad Mo-m ante & poſt diluvium, patribus Iudæo-m multoties & multifariam repetita. Sed pe-liari magis fœdere Iudæis ipſis ſancita in

Moſe. Tale illud eſt Deuteronomii 7. Vbi
ſes populum Iudaicum alloquens; *Te*, inq
elegit Dominus Deus tuus, ut ſis ei Populus pecu-
ris, de cunctis populis qui ſunt ſuper terram. Po-
lum vero illum, Primogenitum ſuum voc
Deus ipſe, Exodi 4. *Primogenitus meus Iſr*
Nec non, *Primitias frugum Domini*. Ierem
capite 2. Vtrumque ratione illa, qua primo
nita omnia, & primitiæ omnes, Electionis
ad Deum pertinent. Tum quia Iudæi, prim
mnium hominum, Electionis gratia & myſti
donati ſunt. Quo ſenſu Iſaias accipiendus
capite 49. *Dominus ab utero vocavit me*.
non Propheta rex Pſalmo 22. *Tu es qui ex-*
xiſti me de ventre. Spes mea ab uberibus ma
meæ. In te projectus ſum ab utero. De ventre
tris meæ Deus meus es tu. Vocavit ſcilicet D
& elegit Iſraelem ſuum ab utero Electionis
ſticæ. Id eſt, Iudæos habuit Electione pri
tanquam naturales Electionis ſuæ myſtica
lios: neque illos loco Gentilium tenendos
ſuit; qui non ab utero vocati, neque Electi, ne
tanquam naturales filii habiti: ſed qui Electi
ſecunda, in Electionem myſticam adoptati, a
ptionis tantum filii reputati ſunt. Hinc nimi
eſt quod Apoſtolus Romanorum 2. *Salutem*
norem, *& gloriam* (quæ Electio eſt) *Iudæo*
mum tribuit, *deinde Græco*: id eſt Gentili: G
cus enim eo loci Gentilis politior eſt.

Donatos fuiſſe Iudæos Electione illa pri
non ſuo merito, ſed pura Dei gratia & mi
cordia, patet hinc; quod Electio hæc myſti
ab Electione illa æterna nata eſt, qua Iuda
æterno electi ſunt: hoc eſt, cum nondum
eſſent, cum neque aliquid boni aut mali e
ſent. *Non ex operibus eorum*, ut loquitur D. I

s,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

,ſed mero Dei vocantis & eligentis beneficio.
ectionem illam æternam intellexit Iſaias cap.
. *Tu*, inquit, *Domine, pater noſter es, & Abra-*
m neſcivit nos, & Iſrael ignoravit nos. Abra-
m vero & Iſrael ſumuntur indiſtincte hoc lo-
, pro patribus Iudæorum. Significavit autem
opheta, Deum patrem fuiſſe Iudæorum non-
m natis patribus Iudæorum ipſis, quo tempo-
neſciebat Iudæos Abrahamus, & Iſrael igno-
bat illos. *Elegit te Dominus, quia dilexit te.*
eut. 7. *Non propter Iuſtitiam Iudæorum* elegit
os. De quo vide cap. 9. Deut. ejuſdem. *Sal-*
m me fecit, quia voluit me. Pſal. 18. *Ipſe fecit*
, *& non ipſi nos*, canebat David Iudæorum
, Pſalmo 100.

Si ad materiam ſpectes, qua Iudæi facti ſunt,
hil erit quare illos propterea Electionis prima-
dignos cenſeas. Conſtat enim, carne eadem, &
guine eodem dilutos, quo Gentiles coalue-
nt: nec non eodem luto ſubactos, quo ceteri
mines compacti ſunt. *Sicut lutum in manu Fi-*
li, ſic vos domus Iſrael in manu mea: dicebat
us, Ieremiæ 18. Alludebat vero Propheta ad
um ipſum quo Adamus primus pater Iudæo-
m formatus erat. Lutum, inquam, *commune*
immundum. quod notandum eſt. Docemur
c capite 3. Geneſ. Quo deus dicitur *ejeciſſe*
damum de Paradiſo voluptatis, quæ Terra erat
ectiſſima: *Vt operaretur Terram de qua forma-*
s erat. Terram ſcilicet non electam, terram
mmunem & immundam, de qua Adamus
rmatus eſt, & de qua ceteri homines creati
nt. Commune enim, non electum, & immun-
um, idem ſunt Actorum 10: nec non locis aliis
am pluribus utriuſque Teſtamenti. Ratione
rro illa qua Adamus luto communi & immun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

do formatus eſt; dicitur Deus inveniſſe Iſ lem, *in loco horroris, & vaſtæ ſolitudinis*; D teronomii 32.

Iudæos item natos eſſe naturaliter imm dos, ſicut ceteri homines naturaliter immu nati ſunt & naſcuntur: teſtis eſt Ezechiel c te 16, ubi deus ſponſam ſuam Iſraelitidem eſt Iudæos, & Iſraelem ipſum, his verbis greditur. *Radix tua & generatio tua de t Chanaan. Pater tuus Amorrhæus, & mater Cethæa. Et quando nata es, in die ortus tui eſt præciſus umbilicus, & aqua non es lota in lutem, nec ſale ſalita, nec involuta pannis. pepercit ſuper te oculus ut faceret tibi unum d miſertus tui. Sed projecta es ſuper faciem terra abjectione animæ tuæ, in die qua nata es. Tra iens autem per te, vidi te conculcari in ſang tuo.* Et paulo poſt. *Expandi amictum meum ſ te, & operui ignominiam tuam. Et juravi t & ingreſſus ſum pactum tecum, ait Dominus facta es mihi, & lavi te aqua, & emundavi guinem tuum ex te, & unxi te oleo.* Quo textu leberrimo patet, Iudæos ex eadem radice p ductos, atque ex eadem terra communi com ſitos, qua gentiles omnes producti & compo ſunt. Amorrhæi namque & Cethæi, pro quib vis gentilibus hoc loco uſurpantur: nec non t ra Chanaan, pro terra nondum electa, pro te communi & immunda ſumitur. Intellexit quam Deus, Iudæos, patre & matre terra non lecta genitis, genitos & ipſos non electos: na immundos, & ſanguine creationis primæ tur tos: nudos & expoſitos. Benignitate autem tranſeuntis qui illorum miſertus eſt, lavatos mictos, & in fœdus electionis myſticæ aſſu ptos.

N

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Nullo potiore ſignificatu potuit exprimi di-
ctio Dei erga Iudæos: vel potius amor ille ſan-
us quo deus electione ſua myſtica Iudæis ad-
ſit: quam matrimonio illo myſtico,quo Deus
pandiſſe dicitur amictum ſuum ſuper ſpon-
n ſuam Iſraelitidem. Neque enim dari potuit
oris copula ſanctior & arctior illa,qua duo A-
ntes matrimonii glutino , animarum quoque
xturam faciunt,ut duo unum fiant. Hinc ſua-
s illæ collocutiones Amantium veluti compa-
n , quibus amatorium ſuum libellum aſperſit
omon : ubi Deus ſponſus , ſponſam ſuam Iu-
cam amatorie compellat : atque ubi viciſſim
nſa Iudaica,Deum ſponſum ſuum veneratio-
& amore incenſa obteſtatur.Hinc & illa orna-
nta & dona myſtica , quibus Deus ſponſam
m Iudaicam celebravit,ut illam è luto forma-
nis ſuæ ad ſplendorem divinæ gloriæ eleva-
Ezechielis cap. 16. *Veſtive te* , ait Dominus,
oloribus , *& calceavi te ianthino* , *& cinxi te*
o, *& indui te ſubtilibus* , *& ornavi te orna-*
nto; *Et dedi armillas in manibus tuis*, *& tor-*
em circa collum tuum; *Et dedi inaurum ſuper os*
um,*& circulos auribus tuis*,*& Coronam decoris*
capite tuo. Et ornata es auro & argento : Et
ſtita es byſſo, *& polymito*, *& multicoloribus. Si-*
lam,*& mel*,*& oleum comediſti*,*& decora facta*
vehementer nimis; *& profeciſti in regnum.*
Pietatem rurſus patriam erga Iudæos teſtifica-
eſt Deus,quando illos ſibi in filios elegit,& il-
um pater factus eſt.Imo electionem ſuam am-
ione donavit, quando illos ſibi aſſumpſit in fi-
s honorabiles. *Filius honorabilis mihi Ephraim*,
em. 31. Quos & nomine ſuo vocavit Deos.
avi te , *ô Iſrael* , *nomine meo* , Iſai. 43. Solenni
icet more illo , quo filii nomine patrum ſuo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

rum appellantur. De quo & Pſalmus exſtat
Ego dixi, Dii eſtis, & filii Excelſi omnes. Qua
Iudæis Chriſtus ipſe interpretatus eſt, divi Io
nis Euangelio, cap. 10. Lapidabant eo
Chriſtum Iudæi quod ſe deum feciſſet. Iu
increpans Chriſtus hæc illis objiciebat. *N*
ſcriptum eſt in lege veſtra, Ego dixi, Dii eſti
illos dixit Deos, ad quos ſermo Dei factus eſt
non poteſt ſolvi ſcriptura: Quem pater ſancti
vit, & miſit in mundum, vos dicitis quia blaſ
mat, quia dixi, Filius Dei ſum? Quæ ſic fac
& rotundius tornare liceat. Si vos, ô Iu
deos dixit ſcriptura, ad quos verbum dei
venit: Quidni dicar ego filius dei, qui ipſe
bum dei ſum? Adnecte his quæ ſcripta ſu
capite Pſalmi ejuſdem. *Deus ſtetit in Syna*
Deorum. In medio autem Deos dijudicat.
de Iudæis intelligenda ſunt. Synagoga e
illa in cujus medio ſtetiſſe dicitur hic d
Templum Dei fuit: *locus ille ſolii Dei, & locus*
ſtigiorum pedum ejus, ubi habitavit in med
liorum Iſrael. Ezechielis 43. In quo templo
agoga & eccleſia Iudæorum celebrabatur.
igitur Iudæi erant; & ſynagoga deorum, ſ
goga Iudæorum erat. Deus item Iudæos j
cabat, qui deos judicaviſſe in ſynagoga illa
tur hoc loco. Minitabatur porro Deus pſa
hoc, diis illis & Iudæis, morituros illos ſicut
mines: id eſt, ſicut gentiles. *Vos autem ſicu*
mines moriemini. Homines eo loci gentiles
ut infra docebitur. Rationem autem red
hanc David idem in principio hujus Pſalmi,
re Iudæis mori incumberet, ſicut gentili
Quia, inquit, Iudæi *iniquitatem judicarent, &*
cies peccatorum ſumerent. Hoc eſt, quia Iudæ
gis Dei obliti, iniquitates gentilium imitaren

ra ſe in facies gentilium verterent, & ſe à Iu-
is ſanctis in gentiles peccatores transforma-
t. Peccatores enim gentiles ſunt, ut infra de-
nſtrabitur. Dii vero dicti ſunt Iudæi, pſalmo
c, ratione illa qua filii Dei ſunt: & qua filii non
tum nomina, ſed perſonas patrum ſuorum
ere dicuntur. *Ego dixi, Dii eſtis, & filii Ex-*
i omnes.

Filii autem Deo dilecti & cariſſimi fuerunt
dæi. Quos dicitur Deus *portaviſſe ſicut homo*
tare ſolet puerum ſuum. Deuteron. 1. Nec non
diiſſe ſicut homo filium ſuum erudit, Deuter. 8.
os *circumduxiſſe, & cuſtodiiſſe quaſi pupillam*
li ſui. Deut. 32. Quod latine fuit, *tuliſſe & ge-*
viſſe in oculis. Neque illos ſolum dilexit Deus,
t pater diligit filios ſuos: ſed & viſcera ipſa
itatis ſuæ Iudæis aperuit, more matrum quæ
ces natos ſuos ad pectus premunt. Quos &
taviſſe dicitur *in utero ſuo, & geſtaviſſe in vul-*
ſua. At ſi natorum ſuorum mater eſſet imme-
r, Iudæorum tamen non obliviſceretur Deus.
. capite 49.

Quid præterea dicam de amicitia illa qua jun-
Deus Iudæis voluit? *Conglutinatus eſt Deus Iu-*
s, & amavit illos. Deuter. 10. *Semen Abrahæ*
ici mei. Iſaiæ 4. Iſraelem quinetiam, delicias
s, vocavit Dominus, *Puerum ſuum vernam,*
rum delicatulum. Ierem. 3. Quod ut ſimplicius
verius ſignificem, adhæſit Deus Iſraeli amici-
nexu illo, quo *anima Ionathæ conglutinata*
animæ David, Samuelis 1. cap. 18: nec non
o Dominus ipſe Ieſus Chriſtus, Ioanni dilecto
cipulo ſuo bene voluit. Appellatus propterea
hel, *amantiſſimus Domini*, Deuter. 32.

Dicitur itidem Deus Iudæorum Paſtor: & Iu-
i dicuntur Oves paſcuæ ejus. *Nos populus*

paſcuæ Domini, & Oves manus ejus. Pſalmo
Quod certe eximium fuit Electionis ſymb
lum. Novit enim oves ſuas bonus paſtor, & n
merum earum recenſet. Novit etiam Electo
numerum eorum recenſet deus. *Duxit item D*
& conſolatus eſt Iudæos virga & baculo ſuo; q
in loco paſcuæ collocavit, & ſuper aquas refe
nis educavit. Pſalmo 23. Nullum denique,
amoris, vel pietatis patriæ, vel caritatis mat
næ, vel amicitiæ, vel paſtoriciæ ſollicitudi
exemplum eſt; quod Deus non moverit in am
re, in pietate, in caritate, in amicitia, & ſollici
dine; qua Iudæos elegit, dilexit, pavit, cura
& proſecutus eſt.

CAPUT II.

Deus Iudæorum rex. Iudæi populus Dei. D
Iudæorum dominus. Iudæi ſervi Dei. Iudæi d
ſancti. Dicti juſti. Iudæi electi in populum ſe
piternum. Separati de univerſis populis ter
in ſortem & hæreditatem Domini.

AFfectus ille quo Rex bonus in popu
ſuo commovetur, ceteros hominum
mnium affectus complectitur. Rex
enim bonus, pater, & paſtor, & amicus p
puli ſui eſt. Imo caput populi ſui, ratione e
dem qua Vir caput mulieris eſt. Atque illo r
ſpectu Jeruſalem, per quam populus Iudaic
ſignificatur, quæque Civitas magni Regis dic
eſt; Regina & Princeps, & ſponſa incedit R
gis illius, apud auctores ſacros. Rex itaque p
puli Iudaici Deus eſt; & populus Iudaicus, p
pulus Dei eſt ſui Regis. Neque vero Rex ta
tum, ſed Deus eſt Iudæorum Deus: quaten
Iudæi Electi, uncti ſunt & ipſi in Reges: & qu
ten

eus Deus eſt ſupra Reges, ſicut Reges ſunt ſu-
r ſuos greges.
Dominus autem factus eſt Iudæorum Deus,
n ſolum Electione, & animo; ſed fœdere &
to, multoties ſancito & repetito: de quibus
s, & fuſius dicemus. Tale illud eſt Deutero-
n 26. *Dominum elegiſti hodie, ut ſit tibi Deus;*
dominus elegit te hodie ut ſis ei populus peculia-
Tum capite 27. *Factus es hodie populus do-*
ni Dei tui. Deus ergo, quà ſupra Reges eſt, &
Deus non ſolum bonus, ſed optimus, com-
tus eſt in populo Iudaico, affectibus omni-
, amoris, pietatis, & ſollicitudinis, ſupra affe-
s omnes quibus boni Reges commoventur
populis ſuis.
Dilectio illa, qua Dominus Iudæos ſibi elegit
populum, cum imperio, & dominio fuit, qua-
us Rex eorum & Deus idem factus eſt. Qua-
us inquam Regum imperium & dominium
in ſuos populos: Reges vero in ipſos, impe-
m & dominium Dei eſt. Quo nomine & jure
itur Deus, *Rex regum, & dominus dominan-*
m. Imperium ſed enim & dominium Dei in
æos, majeſtatis & poteſtatis fuit, ad illorum
uritatem & ſalutem; non tyrannidis, ad illo-
n contritionem & interitum. *Noli timere*, di-
at Deus Abrahamo, Geneſeos 15. *Ego ſum*
tector tuus, & merces tua magna nimis. Adde
Deuteronomii illud capite 33. *Beatus es tu Iſ-*
l. Quis ſimilis tui popule, qui ſalvaris in Domi-
qui ſcutum auxilii tui, & gladius gloriæ tuæ?
Summum ergo imperium & dominium Dei
in Iudæos populum ſuum. Quare & nomi-
uno, *Dominus Deus* Iudæorum, nuncupatur:
viciſſim Iudæi, populus Dei, populus pecu-
ris, & peculium ipſum domini appellantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Populus, reſpectu Dei, jure imperii & R
poteſtatis. Peculium, reſpectu domini, &
dominii. Qua itidem ſignificatione Iudæi
& hæreditas Domini indigitantur. *Hære*
mea Iſrael. Iſai 19. Ad cujus partem ſerv
niunt: & qua ratione Iudæi, ſervi Dei
Semen Iſrael ſervi mei. Paralipomenon 1. ca
Et, *Dixi tibi Iſrael, Servus meus es tu.* Iſai
Tum pſalmo 123. *Ecce ſicut oculi ſervoru*
manibus dominorum ſuorum; ſicut oculi a
in manibus dominæ ſuæ: Ita oculi noſtri ad D
num Deum noſtrum. Vbi nota, Deum eſſe *a*
num & dominam Iudæorum, ſicut illorur
pra *pater & mater* fuit. Adeo vero tritun
Iudæos dici populum Dei, peculium, ſor
& hæreditatem domini: tum poſſeſſionem,
vos, vineam: nec non vaſa & ſupellectilem
mini, & quæcumque in hæreditatem &
minium cadunt: Hæc omnia, inquam, l
omnibus ſacris ita crebro occurrunt, ut
ram ludere eſſet ſi in illis recenſendis diu
immorarer.

Iudæis obnoxius fuit Deus, & ut loqu
Deuteronomium cap. 7. *Iunctus eſt illis Domi*
elegit & dilexit illos: ut viciſſim eligerent D
Iudæi, ut Deo obnoxii eſſent, ut Deo junge
tur, & Deum penitus diligerent. *Diliges d*
num Deum tuum, ex toto corde tuo, & ex tota
ma tua, & ex tota fortitudine tua. Deutero
Imo quæ relatio, quæ compaſſio; quod vi
lum neceſſitudinis fuit arctiſſimum, inter D
& Iudæos: Exaltavit Deus Iudæos in nome
laudem, & gloriam; ut à nominatis, à laud
& gloriandis celebraretur. Rectos decet col
datio. Pſalmo 33. *Sicut adhæret lumbare ad l*
bos viri, ſic agglutinavi mihi omnem domun

...l, *ut eſſet mihi in populum, & in nomen, & in* ...*dem, & in gloriam.* Ierem. 13.

...Sed in primis elegit Deus & vocavit Iudæos ...ſanctitatem, ut à ſanctis ſanctificaretur. *Eſtote* ...*cti ut ego ſum ſanctus.* Deuteron. 12. *Eritis* ...*bi ſancti, quia ſanctus ſum ego Dominus.* Levi... 20. item Exodi 19. *Vos eritis mihi in regnum* ...*erdotale, & gens ſancta.* Quin & Iudæos paſ... legas unctos & electos, in Reges, in Sacer...tes, & Prophetas: quæ ſunt exquiſitiſſima, & ...ctiſſima ſanctitatis nomina.

...Ratione illa qua Iudæi ad ſanctitatem electi ...t, dicuntur vulgo *gens ſancta*, & *populus ſan*...*s*, in bibliis ſacris. Imo & ſimpliciter *ſancti*. ...io ſenſu D. Paulus intelligendus eſt Epheſio...m 3, ubi de ſe ipſo loquens hæc ait, *Mihi autem* ...*nctorum minimo.* Id eſt, mihi Iudæorum mi...mo. Neque enim is erat Paulus, humilitatis ...hriſtianæ typus eximius, qui ratione habita ad ...ctitatem ſuam, ſanctum ſe propterea gloria...ur. Intellectu eodem legendum illud eſt A...orum 16. *Vt gentes ſortem accipiant inter San*...*s.* Id eſt, ut gentes participes fiant benedi...ionis & electionis Iudæorum. Sancti enim eo ...ci Iudæi ſunt. Explicavit ſortem illam, & San...os illos D. Petrus, epiſtola ſua 2. cap. 1. in prin...pio. *Petrus*, inquit, *Apoſtolus his qui coæqua*...*m nobiſcum ſortiti ſunt fidem in Chriſto.* Petrus ...tem ſcribebat ad gentiles univerſos qui æqua...m cum Iudæis ſortiti erant fidem, benedictio...em, & electionem in Chriſto. Quapropter & ...piſtolæ D. Petri catholicæ dictæ ſunt. Adjun...e his quæ D. Paulus ad gentiles Coloſſenſes ...ripſit, cap. 1. *Gratias agentes Deo, qui di*...*os nos facit in partem ſortis Sanctorum, in lumi*...*e.* Annumeravit ſe in gentilibus gentilum Apo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ſtolus, quando ſcripſit, *qui dignos nos fecit. I*
mine, D. Paulo, idem fuit quod *in Chriſto* D
tro. Elucidantur porro hæc per D. Ioannen
dæum & ipſum, Epiſtola ſua 1. catholica,
ad gentiles univerſos ſcripta, capite 1. *Vt &*
ſocietatem habeatis nobiſcum beatitudinis.
biſcum, id eſt, cum Iudæis. Sancti ergo, Iu
ſunt. Et gens non ſancta, gentiles ſunt. Pſa
33. *Iudica me Deus, & judica cauſam meam*
gente non ſancta. Id eſt, non Iudaica, & gent

Propter ſanctitatem illam qua Iudæi Sa
dicti ſunt, erudiit populum ſuum Deus;
non propter illam, *Annuntiavit verbum ſ*
Iacob; Iuſtitias & judicia ſua Iſrael. Pſalmo 1
Atque illo reſpectu quo Iudæi ad juſtitiam
vocati ſunt, dicti fuere *Generatio juſta*, pſalmo
Dominus in generatione juſta eſt. Id eſt, do
nus in gente, & generatione Iudaica eſt. D
etiam Iudæi, *Iuſti* ſimpliciter. Qua ſignificat
ne accipe verba illa uxoris Pontii Pilati, mon
tis eum ut inhiberet manus ſuas à Chriſto. *N*
hil tibi & Iuſto illi. Id eſt, Iudæo illi. Eo re
& illa Lucæ 20. *Et obſervantes* (Iudæi) *miſer*
inſidiatores qui ſe Iuſtos ſimularent, ut caper
eum in ſermone, &c. Qui ſe *Iuſtos* ſimularent.
eſt, qui ſe *Iudæos* ſimularent. Vtpote quibus I
dæis (ſecundum mentem ſacerdotum & ſcrib
rum) Chriſtus Iudæus facilius aperiret ſua
ſententiam, de non ſolvendo tributo Cæſa
Quin & hiſtoriæ Iudæorum, *libri Iuſtorum* dict
ſunt. Ioſuæ 10. ubi de miraculo Solis & Lun
qui ſteterant in cœlo. *Nonne ſcriptum eſt in lib*
Iuſtorum? id eſt, in libro qui de Iudæorum fact
inſcriptus erat.

Illud itidem fuit quod Iudæos Deus intim
habuit: quod legem illis ſuam, & oracula ſu

cred

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

…didit : quod ad arcana Dei admiſſi : *quod po-*
…s ſapiens & intelligens dicti ſunt , Deutero-
…nii 4. *neque eſſet gens alia ſic inclyta, ut habe-*
…eremonias, juſtaque judicia, & univerſam le-
…, cap. eod. *Quid eſt omnis caro, ut audiat vo-*
… Dei viventis, qui de medio ignis loquitur, ſicut
…audivimus, & poſſit vivere? exclamabat Mo-
… Deuteronomii 5. Vbi nota prærogativam Iu-
…orum electorum , & ſecundæ creationis ho-
…ium ; quæ non conceſſa eſt carni , id eſt, pri-
… creationi : quia enim tabeſcit caro , & prima
…atio, ad auditum & conſpectum Dei. Audi
…ſem eundem cap. eod. *Ecce oſtendit nobis*
…ninus Deus noſter , majeſtatem & magnitudi-
… ſuam. Vocem ejus audivimus de medio ignis.
…probavimus hodie , quod loquente Deo cum ho-
…e, vivet homo. Expleri nequibat Propheta
…ctus , meditando rudimenta & primitias re-
…ationis Iudaicæ; quæ illorum futura eſſet ple-
… Electio : cujus virtute verba Dei ignita hau-
…bant oculis & auribus : quaque ſplendebant
…que ardebant cœleſti fulgure. *Interroga de die-*
… antiquis qui fuerunt ante te ; ex die quo crea-
… Deus hominem ſuper terram , à ſummo cœlo
…ue ad imum ejus : ſi facta eſt aliquando hujuſ-
…di res, aut unquam cognitum eſt, ut audiret po-
…us vocem Dei loquentis de medio ignis , ſicut tu
…diviſti & vixiſti. Deuteronomii 4.

Hinc illud eſt , quod eximii & primi apud
…um habiti, quod dicti ſunt Iudæi *Populus Deo*
…propinquans, pſalmo 14 : quod *gens magna* in-
…niti : *neque eſſet alia natio tam grandis , quæ*
…beret Deos ſibi appropinquantes , cap. eod. 4.
…uteronomii. Hacpropter legas, *portaviſſe illos*
…um ſuper alas Aquilarum, Exodi 9 : nec non
…ebro , *liberaviſſe & aſſumſiſſe illos , in manu*

forti

forti & brachio extento. Quæ eſt gens ut pu
tuus Iſrael, propter quem feciſti magnalia, &
ribilia ſuper terram, ut redimeres eum ? Sa
lis 2. cap. 7. Illud denique fuit, quod *con*
rat Deus Iudæos in caput, & non in caudam
lorum. Deuter. 28.

Neque vero ad tempus, ut ſunt imperi
& populorum fata, apud omnes gentes :
æternum elegit Deus Iudæos in populum.
maviſti tibi populum tuum Iſrael, populum ſe
ternum : prophetabat David Samuelis 2, ca
Tum quæ plurima ejuſdem argumenti legu
apud Prophetas : quæque alias & ſuo loco
ctanda mihi erunt.

Quod denique ſpectatiſſimum fuit Electi
ſpecimen : noluit Deus Iudæos confuſion
mixtura gentium contaminari : *Sed illos ſep*
vit in hæreditatem de univerſis populis terræ
gum 1. capite 8. *Separavi vos à cæteris pop*
ut eſſetis mei. Levitici 20. Hinc nimirum
quod Deus Iudæos, tanquam poſſeſſionem
grum, & vineam ſuam; ſepiviſſe, circumvalla
ſe & pariete maceriæ cinxiſſe prædicatur. H
eſt quod Eccleſia & ſponſa Iudaica, *Hortus*
cluſus, & *Fons ſignatus* dicta eſt in Cantico :
ſcilicet in trivio poſita, calcaretur & turbaret
prætereuntibus : neve Auſtri floribus, neve A
liquidiſſimis aquis immitterentur. Nam q
gentes conſortes non erant Electionis illius n
ſticæ, qua Iudæos Deus elegerat : noluit it
Deus Iudæos ſocietatem inire cum gentib
corpore nec animo, matrimonio nec religio
jure civitatis, nec cultu divinitatis. *Non in*
cum gentibus fœdus, nec ſociabis cum eis conjug.
Deuter. 7. *Filiam tuam non dabis filio ejus,*
filiam ejus accipies filio tuo. ibidem. Nempe

lu

ne gentibus immiſcerentur Iudæi, idolo-
n cultum docentibus.

CAPVT III.

eis electis Terra data eſt electa. Terra ſancta, uia terra Sanctorum. Et terra promiſſionis, quia romiſſa juramento patribus Iudæorum. Deſcriptio Terræ ſanctæ. Electa terra illa, non ua natura, ſed Dei benedicentis & eligenis placito. Iudæorum terra. Et quam Iudæi oli habitarent.

Vdæis electis terram dedit Deus *electam.* quæ & *ſancta* dicta eſt, quia ſanctorum terra fuit. Terram dari electam & benedictam; ram itidem dari reprobam & maledictam; te- eſt Epiſtola ad Hebræos, capite 6. *Terra*, int, *ſæpe venientem ſuper ſe bibens imbrem, & minans herbam opportunam illis à quibus coli-, accipit benedictionem à Deo. Proferens autem nas, & tribulos, reproba eſt, & maledictioni prona; cujus conſummatio in combuſtione.* Quod angelium D. Matthæi expreſſit his verbis, ca- e 13. *Deus non amat terram illam quæ eſt in*, (id eſt, communem, conculcatam, & imundam) *neque petroſam, neque ſpinis obſitam, amat bonam terram, in qua ſeminet filius honis bonum ſemen.* Neque vero ſum neſcius, algorice dicta hæc fuiſſe de cordibus Electom. Sed neque illud neſciendum eſt, Deum preſſiſſe hoc loci ad literam, terram ſanctam, qua Iudæi ſanctificati (qui hic intelliguntur r bonum ſemen) ſeminabuntur per Ieſum hriſtum. Quam ſeminationem pluribus ſuo co explicare dabitur.

Terram Chanaan quam Iudæi habitaverunt, ter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

terram fuiſſe electam illam, benedictam,
lectam Domino; demonſtratur capite 8
teronomii; ubi Moſes vocavit illam *Terr*
vorum, aquarum, & fontium: in cujus
erumperent fluviorum abyſſi. Terram fru
ordei, & vinearum: in qua fierent malogra
& oliveta naſcerentur. Terram olei, ac
ubi abſque penuria comederent panem ſu
dæi, & rerum abundantia perfruerentur.
ram quam Ezechiel capite 20 vocavit *Egr*
inter omnes terras, & præcipuam terra
mnium. Quamque idcirco terram excelſam
dicavit Deuteronomium capite 32. *Con*
Iſraelem Deus ſuper terram excelſam, ut co
ret fructus agrorum; ut ſugeret mel de petr
leumque de ſaxo duriſſimo; butyrum de arm
& lac de ovibus, cum adipe agnorum & ari
filiorum Baſan; cum medulla tritici, & ſa
nem uvæ biberet meraciſſimum. Vocata eſt
naan, *Terra excelſa*, non propter ſitum ſu
Convallis enim eſt, juxta illud Numerorun
Amalecites & Chananæus habitant in vall
Quod ſuperiori & 13 capite dixerat: *juxta*
re & circa fluenta Iordanis. Quare & *fo*
appellavit terram illam Eſdras libro 4. capi
Ex omni, inquit, *Terra orbis, elegiſti fovea*
nam. Id eſt, Chanaan, quæ vallis eſt. Ex
ergo vocata fuit propter fertilitatem ſuam
excellentiam bonitatis, qua ſupra alias terr
lata erat.

Dicta etiam fuit terra Chanaan, *Terra pro*
ſionis: quia peculiari pacto Deus illam patri
Iudæorum promiſerat. Scriptum eſt Geneſ.
Deum apparuiſſe Abrahamo cum veniſſe
terram Chanaan, ad quam illum manu app
henſum duxerat, & dixiſſe illi, *Semini tuo d*

terra

…m hanc. Tum capite 15. *In illo die pepigit … cum Abrahamo Dominus, dicens, Semini tuo … terram hanc.* Repetitum fuit promiſſum …Iſaaco, filio Abrahami, capite 26 Geneſeos, …verbis. *Quieſce*, aiebat *Dominus Iſaaco, in … quam dixero tibi.* (Terra illa erat Chanaan.) *…enim & ſemini tuo dabo univerſas regiones … complens juramentum quod ſpopondi patri …* Tertio & illud ſancitum eſt in Iacob, Iſaaci …, cum in eadem terra dormiens, & videns …m in ſomnis, *Terram in qua dormis*, dixit …Deus, *tibi dabo & ſemini tuo.* Hinc pſalmus …104. *Recordamini in ſempiternum pacti ejus …onis quem præcepit Deus in mille generatio- … quem pepigit cum Abrahamo, & juramenti …cum Iſaac, & conſtituit illud Iacob in perpe- …, & Iſraël in pactum ſempiternum, dicens, … dabo terram Chanaan, funiculum hæredita- …veſtræ.* Iuramentum illud manifeſtius exhi- … Deus ipſe Exodi 4. *Pepigi fœdus cum Iudæis, …arem illis terram ſuper quam levavi manum …m, ut darem illam Abraham, Iſaac, & Ia-* … Dicta vero eſt Chanaan pſalmo 104. *Funi-…s hæreditatis Iudæorum*, ſignificatu eodem, … populus Iudaicus Deo benedicebat pſal-…16, *Quia funes cecidiſſent illi in præclaris.*

…Terram illam promiſſionis, juramenti, vel …amenti; quæ vulgo & improprie dicta eſt …anaan, quia Chanaan regio tantum vel pro-…cia illius fuit: Terram inquam illam deſcri-…rat Deus Abrahamo capite 15 Geneſeos, his …bis. *Dabo tibi terram hanc, à fluvio Ægypti …ue ad fluvium magnum Euphratem.* Et de illa …ebat Deus Iacobo in viſione ſcalæ, *Dilata-…is in ea ad Orientem & Occidentem, ad …temtrionem & Meridiem.* Plagæ autem illæ deſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

deſignatæ ſunt in longitudinem & latitud
Exodi 23, his limitibus. *Ponam terminos*
mari rubro, uſque ad mare Palæſtinorum:
deſerto uſque ad fluvium. Quo refer & illuc
mi 89. *Ponam in mari manum ejus: & in f*
nibus dexteram ejus. In mari. Intellige utr
mari rubro, & mari Palæſtinorum, juxta
dum dudum laudatam; *Ponam terminos*
mari rubro uſque ad mare Palæſtinorum. In
ge etiam per mare hoc rubrum, non ſinum
bicum, qui & vulgo mare rubrum dicitur
totum illum Oceani tractum qui circumle
à ſinu Arabico ad ſinum Perſicum. Quod
re eſt, ſive rubrum, ſive Erythræum, & pr
magis Idumæum, ab Eſau ſive Edom: cuju
ſteri Idumæi, maris illius oras incoluerunt
dom Ebraice, qui & Græce Erythræus, L
ruber eſt: à quo mare hoc rubrum nomer
cepit, non à colore, ſed à Principe tralatit
Additur Pſalmo 89. *In fluminibus ponam de*
ram ejus. Flumina illa intellige, Nilum &
phratem, ſecundum Geneſim ſupra lauda
cap. 15. *Dabo tibi terram hanc, à fluvio Æg*
uſque ad fluvium magnum Euphratem. N
per excellentiam fluvius Ægypti eſt. Qu
vis enim in conterminis terræ ſanctæ & Æ
pti, detur torrens qui *fluvius Ægypti*, & *ri*
Nili nomine dicitur: Intellige tamen hic
lum ipſum, ut fiant limites terræ ſanctæ ma
& auguſti; à fluvio maximo ad fluvium
gnum, à Nilo ad Euphratem. Nilum vero a
pe hic, non qua Africam ſecat, ſed oram m
Alexandrini in quod Nilus influxit. Ora v
hæc maris Alexandrini dicitur Nilus; quia
re hoc ipſum mutari dicitur in Nilum, & ac
pere colorem & ſaporem ipſius Nili, qua fluv

per ſeptem ſua oſtia in mâre illud irruit.
Lucanus ſub finem libri I.
ua mare Lagæi mutatur gurgite Nili.
rtum vero ducitur ab ora maris Alexandri-
per oram perpetuam ſinus Arabici, qui &
ſumpto apud Hebræos fluvii nomine, *flu-*
Ægypti dici potuit, qua ſe in mare rubrum
nerat. Atque illud fuit quod voluit Exo-
23. *Ponam terminos tuos à deſerto uſque ad*
um. Id eſt, ab ora maris Alexandrini (qui
s eſt) & ora ſinus Arabici, uſque ad Euphra-
, qui hic ſimpliciter dicitur fluvius. Fines
hi ſunt poſiti à Deo terræ ſanctæ. Mare ru-
n, qui Oceanus eſt; & mare Palæſtinorum
iterraneum, è regione una: Nilus & Eu-
tes ab altera. Ceterum, hic vere fuit hor-
Iudæorum concluſus: neque enim conclu-
dari potuit illo, quem duo Maria, & fluvii
magni circumambiunt. Subjiciam tabulam
æ ſanctæ chorographicam, ut res ipſa non
no tantum, ſed oculis oboriatur.
n primis vero animadvertere eſt, quod ſicut
æi communi luto compoſiti, electi fuere
ſuo merito, ſed Dei gratia: Ita & Iudæo-
n terra, bona & electa facta eſt, non ſua na-
a, ſed Dei benedicentis & eligentis placito.
cuit nos illud Moſes ipſe capite 11. Deute-
nomii. *Terra*, inquit, *illa non eſt ſicut terra*
ypti, ubi jacto ſemine, in hortorum morem aquæ
untur irriguæ: ſed montoſa eſt & campeſtris, de
o expectans pluviam, quam Deus tuus ſemper
viſit, & oculi illius in ea ſunt, à principio anni uſ-
e ad finem ejus. Fertilis ergo terra illa fuit, non
ingenio & ſua natura; ſicut terra Ægypti,
æ natura & ſitu fertiliſſima terrarum apud gen-
habita eſt: ſed quia Deus ei benedixit, quia
tri-

tribuit illi pluviam in tempore ſuo, & *ape*
theſaurum ſuum bonum, ut loquitur Deute
mium cap. 29, vel cap. 33, *quia Cœlum c*
vit rore ſuper illam: atque ut verbo abſc
quia plurimus in illam Deus deſcendit.

Terram electam illam *providerat Deus*
electis, Ezechielis 20. Vt illam *habitaret*
confidenter & ſolus, Deuteronomii 33. *So*
eſt, mixtura gentium incontaminatus. Q
fer ad jus illud Electionis præcipuum, d
ſuperiori capite egimus: quo nempe ſep
ſibi Deus Iudæos, in populum & gentem p
liarem, de populis & terrarum omnium
tibus: quoſque electos tanquam in pa
ſuam & funiculum hæreditatis ſuæ, in
itidem electa conſtituit Deus, ut illam ſol
ſeparati ab aliis populis habitarent.

CAPVT IV.

Ieruſalem civitas ſancta terræ ſanctæ. Temp
in Ieruſalem poſitum. Et in monte Sion bi
ti. Colles æterni. Civitas David. Civitas
gni Regis. De Regibus Iudæorum. Explic
Samuel de jure Regis.

IEruſalem, quæ præcipua fuit civitatum
ræ ſanctæ, cum magnitudine, tum elec
ne; caput ſuum inter illas extulit, & *P*
ceps provinciarum dicta eſt, Ieremiæ Thre
rum 1. Vtpote quam ad hoc Deus peculiar
elegerat ex omnibus provinciis & civitati
Iſrael. Dicta erat *Iebus*, id eſt, *conculcatio*, c
inter civitates gentium numerabatur: El
vero & Iudæorum civitas facta, *Ieruſalem*, id
viſio pacis, à Deo appellata eſt. *Deus enim ill*
nominavit, Baruc. 5. *Fundamenta ejus in m*

ti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ſanctis, & de illa glorioſa dicta ſunt. pſal-
. Vrbs propterea fidelis vocata eſt, urbs
, & electa: nec non titulis eximiis inſigni-
bus ſuper illa impleri ſacros Codices vul-
c notum eſt.

mplum vero in illa poſitum ſanctitatis ele-
næ elogio decoratum eſt. *Elegi & ſanctifi-*
ocum iſtum. Vt ſit nomen meum ibi in ſem-
um; & permaneant oculi mei, & cor meum
ctis diebus. Paralipomenon 2. capite 7.
plum illud fundatum erat in monte Sion.
m vero Sion fundavit Deus in æternum.
o 48. *Hinc Colles illi æterni*, Deuterono-
3, nec non Geneſeos 49. Qui veriſimili
ctura duo ſunt in monte Sion bicipiti. Su-
uos Templum Dei extructum, & juxta
plum Dei, Civitas David, ſive Regis, ædi-
eſſet. Quapropter & Ieruſalem *fundata*
r in Montibus ſanctis, pſal. 87, dudum lau-

catum eſt Templum Domini, *Requies Do-*
& *ſcabellum pedum ſuorum. Locus ſolii Dei,*
cus veſtigiorum pedum ejus, ubi habitet in
filiorum Iſrael. Ezechielis 43. Quocirca
ns Sion, *Civitas Dei* dictus eſt, quia Deus
habitaret. *Magnus Dominus & laudabilis*
in Civitate ſua, in Monte ſancto ſuo. Hic
eſt, Deus noſter, in ſeculum ſeculi. Pſal. 48.
Magnificus ſolummodo Deus in Sion, excla-
t Iſaias in exceſſu mentis ſuæ, capite 3. *So-*
modo. Id eſt præcipue, per excellentiam, &
alios locos magnificus. Quo ſenſu &
s ille, *mons pinguis & coagulatus* dictus eſt,
no 68. Cetera quippe terræ Chanaan & Ie-
em, fluerent lacte Electionis & ſanctitatis
nini. Mons vero Sion, cremor lacteus lac
ipſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ipſum foret coactum & coagulatum; caſeu
guis, è lacte electionis & ſanctitatis Dom
preſſus. Sed & *Civitas ſolennitatis Iudæoru*
ctus eſt mons ille Iſai. 33. quia in illum co
bant Iudæi omnes, ut vota ſua ibi & ſole
Deo redderent; necnon ut ſolennes ibi l
& epulas celebrarent. Iuxta Dei ipſius ed
Deuteronomii 12. *In Sion lætabimini cora*
veſtro, vos & domus veſtræ, in quibus bene
vobis Dominus. Ibi epulabimini coram domi
veſtro, vos, filii, filiæ, & Levitæ. Ibi erit r
Domini, & requies veſtra.

Iunguntur vero plerumque templum,
ruſalem, ut Regum 2, cap. 21. *In templo*
Ieruſalem ponam nomen meum in ſempite
Tum Ioël 2. *In monte Sion & in Ieruſale*
ſalvatio. Qui invocaverit ibi Dominum, ſal
rit. Audienda vero deprecatio Salomonis
Deum obteſtabatur ſuper Ieruſalem & te
Reg. 1. cap. 8. *Quocumque*, aiebat, *miſeris*
lum tuum, orabunt te contra viam Civ
quam elegiſti, & contra domum quam ædi
nomini tuo, & exaudies in cœlo orationem e
Plura dicam de Terra electa & ſancta, de Ie
lem, & de Templo Dei, ubi tractabo de r
Iudæorum; quæ plena illorum erit Electio.

Iugo montis Sion altero inſidebat Arx R
quæ *Civitas David* dicta erat: quamque D
nus ipſe *Civitatem magni Regis* vocavit. D
autem David, & de illo magno Rege grand
lim nobis ſermo erit. Nonnulla interim ſun
cenda de Regibus Iudæorum, qui ſuper ſolio
celſo civitatis David ſederunt: quorum c
hæc fuit. Diximus ſupra; Dominum, Deum
ſe & Regem Iudæorum. Deum, qui illos c
ſtibus juvaret auxiliis. Regem, qui pro illis ſ

acie, ſcutum protenderet, gladium ſtringeret, Iudaici nominis hoſtes profligaret. Quia vero valeſcente Judæorum pervicacia, non raro eniebat ut averteretur ab illis Deus; & peregre oficiſcens, ut loquitur Euangelium, abſentis diutius foret: tum vero Judæi ſine Rege & fenſore, hoſtium ſuorum patebant incurſiobus, qui illos diriperent, & crudelem in mom ad internecionem delerent. Metuentes ille quid tale experirentur mortuo Samuele lice ſuo, qui jam ſenuerat; & filiis ejus *quos Iudices Iſrael poſuerat*, non ambulantibus in s ejus: petierunt ſibi Regem, *qui judicaret more cæterarum gentium; qui egrederetur ante llos, & bella ſua pugnaret pro illis.* Quod nirum male Samuelem habuit. Neque vero peonem Iudæorum neglexit Dominus. *Audi vo eorum in omnibus quæ loquuntur tibi. Non e te, ſed me abjecerunt.* Samuelis 1, cap. 8. æ ſic reſolve. Factus eram pacto, ait Domi, Iudæorum Deus, idem & rex. Iudicem vero ô Samuel, & filios tuos, poteſtate illa Regia e mihi in Judæos eſt, ſuper eos conſtitueram. ia ergo judicem te, & filios tuos renuerunt: n te judicem à me ſuper eos conſtitutum, me qui te conſtitueram, abjecerunt. *Et it me dereliquerunt, ſic faciunt etiam tibi.* Ate adeo quod in te peccant, prius & gravius me peccaverunt. Hinc enim plane mentem m aperuerunt, quam parum mihi credant, quam non ſatis confidenter in me Rege ſpes ſuas ſitas habeant. At quoniam ita t increduli & obdurati ſui cordis inſipientia: *di vocem eorum, & conſtitue ſuper eos Regem.* d certe interea receperat Deus in deſerto, ſiturum ſuper Judæos Regem, quando ter-

ram ingreſſi eſſent quam daret eis, illamque poſ-
ſiderent. Edixeratque ut conſtituerent ſibi Re-
gem, *quem Deus ipſe elegiſſet de numero fra-*
ſuorum; Deuteronomii 17. Imo & Reges pro-
miſerat Deus Iudæis, quo tempore Abrahamo,
& Iudæis in Abrahamo, benedicebat. *Egre-*
tur ex te Reges. Nec non Iacobo prophe-
atque omnibus Iudæis in filiis ſuis benedic-
Non recedet ſceptrum à Iuda. Dedit ergo Iu-
Regem deus. Super enim dominationes o-
Regiam amat. Nulla quippe eſt quæ tantu-
ſtar Dei habeat, quam poteſtas Regia. *Ve-*
tamen, edicebat deus Samueli: *Conteſtar-*
& prædicito eis jus Regis. Ius vero Regis
quod jus mere regium erat; quodque apud
ges Aſiaticos maxime obtinebat, penes
ſummum & merum imperium fuit: Ius in
Regis illud Samuelici, eo pertinebat. Vt Iu-
rex ſuus dominus eſſet: & viciſſim Iudæi ſu-
ti & ſervi eſſent regi & domino ſuo. Cui o-
rent etiam dyſcolo. Cui ſubjecti eſſent,
ſolum propter iram, ſed etiam propter
ſcientiam. Et contra quem ſi rebellarent,
contra Regem ſuum, ſed contra Deum ipſum
bellarent. Neque illis permiſſa licentia rebe-
di contra Regem dyſcolum; ſed claman-
Deum à facie Regis ſui. Neve Regis ſui t-
illis eſſet. Imo illi parcerent tanquam rei
ſacræ. Regem eſſe ſupra homines, ut ſupra
gem Deus eſt. Regemque regnare ſuper p-
lum ſuum, ratione illa qua ſupra populum
eſt. Atque adeo ultorem Deum ſolum, Regi-
ranni exiſtere. Et Regem Aquilam eſſe, c-
gum humanarum retia non tenderentur.
ctione demum divina Regem perfundi, ut
homines, & medius inter Deum & home-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

nſiſteret. Vnctionis porro hujus electiſſimæ ta religio per animos Iudæorum pervaſerat, Reges ſuos tanquam Deos haberent, & adorent. Religione illa David perterritus, inhibuit nus ſuas à Saule Rege ſuo, tyranno licet & robo, & ſibi hoſti infenſiſſimo. Neque enim us ſinat, aiebat ille, *ut manum meam mitn in Dominum meum, quia Chriſtus* (ſive uns) *Dei eſt*. Excanduit vero David idem in fin Amalecitæ advenæ, qui ſe jactaverat de iſo à ſe Saule Iudæorum Rege. *Quare*, int, *non timuiſti mittere manum tuam, ut occies Chriſtum Domini?* Quem poſtquam juſt ante oculos ſuos confodi, hæc ſuperinit. *Sanguis tuus ſuper caput tuum. Os enim m locutum eſt adverſum te, dicens, Ego inter Chriſtum Domini.* Inde illud celebre interum. *Chriſtos meos ne tangite*. Id eſt, unctos Reges meos ne tangite. *Suos* autem vocavit es Deus: quia ditionis divinæ, non humanæ . Hinc ſolium regum Iſraël, *ſolium Domini* um eſt, Paralipomenon 1. capite 29. *ſtetit Salomon ſuper ſolium Domini in Regem, pro e ſuo David*. Sub Regibus fuerunt Iudæi E, bonis vel malis; prout tulerunt commoda difficilia Electionis ſuæ tempora: nec enim tionis Iudaicæ tenor ſine nube fuit. Sed de pluribus alias in tempore.

CAPVT V.

i gentiles in Iudæis, electione myſtica. Filii ei habiti, quia adoptati in Iudæis. Et inſiti Iudæis.

Oſtquam egimus de Electione Iudæorum, conſentaneum eſt ut ordine dicamus de

Electione gentium, quæ à Judæis eſt. Edin[illegible] te illud conceptiſſimis verbis domino ipſo [illegible] Chriſto Samaritanæ mulieri, Euangelii D[illegible] annis capite 4. *Salus ex Iudæis eſt.* Salus au[illegible] Electio eſt. Electio ergo ex Iudæis eſt. C[illegible] vero edixit Deus filius gentili mulieri; [illegible] ipſum retro longiſſime Deus pater patribu[illegible] dæorum promiſerat. Abrahamo primum, c[illegible] te 12 Geneſeos. *Benedicentur in te univerſ[illegible] gnationes terræ.* Tum capite ſequenti 18. *[illegible] dicendas eſſe in Abrahamo nationes omnes t[illegible]* Angelus quiDominus ipſe erat, teſtatus eſt. [illegible] idem promiſſum dedit Deus Iſaaco, his ve[illegible] *Benedicentur in ſemine tuo omnes gentes t[illegible]* Gen. ejuſdem 26. Tum Jacobo, c.28. *Bened[illegible] tur in te, & ſemine tuo, cunctæ tribus terræ.* C[illegible] ſtat ergo, in patribus Judæorum, nec non i[illegible] mine eorum, & Judæis ipſis; benedicend[illegible] mnes *Cognationes*, omnes *Nationes*, omnes [illegible] *tes*, & cunctas *Tribus* terræ. Cognationes [illegible] nationes, gentes & tribus illas; Gentes ſimp[illegible] ter, vel gentiles dicemus illos, qui ſunt extr[illegible] gnationem, extra nationem, extra gentem [illegible] daicam, ſive extra tribus Iudaicas.

Benedictio illa qua benedicti ſunt gentil[illegible] Judæis, Electio Dei eſt in myſterio; quæ Iu[illegible] primo competiit, quæque derivatione & p[illegible] cipatione, à Iudæis in gentes effuſa eſt. It[illegible] ſi primi ſint Judæi apud Deum, Electione [illegible] ſtica; hæreant gentes ſecundæ apud illum, [illegible] ctione eadem. At nullo conjunctiore titulo [illegible] hæſerunt Deo Judæi quam illo, quo filii Elect[illegible] nis myſticæ, geniti ſunt. Genitura illa Ju[illegible] rum myſtica, natura quædam fuit myſtica, [illegible] Judæi naturales tanquam filii habiti ſunt. C[illegible] circa & dicitur Deus *portaviſſe illos in utero*[illegible]

-eſtaviſſe in vulva ſua : Iſai.46. Adquam par-
, vel ad quem gradum naturæ, quia gentiles
-ue vocati, neque electi ſunt; Adoptio illis
-ceſſa fuit, *quæ imitatio naturæ eſt* : per quam
-ptati in Judæorum familiam, Judæorum fi-
-abiti ſunt; non ſecundum carnem & natu-
, ſed ſecundum adoptionem illam quæ E-
-one myſtica perficitur. Electione inquam
-em, qua Judæi, filii Dei ſunt gradu naturæ
-no: quaque gentiles adoptati in Judæis, fi-
-riam Dei dicuntur: ſed quia ſecundo ado-
-nis gradu veniunt, qua adoptivi tantum di-
-ur & reputantur filii. Quo ſenſu intelligen-
-eſt D. Paulus Epheſiorum 1. ubi ait, *Deum*
-eſtinaviſſe, ſive elegiſſe, *Gentiles in adoptio-*
filiorum Dei, id eſt, Iudæorum.
-doptati ſunt gentiles adoptione illa myſti-
 Judæorum familiam; quo tempore filii A-
-ami facti ſunt. Et filii Abrahami facti ſunt
 tempore mutatum fuit nomen Abrahamo,
-braham ex Abramo appellatus eſt: atque
 quo tempore Abrahamus pater gentilium
-titutus eſt. *Appellaberis Abraham*, dixit
-s Abramo Geneſeos 17. *quia patrem mul-*
-m gentium conſtitui te. Pater autem genti-
 factus eſt Abrahamus, adoptionis jure eo-
, quo gentiles filii Abrahami, & filii Iudæo-
 in Abrahamo, facti ſunt. Adoptionem il-
 intellexit Ioannes Baptiſta, loco illo quo Iu-
-s increpans, Deum aſſeruit *potuiſſe ex lapi-*
ipſis ſuſcitare filios Abrahamo. Nam qui
-s eſt vivificare lapides: qui potis eſt *vocare*
-entia tanquam entia, ut ad hanc rem locu-
-ſt D. Paulus, Romanorum 4. id eſt, qui
-s eſt vocare homines ex lapidibus, & lapi-
-ipſos vertere in homines: lapides autem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

qui toto viventium genere differunt ab he
nibus : Deus, inquam, qui illa potis eſt,
præter & ſupra naturam ſunt; potis idem
adoptare filios Abrahamo, quod naturam
imitari.

Adoptio, aiebat ille, ſancta res eſt, quæ
neficium naturæ imitatur. Sed quanto ve
ſanctior eſt imitatione, tanto natura ſanctio
adoptione. Natura & adoptio faciunt filios
tura veros, adoptio fictitios. Adoptio hom
transfert ex una familia in aliam, & ex uno
mine in aliud. Gentem mutat, quod fict
nis & imitationis eſt: Genus vero non mu
quod naturæ & veritatis eſt. At neque gen
conditionem mutat adoptio. Verbi gratia, f
facit; ſed non facit ex libertis ingenuos,
ex ſervis liberos. Hæc ita geruntur in adop
ne civili. Res aliter ſe habet in adoptione m
ſtica: cujus virtute, natura gentilium v
tur in naturam ipſam Iudæorum. Imitatio
turæ quæ in adoptione civili eſt, natura
eſt in adoptione myſtica. Et veritas, cujus i
ginem fictio juris præfert, myſterio adoptio
re ipſa generatur. Genus ergo ut gentem
tant gentiles, adoptione & tranſlatione ſ
Iudæorum gentem & familiam. Et qua ge
ſuum mutant, generis itidem ſui conditio
mutant. Fiunt enim gentiles, adoption
la, non tantum filii; ſed è ſervis, liberi &
genui evadunt. Efficacia quippe tota adop
nis hujus, in libertate poſita eſt: & proclam
ad libertatem ſuam, quicumque ad libert
filiorum Dei, id eſt Iudæorum, adoptionis
illo accedunt.

Myſterium illud, virtus & potentia ſpi
Chriſti eſt, quo gentiles mutantur in Iudæos

rit

es, & in veros filios Abrahami: non ſecun-
m naturam carnis, ſed ſecundum naturam
miſſionis & ſpiritus: quæ vera gentilium
ptio & Electio eſt. Imo promiſſio, Electio il
, per quam ſolam Iudæi ipſi ſunt id quod
: per quam ſolam Iudæi ipſi, filii Abrahami,
Iſraëlitæ, & veri Iudæi ſunt: non ſecun-
carnem, ſed ſecundum promiſſionem &
cum. *Non enim omnes qui ex Iſrael ſunt, ii*
Iſraelitæ; neque qui ſemen ſunt Abrahæ, o-
filii. Sed in Iſaac vocabitur tibi ſemen. Id
on qui filii carnis, hi filii Dei, ſive *Iudæi*; *ſed*
filii ſunt promiſſionis, æſtimantur in ſemine.
nanorum 9. Promiſſio inquam illa eſt, quæ
s Iſraelitas, & veros filios Dei, id eſt Iudæos,
Quin & ſine illa Iudæi ipſi familia ſua,
familia Dei eſt, & patre ſuo Abrahamo ca-
: deſinant eſſe id quod ſunt: à Iudæis in
es abeant; & contraria generis ſui mutatio-
filiis Dei in filios hominum degenerent.
onverſionem generis gentilitii in genus
icum, ſignificantius expreſſit Scriptura
, ubi voluit gentiles non ſolum in Iu-
adoptatos, ſed etiam in Iudæis inſitos. Vt
nadmodum arbor inſita, coaleſcit cum ar-
cui inſeritur: ſive per fiſſuram, ſive per
aſtrum inſitio fiat: quemadmodum, in-
n, inſitione arbor mutatur in arborem, &
uabus una conſurgit: Gentiles item inſi-
ſua cum Iudæis coaleſcant; nec non inſi-
s illius virtute, in Iudæos ipſos mutentur;
duobus populis, in unum populum Dei in-
ant.

iſſimilis præterea inſitionum ratio eſt, arbo-
n arbore inſitæ; & gentilium in Iudæis inſi-
m. Non enim arbor infertilis in arbore fer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

tili, vel agreſtis miti & ingenuæ inſeritur. G
tiles autem frutices, & ſanctitatis infertile
Iudæis ſanctis, & ſanctimoniæ operum
cibus inſiti ſunt: nec non agreſtes mitib
ingenuis immittuntur. Quod Apoſtolus
docuit Romanorum capite 11. Vbi comp
vit gentilem oleaſtro: Iudæum vero cui
tilis immittitur, oleæ bonæ & ingenuæ. O
ſtrum itidem illum fecit D. Paulus loco eo
ſocium ſucci & pinguedinis, quæ in radic
oleæ mitis & ingenuæ. Itaque ſanctifica
gentilis, ſive oleaſter in oleam verſus, mi
novos operum ſuorum fructus; dulces &
ſuos ſuccos.

CAPVT VI.

*Gentiles genere & origine diverſi à Iudæis, qu
optati & inſiti in illis. Gentiles athei, qui
Deo. Homines ſimpliciter appellantur. E
hominum. Inſipientes, ſtulti, iniqui, &c.*

GEntiles origine & genere diverſos
dæis inducere erit, tum ex illorum
optione, tum ex eorundem in Iudæi
ſitione. Adoptio enim extranearum famili
eſt. Arborum autem diverſi generis, hæc
la inſeritur. Neque vero me latet, adgnat
proxime conſanguineos, adoptari potuiſſe
lios. Sed notandum eſt, D. Paulum Eph
rum 2. Gentiles, in Iudæorum gentem & f
liam adſcitos, conſtituiſſe *peregrinos*, *ex*
neos, *alienos*, *& longe ſemotos*, à Iudæo
familia: Quam eo loci πολιτείαν vocavit
ſtolus; nec non reſpectu eodem gentiles
dem dixit, *Cives & συμπολίτας Sanctorum*
eſt, Iudæorum: Sed quæ πολιτεία, familia i

li-

nda eſt; qua ratione Iudæi & gentiles, dome- & filii Dei ſunt.

Notum itidem habeo: arbores ejuſdem ge- s, mites in mitibus, & ingenuas in ingenuis uiſſe inſeri. Verum illud advertendum eſt, licem dari inſitionem D. Paulo Romano- 11. Secundum naturam, & contra natu- . Exemplum dedit Apoſtolus eo loci inſi- is ſecundum naturam; cum dedit illam, qua ei inſerentur olim in ſua Olea. Et *ſecundum ram* vocavit illam; quia Iudæi ſecundum ram ſui generis, Olea ingenua in Olea in- ua inſerentur. Exemplum rurſus inſitionis tra naturam edidit idem illud, quo gentiles dæis inſiti ſunt. *Et contra naturam*, inſi- em vocavit illam, quia gentiles, diverſi ori- à Iudæis, contra naturam ſui generis, O- er in Olea ingenua inſiti ſunt. Natura er- uæ origo & genus eſt gentilium, diverſa nec m eſt cum natura, origine, & genere Iu- rum.

tqui nulla diſtinctiore vel congrua magis rentia, potuere notari gentiles, origine & ere diverſi à Iudæis; quam ex hypotheſi il- uæ ſtatuit originem gentilium, ſive primo- hominum, à principio illo quod determi- non potuit ab Adamo, illoſque cenſuit ab merabilibus ante Adamum conditos ſecu- Quæque rurſus Iudæos, reſpectu gentilium ericos, in Adamo patre eorum primo for- os poſuit: A quo uſque ad nos, ſecundum are computum, quinque tantum annorum ia, ſexcenti & decem & ſeptem numerantur .

no, inquies; ſi adoptio quæ naturam imita- juniores tantum in ſeniorem admittit fa-

miliam, ut ſunt filii juniores patribus ſuis: Q
monſtrum adoptionis illud eſt, quo Iudæ
niores, gentiles antiquiſſimos adoptaverunt
in filios? Et rurſus, ſi reſpectu eodem æ
habito, arbor adoptare dicitur ſurculum, in
ſurculus inſeritur: ſi planta, inquam, tene
novella, valenti & annoſo ramo immitti
quis novus inſerendi modus ille eſt, quo g
tiles annoſiſſimi inſiti ſunt in Iudæis novelli
ſi ad gentium originem ſpectes, hornotinis
ſpondeo, gentiles creatione & natura ſua,
dæis quidem ſeniores; ſed iiſdem Electione
ſtica juniores conſtitutos. At enimvero, ra
ne illa tantum Electionis myſticæ, non c
tionis & naturæ, poſitos gentiles in Iudæis a
ptatos, & in illis inſitos. Cujus rei luculen
figuram nobis exhibuit Geneſis in Eſau:
natura, Iacobo major natu; Electione, mi
fuit.

Gentiles, qui ex mea hypotheſi primæ c
tionis homines poſiti ſunt, vocavit Apoſt
Epheſiorum 2. *Atheos*, & *ſine Deo*: ratione
poſitionis illa, qua Deus ille verus, creator
li & terræ, non erat gentilium deus, qualis
dæorum erat; quaque gentiles, Deum il
non habuerunt Deum, qualem Iudæi hab
runt. Atque illud propterea, quia ſe Deus g
Iudaicæ, & ſoli, notum dederat; reliquis
ro gentibus non item. Quocirca & dicti
Iudæi, *populus Dei*. Hinc & illos amice co
pellabat Deus Ezechielis 34. *Vos greges*
vos greges paſcuæ meæ, vos homines
eſtis.

Homines Dei, Iudæi ſunt. *Sciant vero g*
tes, quoniam Homines ſunt: edicebat David p
mo 19. Dicti ſunt gentiles, *Homines*, ſimplici

I

n *Homines Dei*: ratione illa qua homines pri-
o & ſimpliciter creati, Deum (ut ante dixi)
atione ſua ſapere non potuerunt; Deus enim
ra homines eſt. Atque adeo, quia Deum ſa-
e & attingere non potuerunt, ſine Deo uti-
fuerunt; neque homines Dei dici merue-
nt. Quare & homines (ut plurimum) ſimpli-
er dicti, gentiles ſunt, apud auctores ſacros.
e illud eſt pſalmo 66, *Impoſuiſti homines ſu-*
capita noſtra. Hoc eſt, miſiſti nos ſub jugum
ntium. Quæ de Iudæis victis à gentibus in-
igenda ſunt. Quo refer & illud Ierem. 49.
diſti Iſraelem in gentibus, contemptibilem in-
homines. ubi *Gentes* & *Homines*, iidem ſunt.
rtabatur Iudæos Iſaias capite 51. *Nolite ti-*
e opprobria hominum: id eſt, gentilium. Tum
ite 6. de Iudæis reſtituendis & fugandis gen-
us loquens: *Longe*, ait ille, *Deus faciet homi-*
, & multiplicabitur quæ derelicta fuerat in
dio terræ. Homines eo loci, gentiles ſunt,
os Deus ex terra Iudæorum expelleret, ut in
m Iudæi reſtituerentur. At qua ratione gen-
s, *Homines* ſimpliciter dicti ſunt, *Filii ho-*
num vocati etiam fuerunt. Cujus rei tot fe-
habemus teſtes, quot capita utriuſque fœde-
: Quorum idcirco locos pene innumeros
erre, hoc loco parum refert. Dicti vero
t gentiles, *Filii hominum*; ratione oppo-
ionis eadem qua Iudæi, *Filii Dei* vocati
nt.

Qui dicti ſunt gentiles athei, & ſine Deo;
cati ſunt impii, inſipientes, corrupti, & abo-
nabiles in iniquitatibus. Pſalmo 9. *Increpa-*
gentes, & peribit impius: Id eſt, gentilis. Tum
lmo 14, qui & 53 eſt. *Dixit inſipiens in cor-*
ſuo, non eſt Deus. Quæ de gentili atheo in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

telligenda ſunt. *Corrupti ſunt, & abomina*
facti ſunt in iniquitatibus. non eſt qui faciat
num. Deus de cœlo proſpexit ſuper filios homin
ut videat ſi eſt intelligens, aut requirens De
Omnes declinaverunt. Simul inutiles facti ſ
Non eſt qui faciat bonum. Non uſque ad un
Pictura hæc fuit graphica gentilium, qua ſun
dicuntur ſimpliciter homines,& filii homin
quaque natura ſua nihil ſunt ad Deum inte
gendum & aſſequendum. Gentiles autem in
lexit pſalmo illo Propheta Rex, ut patet per
quentem verſum.*Nonne ſcient omnes qui oper*
tur iniquitatem, qui devorant plebem mean
cibum panis? Quæ non niſi de gentilibus Iud
deglutientibus potuere accipi. Scio, D. Paul
pſalmum hunc laudaviſſe Romanorum 3, u
ſtenderet, Iudæos & gentiles omnes, ſub p
cato involutos.Sed notandum eſt,D.Apoſtol
capite illo accepiſſe Iudæos, non quatenus E
cti erant, ſed quatenus ſimpliciter homin
iidem erant cum gentilibus, & materiæ ejuſd
vitio, peccato eodem, inquinabantur.

Vocavit pſalmus hic gentilem, *inſipient*
quem pſalmus 92 vocavit *ſtultum. Vir inſipi*
non cognoſcet, & ſtultus non intelliget h
Quare & minabatur Deus Iudæis, *provo*
turum illos in gente ſtulta, Deuteronomii
Quæ *gens ſtulta*, gentiles ſunt pro una ge
te ſumpti, & oppoſita genti Iudaicæ, quæ g
ſapiens dicta eſt. Vocantur etiam hoc loco ge
tiles, *iniqui, & abominabiles in iniquitatib*
Quos Samuëlis 2. capite 7. vocatos legas, *f*
lios iniquitatis. Non addent filii iniquitatis
affligant Iudæos ſicut prius. Scriptum eſt ide
illud Paralipomenon 1. capite 17. his verb
Non atterent eos filii iniquitatis, ſicut à prin

P

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Quibus ſignificatur, Iudæos jugum gen- olim excuſſuros. Filii enim iniquita- vocis illis gentiles ſunt. Senſu eodem in- ge Actorum illud capite 24: ubi Paulus de ſe ad Iudæos. *Spem habens*, inquit, *in m; quam & ipſi expectant, reſurrectionem rum & iniquorum.* Per Iuſtos, intellige Ju- s, de quibus ſupra. Per iniquos, genti- Hoc enim volebat gentilium Apoſtolus: tes participes futuras benedictionum Ju- arum, ſecundum fidem Judæorum; par- pes etiam futuras reſurrectionis Judæorum, ndum ſpem Phariſæorum. Vtpote quam rrectionem Phariſæi expectabant: quam- D. Paulus communem futuram Judæo- & gentilium, ex doctrina Euangelii præ- bat. Iudæos autem Electione ſua ſtantes, trario quo gentiles argumento, vocatos au- , non impios, ſed veri Dei cultores; non pientes & ſtultos, ſed ſapientes, ſanctos, non ruptos; Juſtos, non abominabiles in iniqui- bus, apud omnes auctores ſacros.

CAPVT VII.

Gentiles dicti Peccatores.

TRitum eſt gentiles vocari etiam *Peccatores*, libris utriuſque fœderis. Nimirum ratione oppoſitionis eadem qua Judæi cti, & juſti vocati ſunt. Voluerat hoc unum s, ut averterentur Judæi à conſortio & mo- s gentilium. *Beatum* idcirco dicebat il- David, pſalmo 1. *qui non abierat in con- m impiorum, & in via peccatorum non erat; ſed cujus voluntas in lege Domini eſſet.* c eſt, beatum canebat Judæum illum, qui

non abierat ad gentiles; qui ſteterat locc
ctionis & ſanctitatis Iudaicæ; qui Iudæus
non ſecundum carnem, ſed ſecundum ſpir
& totus erat in meditatione divinæ legis
dæus enim hoc loci eſt, qui legi divinæ
citur: Gentiles autem per impios & pecca
intelliguntur. Peccatores ubique fere apud
dem Prophetam Regem, gentiles ſunt.
mo 37. *Obſervat peccator juſtum.* Nec non
lo poſt. *Conſiderat peccator juſtum, & q*
morti dare illum. Id eſt, inſidiatur gentilis Iu
Peccator enim, gentilis; Iuſtus Iudæus eſt.
& pſalmum totum hunc de Iudæis & genti
accipe: Antitheſis enim perpetua eſt inte
dæum & gentilem.

Inſignis locus eſt pſalmo 85 de calice
quem Deus Iudæos ulturus, dabit in fine
bibere gentibus; & de quo Apocalypſis
te 14, & 18. *Bibent*, ait Pſaltes, *fæcem ej*
mnes peccatores terræ. Quæ de gentilibus in
ligenda eſſe demonſtrabo ſuo loco, & plur
locis ſcripturæ ſacræ. Pſalmus itidem cant
109, de extrema rejectione & maledictione
puli Iudaici: ubi hæc inter cetera legas. *Co*
tue ſuper eum peccatorem. Hoc eſt, conſtitue g
tilem ſuper Iudæum, & deſinant Iudæi in
dam, qui in caput poſiti erant.

Expreſſius notavit gentiles novum Te
mentum, per peccatores. In primis D. Paulus
latarum 2, ubi hæc ad D. Petrum. *Nos*, inq
natura Iudæi, & non ex gentibus peccatores.
vero & D. Petro loquebatur, qui natura & orig
erant Iudæi, non gentiles. Eo refer quæ dic
Dominus Luc. 6. Iudæos alloquens. *Si bene f*
tis iis qui vobis bene faciunt, quæ vobis grati
rit? ſiquidem & peccatores hoc faciunt. Peccato

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ſoci gentiles ſunt. Gentilitium ſi quidem & hu-
manum eſt, benefacere benefacientibus nobis.
Hoc & ceterarum animantium commune, par
pari referre, quod naturale hoſtimentum eſt.
*Cognoſcit bos poſſeſſorem uſum, & aſinus præſepe
domini ſui.* Iſai. 1. Naturale ergo eſt gratiam re-
ferre, & beneficium pro beneficio. Supernatu-
rale vero, beneficium pro maleficio rependere.
Ad qui ad ſupernaturale hoc vocabat Iudæos
ſuos Dominus. Adde his ſequentia D. Lucæ
eiſdem, capite eodem. *Si mutuum dederitis his
a quibus ſperatis recipere, quæ gratia vobis erit?
Nam & peccatores peccatoribus fænerantur, ut
recipiant æqualia. Veruntamen diligite inimicos
&c.* Quod idem eſt atque ſi dixiſſet dominus,
gentiles gentilibus amicis ſuis uſuræ & fœnori
dant, at vos ô Iudæi mei homines, neque genti-
libus inimicis veſtris date fœnori, ſed mutuo da-
te illis, ſine uſura & ſpe lucri. Imo communia
veſtra ſint omnia gentilium tanquam amico-
rum. Quod veſtri officii erit; Electis quippe &
dilectis Domino; quibus utique indecorum &
turpe eſſet, gentilium neque Electorum, neque
dilectorum, facta æmulari.

Reputabant Iudæi Chriſtum, gentilem, non
Iudæum, eo quod cœcum die Sabbathi ſana-
aſſet. Ioannis Euang. capite 9. *Non eſt*, aie-
bant illi, *hic homo à Deo, qui Sabbathum non
ſervat, ſed peccator.* Quod perinde erat dixiſſe,
non eſt hic homo Iudæus, ſed gentilis. Homo
enim à Deo, ſive homo Dei, Iudæus eſt, de quo
ſupra. Peccator vero, gentilis eſt. Notum iti-
dem, Iudæos numerare ſolitos Chriſtum inter
voraces & helluones gentiles, eo quod amicus
eſſet *Publicanorum & Peccatorum*; nec non
apud illos intraret, atque eorum epulis accum-
beret:

beret: tum quia publicanos & peccatores
peret. Vtrumque autem nefas Iudæis, &
re apud gentiles, & recipere illos. Publi
vero & peccatores junguntur pluribus
Euangelii: quia Publicani, ſive redemptore
ctigalium, quæ Iudæi pendebant Romanis,
tiles, vel è gentibus peccatores erant.

Expendendum præterea eſt reſponſum q
Dominus ipſe dabat Iudæis, diſcipulos ſuo
terrogantibus, Quare cum publicanis & pe
toribus decumberet & comederet? *Non v*
inquit, *vocare Iuſtos, ſed peccatores ad pœni*
tiam. Quod eſt: non veni vocare Iudæos,
gentiles. Prophetabat ſcilicet Chriſtus voca
nem futuram peccatorum ſive gentilium,
vocem ejus audituri eſſent: Rejectionem v
Iuſtorum, ſive Iudæorum, (de quibus ſup
qui in illum non crederent. Ejuſdem notæ
quod legitur Matth. 26. *Tradetur filius ho*
nis in manus peccatorum. Quod Euange
idem capite 20 dixerat, *Tradetur in ma*
hominum. Traditus enim eſt filius hominis
manus, ſive hominum, ſive peccatorum,
gentilium; qui iidem ſunt: ut à Romanis g
tilibus, non à Iudæis, morte damnaretur, & c
ci affigeretur.

Elicitur porro ex notatione hac *Pecca*
rum, ſenſus eximius loci illius ad Galatas,
pite 2. ubi hæc legas. *Quodſi quærentes juſti*
cari in Chriſto, inventi ſumus & ipſi pecca
res; numquid Chriſtus peccati miniſter eſt? &
Quæ ſic reſolve & intellige. Quodſi nos I
dæi quærentes juſtificari in Chriſto, (ageba
enim hic de Iudæis, quibus non ita cordi e
more gentilium vivere) ſi nos Iudæi, inqu
quærentes juſtificari in Chriſto gentilium D

enti ſumus & ipſi gentiles, & è Judæis ſanctis
eneramus in gentiles peccatores · Numquid
riſtus cauſa erit, quod contra Dei vetitum,
idæis in gentes abierimus? quod legem Dei
licantes, diverterimus ad conſilium impio-
n, & in via peccatorum ambulaverimus?
ſit, ait Apoſtolus, ut quid tale ſtatuamus.
n enim peccati gentilitii miniſter eſt Chri-
s; ſed fidei, quam gentiles, qui in Chriſtum
dunt, habent in Chriſto. Deſtruit Chriſtus
catum gentilium: ſed idem fidei gentilitiæ
niſter eſt; & fidem illam ſuſcitat, quam reve-
it gentilibus; jam tum nomine tenus pecca-
ibus; fide autem ſua electis, & ad ſanctita-
n Judæorum vocatis. Quid tum ergo, ſi ha-
mur gentiles, dummodo inhæreat nobis fi-
s gentilium, & juſtificemur in Chriſto genti-
m Deo?

CAPVT VIII.

Gentiles dicti Infantes, parvi, & pauperes.

Onſiderate attendendum eſt quod legi-
tur Proverbiorum 8. ubi Chriſtus ſapien-
tia patris, gentiles, quos olim homo fu-
rus vocaturus erat, his verbis aggreditur.
x mea ad filios hominum. Intelligite parvuli
utiam, & inſipientes animadvertite. Sapien-
vero clamabat hæc, ſtans in compitis & tri-
is; gentiles triviales, communes, atque adeo
mundos alloquens: quique aperte hoc loco
ſignantur per *filios hominum*, nec non per
ſipientes. Quos & *parvulos* hic etiam dici li-
et. Eoſdem nimirum parvulos intellexit vox
dem de cœlo audita, quæ Iudæos & gentiles
unam gentem & eccleſiam coactos, horta-
tione

tione hac incendit, Apocalypſeos capite 19. *Laudem dicite Deo noſtro omnes ſervi ejus, &* *timetis eum, parvuli & magni.* Hoc eſt, lau Dominum Iudæi & gentiles, quales olim concorpores & unanimes. Vel, ut vertit tulit D. Paulus Romanorum 15, *Iubilate g* *cum populo ejus.* Sed de conſpiratione ill dæorum & gentium in laudando Domino, ribus ſuo loco agemus.

Gentiles dici parvulos, manifeſtum eſt mo 64. *Sagittæ parvulorum factæ ſunt plag* *rum.* Hoc eſt, confixi ſunt gentiles ſuo ipſ telo quod in Iudæos direxerant. Vel ſecun pſalmum 35. *Captio quam gentiles Iudæis ab* *derant apprehendit illos, & laqueum cecide* *ipſum.* Exclamat ſapientia, Proverbiorum te 1. *Vſque quo parvuli diligitis infantiam* *ſtulti ea quæ ſibi ſunt noxia cupient, & impru* *tes odio habebunt ſcientiam?* Parvuli eo ſtulti, & imprudentes, gentiles ſunt; qui n infantium balbutiunt, qui ſibi noxia cupiun ſcientiam quæ Dei eſt averſantur. Parvulos lomon eoſdem habuit nequam & improbos mines, capite 7 ejuſdem libri, ubi hæc ait. *feneſtra domus meæ per cancellos proſpexi, &* *deo parvulos: conſidero vecordem juvenem,* *tranſit per plateam, juxta angulum, gradien* *obſcuro, adveſperaſcente die. &c.* Parvulos cipe hic, non infantiæ conterminos; ſed ve des, voluptatis robuſtæ, & improbos homi qui meretricibus ſe applicant: quod ſeque oſtendunt.

Puſilli autem & parvi dicti ſunt gentiles, ſpectu Iudæorum, qui vocati ſunt *gens mag* *neque alia eſſet Natio tam grandis*, Deutero mii 4. *Tum cæteris gentibus excelſior*, Deute

non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

nii 26. Magni vero, grandes, & excelſi dicti
i Iudæi, non ratione ſtaturæ ſuæ. *Locuſtæ*
a videbantur comparati Chananæis, quos
ploratores luſtraverant : quique Numero-
13, *filii Enac*, de genere erant Giganteo,
eræ ſtaturæ homines, & monſtra hominum,
ectu ad Iudæos homunculos habito. Magni
o Iudæi quatenus electi, & Deo dilecti erant;
uatenus ratione illa ceteris populis & natio-
ns præcellebant. Gentiles è contra, neque
cti, neque Deo dilecti, oppoſito argumento;
biles, parvi, & *puſilli*. Illo confer quæ ſcripta
t Apocalypſeos capite 24. *Et vidi mortuos*
gnos, & puſillos. Quæ non refer vel ad æta-
vel ad ſtaturas eorum qui reſurgent : ſed ad
urrectionem futuram Iudæorum & genti-
n, quam D. Paulus vocaverat Actorum 24. *re-*
rectionem juſtorum & iniquorum : de qua ſu-
ius. Rationem reddidit hanc Salomon, qua-
gentiles parvi & puſilli dicerentur, libro illo
m aiunt inſcripſiſſe Sapientiam, capite 12.
ia, inquit, *in erroris via errarent, Deos æſti-*
ntes quæ in animalibus ſunt ſupervacua. In-
tium inſenſatorum more viventes. Propter
d, tanquam pueris inſenſatis, judicium in de-
um Deus illis dediſſet.

Senſu illo accipe quæ profitebatur Dominus
Euangelio D. Matth. cap. 11. *Confiteor tibi*
ter, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus & pru-
ntibus : & revelaviſti ea parvulis. Hoc eſt,
a Euangelium quod notum non feciſti Iu-
is, revelaviſti illud gentilibus. Sapientes
m & prudentes Iudæi ſunt; juxta illud Exo-
4. *En populus ſapiens & intelligens.* Parvuli
em, gentiles intelliguntur. Venerat ſiqui-
m Chriſtus, non Iudæis quos rejiciebat, quia
in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

in illum non credebant; ſed gentilibus,
homo factus vocabat, & ſibi aſſumebat. A
cationem & aſſumptionem illam gentiles
taverat Sapientia eadem, Proverbiorum 9
verbis. *Si quis eſt parvulus, veniat ad m*
inſipientibus locuta eſt: Venite, comedite p
meum, & bibite vinum quod miſcui vobis. R
quite infantiam, & vivite, & ambulate per
prudentiæ. Invitavit nimirum Chriſtus g
les, quos eo loci per *inſipientes & parvul*
notavit; ad participationem Euangelii, ad m
ducationem corporis ſui, & potum ſang
ſui; quibus infantia & inſipientia hominum
ratur, vita æterna ingeneratur, & prudentia
Dei eſt acquiritur.

Indignabantur Principes Judæorum, c
pueri in templo Jeſum dicerent *filium Da*
id eſt, Regem; & clamarent illi *Hoſanna.*
dens vero Jeſus à pueris ad gentiles, qui pa
& infantes dicebantur; hæc Judæis reſpo
Vtique nunquam legiſtis, quia ex ore infan
& lactentium perfeciſti laudem? Nempe
volebat Dominus. Vos, ô Judæi, me rejici
infamatis. At gentiles, ut ſcriptum eſt, me
cipient, & laudem meam perficient. Per *inf*
enim & *lactentes*, gentiles intellexit, qui *pu*
parvuli dicti ſunt.

Figurate etiam accipienda ſunt D. Luc
capite 18 Euangelii ſui. *Sinite pueros venir*
me, & nolite vetare eos. Talium enim eſt reg
cælorum. Quod eſt, ſinite gentiles venire
me; illi enim vocem meam audient, & nom
meo credent. At *talium*, id eſt, eorum qu
audient, & mihi credent, *Regnum cælorum*
Infantum certe & puerorum, quæ & primæ c
tionis ſimplicitas eſt, non illa eſt ſimpliciter

qu

m intratur in regnum cœlorum, vel per m electio & ſalus eſt, ſed gratia Euangelii, uæ gentilium fides eſt in Chriſto. Quod ut ius concipias, animo hauri quæ ſequun- *Quicunque*, ait Chriſtus, *non acceperit re- m Dei ſicut puer, non intrabit in illud.* Quæ verte & reſolve. Quicunque non acceperit ctrinam Euangelii ſicut puer: id eſt, ſicut tilis; qui mihi credet, & gratiæ meæ humili- confidet: non ſicut Judæus, qui Moſi credit, peribus legis Moſaicæ glorioſe addictus eſt; non erit particeps ſalutis & gloriæ quæ eſt in no Dei.

ltercabantur diſcipuli Jeſu, Judæi & ipſi, s major eſſet in regno cœlorum. Matth. 18. *dvocans Ieſus parvulum, ſtatuit eum in me- orum, & dixit. Amen dico vobis, niſi converſi itis, & efficiamini ſicut parvuli; non intrabi- n regnum cælorum. Quicunque ergo humilia- it ſe ſicut parvulus iſte, hic erit major in regno rum.* Certum eſt, parabolam fuiſſe quic- d fere ageret aut loqueretur Chriſtus. Pa- olice ergo & figurate ſignificavit hoc loco æis, inani gloria turgidis, quia magni & s magna dicebantur: niſi detumeſceret il- m jecur, & gentilitiæ humilitatis more in vulos & ipſi converterentur; nullum illis e aditum ad regnum cœlorum. Parvulos em manifeſte gentiles intellexit hoc loci Do- nus, ubi dixit verbis mox ſequentibus. *Qui ndalizaverit unum de parvulis iſtis qui in me dunt*, &c. Quod neque de infantibus neque pueris, ætate infantibus & pueris, accipi po- t: utpote quorum fides balbutiens eſſet: de gentilibus adultis, qui in Chriſtum cre- ent, ut adulti & rationis maturæ homines

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

in illum credunt. Iudæi porro ſcandaliza[illegible]
ti erant gentiles : quos nimirum viles, hu[illegible]
minimi pretii, & deſpicatos habebant,

Gentiles præterea typos fuiſſe hum[illegible]
Chriſtianæ, quæ per infantes & pueros [illegible]
ſentatur ; Iudæos autem inanis gloriæ fa[illegible]
palam eſt ex parabola & illa, qua Phariſæ[illegible]
rioſus magnifice in Templum ſe infereba[illegible]
in Deum jactans merita. Luc. 18. *Domine*[illegible]
bat, *gratias ago tibi, quia non ſum ſicuti cet*[illegible]
minum, raptores, injuſti, adulteri; velut eti[illegible]
Publicanus. Iejuno bis in Sabbatho : deci[illegible]
omnium quæ poſſideo. At Publicanus à long[illegible]
nolebat nec oculos ad cœlum levare : ſed pe[illegible]
bat pectus ſuum, dicens : Deus propitius eſt[illegible]
peccatori. Phariſæus eo loci non dubio I[illegible]
erat. Quocirca aiebat : *Non ſum ſicut cet*[illegible]
minum : id eſt gentilium. Publicanus [illegible]
gentilis erat. Aiebat enim, *propitius eſt*[illegible]
peccatori : id eſt gentili. Tum qui exigeba[illegible]
dæorum vectigalia publicani, gentiles era[illegible]
monuimus ſupra. Humilitas certe gent[illegible]
quæ vitium erat abjectionis & vilitatis an[illegible]
angelium, evaſit in virtutem Chriſtianan[illegible]
Euangelio. Gloria ex adverſo illa, qua ſe in[illegible]
tem magnam efferebant Judæi ante Eu[illegible]
lium ; verſa eſt in fumum inanis ſuperbi[illegible]
Euangelio. Atque hinc factum eſt, quod g[illegible]
les humiles, in Judæos vere magnos e[illegible]
ſunt. Judæi è contra glorioſi, abierunt in g[illegible]
les humiles & abjectos. *Dico vobis*, aieba[illegible]
minus : *deſcendit publicanus juſtificatus i*[illegible]
mum ſuam. Luc. eodem. Juſtificatus, id e[illegible]
ſtus & Judæus, è gentili factus. Phariſ[illegible]
contra non exauditus, deſiit eſſe juſtus [illegible]
dæus ; & in gentilem diſceſſit. Quo [illegible]

D. M[illegible]

ſatth. illud nuper laudatum, capite 18. *Qui-que humiliaverit ſe ſicut parvulus* (& gentilis) *rit major in regno cœlorum.*

otandum inſuper eſt curioſe D. Pauli & il- Romanorum 2. *Tu*, ô Judæe! *confidis te n eſſe ducem cæcorum, lumen eorum qui ſunt nebris, eruditorem inſipientium, magiſtrum tium.* Per cœcos, per eos qui ſunt in tene- per inſipientes, & per infantes, certum eſt igi hoc loco gentiles: quorum Judæi ſe s, præeuntes, eruditores, & magiſtros præ- bant: Prærogativa illa, qua ſe *in lucem gen- datos* exiſtimabant. Iſai. 42. Totum ſcili- omanorum caput hoc, in Judæos (ut lege- t) qui gentiles parvi pendebant, & nihili bant, inſtitutum eſt. *Magiſter* ille *infantium* Paulo, idem eſt qui *Doctor parvulorum*, capite 33. *Vbi eſt*, inquit ille, *literatus, ubi verba ponderans, ubi doctor parvulorum?* atus, & legis verba ponderans, doctor Ju- eſt; qui & parvulorum, id eſt gentilium or dicitur hoc loco: quatenus advenas & lytos ſuos gentiles, legem ſuam docebant i: quatenus, inquam, ſe in lucem gentium ventilabant, & lumen eorum qui erant in bris: id eſt gentilium; qui & ipſi tenebri- & quibus Deus habitabat in nebula, neque manifeſtum dabat.

ui Græcis Νήπιος eſt, Latinis infans dici- qui fari neſcit: quique pro ſtulto & ignaro o uſurpatur. Stultus enim & ignarus nihil t quod dicat. Gentiles ſtultos & ignaros icabant Judæi, quia neſcirent legem ſuam: e illud loqui putabant quod non loquere- egem Dei. *Domine labia mea aperies, & os n annuntiabit laudem tuam.* Mutum ſcili- cet

cet Propheta Rex crediđiſſet, ſi quicquam
tus eſſet præter laudem Dei , juſtitiam
gem ejus : quod præcipuum erat Judæorum
ctorum officium. Quorum idcirco labi
cumciſa dicebantur. Gentiles autem labii
incircumciſi. Proinde vere Νήπιοι & infant
bebantur.

Dicti ſunt gentiles parvi, ratione & ill
pauperes habebantur; neque illis, ſicut Ju
aperuiſſet Deus theſauros electionis ſuæ &
tiæ. Parvus & tenuis, pauper idem eſt. Se
ad illud Virgilii, *Setoſi caput hoc apri tibi*
parvus, Et ramoſa Micon vivacis cornua
vi &c. Parvus Micon : id eſt pauper. Per pa
res deſignantur maxime gentiles apud auct
utriuſque fœderis. Pauper & mendicus no
apud Judæos, vetante illud lege. Et qui p
portas Judæorum mendicabant, advenæ,
gentiles erant. Neque vero tam anxie pau
commendabat Chriſtus Apoſtolis ſuis, qu
opes erant : inopes enim & ipſi Apoſtol
pacto inopes adjuraſſent? ſed qua gentil
pauperes intelligebat, quos adventu ill
Chriſtus vocabat ad participationem electi
& gratiæ quæ à Judæis eſt : & quibus o
Euangelii ſui aperiebat.

CAPUT IX.

Gentiles dicti filii iræ. Inimici & hoſtes Dei
ſtiæ, & beſtiæ habiti à Iudæis : imo beſti
mundæ. Oppoſitionis comparatio inter Iu
& gentiles.

EPheſios Gentiles vocavit, *filios iræ*, D.
lus, Epheſiorum 2. Et ſe gentilibus
miſcuit, gentilium Apoſtolus, qu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

cit, *& nos eramus natura filii iræ.* Genti-
natura ſunt filii iræ : ſive illos creationis pri-
filios concipimus, quam Deus faſtidit : ſive
dem reputamus Iudæis oppoſitos, qui na-
electionis myſticæ, *filii dilectionis* ha-
tur.

ocantur etiam gentiles, *inimici*, & *hoſtes*
: quatenus prima creatio quæ caro eſt, ini-
a Deo eſt: vel quatenus gentiles naturali ani-
rum averſatione Iudæis infenſi ſunt. *Pereant*
es inimici tui, canebat Debora, quæ gentiles,
& Iudæorum hoſtes, deleverat. Sed de gen-
us Deo inimicis, & Iudæorum hoſtibus, ubi
s erit, pluribus agam.

eterum, quod ſummum fuit gentilium de-
us, comparati ſunt paſſim beſtiis apud au-
es ſacros : & beſtiæ, infra homines, reputati
; ratione illa oppoſitionis omnium maxi-
qua Iudæi ſupra homines, dii nominati
. Hæc de gentilibus qui Iſraelem impeti-
nt querebatur pſalmus 22. *Circumdede-*
me vituli multi. Tauri pingues obſederunt
aperuerunt ſuper me os ſuum, ſicut Leo ra-
& rugiens. Tum pſalmo 57. *Eripe ani-*
meam de medio catulorum Leonum. Filii
inum, dentes eorum arma & ſagittæ. Imo &
as nomine dixit gentiles pſalmus 74. *Ne*
as beſtiis animas confitentes tibi. Id eſt, ne
as Iudæos qui te Deum ſuum confitentur,
ilibus Iudæorum hoſtibus, qui te neque no-
neque confitentur. Quo refer & Baruc
phetæ illud, capite 3. *Vbi ſunt Principes gen-*
, & qui dominantur ſuper beſtias terræ?
cipes ibi dicuntur gentium, qui dominantur
r beſtias: id eſt, ſuper gentiles, greges, & po-
s ſuos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Celebris de hac re locus eſt apud Iſaiam ca-
te 43. *Honorabilis & glorioſus factus es in oc*
meis, dicebat Deus populo Iudaico : *Ego di*
te, & dabo homines pro te, & populos pro an
tua. Quod eſt ; Expiabo & redimam te m
hominum,& populorum,id eſt gentilium ; q
in vicem beſtiarum pro te immolabo. Nil v
majus concedi potuit Iudæis , honore ill
gloria illa ; quo honorabiles & glorioſi fien
ante oculos Dei. Annumerantur quinctiam g
tiles inter beſtias & animantia terram calcan
Iſaiæ ejuſdem capite 42. *Hæc ait Dominus cr*
cælos, dans flatum populo qui eſt ſuper terram
ſpiritum calcantibus eam. Populus eo loci
cans terram , indiſtincte ſumitur pro hom
bus & beſtiis. Qua ratione gentiles , *pop*
non populus, dicti ſunt, Deuteronomii 32. *Pro*
cabo vos in gente quæ non eſt gens , & in po
qui non eſt populus. Quibus verbis gentile
tellexit Deuteronomium , nec non hom
creationis primæ illos , qui proprie magis
ges , ferarum more , componunt : præciſe
nus civitates , & ſocietates hominum legiti
conſtituunt.

Judæi non æſtimabant homines ex ratio
ſed ex intellectu. Intellectu inquam illo
Dei veri notitia elicitur , & qui ſupra ratio
eſt. Intellectu quinctiam eodem illo, qui m
feſtatione divinæ legis populo Iudaico d
erat ; quique ſpiritus Chriſti immiſſione , C
ſtianis revelatus eſt. Hinc illud eſt celebre p
miſſum Iſraeli factum pſalmo 32, *Intellectum*
dabo , & inſtruam te in via qua gradieris. T
ſeriatim ibidem , præceptum datum Iudæi
dem. *Nolite fieri ſicut mulus & equus , qu*
non eſt intellectus. Et certe , intellectus divi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

deſt, qui tota ſpecie differre facit homines à
tis. Neque enim ratio illud potuit. Quam ſi
ellentiorem habent homines mulo & equo;
mmunem tamen aliquatenus habent cum
lo & equo. Nempe illud tam alte ſederat Iu-
orum mentibus, ut gentiles non putarent ho-
nes, quia illos putarent intellectus Dei omni-
expertes.

Deputatos ſed enim cernere erit gentiles in-
beſtias immundas, Matth. 15. *Non eſt bonum*
ere panem filiorum, & mittere canibus. aie-
Dominus mulieri Chananææ & gentili.
o loci, *Filii* Iudæi ſunt. Gentiles, *Canes* di-
tur. Eo reſpiciens Dominus idem, edice-
diſcipulis ſuis Iudæis, apud eundem Matth.
ite 7. *Nolite dare ſanctum canibus; neque*
tere margaritas veſtras ante porcos. Id eſt,
te quæ Sanctorum & Iudæorum ſunt, dare
tilibus; quos Euangeliſta vocat hic *Canes,*
Porcos. Debuerunt ſcilicet Apoſtoli Judæis
e omnes prædicare Euangelium; & priuſ-
m ad gentes converterentur. Exquiſitum
ique eſt quod monebat Dominus Luc. 12.
us, inquit, *curat paſſeres & corvos.* Quæ de
æis & de gentilibus dicta ſunt, quos Deus
eret & curaret nullo diſcrimine. De Judæis,
hic deſignantur per *Paſſeres mundos*: & de
tilibus, qui per *Corvos immundos* ſignifi-
tur.

mmundi habebantur gentiles à Judæis, Acto-
n 10: ubi hæc D. Petrus. *Vos ſcitis quomodo*
minandum ſit viro Iudæo, conjungi aut acce-
e ad alienigenam. (qui gentilis eſt.) *Sed mihi*
ndit Deus, neminem communem aut immun-
n dicere hominem. Hoc nimirum edixerat An-
us Petro, ibidem. *Quod Deus purificavit,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

tu commune ne dixeris. Antequam ergo Iɪs purificaret gentiles; id eſt ante Chriſtum m tuum, communes & immundi erant genti ſed à Chriſto mortuo, & ex quo purificavit I gentiles, neminem communem aut imm dum dicere licuit hominem.

Verum ut quæcunque hic congeſſi de Ju & de gentilibus, ſynopſi comprehendam: non ut exhibeantur gentiles genere & na diverſi à Judæis: Inducamus in animum ſtrum gentiles undequaque, & ex adverſo, dæis oppoſitos. Judæos Electione, & form ne ſua, Deorum loco poſitos: gentiles, crea ne ſua homines ſimpliciter æſtimatos. Iud filios Dei: gentiles, filios hominum. Iud ſanctos: gentiles, iniquos & impios. Iudæo ſtos: gentiles, peccatores. Iudæos, ſapient intelligentes: gentiles, ſtultos & inſipientes dæos, magnos & excelſos: gentiles, parvul homunciones. Iudæos, divites: gentiles, peres. Iudæos, filios dilectionis: gentiles, iræ. Iudæos, amicos: gentiles, inimicos. dæos, mundos habitos: gentiles, immundo beſtias immundas infamatos.

At ſi quandoque legimus Iudæos & ipſos *mines* ſimpliciter dici: nec non *filios homin iniquos, impios, peccatores, inſipientes, parv nihili homines, filios iræ, inimicos, immundos ſtias*: & ceteris elogiorum carbonibus imp quibus gentiles inducuntur: accipienda illa de Iudæis qui transfugerant ad mores ge lium; Qui, ut loquitur pſalmus primus, *abie in conſilio impiorum*; qui *in via peccatorum*, *in lege Dei, ſteterant.* De Iudæis *qui ſe dice Iudæos, & non erant, ſed Synagoga Sat* Quales vocantur cap. 2. Apocalypſeos.

C

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

CAPVT X.

[Iud]æi formati à Deo in Adamo. Gentiles creati à Deo. Et creati verbo Dei ſicuti ceteræ animantes; nec non eadem die qua ceteræ animantes. Iudæi peculiariter formati manibus Dei. Deus Iudæorum plaſtes dictus. Adam primus pater Iudæorum. Iudæi filii Adam vocantur.

[I]Vdæi filii Dei ſunt, electione & formatione. Electione, quæ myſtica generatio fuit. Formatione, quæ ad naturam propius acceſſit. [For]mavit Deus Iudæos in Adamo, quemadmo[dum] apprehendit illos in Abrahamo, & manu [dux]it in Chanaan. De quo Iſaias capite 41. *Et [I]ſrael ſerve meus, ſemen Abrahæ amici mei. [Q]uo apprehendi te ab extremis terræ, & à lon[g]uis ejus vocavi te.* Introduxit Deus Iudæos [in t]erram ſanctam in Abrahamo; myſterio pro[mi]ſſionis illo, quo terram illam dedit Iudæo[ru]m primo Abrahamo, & promiſit cum jura[me]nto illam ſemini ejus. Quo reſpectu, Abra[ha]mus primus Iudæorum pater, quoad promiſ[sio]nes, jure habetur. Formavit Deus Iudæos [in A]damo, ratione illa qua Adamum primum [Iud]æorum patrem formavit: eumque, quoad [for]mationem, auctorem & parentem primum [Iud]æorum eſſe voluit. Quare & *plaſtes Iudæo[ru]m* dictus eſt Deus, Iſai. 45. *Hæc dicit Domi[nus], ſanctus Iſrael, plaſtes ejus.* Plaſtes fuit Deus, [Iſra]el; quatenus plaſtes fuit patris primi Iſrael: [Ad]ami ſcilicet, quem formavit de limo ter[ræ]. Quapropter & prædicatur Deus, Deutero[no]mii 26, *Feciſſe Iudæos excelſiores omnibus gen[tib]us quas creaverat.* Creaverat nempe Deus [Gen]tiles primo, & primæ creationis homines.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Formavit deinceps Judæos, promiſſionis & ſe-
cundæ creationis filios.

Conſideratione dignum eſt, quod pri-
creationis homines,(qui ex mea hypotheſi g-
tiles ſunt) ſicut & mundus totus, creati fu-
Verbo. Notavit illud expreſſim caput prim-
Geneſeos; quod primæ creationis caput eſt
dixit Deus, faciamus hominem ad imaginem
ſtri. Dixit, *faciamus.* Et verbo fecit. At
verbo, ſed manu, & lutum manibus ſubigen-
effinxit Deus Adamum, capite 2, Geneſe-
Quod caput peculiariter inſtitutum eſt ſu-
formatione Adami, & formatione Iudæorum
Adamo. Quorum ſcilicet hiſtoriam ſcriptu-
Moſes, incepit illam ab limo Adami, patris pri-
Judæorum: ut ſolenne eſt hiſtoricis omnib-
qui gentis ſuæ hiſtorias literis tradunt, à pri-
illius auctoribus ordiri illas.

Et formavit Dominus Deus Adam de limo
ræ: ait Geneſis capite 2. Non creavit Adam
verbo: ſed manu formavit illum de limo te-
Fuit limus ille quo Adamus formatus eſt, in m-
nu Domini Dei, *ſicut lutum eſt in manu fig-*
ut ad hanc rem locutus eſt Ieremias. Quod
& ſcriptum legas apud Iſaiam cap. 45 dud-
laudato, *ventura interrogate ſuper filios meos,*
ſuper opus manuum mearum mandate mihi.
filii Dei, & opus manuum Dei, manifeſto Ju-
ſunt. Scio, ſcriptum eſſe apud eundem Iſai-
capite 48. *Manus mea fundavit terram, & d-*
tra mea menſa eſt cœlos. Nec non capite
Opus manuum mearum Aſſyrius. Sed not-
dum eſt, manus Dei ubi leguntur creationi
hibitæ, uſurpatas locis illis ſecundum vim l-
guæ Hebraicæ, pro virtute & potentia illa D-
quæ verbum ipſum Dei eſt. Atque illo reſpe-

V-

erbum Dei, qui filius Dei; quique virtus, vires, magna Domini potentia ſolus eſt; non ſolum *anus*, ſed *brachium Domini*, vocatum eſt: quod ias penſiculatius examinandum mihi erit. erum ubi manus Dei, plaſticæ, & tanquam gulo adhibentur: tunc vere & proprie ſumunır pro manibus ipſis, quibus figulus lutum perepſit, & plaſma effingit. Qua ratione igitur ıctus eſt dominus *Iudæorum plaſtes*, Iſai. 45. ıcti ſunt Judæi ſignificatione eadem vere & oprie, *opus manuum Domini*; apud eundem ıpite eodem.

Numeratur certe Adamus primus, & pater ıdæorum, in genealogia Chriſti, quæ deduciır à Chriſto ad Adamum, capite 3 Euangelii cundum Lucam. Vbi adverte ſedulo, Adaıum, auctorem, primum patrem, & ſtirpem ıdæorum, *Filium Dei* inſignitum. Scriptum nim eſt ſub finem capitis illius 3. *Qui fuit filius enos, qui fuit filius Seth, qui fuit filius Adam, ui fuit filius Dei.* Adam ergo filius Dei fuit. ormatione ſcilicet, & ratione illa qua de limo rræ formatus, opus manuum Dei fuit. Qua idem formationis ratione, Judæi omnes Adaıitæ, id eſt Adami filii, formati à Deo, & opus ıanuum Dei in Adamo, filii etiam Dei intelliuntur. At certe, quidni Judæos Adamitas diam, ſi dicuntur iidem Iacobitæ, Iſaacidæ, Abraamitæ? Argumento nimirum eodem, quo damus Abrahami ipſius, Iſaaci, & Iacobi paer fuit.

Vocantur Judæi nominatim, filii Adam, pſalno 58. *Si vere utique juſtitiam loquimini, recta udicate, filii Adam. Etenim in corde veſtro iniuitates operamini. In terra injuſtitias manus veſtræ concinnant.* Increpat hoc loco Judæos

Propheta Rex, quos ſecundum textum Heb. H
cum *filios Adam* vocat. Quia juſtitiam loq
bantur, & legem Dei ore tenus profitentes, p
va judicabant: nec non corde & affectu iniq
tates gentilium operabantur. Quod opprobri
Iudæis ingeſtum ſæpe legas. Tale illud eſt I
49. *Appropinquat populus iſte, & labiis ſuis*
rificat me. Cor autem ejus longe eſt à me, &
muerunt me mandato hominum & doctrinis.
eſt, coluerunt me juxta ritus, mandata, &
ctrinas gentilium. Secundum probrum ob
ctum Iudæis hoc pſalmo eſt, *Quod manus eor*
injuſtitias concinnarent in terra. Quæ terra
telligenda eſt, electa, ſancta, *& terra ſanctor*
id eſt Iudæorum, Iſai. 26. Magnum crim
erat Iudæis, concinnaviſſe injuſtitias; ſed m
to majus, concinnaviſſe illas in terra Dom
electa & ſancta: *quam repleviſſe iniquitate*
loquitur Ezechiel cap. 8, irritaviſſe Deum f
Hinc & illud improperatum Eccleſiæ Iudai
Ierem. 3. *Polluiſti terram in fornicationibus*
malitiis tuis. Quod alibi idem dixit, *Conta*
naviſti terram.

Intelliguntur ergo hic Iudæi per filios Ada
qui juſtitiam ore loquerentur, prava autem
dicarent, nec non corde iniquitates operarent
& injuſtitias in terra ſancta & electa concin
rent. Quod erat Iudæis, gentilium more vive
Atque ut filios Adam, id eſt Iudæos, deter
ret David à talibus & gentilium factis: ex
buit eis gentiles quales eſſent, & quas pœnas p
ſceleribus ſuis expectarent, pſalmo eodem,
verbis proxime ſequentibus. *Alienati ſunt*, i
quit, *peccatores à vulva, erraverunt ab utero,*
cuti ſunt falſa, &c. quæ lege eo loci. Peccato
alienatos à vulva, & *errantes* dixit *ab uter*
eade

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

[e]idem mente qua D. Paulus Epheſiorum 2 gen-
[ti]les ſtatuit, *Natura filios iræ*. Idem enim eſt, à
[n]atura, quod à vulva, & ab utero. Additur hic,
[lo]*cuti ſunt falſa*. Quæ gentilibus ſolis competere
[p]otuerunt: loquebantur enim pſalmo hoc filii
[A]dam, id eſt Iudæi, *juſtitiam, & vere. Si vere u-
[tique] juſtitiam loquimini, filii Adam*. Imo veritas
[Iu]dæis conceſſa eſt, juxta illud Michææ, capi-
[te] 20. *Dabis veritatem Iacob*. Veritas illa, Lex,
[&] juſtitia Dei fuit. Quocirca & dicti ſunt Iudæi,
[om]nes quos Lex Dei erat, *Gens juſta, & cuſto-
[di]ens veritatem*. Gentiles è contra intellige hic,
[pe]r *peccatores qui falſa locuti erant*. ſecundum
[ill]ud pſalmi 5, *Non eſt in ore Gentilium veritas*.
[At]que ibidem, *Filii hominum, ut quid diligitis
[v]anitatem, & quæritis mendacium?* Tum pſal-
[m]o 62. *Vani filii hominum, & mendaces in ſtate-
[ra]*. Vani & mendaces junguntur. Atque ubi
[D.] Paulus ſcripſit Romanorum 1, *Creationem o-
[m]nem ſubjectam eſſe vanitati*, intellige creatio-
[n]em primam, quæ per ſe vana, & mendax, & vo-
[ca]cri ſomno ſimilis eſt. Quapropter & gentiles
[cr]eationis primæ homines, natura eadem, *vanos,
[m]endaceſque improba finxit*. Filii ergo Adam, Iu-
[d]æi, qui vere juſtitiam loquebantur. Peccatores,
[ge]ntiles qui falſa locuti erant.

CAPVT XI.

*[Iu]dæi vocantur à Moſe, filii Adam. Explica-
tur caput 32 Deuteronomii. Explicantur Iſaias
& Oſeas, ſuper Adam patre primo Iudæorum.
Gentiles dicti alienigenæ. Iudæi ſpecies homi-
num diſtincta à ſpecie gentilium. Gentiles terri-
genæ. Explicatur pſalm. 49. Abraham habuit
ſervos vernaculos, & emptitios qui non erant
ex ſtirpe ſua: id eſt, Adamica. Filii hominum,*

qui? Filius hominis, quis? Differentia in
fratres Iudæorum, & gentiles alienigenas.

INſignis locus eſt Deuteronomii 32, qu
& Moſis canticum: quo Iudæi prophet
reſtituti in terram ſuam, ſeparantur ab u
verſis populis & gentilibus. Populi autem
gentiles diviſi à Iudæis (quos ſcilicet Iudæi n
dii inter illos poſiti olim diriment) conſtituu
tur juxta Iudæos, & terræ Iudaicæ hinc & in
contermini. *Quando*, ait Moſes, *dividebat al*
ſimus gentes. Quando ſeparabat filios Ada
Conſtituit terminos populorum juxta numerum
liorum Iſrael. Separavit ibi Moſes Iudæos, q
vocat *filios Adam*, ab aliis gentibus: juxta ill
Salomonis Deum pro ſalute Iudæorum dep
cantis: *Separaviſti illos tibi in hæreditatem*,
univerſis populis terræ. Diviſit gentiles Mo
ratione illa qua gentiles inter Iudæos interje
Conſtituit populorum terminos juxta numerum
liorum Iſrael: vel quod perinde eſt, *juxta duo*
cim tribus Iudaicas: intellectu eodem quo ſc
ptum legitur Iſai. 14. *Adjungetur advena ad*
& adhærebit domui Iacob. Domui Iacob, id
duodecim tribubus Iudaicis: qui numerus eſt
liorum Iſrael. Tum capite 54. *Ecce accola ven*
qui non erat mecum: Advena quondam tuus a
jungetur tibi. Adjungentur & adhærebunt gen
les Iudæis; juxta Iudæos, & juxta Iudæorum t
minos conſtituentur: ſed non illis miſcebunt
Quod nota. Nempe illud authentice decret
& promiſſum fuerat, Deuteron. 33. *Habita*
Iſrael, confidenter, & ſolus. Solus, id eſt, mixt
gentium incontaminatus. Quod nondum fu
ſed futurum eſſe demonſtrabitur ſuo loco.

Rationem addidit Moſes hanc, ſeparatio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

dæorum à gentilibus, cantico hoc eodem, & rbis individue ſequentibus. *Pars autem Doni populus ejus. Iacob funiculus hæreditatis e*-. Id eſt,quamvis benedicat dominus in die ilgentilibus omnibus, illoſque in Electione ercunda, hæreditate ſua impertiat: quamvis in illa, ſecundum promiſſum datum Abraha-, benedicatur gentibus omnibus in ſemine rahami: Iudæi tamen, qui ſunt ſemen ipſum rahami, primo & ante gentiles benedictum; rs erunt potior hæreditatis Domini, & in reditatem Deo peculiarem reputabuntur. Serantur vero electiora à minus electis, quemmodum vas electionis ſupra alios electos exium D. Paulus, *ſeparatum* vel *ſegregatum* ſe it *in Euangelium Dei*, capite 1. epiſtolæ ad manos.

Accommodantur porro hæc prophetiæ Iſai-, nec non explicantur per illam, capite 19. *In illa erit Iſrael tertius Ægyptio & Aſſyrio; beneIio in medio terræ cui benedixit Deus. Benedictus ulus meus Ægypti, & opus manuum mearum yrius. Hæreditas autem mea Iſrael.* Vbi no- Ægyptium trans Nilum & ſinum Arabicum; yrium trans Euphratem; poſitos hinc & in- Iſraëli conterminos. Iſraëlem vero tertium, er Ægyptium & Aſſyrium, & intra limites os fluviales interjectum: Nilum ſcilicet & phratem. Nota inquam, Iſraëlem poſitum *tium*, & medium inter Ægyptios & Aſſys; nec non *benedictionem in medio terræ*, ils ſanctæ, *cui benedixiſſe* hic dicitur Deus. gyptios ergo & Aſſyrios cernere erit, hinc & de *conſtitutos juxta numerum filiorum Iſrael*, propter ripas tribuum Iudaicarum collocas. Filios vero Adam, ſive Judæos ipſos, ſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

paratos ab Ægyptiis & Aſſyriis: quos inter m mirum poſiti, Nilo & Euphrate dividunt. S opſi vero illud perſpicua exhibetur in Ta chorographica Terræ ſanctæ, capiti tertio hu libri inſerta, quam vide pag. 69. Separati ig Moſis cantico filii Adam, Judæi ſunt. Diviſæ tem gentes à Iudæis interjectis; & conſti juxta numerum filiorum Iſrael populi, Ægy & Aſſyrii gentiles intelliguntur.

Dicti ſunt Iudæi, Adami filii, relatione dem qua Adamus dictus eſt Iudæorum pa Iſai. 43. Increpitans Deus Iſraelem capite propter peccatum ſuum, hæc illi objiciebat. *ter tuus primus peccavit.* Quæ de patre Iud rum, neque vero gentilium, intellexit Prop ta. Alloquebatur enim Iſraelem tantum. Pro de vero, *Pater tuus*, ô Iſrael, dixit: Non p idem & promiſcue gentilium. Pater autem mus ille Iudæorum, non dubio Adamus Quia peccator non datur prior, neque po rior intelligendus eſt. Audiamus ſed enim ſeam Iſaiæ interpretem, capite ſexto prophe ſuæ; quo Deus probrum hoc idem Iudæis dem oggerit. *Ipſi*, ait, *ſicut Adam, tranſg ſunt pactum meum.* Adam ergo ut Iudæorum ter primus, ita & peccati Iudaici prototypus; cujus exemplum Iudæi peccatores, & patre p catore prognati, pactum Dei tranſgreſſi ſu Et qua ratione Adam primus pater Judæoru eſt; Iudæi viciſſim omnes revera ſunt filii dam. Tum qua Adam filius Dei, & genus I eſt, Iudæi item, filii Dei & *Genus Dei* ſunt. *genti inſurgenti contra genus meum*, canebat dith gentium victrix. Id eſt: Væ gentilibus co tra Judæos inſurgentibus.

Alienigenæ è contra dicti ſunt gentiles, q

b

genus non eſt ab Adamo & Deo. Ad quos
nigenas & gentiles, nefas erat Iudæis acce-
e. Actorum 10. *Abominandum Iudæo con-*
gi aut accedere ad alienigenam: id eſt, ad gen-
m. Peregrini præterea, hoſpites, & advenæ,
æis habiti ſunt : ratione illa qua alienati
ſolum à gente & familia, ſed etiam à ci-
te Iſrael; neque in fratres, neque in cives
ctorum, id eſt Iudæorum, reputabantur:
heſiorum 2. *Ædificabunt filii peregrinorum*
os tuos. Iſai. 60. Tum cap. 61. *Et ſtabunt a-*
i, & paſcent pecora veſtra : & filii peregri-
um, agricolæ, & vinitores veſtri erunt. Quæ
gentilibus, vel Iudæorum famulis, vel mer-
ariis intelligi debent. Quibus adde ſexcen-
juſdem generis alia, quæ paſſim occurrunt
d auctores ſacros.

ed neque genere tantum, & ſignificatione
generis, diſtinxit Deus Iudæos à Gentilibus:
etiam ſpecie ipſa differre utroſque voluit. *E-*
nos hæreditatem ſuam, ſpeciem Iacob, quam
xit: pſalmo 47. Vbi nota Judæorum ſpeciem
inctam à ſpecie gentilium, quam neque di-
erat neque elegerat Deus in hæreditatem
m. Diſtincta certe eſt apud Philoſophos ho-
num ſpecies, à brutorum ſpecie. Diſcreta
o eſt apud ſcriptores ſacros, illoſque Iudæos,
æorum ſpecies à ſpecie gentilium : quos
im confuſos legas cum brutis animantibus,
beſtias æſtimatos, reſpectu ad Iudæos ha-
; qui vel *homines* per excellentiam ; vel
ellentiori titulo, *homines Dei* indigitantur.
æorum ſpeciem ſibi ipſi à Domino peculia-
r effictam, & formatam deprehendas in Ada-
. Gentilium ſpeciem gregatim creatam cer-
cum animantibus; uno eodemque neque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

diſtincto creationis die : quod diligenter no-
tandum eſt. Nimirum , ut non diſtingu-
creationis dies , quos natura creationis non
ſtinguebat.

Judæi proprie , & ſeorſim à rebus omn
creatis ſecundæ creationis plaſmata & figm
fuere in Adamo. Gentiles proprie , & pro
cue cum rebus omnibus creatis , creationis
mæ fuere genimina : & terræ ejuſdem pro
nies, quæ cæteras germinaverat animantes.
que gentes conclamabat Propheta Rex his
bis, Pſalmo 49. *Audite hæc omnes Gentes.*
bus percipite omnes qui habitatis terram. Qu
Terrigenæ , & filii hominum , &c. Gentiles
tem , filios hominum , & terrarum habitat
omnium , manifeſto alloquebatur David : c
& *Terrigenas* vocavit : ad differentiam Judæ
rum,qui non Terrigenæ, vel terra geniti,ut g
tiles , à principio rerum creati ; ſed terra for
ti fuere in Adamo. Gentiles porro illos jum
tis inſipientibus pſalmo hoc comparatos , ſ
les illis factos aiebat Pſaltes. Vtpote qui jum
torum more, morti devoti eſſent : morti
quam æternæ , à qua non reſurgerent in vit
Sepulchra eorum , domus eorum in æternum :
quit Pſalmus. Nec non ibidem. *Vſque in æ*
num non videbunt lumen. Ab illis præterea
ſtinctos habuit Judæos David idem Pſalmo
dem : quos nempe hortatus eſt ne Terrigena
beſtias illas timerent. In quorum ſcilicet g
ges Judæorum olim futurum eſſet imperiu
Dominabuntur eorum Iuſti in matutino. Juſti,
dæi ſunt ; de quibus ſupra. Dominatio porro
la Judæorum in gentes , nec non *matutinum*
lud, explicabuntur ſuo loco. Rationem reddi
hanc Pſalmus idem , quare gentiles terrigen

...imæ creationis homines, non timere debe-
...Judæi, verbis ſeriatim ſequentibus. *Auxi-
...*, inquit, *eorum veteraſcet in inferno à gloria
...m. Verum tamen Deus redimet animam
...m de manu inferi, cum acceperit me.* Animam
...n cum Judæorum animabus, confundebat
...eorum Propheta & Rex David. Nullus, aie-
...lle, gentilium animas redimet. Judæorum
...nas redimet Deus, cum Judæos acceperit:
...uo tempore Judæos ejectos receperit. Re-
...ent gentiles in mortem æternam: vel quod
...n eſt, morientur in æternum; creationis
...fato. Reſurgent Judæi in vitam æternam:
...quod idem eſt, vivent in æternum; recrea-
...is & electionis ſuæ prærogativa. Parvi igi-
...endant Judæi vita æterna donandi, gentiles
...ti æternæ aſcriptos.

...anta vero intercapedine cognationis & ge-
...s diſtabant Judæi à gentilibus, ut qua ratio-
...ures dantur regionibus incognitis animan-
...n incognitæ itidem ſpecies; plures etiam da-
...erint gentes Iudæis ignoratæ: in regioni-
...puta illis quas Judæi ipſi ignoraverunt. Ne-
...tantum Judæis ignoratæ gentes illæ: ſed &
...um patribus incognitæ. Patribus, inquam,
...eratis ab Adamo. Quo reſpiciens Deus hæc
...rminabatur Judæis, Deuteronomii 28. *Du-
...e Dominus, & Regem tuum in gentem quam
...ras, tu, & Patres tui.* Patres indeterminate
...t. Quo nomine Adamus ipſe venit; pri-
... pater, & primus Judæorum limus. Ergo
...n omnes gentes ab Adamo, & poſteris Ada-
... Judæorum patribus, cognitæ: imo fuere il-
...mnino ignoratæ, Moſe ipſo teſte. Atqui non
...rant homines ſuas progenies. Neque igno-
... Iudæis fuiſſent, eorumque patribus, gen-
tes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

tes illæ; ſi ab illis, vel eorum patribus,
genitæ fuiſſent. Gentes vero illæ Judæis &
dæorum patribus incognitæ fuere veriſimi
Americanæ, Auſtrales, Groenlandicæ: & c
ad quas neque dum vel Judæis, vel Chriſt
gentilibus, penetrare licuit. Adnecte his
de Rege Judæorum ſcripta ſunt, pſalmo 18
pulus quem ignoro ſerviet mihi. Et de Pſ
eadem interpretare & conjice, quæ de D
ronomio.

Atque ut vero veriſſimo vincam; Gen
genere, & prima ſui origine, diverſos à Jud
attende cogitate ad illa quæ edicebat Deus A
hamo, quo tempore circumciſionem illi, &
domui ejus indicebat, Geneſeos 17. *Circum*
tur, inquit, *vernaculus & emptitius*, *& q*
cumque non fuerit de ſtirpe veſtra. Id eſt, qu
cumque non fuerit de genere Adamico. A
enim STIRPS & origo prima fuit Abrah
De quo Geneſis: & de quo Euangelium D.
cæ eſt. Empticii ergo illi de quibus loqueb
Deus Abrahamo, qui non erant de ſtirpe A
hami; neque erant de genere Adami,
STIRPS Abrahami erat. Alienigenæ erant
alio, quam Adamo & ſtirpe Abrahami, oriu
Neve fruſtra hic contendas, per *ſtirpem* A
hami, Abrahamum ipſum intelligendum,
tenus pater Iudæorum, & pater Iudæorum
mus intelligitur, ratione habita ad Promiſſio
primo Iudæorum factas Abrahamo: quo et
intellectu ponitur primus, & tanquam ſt
Judæorum ſtatuitur capite 1 D. Matthæi,
eſt Genealogia Chriſti. Nec non ut tibi c
ſtet, & tute ipſe fateare, *ſtirpem* hoc loco Ab
hami, ad Adamum patrem Abrahami ip
revocandam: lege quæ ſcripta ſunt in fine

p

ejuſdem 17. Geneſeos. *Et omnes viri do-*
llius (id eſt Abrahami) *tam vernaculi quam*
itii, *& alienigenæ*, *pariter circumciſi ſunt.*
it ergo Abrahamus ipſe domeſticos popu-
s, vernaculos, & eodem genere Adamico,
ille, oriundos: Tum vero emptitios, &
igenas; id eſt qui erant generis alieni &
s alienæ, à genere & ſtirpe Abrahami:
riginem ſuam non ducebant ab Adamo,
Abrahami: vel quod idem eſt, qui non
Adamitæ. Quos tamen circumcidiſſe
icitur Abrahamus, *pariter*, id eſt, æque
ſi fuiſſent Adamitæ, & de ſtirpe Abra-

ntilium & populorum omnium ſtirps &
prima, confuſa & incognita hac de cau-
; quod à principio incognito, & à ſeculis
merabilibus Aborigines creati in terris o-
us, increſcente propagationis luxurie,
lii ſuper alios truſi & retruſi ſunt; nec
multiplici compoſitione, qua invicem per-
& concreti ſunt; ortus ſui primi noti-
onturbaverunt. At, quid tale Iudæis non
it. Illorum etenim propria & certa conſti-
origo, & ſtirps, in Adamo; à principio
ito, neque uſque adeo longe petito; con-
itidem à gentilibus ſeparationis ſerie ad
uſque tempora dirivato. Veritatis hujus
m habemus Joſephum Judæum, & rerum
carum ſcriptorem accuratiſſimum: ubi
ra Appionem, propriam ſuæ genti aſſeruit
nem, quam ille eo loci vocavit ὑπόστασιν:
que idem in antiquitatibus ſuis Judaicis
xit ab Adamo,
ntiles qui ex mea hypotheſi Aborigines
i à principio in terris omnibus, *Filii ho-*
minum,

minum, ubique fere ſemper vocati ſunt: pro hoc ipſum, quod ſtirpes & origines ſuas pr duxerunt, non ab uno homine, ſed ab i meris creationis primæ hominibus. *Filius hominis* ſimpliciter dictus, Judæus eſt: q *filius Adam*, & *filius Iſch*, promiſcue vo eſt. Filius nempe Adam patris primi Ju rum, & gentis Judaicæ auctoris unici: nec illius hominis filius, qui *Iſch*, id eſt *Vir*, pe cellentiam appellatus eſt; & cujus uxor *I* id eſt *Virago* nuncupata legitur Geneſeos 2

Vulgata opinio eſt, gentiles oriundos ex hominibus illis Judæis, qui à Judæis in tes abierant. Verbi gratia; ex filiis Caini ſe ipſum familia patris ſui Adami abdicav ex filiis Cham, cui Noe maledixerat: e liis Iſmael nothi: nec non ex filiis Eſau probi. Sed omnibus notum eſſe debet, g ris hujus Judæos, nuſquam in alienig & gentiles; ſed in Judæos, & in fratre dæorum reputatos. Cujus rei locuples Moſes eſt Deuteronomii capite 23: ubi ag his qui aſcribi in civitatem Iudæorum id eſſent. *Non abominaberis*, inquit, *Idumæum, frater tuus eſt: neque Ægyptium, quia ad fuiſti in terra ejus*. Nota hic diligenter, mæos ſeceſſione ſua à filiis Abrahami, c minutos, reſtitui in cives Iudæorum, tanq fratres Iudæorum, & ejuſdem generis Iu ci. Ægyptios vero in cives eorundem a tos, tanquam hoſpites, tanquam alienig & generis gentilitii. Fratres Judæorum c dit Idumæos Moſes idem: quando miſit n tios ad Regem Edom, qui dicerent, *mandat frater tuus Iſrael*. Numerorum c te 20.

An

numerantur & inter fratres Judæorum, relitæ: qua ratione ſemen Abrahæ dicun- Geneſcos capite 21. *Filium ancillæ faciam tem magnam, quia ſemen tuum eſt.* Eadem e de Ammonitis, & de Moabitis; quatenus ſemen Lothi, eodem patre oriundi quo hamus natus erat: Thare nimirum, patris hami. Eadem reputa de filiis Cain, & de Cham: & reliquis quibus ſeceſſus fuit à Iu- rum civitate alienus: utpote eadem ſtir- & eodem Adamo ortis quo Abrahamus or- rat.

cti ſunt Fratres, Iudæi omnes: quia ejuſ- generis Adamici, & patre uno Adamo ſati omnes. Gentiles autem neque fratres o- inter ſe, & invicem; neque fratres Iu- rum reputati ſunt. Non fratres inter ſe & em omnes: quia invicem fere omnes di- s omnino patribus, ex innumera primorum num creatione prognati ſunt: quapropter *lii hominum* vocari meruerunt; ad diffe- am Iudæorum, qui omnes patre uno Ada- laruerunt; atque eapropter *Filii hominis* niti fuerunt. Non numerati ſunt gentiles fratres Judæorum: quia enim alterius ge- , & diverſi à genere Adamico, alienige- advenæ, & peregrini; nuſquam vero fra- udæorum habiti ſunt. *Non poteris alterius ris hominem Regem facere, qui non ſit fra- tuus*: edicebat Deus Judæis, Deuterno- 7. Id eſt, non poteris gentilem qui non ater tuus, quia alterius generis eſt, conſti- tibi in Regem. Sed eum tibi conſtitues, *n Dominus Deus tuus elegerit de numero um tuorum*: id eſt, Judæorum. Quod ibidem tum eſt.

Gen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Gentiles ergo ſtatuamus genere & ſtirp
verſos, à genere & ſtirpe Judæorum. Quod
bandum mihi incubuerat.

SYSTEMATIS THEOLOGIC

LIBER TERTIVS.

CAPVT I.

Probatur ex Geneſi origo gentilium diver origine Iudæorum. Gentiles creati fue creatione illa quæ enarratur capite 1. *G neſeos. Creata animalia omnia, & crea mnes homines, maſculus & fœmina, ſexta tionis die; ſicut & plantæ & arbores & tilia, ſuis diebus; per univerſum terrarum bem. Quare die illa non fuerit creatus unu mo & ſolus, in terris omnibus, à quo omne mines naſcerentur.*

AGe vero, ut nihil intentatum linquam, quod ad celeberrimæ putationis elucidationem con cere & conferre valuerit; dem ſtrabo Gentiles genere diver Iudæis, ex Geneſi ipſa. Cujus ſcilicet lectio bene intellecta, Sole clarius appareat, pri creationis homines longiſſime creatos ante matum Adamum: quem ex mea hypotheſi pis Iudaicæ auctorem ſtatui.

Verum enimvero, legere id quod vel o nione inductus, vel ſuperſtitione præoccu tus, neque velis neque audeas intelligere,

le-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

...ē eſt. Fidem ego hic quæ adhibetur myſte-
...eris interpello: ſed fidem illam quæ bonæ
...is ſoror eſt, quæque rectam rationem a-
...Faceſſant ergo hinc Miracula incompoſi-
...male conciliata, quæ ſibi illi fingunt, qui
...em otioſam recurrunt, & non neceſſariam
...mnipotentiam, ſi quando ratione minus
...t. Hoc illi proficiunt, ut cum omnia ſine
...u credant, nihil illis credatur. Vbi enim
...ota enervatur, ibi cadit tota fides. Præci-
... illis quæ naturalem, rationalem, & hi-
...m ſeriem continent. Qualia ſunt quæ e-
...tur capitibus primis Geneſeos, de crea-
...primorum hominum, de formatione Ada-
...edificatione Evæ uxoris ſuæ, nec non de
... & Abelo fratribus. Quorum omnium
...os hic tantum apices attingam.

...ſtat ergo ab initio Geneſeos; ſexto die
...o terra produxit animantia omnia, Deum
... die *feciſſe hominem*; *& creaviſſe illos*
...*um & fœminam. Fecit hominem*; loqui-
...eneſis de homine in ſpecie. *Creavit il-*
...narrat individua. *Maſculum & fœmi-*
... declarat, unicuique homini maſculo,
...m fuiſſe ſuam fœminam. Maſculus enim
...mina eo loci, pro uno homine ſumun-
...Declarat etiam, non abrupta ſerie, ſed uno
... eodemque tenore creationis, produ-
... Deo fuiſſe homines, maſculum & fœ-
...n; quippe qui duo, unus homo erant.
...it autem Geneſis, hominem illum maſcu-
... fœminam, Adam. Nam ſi quando, vel
...nem indiſtincte, vel genus ipſum homi-
...deſignare opus habet Scriptura, proprio &
... Adami nomine, omnes ex æquo ſignifi-
...onſuevit.

Porro;

Porro; qua ratione creationis Terra germina-
verat herbam, qua ratione prodierant arbo-
qua ratione animata fuerant animantia om-
qua ratione inquam producta hæc omnia
rant, ſecundum ſpecies ſuas; per ſuos dies
eademque progreſſione creationis; ſup
mnem terram, ſive notam atavis noſtris, ſer
viſſime, ſive nondum cognitam: Ind
dum eſt, eadem analogia creationis, for
à Deo fuiſſe homines, maſculos & fœm
uno die, una eademque nec intermiſſa cr
ne, & ubicunque terrarum: neque regi
ullam fuiſſe in terris, quæ germinaviſſe
bam, quæ produxiſſet arbores & jumenta
intra ſextum & ultimum abſolutæ crea
diem non habuiſſet ſuos homines & ſuo
minos. Ad hoc certe creata illa fuerant, ut
rent homini ſuo domino, loquendo in ſp
vel hominibus ſuis dominis, enarrando in
dua. Deus autem feciſſe quid fruſtra vide
& quid non conveniens; ſi eo ipſo die qu
ſtinaverat illa ut ſervirent homini; nec cr
ſet eodem tempore homines, qui vel eis uſ
ſent, vel uti potuiſſent, ubicumque terrar
illa producta fuerant.

At, ſi ponimus Adamum, primum & un
hominem, à quo deductæ & effuſæ dei
fuerunt per totum orbem coloniæ omne
minum: ad quid per illud immenſiſſimum
tium temporis, quo potuit univerſus orbi
unam & ſolam hanc proſapiam, habere ſuc
lonos & ſuos dominos: ad quid, inquam re
giones Meſopotamiæ antipodes, germin
ſent herbas & olera? quibus dominis pepe
ſent fructus arborum natarum in terris
quos juviſſent earum jumenta, ſic creata &

co-

ra ut juvarent homines? Vel enim per illud ſſimum tempus, ſi non fruſtra, certe ad n uſum ad quem non deſtinaverat ea Deus, creata illa; vel fatendum eſt, ibidem creaiſſe homines eodem tempore, qui eis dorentur, qui eis uterentur.

eatus fuerat Mundus in principio, undeue perfecte ornatus, undecunque perfeonus, atque adeo undecunque perfecte ner. Creatus vero mundus fuiſſet in prin-, undecunque inornatus, undecunque imcte pulcher, atque adeo imperfecte bonus, nefas eſſet cogitaviſſe; ſi quotquot ſunt in mundo caruiſſent in principio ſuis hobus. Deformes nempe fuiſſent terræ omnes, uiſſent in principio ſuo gramine, ſuis arbo-, & ſuis animantibus: ſed informes omniraſiſſent, ſi caruiſſent in principio, decore & tu ſuo præcipuo, & ſuis hominibus; proquos terræ ipſæ omnes creatæ erant, & quid in terris naſcitur. Tum & ſi defuiſſent ipſis manus, cultum poſcentibus.

uale autem fuerit ſuper hoc Dei conſilium eatione mundi; deprehenditur ex Dei ipſius ilio, in conſervatione & regimine mundi lem. Scriptum eſt Exodi 23, Deum, quo pore educebat Iſraelem ſuum ex Ægypto, ut n ad terram Chanaan intromitteret; hæc illi ſſe. *Non ejiciam populos terræ Chanaan à faua anno uno, ne terra in ſolitudinem redigatur, reſcant contra te beſtiæ. Paulatim expellam le conſpectu tuo, donec augearis & poſſideas ter-*. Scriptum illud idem eſt Deut. 7. his verbis: *ſumet Deus nationes has in conſpectu tuo, paum, atque per partes. Non poteris eas delere pa-r, ne forte multiplicentur contra te beſtiæ terræ.*

Du-

Duplex ibi cernitur cautio,quare nollet
ex intervallo anni unius, neque uno omn
petu ejicere nationes terræ Chanaan, qu
in locum ſufficiebat populum ſuum Iuda
Prima erat; quia nolebat terram illam cui
dicebat, informem & indecorem ſolitud
vadere: horror enim, non decor eſt in ſol
ne; imo nota eſt maledictionis ſolitudo.
inde lamentabatur Propheta ſuper Ieru
maledicta. *Quare ſedet ſola civitas plena*
lo? Et inferius idem. *Egreſſus eſt à filia S*
mnis decor ejus. Abierunt ejus Principes,
runt ejus virgines & juvenes ejus in capt
tem. Tum Iſaïas capite 64. *Civitas ſan*
facta eſt deſerta. Ieruſalem deſolata eſt. S
da cautio erat: ne creſcerent & multiplic
tur beſtiæ terræ Chanaan, contra populun
Prima cautio decoris erat: ſecunda ſecur
Nolebat Deus nutu & momento, quod p
rat, nationes terræ Chanaan delere: ſed ea
latim expellere, donec augeretur popul
daicus, & plenus eſſet numerus terræ illiu
rum hominum & ſuorum habitatorum
foret terræ decor. Volebat dominus auge
pulum ſuum, ad numerum illum ſufficie
& plenum habitatorum; quo potis eſſet v
care ſe à beſtiis terræ Chanaan: quæ fore
puli ſui ſecuritas.

At ſi duplex fuit illa Domini cautio,
diligens, ſuper terræ tantum Chanaan de
& ſecuritate populi ſui Iudaici: quamvis n
ro abundarent Iudæi, & tunc temporis ad
ta centena millium excreviſſent: Quid no
viſſe Deum putabimus in creatione mundi
per decore, non terræ tantum unius, ſed t
rum omnium quotquot ſunt in mundo; ne i

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ıdinem redigerentur, ſi creaviſſet in princi-
), vel creare inſtituiſſet hominem & fœmi-
m, ſolos in terris omnibus? Et ſi noluit Do-
nus exponere multa centena millium Iudæo-
n, beſtiis terræ ſive regionis unius: an veriſi-
le exiſtimabimus, Deum expoſuiſſe hominem
fœminam ſolos, beſtiis terrarum omnium?
rte, ſi nimium creviſſent & multiplicatæ fuiſ-
t beſtiæ terræ Chanaan, contra centena mil-
multa Iudæorum qui illam habitarent: quid-
creviſſent nimium & multiplicatæ fuiſſent
tiæ terrarum omnium, contra Adamum &
am, ſolos in terris omnibus?

CAPVT II.

*rmatus fuit Adamus ſeorſim à primis homini-
bus, formatione illa quæ enarratur capite 2. Ge-
neſeos. Adamus primus & pater Iudæorum,
non omnium hominum. Diverſa omnino forma-
tio Adami, à creatione primorum hominum.
Eva non potuit ædificari eadem die qua Adam
formatus eſt.*

E Xpeditis & perfectis capite primo, diebus
creationis ſex, qui numerorum primus eſt
perfectus: incipit auctor Geneſeos ſecun-
m caput à ſanctificatione Sabbati, qui dies
ſeptimus; & reſumit quæ primo capite di-
rat de creatione univerſi, cui nihil deeſſet
plius enarrandum. Quia vero Iudæorum
ıs ſegregata erat ab aliis & univerſis terræ
ntibus: quia elegerat illam Deus, *ut eſſet ei
ulus peculiaris de cunctis populis qui ſunt ſuper
ram*: quod repoſuimus ſupra ex Deutero-
mio, capite 7: Auctor idcirco Pentateuchi,
læus & ipſe, cujus inſtitutum erat ſcribere ori-
em, propaginem, leges & chronologiam gen-

tis ſuæ : ſeorſim à creatione univerſali tot
mundi & gentium omnium, incepit format
nem particularem primi hominis Iudæi, à c
gens illa peculiaris & electa derivata eſt. Nim
rum, ex qua gente ſalus oriretur gentibus om
bus in Chriſto, quemadmodum ex eadem pe
tio emerſerat gentibus omnibus in Adamo.

Et formavit Deus hominem, Geneſeos
Hominem, id eſt, Adamum. Sed enim, quia n
ratio hæc per E T incipit, creditur vulgo
mationem hanc Adami patris primi Iudæoru
ſpecialiorem fuiſſe explanationem creationi
lius hominis in ſpecie, de qua egerat Moſes
pite I. ubi dixit *Faciamus hominem*, &c.
non advertunt qui hæc autumant, particu
E T, principium fuiſſe rei novæ apud Hebræ
non ſeriem ante actæ: qualia frequentiſſime
perias narrationum principia, apud omnes
ctores ſacros. Imo & liberos per E T incipi
tes. Prophetiæ Ezechielis principium hoc
E T *factum eſt anno trigeſimo*. Item Ionæ.
factum eſt verbum Domini ad Ionam.

Formationem hanc Adami patris primi
dæorum, de qua agimus, non fuiſſe prim
illam creationem hominis, de qua mentio fit
periori capite Geneſeos. Hanc inquam for
tionem Adami ſecundam, & ſecundi capitis
neſeos; non fuiſſe primam illam, & primi c
tis creationem; hinc maxime præſumitur: Q
pro indubitato & confeſſo ſit, primam il
creationem & primi capitis, quæ ex mea hy
theſi primorum hominum creatio eſt; co
ctam fuiſſe uno illo ſexto & ultimo creati
die; qualis deſcribitur capite illo primo.
poſſibile ſed enim eſt, tranſacta fuiſſe illa om
quæ narrantur capite ſecundo, ab Adamo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ro uſque ad Evam ædificatam, per id tempo-
quod potuit adhiberi à veſpere ad mane u-
is diei: Ergo multo minus per dimidium diei
s ſexti, quo Deus creavit primum animalia
nia, deinde hominem. Numeremus certe
menta ſingula, quibus declarare Deus voluit
a fuiſſe illa omnia cum tempore, quamvis
iſſet agere ſine tempore: nihil tale reperie-
in prima creatione hominum: non acta in-
iſa creationum maſculi & fœminæ, qualia
longo tempore interrupta ab Adamo uſque
vam.

icitur primo, Deum formaviſſe Adamum
no terræ. Vbi nota, Deum qui primo capi-
ominem creaverat, non ex terra ſimplici-
ſed ex eadem illa prima materia qua terram
n creaverat; in hoc ſecundo capite forma-
Adamum de limo terræ. Nota, inquam,
m qui ſe in primo capite creatorem primo-
hominum præſtiterat; in hoc ſecundo ca-
plaſtem Adami ſe exhibuiſſe. Quocirca &
es Iudæorum dictus eſt Deus, Iſai 45. *Hæc*
Dominus ſanctus Iſrael, plaſtes ejus. Plaſtes
l, quia plaſtes Adam patris primi Iſrael. Sed
is ſupra ſatis ſuperque egimus.

citur ſecundo: *Deum inſpiraviſſe in faciem*
mi ſpiraculum vitæ. Tertio: *Tuliſſe eum in*
diſum. Attende ſerio ad illa verba Gene-
Plantaverat autem Dominus Paradiſum
tatis à PRINCIPIO, *in quo poſuit homi-*
Principium vero illud intellige, non de
ore illo quo Deus formavit Adamum: ſed
rincipio illo retro longiſſimo, de quo ſcri-
n eſt ad aperturam capitis primi Geneſeos,
incipio creavit Deus cœlum & terram: quo
a creavit hominem in ſpecie, id eſt homines

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

primæ creationis omnes, qui terram à princi
creatam illo coluerunt. Certe, ſi Adamus ie
fuiſſet homo ille creatus *in principio*: & tri
poſt terram creatam; non dixiſſet Geneſis ſi
hoc Adamo quem tulit Deus in Paradiſum, *Pla-*
taverat Dominus Paradiſum à principio:
vero illud: plantaverat *nudius quartus* Pa
ſum. Tertio etenim creationis die apparuit
rida, & plantatus fuit Paradiſus: die autem ſ
creatus eſt homo ille in ſpecie.

Scriptum eſt quarto: Deum dediſſe Ad
huic leges: præcepiſſe illi quid comederet,
non comederet: quid faceret, quid vitaret.
ta vero hic curioſe, nullam legem datam pr
creationis hominibus, quæ enarratur cap
Geneſeos: nullamque hominibus illis inte
natam arborem. *Dixitque Deus; Ecce de*
bis omnem herbam afferentem ſemen ſuper
ram, & univerſa ligna, quæ habent in ſemet
ſementem generis ſui: ut ſit vobis in eſcam.
terminata eſt arbor ſcientiæ boni & mali, ſe
dæ creationis homini Adamo, quæ enarr
capite 2. Præcepitque ei Deus; *Ex omni*
Paradiſi comede. De ligno autem ſcientiæ bo
mali, ne comedas. In quocumque enim die com
ris ex eo, morte morieris. Illa autem ut diverſi
ſtituta, ita manifeſto diverſa tempora argu

Quinto: balbutiens nobiſcum Scriptura
monſtrare voluit, Deum didiciſſe quaſi ex
mento, & per quoddam tempus elapſum,
mum ſolum ſine adjutorio, nec coluiſſe, ne
ſtodiiſſe commode Paradiſum. Proinde ver
xiſſe Dominum; *Non eſt bonum, hominem e*
lum. Faciamus illi adjutorium ſimile ſui.

Sexto: *Adduxit Deus ad Adamum omnia*
malia terræ, & univerſa volatilia cæli. Quæ

ver

-riſimile eſt conveniſſe per dimidium unius
-ei. Eo quippe venturi erant Elephanti, ex re-
-tis Indiæ & Africæ regionibus, quibus len-
& gravis inceſſus eſt. Quid porro dicam de
-umeris fere animalium & volatilium ſpecie-
-, hemiſphærio huic noſtro incognitis; qui-
tantum maris tranandum, & terræ metien-
-m erat, ut ex America in Meſopotamiam ve-
-ent, & ſuum ibi nomen ſortirentur?
-eptimo: *Vidit Adamus quid vocaret ea. Vi-*
Id eſt, ut appoſite quæque nominaret, in
-ibet appellatione ratiocinatus eſt: Id eſt,
-cuit mentis operationes illas quæ diſcurſu
-mpore diſtinguuntur. Neque illud poſſibile
Adamum intra diei unius dimidium, vidiſſe
-nalia & volatilia cœli omnia, tum vero, no-
-a illis omnibus convenientia, ratiocinando
-mmodaviſſe: qui neque nomina illa diſtin-
-pronunciando, & continua ſerie enarrando,
-breve adeo tempus enuntiare potuiſſet.
-ctavo: *Immiſit Deus ſoporem in Adamum:*
-que obdormiſſet: id eſt, longum & profun-
præ ſopore dormiiſſet Adamus: *tulit unam*
-lis ejus Deus, & replevit carnem pro ea.
-ono: *Ædificavit coſtam in mulierem.* Ne-
-vero crediderunt Judæi Helleniſtæ, ædifica-
-fuiſſe coſtam Adami in mulierem, eodem
-quo Adamus formatus eſt. Aſſeverant enim,
-mum formatum fuiſſe prima Luna; id eſt,
-o die Lunæ: Evam autem ædificatam ſe-
-da Luna; id eſt, ſecundo die Lunæ. Quod
-it illuſtriſſimus SALMASIVS in annis ſuis
-actericis, ſuperſtitionemque Iudæorum re-
-vit: Mentem vero eorundem aperuit, qua
-ro diei intervallo Evam poſt Adamum ædi-
-am fuiſſe crediderunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Decimo: *Adduxit Evam Deus ad Adam*
Horum vero omnium ſi rite fiat ſumma;
dicam dimidium diei,ſed non dies ſolidus,
hebdomas, non menſis, dimidio horum ſu
cerit.

Neque illud prætereundum eſt, quod A
mus vocavit mulierem illam *Viraginem*, quip
Viro ſumpta erat: nec vocavit eam *Homin*
quemadmodum in prima creatione vocatæ
rant fœminæ hominum: *Creavit hominem*
culum & fæminam. Vir quippe hic ſecundo
matus, tantum excellebat ſuper alios hom
primo creatos, & deinceps progenitos: quo
mine primus & pater futurus erat gentis Iu
cæ Deo electiſſimæ; nec non quo Dei con
vicem exhibebat totius generis humani:
ſuum adjutorium non invenerit *Vir ille* inte
minum fœminas; ſed viro illi ædificanda f
Virago, ceteris fœminis excellentior. Atque
in poſterum tam rigide interdicta matrim
Iudæorum cum fœminis gentium: prohi
nuptiæ filiorum Dei cum filiabus hominum
ſcilicet contaminaretur populus ſanctus &
ctus, cum gentibus prophanis & gregatim cre

CAPVT III.

De mirabili formatione Adami. De mirabi
Iſaaci & Chriſti conceptionibus. Adamus t
Chriſti factus fuit in omnibus ſimilis Chriſto
cepta juſtitia Chriſti. Eva ſponſa Adami
gura & ipſa Eccleſiæ ſponſæ Chriſti.

QVi ſedulam navant operam lection
crorum codicum, & ſerio illis incu
bunt; deprehendunt tres homines p
liari & mirabili formatione productos. Pri
eſt, Adamus. Secundus, Iſaacus. Tertius,

hriſtus. Primus, Adamus; cui terra mater, Deus
ter fuit. Secundus, Iſaacus; cui Abrahamus
ter, Deus mater fuit: *deſierant enim Saræ fieri*
uliebria, Geneſeos 18. Quo reſpiciens Deus,
iæ 46, & Iudæos Iſaaci filios alloquens, ait ſe
s portaviſſe in utero ſuo, & geſtaviſſe in vulva
. Tertius eſt, Ieſus Chriſtus; cui Virgo ma-
, Deus pater fuit. Vtriſque, Adamo & Chri-
, qui totum orbem ſub imputationes ſuas mit-
ent, Deus pater fuit. Filius Dei fuit Adamus:
us Dei fuit Chriſtus, & Filius Deus. Pecca-
fuit Adamus: Iuſtus fuit Chriſtus. Cetera
iles fuerunt Adamus & Chriſtus. Fuit Ada-
s, typus Chriſti, & terminus Chriſto oppo-
s. Fuit Iſaacus, medius inter Adamum &
riſtum, & figura Chriſti. Fuit Chriſtus, Iſaaci
totypus, & Adami antitypus.

Vulgata opinio cenſuit, Adamum fuiſſe for-
tum à Deo grandem, ad perfectam ſtaturam
minis: & quo die natus eſt, attigiſſe annos
inta tres, quibus Chriſtus mortuus eſt. Fa-
us ſane inducerer ut crederem, Adamum
ſſe *in omnibus* ſimilem Chriſto, excepta Iuſti-
Chriſti: qua ratione Chriſtus factus eſt *in o-*
bus ſimilis Adamo, excepto peccato Adami:
ue adeo Adamum, non illico, & primo die;
ex intervallo, ſucceſſive & per ætates ſuas,
vectum fuiſſe ab infantia & adoleſcentia, ad
lem ſtatum; iiſdem gradibus & annis, quibus
riſtus pervenit ad eandem ætatem; quibus
cus illam attigit, mirabili & ipſe conceptio-
effictus; quibus denique ceteri homines con-
to modo geniti, provehuntur ab infantibus
viros.

mo & hoc veriſimillimum comperiet, qui ſe-
n contemplationem injiciet ſuper hiſtoriam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ipſam Adami, à formatione ejus, uſque ad æ ficationem Evæ, uxoris ſuæ. Formavit en Deus Adamum extra Paradiſum: quem dei tulit in Paradiſum, *ut operaretur illum*, ait neſis. Formatum fuiſſe Adamum *Infantem* tra Paradiſum, hinc conjicio; quia delatum ceor in Paradiſum, *ut operaretur illum*. Eo tur pubertatis & ætatis ſuæ anno, quo po operari culturæ Paradiſi.

Paradiſum rurſus illum conjicio regior fuiſſe illam terræ ſanctæ, quæ Arabia felix Terminatur enim cap. 2. Geneſ. Tigride & phrate fluminibus, quæ junctis confluenti qua Arabiam reſpiciunt,in ſinum Perſicum e nerantur. Arabia item felix intelligi vide *Paradiſus Domini*, loco illo Geneſeos 12. Lot elevatis oculis vidit omnem circa re nem Iordanis, quæ univerſa rigabatur, *ſicut radiſus Domini*, *& ſicut Ægyptus venientib Segor*. Comparaviſſe enim & junxiſſe credi eſt Geneſim Arabiam felicem & Ægyptum, giones vicinas, & omnium amœniſſimas.

Delatum conjicio Adamum ad terram il ſanctam, ratione eadem qua manu correptu Deo Abrahamum comperio, & deductum terram eandem. Nempe, ut terræ illius nat lem poſſeſſionem iniret primus, & pater Iud rum omnium, Adamus: quamque deinc ſtrictiori quodam jure, & peculiari magis pa promitteret & daret Deus Abrahamo, Iudæiſ ejus poſteris: ſemini quippe Adami & ſuo.

Adoleſcente Adamo, & operante culturæ radiſi, cogitavit Deus de adjungenda ei V re: Et tanquam incertus quam illi propriam caret, *Adduxit ad eum cuncta animantia te & univerſa volatilia cœli, ut videret quid*

ca

cet ea. Omne enim quod vocavit Adamus ani-
æ viventis, ipſum eſt nomen ejus.

Duo hic conjicio. Primum: ex eo quod ſcri-
um eſt, *Vt videret Adam quid vocaret ea.* Tò
deret, denotat Adamum uſum fuiſſe ratioci-
ione ſua, in nominibus propriis & ſignatis,
e dedit animantibus & volatilibus omnibus.
ique hinc conjicio, Adamum ephebum appri-
e edoctum fuiſſe naturalem omnem hiſtoriam
imantium & volatilium. Quale notum eſt
Moſe expoſito, quem legimus cura filiæ Pha-
onis eruditum in omni Ægyptiorum ſapien-
. Quin & Rabbi Moſes Ben-Maymon, refert
os anteceſſorum ſuorum, qui mentionem
ciunt Præceptoris ipſius Adami, quem dicunt
ſſe nomine *Somboſcer*. Et quamvis parum
ulam Rabbinorum fabulis: nihil tamen adeo
ulоſum eſt, quod non antiquam redoleat ve-
tem.

Deinde; ex eo quod ſcriptum eſt, *omne quod*
avit Adamus animæ viventis, ipſum eſt no-
ejus; conjicio, Adamum, quo tempore na-
m animantium & volatilium omnium con-
ebat, eodem momento ſcriptis illam manda-
e; nec non in Commentaria redegiſſe no-
nclaturas omnium. Quomodo enim fieri
tuiſſet, ut omne quod vocaviſſet Adamus,
m fuiſſet nomen ejus, tempore Moſis; niſi
amus eodem momento, quo ſuis nominibus
abat animantia & volatilia omnia, Dictiona-
illorum nominum compoſuiſſet, ad uſum
teritatis, & ne exciderent memoria Adami
us multorum animantium & volatilium no-
a, quæ nunquam forte deinceps viſurus erat?
n enim fert unaquæque tellus & regio omnia
imantia & omnia volatilia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Appellavit Adamus nominibus ſuis cun
animalia & univerſa volatilia, & omnes beſt
terræ. *Adæ vero*, ait Geneſis, *non inveniebat*
adjutor ſimilis ejus. Abſurdum autem videret
quæſitum fuiſſe adjutorem Adamo ſimilem,
ter beſtias terræ & volatilia cœli. Quæ enim
ſimilitudo vel relatio eſt homini cum quad
pede & volucri? Verum advertendum eſt,
numeratos fuiſſe hoc loco gentiles, & primos
los quos poſui creationis primæ homines, in
cætera viventia; ratione eadem qua illos in
ſtincte cum beſtiis vocatos legas, *Populum*
calcat terram, Iſaiæ 42. Imò & beſtias à Jud
habitos & traductos. Quod ſupra & plus
demonſtratum eſt. Illud ergo voluit Gene
adjutorem non inventum fuiſſe Adamo, in
animalium, id eſt *gentilium illorum fœminas*. E
mio nimirum homini illi Adamo, qui *Iſch* e
eximia uxor obtingere debuerat, quæ *Iſcha*
ſet; neque vero generis gregarii & gentil
fœmina.

Adæ ergo ædificata fuit uxor. At non ex ſu
neque abſolvitur tam cito ædificium, ut habi
poſſit illo eodem die quo ædificari incipi
Ita neque ædificatam concipio Evam eò pe
ctionis & ætatis provectæ, qua nubilis & hab
bilis eſſe potuit, illo eodem die quo extracta
ex coſta Adami.

Adde quod Eva ſponſa Adami, figura fuit m
ſtica Eccleſiæ ſponſæ Chriſti; argumento
dem quo poſuimus, Adamum, typum fu
Chriſti ipſius. Imò & illud certiſſimum eſt,
trimonium ipſum Adami & Evæ, fuiſſe ſa
mentum & myſterium in primis ſignific
conjunctionem illam unanimem, qua Deus
hæret Eccleſiæ ſuæ. Ædificatam rurſus int
gi

mus Eccleſiam ſponſam Chriſti, capite 16. Matthæi; quemadmodum ædificatam legimus, capite hoc Geneſeos, Evam ſponſam Adami. Quibus autem ſive gradibus, ſive ætatibus, ſive temporibus, creverit Eccleſia Dei, videre eſt apud Ezechielem capite 16; ubi Deus Eccleſiam ſuam alloquitur his verbis. *Multiplicatam quaſi germen agri dedi te. Multiplicata es & grandis effecta; & ingreſſa es, & perveniſti ad mundum muliebrem. Vbera tua intumuerunt, & pilus tuus germinavit. Et ecce, tempus tuum, tempus amantium.* Creviſſe Evam ſponſam Adami concipio, ab infantia ad adultam ætatem, paulatim: quemadmodum exſurgit ædificium; quemadmodum multiplicantur & creſcunt arbores, quæ vocantur hic *agri germina* à ſurculis puta, ad ramorum luxuriem; & ea ratione creviſſe hoc loco legimus Eccleſiam ſponſam Dei.

Adduxit Evam Dominus ad Adamum. Evam autem conjicio puberem & viri potentem factam, adductam fuiſſe ad Adamum, tempore quo Adamus & ipſe vir plenæ maturitatis effectus eſt; annum circiter ætatis ſuæ trigeſimum tertium. Vt peccaviſſe putetur Adamus eodem anno, quo creditur mortuus Chriſtus pro peccatis Adami.

Quæ omnia ſi ita ſe habeant; qualis amabo differentia fuit, inter formationem Adami & ædificationem Evæ, quæ recenſentur capite 2. Geneſeos: & creationem hominum, quos creavit Deus maſculum & fœminam, à principio rerum, ſexto & ultimo creationis die; quæ recenſetur capite 1. Moſis ejuſdem?

CAPVT IV.

Cain agricola. Abel paſtor & cuſtos ovium. Ca
occiſo Abelo, timet. Fugit pœnam fratrici
Fugit, more reorum omnium, ad orientalem p
gam Edeni. Vxorem ducit, generat filium,
in plaga eadem orientali civitatem ædific
Adam genuiſſe dicitur filios & filias, à Se
nato uſque ad mortem Adami ipſius. Non ſ
ptum eſt genuiſſe illos vel illas, ab Abelo oc
uſque ad Sethum natum.

NOn dubio ita eſt. Excepta formatio
Adami, qui factus eſt de limo terræ,
excepta ædificatione Evæ, quæ edu
fuit ex coſta Adami: probabile eſt Adamum
Evam creviſſe & vixiſſe in reliquis omnibus,
dem ratione qua homines à longiſſimis te
poribus creatos, creviſſe & vixiſſe notum
Imo qua ratione Chriſtum & ipſum Adami
titypum, & modo mirabiliori conceptum, c
viſſe & vixiſſe perſpicuum eſt. Quod ut cla
per Geneſin ipſam intelligatur, perſequar
quod ſupereſt hiſtoriæ Adamicæ. Poſtqu
peccavit Adamus, *timuit; eo quod nudus e*
Fecitque Dominus Deus Adæ & uxori ejus, tu
cas pelliceas, & induit eas. Tunicas nempe
pellibus occiſarum animantium: qualibus in
conſueviſſe homines illius temporis credi
eſt. At enimvero, quis non inde conjiciat fu
tempore eodem coriarios, alutarios, & p
liones?

Cognovit Adam uxorem ſuam Evam, c
concepit & peperit Cainum primogenitum;
inde Abelum natu minorem. Diviſitque Adam
bona ſua filiis ſuis adultis. Quod fieri ſolet i

ho

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

nes civili jure utentes. Terras ſcilicet aran-
dit Caino Adamus; oves paſcendas Abelo.
rgo tunc temporis, *Meum*, & *Tuum*. Qua-
& eſt in ſocietate hominum, à longiſſimis
ribus bene & legitime inſtituta. Patrimo-
a & fundos ſuos habuit Cainus primoge-
quos coleret. Suum peculium & ſuas oves
s natu minor, quas paſceret & cuſtodiret.
s partitio uſu ſit apud bonos omnes & æ-
Patres-familias.

t Cainus agricola. Abelus paſtor ovium.
licit Aratoriam artem, multas alias ſuppo-
tes: & qui dicit Agricolam, innumeros fere
pponit artifices. At ſi nulli præter Cai-
agricolam fuere tunc temporis artifices:
mus ſane fuit ardelio Cainus. Ergo ſibi
fodit ferrarias; fornaces excitavit; ſibi in-
n & malleos fabricavit, & alia ferramenta
s vomerem cuderet & procuderet; ſecures
cuit, quibus cæſæ arbores formas accipe-
vel aratri, vel raſtri, vel plauſtri, vel ceteri
nus. Tum ſi ex farre quod meſſuerat, pa-
, ut credibile eſt, confecit: ſibi ſolus ergo
it lapidicinas Cainus, unde molas erueret:
tunc temporis nullus erat molendinorum
eo deductus fuit ubi flent nequam homi-
qui polentam pinſitant, & ſibi piſtrinum
ruxit ubi panes torreret. Fuit ergo Cai-
ſolus, arator, meſſor, & piſtor: Eas ergo
us artes ſolus exercuit, ad quas innumeri
& ſervi & artifices requirebantur: quæ non
onga meditatione, & longiſſimo uſu repe-
potuerunt. Parva illa ſunt. Nobiliſſimus
ium hominum, qui referebat Deum avum,
erram aviam; deputatus fuit ad ferrarias
pidicinas, vel in priſtinum ad tundendas

ſegetes; quo damnati ad metalla, vel ſervi
deportabantur.

Veniamus ad Abelum. Scriptum eſt,
paſtorem ovium. Atqui Paſtor ovium, id
qui cuſtos ovium. Paſcebat & cuſtodieba
lus oves ſuas. Sed quare cuſtodiebat illa
lus? Quos fures timere debuerat, præt
trem, matrem, & fratrem, ſi nulli prætere
ſent homines in terris? Ab lupis autem &
rapacibus, quæ gregem ſuum invaſiſſent
Abelo ipſi, quam ovibus ſuis, timendum f
ne in illum ſcilicet, neglectis ovibus, in
xiſſent.

Veriſimile porro eſt, Adamum degiſſe
temporis, vel in pago circumſepto, vel in
do muris cincto. Poſtquam enim certu
xumque fuit in animo Caini, infandum
quod meditabatur facinus; *Dixit ad A*
fratrem ſuum; Egrediamur foras. Cumque
in agro, conſurrexit Cain adverſus fratrem
& interfecit eum. Illud, *Egrediamur foras*,
tat Cainum & Abelum concluſos fuiſſe, vel
ſepta vici cujuſdam, vel intra muros cuju
oppidi. Intra quæ ſepta, vel intra quos m
timuit Cain apprehendi, & obtorto coll
in carcerem, ſi palam & in conſpectu vel p
norum vel civium, occidiſſet fratrem ſuum
terfecitque eum cum eſſent in *Agro*; qui o
nitur *Vrbi*. Quod nota. Interfecit eum cu
ſent in ſolitudine, clam arbitris. Quod fa
ſolent graſſatores & facinoroſi homines,
flagitia, & homicidia maxime perpetrant.
mia autem tempore illo benefactis decreta
ſupplicia malefactis, hinc apparet; quod I
iratum & obſtipo capite Cainum alloquens,
potior illo Abel erat, hæc illi dixit. *Quare*

& cur concidit facies tua? Nonne ſi bene
recipies: ſin autem male, ſtatim in foribus
um aderit? In foribus, id eſt, in portis.
n enim eſt locis quamplurimis ſcripturæ
judicia apud Orientales exerceri ſolita
is. Imo etiamnunc apud eoſdem, porta
eſt quæ Curia. Significabat autem Deus
ſi male ageret, rapiendum ad judices, qui
ſceleris ſui ab eo repoſcerent. Quod do-
modum animadvertit, & quo me libera-
mmunicavit MICHAEL MAROLIVS,
à Villeloing, proſapia illuſtri, & multiplici
ione nobilis.

eamus. A quibus latronibus acceperat
s enſem, quo verteret ſanguinem Abeli fra-
? Item, quos timuit Cainus poſtquam in-
t, palam eſſe quod patraverat fratricidium?
ixit Deo: *Omnis qui invenerit me, occidet*
Timuit enimvero judices ſuos, & leges
s capite plectendus erat. Effugit ergo ju-
ionem in qua occiderat fratrem ſuum:
adeo in qua ſiſtendus erat judicio. Et au-
more reorum omnium, qui ſciunt ſe rem
n meruiſſe, & pedibus illico perfugium
nt: Aufugit, inquam, in aliam regionem.
ientalem plagam Edeni, ait Geneſis. No-
ero digna ſunt verba ipſa, quæ cum Deo
t Cainus antequam fugeret. *Ejicis me ho-*
facie terræ. Terra autem illa intelligen-
ſancta, à qua ejiciebatur Cain. *Et ero va-*
profugus in terra. Terra rurſus illa, in-
enda eſt peregrina & gentilitia; ad quam
iebat, & in qua vagaretur, ut ſedem in illa
eret. *Omnis igitur qui invenerit me.* Nota,
ra illa peregrina & gentilitia. *Occidet me.*
rum neque ſe bene tutum credebat in

terra

terra extera, ſceleris ſui conſcius Cainus. putemus illum timuiſſe incaſſum homi Iudices ſui temporis ; cavit ei Dominus, que eam ob rem dumtaxat ; *Omnis qui oc Cainum, ſeptuplum punietur. Poſuitque ſig Caino, ut non interficeret eum omnis qui in ſet eum.* Incaſſum autem timuiſſet Caim, in vanum poſuiſſet Dominus ſignum in ne occideretur à quopiam homine, ſi vacu minum fuiſſent terræ illæ ad quas Cainus fugiſſet.

Scitu digna ſunt quæ ad hanc rem ſcrip ſephus, Iudæus ipſe, & antiquitatis Iudaic dex acerrimus: quique nihil ſcripſiſſe puta eſt, quod non, vel fando longinqua tradi accepiſſet, vel inquirendo lectione accur diciſſet. Profugum refert in Oriente Eden num, non in melius vitam mutaviſſe, ſed tates domeſticas per vim & rapinas accu viſſe : *Accitis*, ait ille, *undiquaque latrocin & nequitiæ ſociis : nec non Magiſtrum illis cinoroſam vitam effectum.* Monuit me Cl mus, idemque doctiſſimus ISMAEL B LALDVS, ſe eadem fere legiſſe in Mſc. G Bibliothecæ Regiæ, ex Chronico Heb tranſlato : quæ latine reddita ita ſonant. *verò multum itineris confeciſſet Cain, in que locum Cainan appellatum venit, omniaque rum genera patravit ; prætereuntes ex inſidi vadens & occidens : Ex quorum ſpoliis inge pecuniarum ſummam conflavit.*

At, qui genus amabo fuere homines & illi, quos ad partem prædarum ſuarum undi que acciviſſe Cainum memorat Ioſephus? N potius Caini nepotes vocaviſſet homines i ſi illos Caini nepotes Ioſephus credidiſ

im quia non credidit Caini nepotes, ſim-
r vocavit illos, *Caini ſocios vel comites.*
s vocantur milites, à ſuis vel ducibus vel
ris. Item, contra quos accivit manum il-
cinoroſorum hominum Cainus? Anne
iſſet nepotes ſuos, contra ſuos itidem a-
epotes? Neque vero illam fuiſſe Ioſephi
m exiſtimandum eſt. Ad quid vero arma-
nepotes ſuos contra nepotes ſuos? Nem-
dominii ſui fines extenderet? Sed neque
veriſimile eſſet in tanto terrarum vacuo,
fuiſſe intelligendum foret, ſi Mundum &
s homines recens tunc temporis, vel crea-
genitos ſupponeremus. Adde quod hoc
eneſeos, quæ propria hiſtoria eſt Iudæo-
nulli alii memorantur vel formati vel na-
mines Judæi, præter Adamum, Evam, &
m: illoſque Judæos, de quo non ambi-
Neque dum enim fœminam ullam ge-
Adamum legimus; ex qua & fratre ſuo
prognatos conjiceremus homines illos
uærimus.
am ergo uxorem duxiſſe Cainum dice-
ex qua genuiſſe Henochum novimus, cum
n orientali plaga Edeni? Certe, ſi non ex
a Adami patris ſui & patris primi Judæo-
quod non potuit Cainus, quia nondum
rat filia Adamo: Cenſendum eſt duxiſſe
m illam ex filiabus gentium; oriundam
ima creatione hominum, quæ enarratur
1. Geneſeos. Impius ſcilicet fratricida il-
egeneraverat à ſancta ſua origine, & pro-
s ſe gentibus immiſcuerat.
hanc orientalem plagam Edeni appul-
ainus, ædificavit civitatem; vocavitque no-
ejus ex nomine filii ſui, *Henoch.* Nimirum,
ut

ut diſtingueret illam ab aliis civitatibus
talis plagæ Edeni, quæ ſua utique habeba
mina. Sed quibus architectis & fabris Vrb
lam poſuit Cainus? Quibus civibus illan
poſuit? ſi non accerſiti operarii, ſi non
de quam ex familia patris ſui Adami d
Colonia, quæ urbem ſuam habitaret?

Orbus erat tunc temporis Adamus.
occiſus erat, Cainus effugerat. Et genuit
ceps Sethum Adamus, *annos natus trig*
centum. Quem ut peperit Eva, dixit Ad
Poſuit mihi Deus ſemen aliud, pro Abel
occidit Cainus. Quibus verbis palam eſt
lum aliud ſemen, nullam aliam propagine
fectam fuiſſe Adamo in locum Abeli, niſi
ſimo & centeſimo ætatis ſuæ anno. Quo
pore Cainus jam tum uxorem duxerat, &
ædificaverat. Addit Geneſis; *Et facti ſu*
Adami poſtquam genuit Sethum, octingent
Genuitque filios & filias. Quod dixiſſet hau
bie de tempore illo quod interelapſum
Abelo ad Sethum, ſi per illud tempus ve
vel filias genuiſſet Adamus: Quia vero
illos, neque illas, intra illud tempus genu
circo dixit Adamus genito Setho; *Poſuit*
Deus ſemen aliud, pro Abelo quem occidit C
Id eſt, ſubſtitutus eſt mihi Sethus in locum
li mortui.

CAPUT V.

Probantur ex monumentis gentilium, genti
nere diverſi à Iudæis; & à genere Iudæoru
damico. Diſputatio de æternitate mundi in
claſſes ab antiquis diſtributa. De tempor
annorum faſciculis quos ſibi fecerant Ch
De annis periodicis. De anno vertente &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

*.. Anni ſignificati per ſerpentes. De ſpelunca
.. à Claudiano deſcripta. De ſeculorum ſeculo.*

V Idimus ſupra gentiles, genere, & affe-
ctione generis, ex adverſo Iudæis op-
.. poſitos: ſtirpe alia quam ſtirpe Iudæo-
..tos: nec non alienigenas à Iudæis ipſis
.. & habitos. Vidimus gentiles & primos
..nes, capite 1. Geneſeos creatos cum cœlo
..a; cum Sole & Luna, temporum & ſeculo-
..patribus: in principio illo cujus nullum
..hominibus determinatum principium.
..imus parte alia Adamum, à quo gens Iu-
..eſt, capite ſecundo Geneſeos, ſeorſim for-
..n à primis illis, primi capitis, & primæ
..onis hominibus. Vidimus Evam Adami
..nam, diſcontinua ſerie, neque illo ipſo die
..atam, quo Adamus formatus eſt. Vidimus
..m agricolam. Abelum paſtorem ovium.
..s duos, penſa diverſa, uſu reperta & ſtabili-
..euntes munia. Abelum occiſum à Caino,
..greſſi eſſent foras: occiſum in agro, clam
..nibus, & hominum frequentia ſemotum.
..nus Cainum perterritum, propter occiſum
..m ſuum; homines ſui temporis, id eſt Iu-
..ſuos pallentem: Patria ſua profugum, & in
..ne extera latronum ducem; uxorem du-
..m, fundamenta urbis locantem: neque
..urbis ſine nomine, ſed cui nomen eſſet de-
..onis egregium, à primogenito ſuo Henoc.
..d ut clarius aperiam: Vidimus Adamum
..am aliter formatos à Deo, atque creati fue-
..gentiles, & primi creationis primæ homi-
.. Vidimus Cainum domo patris ſui Adami,
..milia Dei extorrem, ad gentiles remotos &
..igenas transfugam.

Vidi-

Vidimus denique tum ex Geneſi, tum lo-
cis aliis ſelectis utriuſque teſtamenti, pro-
num ſtrues, quibus abunde demonſtratur
tiles genere diverſos ab Adamo, atque a
Iudæis Adami poſteris, conſtitutos. Quia
fama eſt, juncta fortius ire argumenta;
ctere lubet his ratiociniis ſacris, gentilium
rum monumenta, quæ in numerato ſunt q
plurima, ſuper creatione Mundi & primu
hominum: quos antiquiſſimi & melioris
Philoſophi & Hiſtorici, non ab Adamo n
formato, ſed ab æterno, vel à ſeculis po
innumerabilibus.

Et enimvero, in duas claſſes diſtributi f
qui de Mundo diſputaverunt. Vna fuit aſ
rantium, Mundum ortus & interitus expe
fuiſſe ab æterno, & futurum in æternum. A
differentium, Mundum, & principium ha
ſe, & finem habiturum: utrumque auten
principium & finem ejus, neque certum, n
cognitum. Qui Mundum poſuere æterni
numen eſſe crediderunt, neque genitum, r
que interiturum unquam. Imo Deum & M
dum voluere unum quid eſſe; & Deum, M
dum induiſſe. Iovem propterea Deorum ſu
mum, Mundum fuiſſe univerſum: animan
ex animantibus, & Deum ex diis, tanq
ſui partibus, compoſitum. Mundi enim p
ipſas in Deorum æternorum numero repo
runt. Deos quippe dari æternos. Inter q
Sol & Luna, & reliqua cœli ſydera, ætern
irrequieto ambitu circumagerentur; nequ
ortus principium haberent, neque unq
deſitura eſſent. Æternum vero fuiſſe uni
ſum hoc, affirmavere hacpropter illi; quia ſi
nitum eſſet, ex eo quod nuſquam eſt, geni

ſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

…t. Nihil autem fieri ex nihilo, pro confeſſo …bant. Æternitatem quinetiam Mundi con…re illi; per æternum tenorem illum, & per…antem conſtantiam, qua Mundus perma… & qua ſemper ſui ſimilis eſt. Quocirca & …utabilem dixere illum: quia talis ſemper …t, & talis ſemper futurus ſit, qualis nunc … Quo refer Eccleſiaſtæ illud, capite I. *Quid …od fuit? ipſum quod futurum eſt. Nihil ſub …ovum. Nec valet quiſquam dicere; Ecce …ecens eſt. Iam enim præceſſit in ſeculis quæ … ante nos.* Et ſi Sol alius, idem tamen naſci… Nimirum, illud ipſum fuit; quod erant …eræ ante Helenam; quod erant duces ante …eneum, & Sthenelum; & quod Troia capta …nte Agamemnonem.

…eus æternitatem: æternitas Mundum effecit: …t Mercurius in Pimandro. Deus ergo ante …nitatem: æternitas ante Mundum fuit. Ve…ut Sol cauſa diei, non ante diem, ſed cum …naſcitur: & ſicut Deus cauſa æternitatis; …tam ante æternitatem, quam cum æterni… ab æterno fuit: Similiter æternitas quæ …dum effecit, non tam ante Mundum fuit, …n cum Mundo fuit ab æterno. Quare Pi…der idem volebat æternitatem eſſe in Deo; …undum in æternitate. Imo æternitatem a…am eſſe Mundi; qua ratione Deum, ani…n æternitatis conſtituebat. Mundum ergo …s fuiſſe æternitatis aſſeverabat: factum non …ando, ſed ſemper & ab æterno: cum vero …quam ceſſet æternitas, nunquam etiam Mun…n ceſſaturum.

…ctio porro in Deo, poteſtas ſemper fuit inſu…bilis: neque enim unquam otioſus fuit Deus. …od ex Mundo ipſo percipimus, qui imago Dei

Dei eſt. Nullum quippe otium datur in
Mundi partibus. Mundus enim & ſemper
gnans eſt, & ſemper parturit; ſecundum
temporis cujuſque naturam. Mundum pr
ea non natum concipiemus, ſi Deum r
mus: in quo ab æterno Mundus & creat
mnes erant, unde naſci debuerant: quaru
Deus voluntate ſua ſemper & ab æterno
gnans fuit. At ſi Deum ſemper & ab æterno
dum geſtaviſſe in mente & voluntate ſua
mus: credibile utique putabimus: Deum,
ſtate illa inſuperabili, qua ſemper agit & ſ
parturit, Mundum ab æterno generaviſſe.

Qui parte alia, principium Mundo aſſig
re; exordia rebus fuiſſe, & illarum forma
verſum hoc paulatim ſumpſiſſe docuerunt.
vero tenerum Mundi concreviſſe orbem
primis prorepſiſſe terris animalia; terraſqu
vo Sole illuceſcente ſtupuiſſe putaverunt
& naturæ ipſius lanuginem eleganter ex
ſit Porphyrius, ubi de primis & antiqui
Ægyptiorum egit ſacrificiis. *Infinitum*, i
*videtur fluxiſſe tempus, ex quo Ægyptii, gen
minum longe ſapientiſſimum, ad focum domeſt
ſacra diis cœleſtibus facere cœperunt: non
rhæ, non caſiæ, thuriſque cum cocco miſtorum
mitiis; ſed virentis herbæ: cujus ſic, tanquam
turæ genitalis primævam quaſi lanuginem, n
bus ſublatam offerebant*. Infinitum, dixit Por
rius, non fluxiſſe tempus, à principio rerum
videri fluxiſſe. Quod nota. Secundum opi
nem eorum, qui mundum *ab immenſo ævo*,
*petua commotione volvi ſtatuebant: neque
aliquo tempore generatum eſſe. Certo*, id eſt, co
to. Quo ſenſu Sanchoniato, qui ante Troja
cladem vixerat; Principia mundi infinita f
d

: Mundumque, nullum, *niſi longo ſeculo-*
ervallo, terminum habiturum.
etuam commotionem illam qua Mundus
etur, tempus volubile itidem, generaviſ-
ebant. Tempus, inquam, quod lapſum eſ-
immenſo ævo, & in ævum laberetur im-
n. Temporis porro illius partes conſti-
t, momenta, horas, dies, menſes, annos,
ſeculorum ſecula: tum denique compo-
is ſeculum ſeculorum; ſive Ævum illud,
xtenditur à ſeculis in ſecula; quodque à
io rerum ortum eſt, & fine earundem
. Datæ præterea fuerunt, annorum heb-
es, & menſes, apud auctores ſacros. Da-
n annorum anni: Chaldæorum dodecaë-
; & Græcorum tetraëterides, octaëterides,
ecaëterides, &c. Curioſa ſunt & electa,
apendæ Vir eruditionis, CLAUDIUS
ASIUS, ſcripſit in Præfatione ad an-
os climactericos. Chaldæos, ait ille, adeo
s & largos fuiſſe, in computandis Re-
orum temporibus, ut non per annos ea
arent, ſed per diverſas ſummas ex multis
onſtantes. Tria, inquit, earum fuere ge-
nomina. Σάρος, Νεῖρος, & Σῶσος. Ex
, Σάρος, ut reperit ſcriptum, ſex millia an-
 continebat. Νεῖρος, ſexcentos annos.
, ſexaginta. Solenne itidem fuit Mexica-
Peruanis; tales annorum ſtrues congeſſiſſe,
erendo ætatis Mundi computo: ætatem-
am per Soles numeraviſſe. Sol autem u-
ferente Gomara, octingentis & ſexaginta
bat annis. Et ſi qua fides illis eſt; Sol ulti-
pud eoſdem, numerari debuit ab anno
 milleſimo quadrageſimo tertio. Quod
m dedit in commentario ſuo regio, Gar-
cil-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

cillaſſus à Vega, ex regia Incarum origin
xicanus ipſe.

Dicuntur & anni, variæ ſtellarum, tu
rum, tum errantium, periodi; quibus v
ſus ſuos peragunt, vel invicem conjung
Annus enim, definiente Scaligero, circu
ejus periodi, cujus cognominis ipſe eſt.
ma omnium periodus, putata illa eſt,
motum octavæ Sphæræ componitur;
abſolvitur, cum ad idem punctum und
profecta ſunt, cuncta redeunt ſydera.
Annum vertentem Cicero appellavit.
tempora cum numerare vellet, ſubſti
adeo multa deprehendit. *In illis*, ait il
audeo dicere, quam multa hominum ſec
neantur. Magnum illum annum, *verten*
circo vocavit Cicero; quia exactis imme
lis ſyderum omnium, tum curriculis, tu
junctionibus, verteretur ille, iteraretqu
ſuas; adinſtar ſingularium ſyderum, quæ
conjunctiones invicem ſuas, indefeſſis m
cunt redeuntque.

—— *Conſumpto Magnus qui dicitur a*
Rurſus in antiquum redeunt vaga ſyde
ſum,
Qualia diſpoſiti fuerant ab origine Mun

Quæ ſunt elegantiſſimi poëtæ Auſonii
refer quæ de Ægyptiis poſt Herodotu
pſit Pomponius Mela. Ipſi, ait, mandat
teris ſervant, dum Ægyptii ſunt, quat
ſus ſuos vertiſſe ſydera. Quod eſt quatu
gnos annos & vertentes elapſos, ex quo
ptii eſſent.

Magnum illum annum, qui, Cicerone j
tam multa continet hominum ſecula, gr
deſcripſit Claudianus, Panegyrico Stilico

ſt ignota procul, noſtræque impervia menti,
ix adeunda Diis, annorum ſquallida mater,
nmenſi ſpelunca ævi; quæ tempora vaſto
uppeditat revocatque ſinu. Complectitur antrum,
mnia qui placido conſumit numine Serpens:
erpetuumque viret ſquamis; caudamque reducto
re vorat, tacito relegens exordia lapſu.

laticium eſt, annos cujuſvis generis ſignifiſolitos per Serpentes, caudam in orbem ori rtantes. Ratione ſcilicet figuræ circularis, in ſe ipſam perpetuo revolvitur & recurrit: t anni omnes perpetuo in ſe ipſos revolvun- & recurrunt. Immenſum propterea Serpen- aſſignavit Claudianus, immenſo & magno o: nec non Speluncam illam ſuam, immen- i matrem annoſam & ſquallidam, Serpen- illum complecti voluit: tum reducto ore dam ſuam vorare finxit; quia magnus ille us, cæterorum & minorum annorum more, e ipſum recurreret inciperetque ſemper illic deſineret. Imo quia, ut ipſe loquitur, *veſti- ſua lapſu tacito relegeret.*

eque vero annorum perennitas repræſenta- r per Serpentes, propter figuram tantum, in rotundum inflectebantur: ſed etiam pro- naturam ipſam ſuam qua immortales quo- mmodo eſſe, & longiſſimo confecto anno- curriculo, in ſe ipſos reſolvi putabantur: erat Phœnicum & Ægyptiorum fides. Ma- s ille Serpens, qui ſpeluncam magni anni plectitur, *perpetuum virere ſquamis*, Clau- no dicitur: quia hoc genus animantis, pro- vim & copiam ſpiritus quo abundat, non ſo- exuto ſenio juveneſcere, verum etiam ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

jora ſimul virium accipere incrementa cre
Tum quia natura ejus ignea & vivida eſt.
re Serpentes *ſanguine & igne ſuffectos*,
Virgilius. Quæ cum magno anno mire co
tiunt. Senectus enim illi eſt cruda & viridi
vaſtiſſimo ſinu ſuo tempora indefinenter
& reducit, revocat ſuppeditatque.

Quæ diximus de Serpentibus caudas ſu
mordentibus, conveniunt annis illis perio
quibus certa & cognita principia, tum c
cogniti fines deputantur: ſive illi ſint mi
anni, ſive ille ſit magnus annus, quem pe
cum, & terminis certis definitum ſtatu
Non ſic ſe habet cum Maximo illo anno, q
petitas periodos annorum omnes, & mag
minorum complectitur: quod ſeculum ſec
ctum eſt, ſive Ævum illud, à principio flu
in finem uſque ſeculorum deducendum. A
enim hoc nulla certa & cognita periodo
tinetur. A principio pendet non intellect
quamvis ad finem ſuum irrequieta volu
properet; nunquam tamen illum aſſeq
Ævo propterea illi non Serpens Claudian
venit, caudam ſuam vorans; ſed vere mag
ſa illa Lucani, quæ dentes in caudam
quens, ut infixum tergo ferrum morſu ext
ſecum fugientem circuit neque appreh
cuſpidem. Appoſite ad hanc rem Iambli
Mens opifex, inquit, *celeri rapacitate c*
cæleſtes convertens, ſuam ad ſe machina
xit. Eamque volvi à principio ad finem a
fine præcepit.

Ævum illud, quod à principio rerum c
rum excurrit, & fine earundem hærebit:
proprie Tempus ſolidum, & Syſtema ipſu
præteritorum & futurorum omnium; C

-orum, Tertulliano dicitur, Apologetici 26.
-dum vero *ſeculorum*; & *ſeculum*, ſimpliciter:
-, *Dies ævi*, & *Dies ſeculi*, auctoribus ſacris
-ellatur. At ſi magnus & vertens Ciceronis
-us, attonitum ejus percuſſit animum, in e-
-nerandis illius ſeculis: ſi ſpelunca Claudiani,
-em quæ magnus Ciceronis annus, *ignota*, &
-inum menti impervia; ſi *Diis ipſis vix ad-*
-*la*, Poëtæ illi dicta eſt: Qua numerorum
-gine hebetari putabimus hominum mentes,
-cenſendis ſeculis illis omnibus; quæ Ævum
-m componunt? Ævum inquam illud, quo
-a præterita & futura omnia, in unam con-
-em revocantur: Quodque ſpeluncam ipſam
-diani haurit, ut boletum gula voracior; nec
-annum Ciceronis vertentem torquet, ut fi-
-s rotam ſolet.

-imirum illud fuit, quod de Ævo illo ſcri-
-uctor Eccleſiaſtici, quod vocavit *ſeculum*,
-e 1, à limine. *Arenam maris, & pluviæ gut-*
& dies ſeculi, quis dinumeraverit? Tum ca-
-t 8, de die ævi. *Qualis gutta aquæ maris,*
-ut calculus arenæ, ſic exigui anni mille in
-vi. Furioſos quocirca pronunciabat Socra-
-los, qui de Mundi origine curioſius diſpu-
-nt. *Ille ſe nihil in ea intelligere profiteba-
- tantum illi contemplatio ipſa cœcitatis of-
-rat. Scientia illa de origine mundi, quæ ſoli
-competit, homines fallit, quia hominibus
-ondita eſt: neque enim poſſumus tempo-
- faſtos mundi evolvere. Et ſi filius Dei,
-homo fuit, finem mundi neſciit; qui poſ-
-s homunciones, indagare mundi exor-
- Eadem enim eſt præteriti quæ futuri ratio.
-*omnipotente non ſunt abſcondita tempora*;

* *Plato, dialogo de Animo.*

Iob. 20. *Neque eſt noſtrum noviſſe illa*; Act...
ultimo. Eapropter ſcriptum eſt Eccleſias...
Priorum non eſt memoria. Fuere fortes, ...
Lyricus, ante Agamemnonem: ſed omne...
chrymabiles, quia ignoti, longiſſima oblivi...
cte urgentur.

CAPVT VI.

Ignorant homines primas ſuas hiſtorias & or... De Chaldæis. De ſtupendo annorum n... quem poſuiſſe dicuntur Chaldæi, in comp... dis tabulis ſuis Aſtronomicis. De Ægypt... de annorum myriadibus per quas regn... dicuntur Ægyptiorum reges, Dii, Hero... Homines.

OPTIME Senex ille:

Ignaras hominum ſuſpendunt n... mentes.

At, qui mos eſt Geographis, maria terris ... cere quas ignorant: Solent affines eorum ... nologi, præterita obliterare quæ ignora... cula Regiones illi ignotas ſubmergunt: h... pora incognita atroci ſtylo confodiunt, ... gant quæ neſciunt. Diviſere tempora ... Chronologi, in ἄδηλον, quod eſt abſcond... μυθικὸν, & ἡρωικὸν, quod fabuloſum eſt: ... κὸν, quod pro vero & comperto habuerun... δηλον, & abſconditum illis fuit, quod à co... rerum ad diluvium fluxit: Quod tempus ... habuit initium, ſive ſemper fuit; certe qu... norum ſit non poteſt comprehendi: a... poſt Varronem Cenſorino. Μυθικὸν, & ἡ... fabuloſum fuit; quod à diluvio ad prima... lympiadem dimanavit: Incognitum it... neque enim plane ſcitur, quantum diſte...

hus ab Ogyge, vel Codrus ab Inacho. Ἱστο-
, & compertum numeratur, quod à prima
mpiade commentariis relatum eſt.
uæcunque autem ſapimus in humanarum
m notitia, Græcos ſapimus tantum, & qui
ecuti ſunt, auctores Latinos. At enimvero,
apud Græcos omnia, & ante unum alte-
e diem, aiebat ille, extitiſſe reperias ur-
molitionem, excogitationem artium, le-
que perſcriptionem. Omnium vero noviſ-
d ſcribendam hiſtoriam ſeſe contulerunt.
ptiis autem, Chaldæis, & Phœnicibus, ve-
ſimam atque conſtantiſſimam rerum ſua-
manſiſſe memoriam, Græci fatentur ipſi.
ſero admodum, vixque tandem, litera-
naturam didicerunt à Phœnicibus, &
no Phœnice illos eas docente. Dubitatum-
roinde eſt, utrum literis uterentur Græci,
anæ expeditionis tempore. Quod Ioſephus
a Appionem ſcripſit. Sed qui res ſuas
prima Olympiade pro veris habuerunt
i; neque pro compertis potuerunt dare
us, quæ primam Olympiadem præverte-
Fando tamen & legendo ad illos pervene-
quæ de Chaldæis, Ægyptiis, Phœnicibus,
ythis, nobiliſſimis populis, jactata & ſcripta
nt. Sed per ſatyram, & confuſe adeo vul-
ut quæ ab anteceſſoribus turbata accepe-
turbata deceſſoribus eadem tradiderint. Et
gula, ſigillatim ſpectata, parvam faciant fi-
juncta nihilominus evincant, gentes illas
roantiquiſſimis ſeculis regnatas fuiſſe, &
& pacis artibus longe claruiſſe.
odorus Siculus, vir clariſſimus habitus, &
onem doctrinæ magnam apud omnes li-
s conſecutus: legendo, percunctando

& peregrinando, Europam, Aſiam, & Afri[cam]
per quadraginta annos peragravit; Biblic[othe-]
camque ſuam, pluribus & vetuſtiſſimis, nec[non]
exquiſitioribus bibliothecis inſtruxit. Hæ[c il-]
le de Chaldæis refert: Mundi illos natura[m]
antiquiſſimis temporibus credidiſſe ſemp[iter-]
nam; quæ neque principii ſui ortum hab[e-]
neque corruptionem ullam deinceps tem[pus]
admitteret. Genuſque hominum fuiſſe ab æ[ter-]
no, ſine ullo generationis principio. Sydera[cre-]
didiſſe æterna. Tum ex longa & diuturna [ſyde-]
rum illorum æternorum obſervatione, nec[non]
exacta motuum atque virium cujuſque co[gni-]
tione, qua univerſos præſtabant mortales, [mul-]
ta hominibus eventura prædixiſſe. *Num[erum]*
autem annorum, quibus Chaldæorum colle[gium]
aſſeverabat ſe vacaviſſe conſiderationi m[undi]
haud facile credideris, ait Diodorus. *Nam [us-]*
ad expeditionem Alexandri in Aſiam, qua[drin-]
genta & ſeptuaginta annorum millia num[era-]
bant, ex quo ſydera obſervare cœpiſſent. Dif[ficile]
illud creditu, ſed non impoſſibile factu, pu[tat]
Diodorus: quippe qui motum æterni circu[itus]
crederet ipſe, lege æterna, ſtellis & ſyderibu[s]
ſe definitum. Nempe illud fuit quod Cice[ro,]
cujus ætatem Diodorus incidit, hæc eaden[m]
re ſcripſit, quæ Diodorus, de Chaldæis, [quos]
Babylonios dixit, 2 de Divinatione. *Nam [quod]*
aiunt, inquit, *quadringenta & ſeptuaginta m[illia]*
annorum, in periclitandis experiundiſque p[ueris]
quicunque nati eſſent, Babylonios poſuiſſe, fal[lunt.]
Si enim eſſet factum, non eſſet deſitum. Nem[inem]
autem habemus auctorem, qui aut fieri dicat, [aut]
factum ſciat. Refutavit loco illo Cicero, nom[i-]
norum computum, quod non impoſſibile p[uta-]
vit, alioquin per impoſſibile ipſum refutavit.

ugas divinationis Babylonicæ, pericula &
rimenta illa uſque adeo anxia, & per tot
a annorum continua ſerie tradita, in dige-
s puerorum genituris; quæ non probabilia
roni viſa ſunt. Quare enim, ait ille, deſiiſ-
Babylonii, tales & continuas ætate ſua po-
Geneſes? Stupendus porro annorum nu-
s ille, quem referunt Diodorus & Cicero,
dæos impendiſſe, vel in obſervationibus ſy-
n, vel in geniturarum diathematibus, non
at à faſciculis temporum illis, quibus uſos
Chaldæos ſuperiori capite oſtendi, in
putandis Regum ſuorum faſtis. Nimirum
s erat temporum illorum numerus, & tan-
n præterita ſecula recurrebat, ut non per
s, ſed per plura annorum millia; non per
a, ſed per multiplices ſeculorum ſummas,
m ſuorum annales numerarent.

gyptii, Chaldæorum in Aſtrologicis æmu-
didere, motum æternum ſtellis, & ſyderi-
mnibus, tum univerſis, tum ſingulis, ab æ-
fuiſſe deputatum. Motuum vero illorum
ptiones, per incredibilem annorum nu-
m cuſtodiiſſe eos, aſſeruit idem ille Dio-
s. Sed & Regum ſuorum hiſtorias, per in-
bilem itidem annorum ſeriem, ſervaviſſe
pertum eſt. Quos ſcilicet habuere, & Reges
, & Reges heroas, & Reges homines. De
um antiquiſſimis dynaſtiis, mira ſunt quæ
ntur ab Herodoto & variis rerum Ægy-
m ſcriptoribus. Græcorum & Romano-
doctiſſimus SALMASIVS, vetuſtiſſimi
ris meminit, qui triginta dynaſtias Ægy-
um regum poſuit; eaſque per annorum
adas tres duraviſſe ſcripſit. Myriadas ve-
s expoſuit, millies decies millia, cum tri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

bus annorum millibus. Sunt qui periiſſe
cant apud Ægyptios tempora Vulcani Dei,
gis ſui : quem per infinita ſeculorum ſ
in Ægypto regnaviſſe contendunt. Solem
ro Vulcani filium, imperium Ægypti ten
ſe, poſt patrem ſuum, per annos ſexc
millia, ſexcentos-ſeptuaginta ſex : numer
referente, indagatore rerum acerrimo, pr
tione ad annos climactericos, CLAVI
SALMASIO.

Neque eſt quod Herodoti, vel aliorum d
bus Ægyptiacis ſcriptorum, ſugillemus fi
eo quod Diodorus ſcripſerit : *Portenta*
narrationum pro veritate amplexos. Diodo
nim verba hæc alio referenda ſunt, quar
rationes illas temporum pene infinitas. In
nim ipſum portenta illa convertiſſet Diodo
ipſe : qui non dubitavit, difficilia itidem c
tu, quadringenta & ſeptuaginta retuliſſe an
rum Chaldaicorum millia. Probabile cert
Herodotum ſcriptorem elegantiſſimum,
pluribus accuratiſſimum ; nec non alios hi
ricos diligentes ; ſicut & Diodorum ipſum,
ritatis hiſtoricæ aſſertorem, nihil de rati
bus illis expoſuiſſe ; quod non vel audiviſ
vel à Sacerdotibus Ægyptiis in commen
rios relatum legiſſent, penſiculate examina
ſent, imo & vidiſſent in Ægypto. Quod n
rum de ſe religioſe profeſſi ſunt, tum Hero
tus, tum Diodorus. Quin & Diodorus ipſ
Ægyptiis hoc retulit, neque portentum cred
ſecunda parte libri 1. Bibliothecæ ſuæ, *Reges*
digenas ultra quatuor mille & ſeptingentos, Æ
ptum gubernaviſſe. Quorum ſcilicet tempor
xaginta annorum millia ſuperaviſſe compe
mus, ſi reputamus, exactos eſſe mille duce

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

...tra annos, nondum exactis ſexaginta quin-
...Regibus Francicis.
...d enim dicere, millia annorum illa, nec
...myriadas quas retuli annorum illas, intel-
...das eſſe de annis lunaribus; vel de tertia
... anni; qua annum, vere, æſtate, & autum-
...viſum quondam aiunt; objectionis ope-
...ludere eſt. Præcipue cum Diodorus ipſe de
...dæis hæc affirmet: *Dicere illos, Solem, &*
...*am, per duodecim ſigna curſitare. Solem, an-*
...*Lunam, menſis ſpatio orbis ſui iter emetiri.*
...Herodotus de Ægyptiis diſerte hæc ait.
...iſſe ex Heliopolitanis, qui Ægyptiorum o-
...um ſolertiſſimi habebantur: *Ægyptios primos*
...*num omnium annos comperiſſe, & diſtinxiſſe*
...*odecim menſes.* Partitionem illam annorum,
...enſium, intellexit caput primum Geneſeos,
...e creatione Solis, & Lunæ, hæc ait. *Fiant*
...*aria in Firmamento cæli, & dividant diem*
...*ctem: Et ſint in ſigna & tempora, & dies &*
... Dies enim hoc loci ſunt menſes, qui di-
...ntur in 30 dies: anni autem, qui 12 com-
...ntur menſibus. Sol nimirum luminare ma-
...majorem, id eſt annorum partem ſortitus
...Luna vero, luminare minus; minorem, id
...enſium diviſionem conſequuta eſt. Parti-
...go illa annorum & menſium, creatione &
...ra, Soli & Lunæ, à Deo ipſo indita eſt: ne-
...ulla alia obtinuit apud Chaldæos & Ægy-
..., hominum omnium in cognitione ſyde-
...experientiſſimos & peritiſſimos.
...d tantum abeſt ut Chaldæi annos ſuos
...s Solares ſemper poſuerunt) ad augendos
...orum ſuorum numeros; in menſes, & luna-
... vocant annos, fregerint: Quin è contra, ex
...is ipſis Solaribus, faſciculos annorum com-

 poſue-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

poſuerunt, quibus uſi ſunt ad commodita[illegible] computi,& facilius multo compendium. Ab[illegible] ergo hinc, cum ſuis annorum minutiis & [illegible] quiliis, quicunque tales annorum ſtrues, vel [illegible] nipulos, neque noverunt, neque noviſſe [illegible] uſque ſategerunt. Vtut erit, ſi ad myria[illegible] quas notavi, annorum illas diligentius ſpec[illegible] pro comperto ſemper habebitur, vel minu[illegible] mam rationum illarum, longiſſime exceſſu[illegible] principium creationis, quod vulgo ſtatuit[illegible] Adamo.

Capvt VII.

De Regibus Ægyptiis hominibus. Laudatur P[illegible] in Timæo ſuper bellatoribus Inſulæ Atlan[illegible] Filii hujus ſeculi prudentiores filiis lucis. De [illegible] digioſa Sinenſium periodo ſecundum Scalige[illegible]

Esto ſane! oſcitaverit in multis, & in[illegible] gens fuerit Herodotus: odio & favore [illegible] pſerit: fabulas tradiderit, atque illas C[illegible] ro 1. de legibus poſuerit innumerabiles. A[illegible] ne illum præterea veteratorem, & ſubleſtæ [illegible] putabimus; quem Cicero idem *Patrem h[illegible] riæ* vocavit; ut neque ei credamus de illis [illegible] quibus nihil ſua interfuit; quæque auritus [illegible] culatus teſtis, teſtibus aliis adhibitis, & pr[illegible] tis indiciis, memoriæ tradere inſtituit? Na[illegible] vit ille in Euterpe; Introductum ſe à Sacerd[illegible] bus Ægyptiis in grande cœnaculum: vi[illegible] hinc, trecentos quadraginta unum Coloſſo[illegible] gneos; quos enumerando Sacerdotes illi [illegible] monſtrabant imagines prætuliſſe totidem [illegible] *gum hominum*, qui regnaviſſent in Ægypto: [illegible] rem & inde numerum Coloſſorum è ligno, [illegible] totidem repræſentaviſſent Pontifices Ægyp[illegible]

Cu-

que inter loquendum Hecatæus quidam
nem ſuam recenſeret, illamque ad ſextum-
num Deum referret; occurriſſe è diverſo,
enies itidem ſuas recenſentes,& in enume-
ne non admittentes quod ab Hecatæo di-
ur, *hominem progenerari à Deo*. Convenie-
ceterum in repetenda Regum illorum ho-
m progenie; quod dicerent, unicuique
ſſorum regum, fuiſſe *Piromin* patrem; id
honeſtum & bonum; ex alio *Piromi*, id eſt
ſto & bono patre genitum. *Piromis* enim
Ægyptios, honeſtus & bonus fuit. Eos
e Reges homines, quorum Coloſſi illi ima-
s erant, demonſtrabant, Sacerdotes, tales
es exſtitiſſe; ſed multum à Regibus diis di-
es. Stabant parte alia Pontifices ſub imagi-
ita qua quiſque vixerat. Enumerantes igi-
acerdotes, imagines eorum ſingulas grada-
ercenſendo, donec omnes expoſuiſſent;
ebant mihi, ait Herodotus, *unumquemque*
fuiſſe filium defuncti Sacerdotis. Tempus
n per quod homines Reges illi regnaviſ-
numerabant Sacerdotes, *decem millia tre-*
s & quadraginta annos. Intra quod tem-
egabant ullum Deum forma humana exti-
Regem in Ægypto. At vero in his & ſimi-
recenſendis computis, ſibi ipſi curioſe, &
in modum præcavit Herodotus, Euterpe
m. *Et hæc*, inquit, *Ægyptii pro compertis*
erant; ſeque ſcire, aſſidue ſupputando, ſem-
e annos deſcribendo. Quibus verbis patet,
n religioſi & bonæ fidei fuerint Ægyptii,
n ſuarum Chronologi: Quam religioſus
m & bonæ fidei rerum Ægyptiarum ſcrip-
ipſe Herodotus extiterit; qui in illis refe-
is cautiones has diligenter adhibuerit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Eſto etiam;attexuerit Plato,cognomento
Divinus, quamplurimas Philoſophiæ ſuæ f
las. Hiſtoriamne propterea & illam, quæ
eſt opinionis, ſed facti, in fabulam repu
mus, quam enarrabat apud illum Critias,
logo qui Timæus inſcribitur? Quamque
babili omni ratione, veram & certam dem
ſtrabat Critias: utpote qui illam continua
ditionis ſerie didiciſſet; ille à patre ſuo;
ter ab avo Critia; Critias avus à proavo
Dropida; Dropidas & ipſe à Solone fam
ri ſuo. Narrabat ille, Sacerdotem Ægypt
grandem natu, ludibrio excepiſſe Solon
qui illi narraverat antiquiſſima Athenien
ſuorum geſta; Phoronei & Niobes, ante
luvium; Deucalionis & Pyrrhæ, à dilu
Riſiſſe, inquam, pueriles nugas illas,
Solon vetuſtiſſimas credebat & recenſeba
ſtorias. Primo, quod unius tantum inu
tionis meminiſſet; cum multæ aliæ præce
ſent. Secundo, quod genus majorum ſuo
clariſſimum & optimum ignoraſſet. Quod ig
raſſet, Athenas alias, vere ſuas, & vetuſ
mas, extitiſſe, ante exitialem illam quam
tuliſſet terræ illuvionem: neque perveni
ad ejus aures inſtituta, & præclara facin
quæ geſſiſſent inclyti cives illi Athenienſes,
tempus quod rotundabat, *decem retro mille*
norum, ante diluvium. A quibus, vis in
mera & una collecta bellatorum Inſulæ At
ticæ acerrimorum, Ægyptum & Græci
& quicquid inter Columnas Herculis co
nebatur, invaſerat. Et contra quos om
ſolius civitatis Athenienſis virtus, inter om
gentes, tunc temporis enituerat. Lauda
neque refellitur, hiſtoria hæc eadem, a
An-

nium, excelſi ſcriptorem ſpiritus; ubi pro
ianis adverſus gentes, his verbis inſur-
Nos, inquit, *fuimus in cauſa, ut ante anno-*
millia decem, ab Inſula quæ perhibetur At-
a Neptuni, ut Plato demonſtrat, magna
eret vis hominum, ut innumeras funditus
et atque extingueret civitates.
deamus ad Solonem. Miratus eſt Solon
ntem Sacerdotem Ægyptium; neque du-
t de illis quæ audiverat; quippe quia de
quirere ei datum fuiſſet, ſerio & ſedulo,
ntibus ipſis, in Ægyptiorum hiſtoriis plenis
quas ſcilicet tam religioſe conditas ſerva-
n Templis ſuis; in divinis illis Myrothe-
& ſacris Bibliothecis, quas vocabant *ani-*
edicamentum; ut erat inſcripta Bibliothe-
mandii, vetuſtiſſimi Ægyptiorum regis.
derat Solon, antiquiſſimam, & à longiſſi-
troactis ſeculis petitam, Deucalionei di-
hiſtoriam; neque putaverat cogniti quic-
fuiſſe ante illam. Miratus eſt Ægyptio-
hiſtorias, quas retro longiſſime graſſatas,
& ultra diluvii illius memoriam, compe-
t. Neque vero amolitus eſt Solon ille, cui
ria palmam ſeptem Sapientum conceſſerat,
ām Sacerdotis Ægyptii ſannam; qua il-
, & Græcos omnes, in cognitione hiſtoriæ
Pueros vocitaverat: quippe cui compertum
t, neque Solonem, neque quemquam a-
Græcorum, de vera antiquitate quic-
n unquam cognoviſſe. Vbi enim Athe-
revenit Solon, in errore ſuo convictus,
mnino perſuaſus de illis quæ in Ægypto
erat & didicerat; verſus meditatus eſt in
orem Heroum illorum Athenienſium, qui
præclara peregiſſent facinora, decem retro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

mille annis, ante vetuſtiſſimum Deucalion
luvium.

Summæ certe dementiæ eſſet, aſſerere
tiles ullam unquam Dei veri cognitionem
quutos, præter illam, quæ per viſibilia cre
nis, in medio poſita, obviam eſſe potuit.
ſibilia Dei illius veri, revelata fuere primi
minum Iudæis; quibus Deus ille ſe notum
dit & confeſſus eſt: Adamo primum, & ce
deinceps Iudæorum patribus. Gentilibus v
abſconditus & incognitus fuit Deus idem.
lis ara fuit apud Athenienſes, *Deo incognit*
cata. Cœcutierunt ergo gentiles in cognit
veri Dei. Sed quis eos cœcutiiſſe dicere au
in cognitione mundi, & rerum quæ in orbe
rarum gerebantur? Fuere illi in rebus divi
cœci & Thamyræ: ſed quis eos fuiſſe in re
humanarum notitia non fateatur arguto
lynceos? *Filii hujus ſeculi, prudentiores ſun*
liis lucis, in generatione ſua, aiebat Domi
ipſe, Lucæ 16. Quo loci, *filii ſeculi*, gent
ſunt; *filii lucis*, Iudæi intelliguntur. Qua ſig
ficatione vidimus ſupra, vocatum Iſraele
Lumen eorum qui eſſent in tenebris; Roman
Ægyptiorum porro *ſapientiam* commendavit
Stephanus, Actorum 7. Neque fabulam idci
putavit omnem illorum humanam ſcientia
Prudentiores ergo fuere, ſapientiores, & p
ſpicaciores, filii ſeculi & gentiles, filiis lucis
Iudæis: non in cognitione Dei; ſed *in generat*
ne ſua, ait Dominus. Id eſt, in rebus illis q
genus gentilitium, originem, & creation
ſuam, ſpectabant, quæ hiſtoriam terrarum
bis, quæ naturam hominum, quæ ſcientias h
manas, quæ res ab hominibus geſtas, & inve
tas, pure ſapiebant.

Solo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

lon ille, ſapientum ſui temporis ſapientiſſi-
& doctiſſimus habitus; cujus ætas media
interciderat à nobis ad Adamum, quam-
noſtris temporibus non uſque adeo diſſi-
numeramus: qui hiſtorias plurium anno-
millium, ut credibile eſt, Sacerdoti Ægy-
recitabat; ignoraviſſetne principium mun-
fuiſſet, ab Adamo; à quo uſque ad Solo-
, tria nondum exacta erant annorum mil-
Nonne refutaviſſet argumento illo invictiſ-
, Ægyptiorum nugas & fabulas, quæ tem-
memoriæ Solonis vetuſtiſſima, decem re-
ille annis tranſcendebant?

cerdotes porro Ægyptios, judicio vel ipſo
ephani, *Sapientes* ſancitos; adeone rerum
ritos fuiſſe putabimus, ut tam recens mun-
ncipium ignoraviſſent, quale ſtatuitur ab
mo? vel adeone ſycophantas, ut quas pro
pertis habuiſſent fabulas, pro compertis
riis obtrudere voluiſſent; ſi quid tale de
ipio illo vel noviſſent, vel dubitaviſſent?
l præterea dicam de tot viris egregiis, &
nominis Philoſophis, non minus pru-
ia, quam eruditione præſtantibus; qui ad
rdotes illos confluebant, ut Ægyptiorum
es, doctrinæque genus cognoſcerent, cum
opinione religionis & ſapientiæ Ægyptia-
Philoſophoſne illos exiſtimabimus fuiſſe
lapides, ut non perſenſiſſent tam inepta &
rda ſibi dari verba, de hiſtoriis ab annorum
iadibus petitis; ſi illis vel tantiſper ſuboluiſ-
mundum ab Adami temporibus uſque adeo
iter conditum?

dde his quæ de Scytharum gente ſcripta
,antiquiſſima ſemper credita: nec non con-
ionem diu habitam, de generis vetuſtare, in-
ter

ter Scythas & Ægyptios. Adjunge & illis, [illegible] de Phœnicum vetuſtiſſima tradita ſunt p[illegible] pia. Galli autem, tanta ſeculorum caligin[illegible] ductam reputabant ſuam originem; ut ſe o[illegible] à Nocte ipſa, vel à Dite (quod idem eſt) [illegible] gnatos prædicarent. *Ob eam cauſam, ſpa[illegible] mnia temporis, non numero dierum, ſed no[illegible] finiebant: Et dies natales, annorum & men[illegible] initia, ſic obſervabant, ut noctem dies ſubſe[illegible] retur.* Quod Cæſar ſuper illis notavit dili[illegible] ter. Prodigioſa inſuper viſa eſt Scaligero S[illegible] rum periodus: *Iuxta quam*, ait ille, *hic a[illegible] Chriſti* 1594. (quo emendationem tempo[illegible] ſcribebat) *eſt, à conditu rerum, octingenties [illegible] gies milleſimus ſeptuageſimus tertius.* In ſc[illegible] itidem innumera recurrit Americanorum d[illegible] rigine mundi computum: Atque innumera[illegible] bio procul deprehenderemus, tempora, d[illegible] dem origine, apud Auſtrales homines, ſi terra[illegible] rum nobis eſſet cognita. Nempe in illis ſec[illegible] rum millibus, quibus numerantur rerum in[illegible] mirus eſt conſenſus populorum nuper cogn[illegible] rum; cum Chaldæis, Ægyptiis, Scythis, Pho[illegible] cibus, Gallis, &c. populis ab antiquis temp[illegible] bus perluſtratis, & cognitis.

CAPUT VIII.

Probatur antiquiſſima mundi creatio, ex progr[illegible] Aſtronomiæ, Aſtrologiæ, Theologiæ, & Ma[illegible] gentilium. Tractatur hoc capite de conſtruc[illegible] ne Sphæræ.

CErtum eſt, Chaldæorum ſcientias, Aſt[illegible] nomiam puta, quæ ſyderum motus [illegible] taverat, Aſtrologiam, quæ illorum apo[illegible] leſmata definiverat; & Magiam, quæ rerum ſy[illegible]

pathi[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

…s, cœleſtium cum terreſtribus, explorave-
…floruiſſe tempore Abrahami. Imo Abraha-
…pſe, in diſciplinis iiſdem ab Hebræis ſuis ſo-
…imus datus, Ægyptios docuiſſe illas dici-
…quo tempore ad illos permeavit. Eruditus
… legitur Moſes *omni Ægyptiorum ſapientia*,
…um 7. Ægyptiorum ſed enim ſapientia illa,
…n quæ Chaldæorum erat: Verſabatur enim
… Aſtronomiam, Aſtrologiam, & Magiam
…pue. Operæ precium erit diſcutere hoc
… penſiculate; Vtrum poſſibile fuerit Chal-
…, diſciplinarum illarum exactam, qualem
…erunt tempore Abrahami, peritiam aſſequi;
…illud tempus quod ab Adamo formato ad
…m Abrahamum intercipitur: quodque ex
…is Helleniſtis Scaliger poſuit, annorum mil-
…ngentorum quadraginta octo. Vtrum quin-
…n (quod eadem fidelia dealbabo) valuerint
…ptii diſciplinas eaſdem, amuſſitata, qua il-
…oſis ſeculo callebant, opera, per annorum
…um illud adipiſci, quod ab Adamo ad Exo-
… à Moſe procuratam numeratur: quodque
…eniſtis iiſdem auctoribus, duorum millium
…dringentorum quinquaginta trium anno-
… fuit.

…ciunt, non dicam qui ſe Aſtronomia tota pro-
…unt, ſed qui ſummotenus illam attigerunt;
…tiam cœli nullo alio pacto potuiſſe depre-
…di, quam per notitiam terræ. Variis ſiquidem
…erimentis obſervavere primi homines, Ter-
…um incolas diverſis regionibus ſitos, calidas
…, frigidas illos, temperatas alios habitare: nec
… pro illa ſitus diverſitate, varietates dierum,
…tium, & tempeſtatum, illis contingere. Tum
…mbras aliter his atque illis cadere. Ne-
… vero confectæ obſervationes hæ perfun-
ctorie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ctorie & caſu; ſed longis per totum orbem
rarum, & multoties repetitis peregrination
à permultis, & ſagacibus veritatum illarun
dagatoribus, conquiſitæ. Quas ubi tandem
gæva & comprobata experientia, pro ind
tatis & certis habuere; à terra ad cœlum
verſi, cauſas ex Sole petierunt, mutationum
varietatum omnium, quæ in terris fierent,
rum atque noctium, æſtatum atque hiem
Obſervavere illi, Solem ab Æquatore quem
pellavere, & cœli medio, circumſcriptis hin
inde, quos Tropicos dixere, circulis, evel
revehi; per circulum quem nominavere
diacum, Tropicos duos attingentem; & Æ
torem bifariam, ſed obliquè, ſecantem. C
vero terræ plagas, Tropicos inter poſitas
accenderet, directis illas ferire radiis: at c
quis magis ac magis eas, quæ à Tropicis lon
recederent, & ad cœli axes, quos Polos eſſe
luerunt, propius accederent. Tum vero c
tatæ & diſtinctæ Zonæ quinque. Torrida,
Tropicos inter Soli ardenti ſubjaceret. Tem
ratæ duæ, quæ à Tropicis ad polares circu
collocatæ, Sole mitiori gauderent. Frig
duæ, quæ à circulis polaribus, ad Polos ip
circumflexæ, nive & gelu rigerent. Intell
porro Coluri, ſolſtitiorum unus, alter æqui
ctiorum, Sphæræ duo fulcimina. Meridia
his additus: intra quem immotum dum ce
ri moverentur, fieret ille inſtar plurium; & ſ
gulis gentibus ſui cuique Meridiani aſſig
rentur.

Inventa & conſtructa hac ratione Sphær
nec non, pro illius ſitu, aptata Horizonti, o
ſervavere triplicem; rectam, parallelam, & ob
quam. In recta Sphæra poſuere illos, qui direc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

[Æ]quatore habitarent. In parallela, qui di- [...]ſub polis eſſent. In obliqua, qui degerent [...]s, inter Æquatorem & alterutrum Polum, [...]ctis. Obſervavere, in recta Sphæra habi- [...]us omnia aſtra oriri & occidere. In obli- [...]liqua oriri & occidere: aliqua nunquam [...]ſed ſub Horizonte ſemper deliteſcere: ali- [...]unquam occidere, ſed perpetuo immine- [...]rizonti. In parallela, nulla neque oriri ne- [...]ccidere: ſed partem ſemper ſupra, partem [...]Horizontem poſitam: niſi quæ Zodiacum [...]rrentia, dimidio decurſus ſui conſpicua, [...]lio inconſpicua evaderent. In Sphæra re- [...]oſitis perpetuum eſſe æquinoctium. In [...]lela, diem perſeverare totos ſex menſes [...]nuos; & noctem itidem continuos ſex. [...]liqua inæqualitates eſſe dierum, & no- [...], ſecundum Sphæræ, alterutrum polum [...]s, elevationem. Mirabili ſemper obſerva- [...]c tenore & temperamento in partitione [...]m & noctium; ut nullus foret in terra lo- [...]ui non eſſet intra annum integrum, diur- [...]& nocturnum tempus, ſex menſium. Quod [...]ret in Sphæra recta, & parallela, ſitis: in [...]ua vero, prolixitas dierum, & brevitas no- [...]n, per æſtatem; compenſaretur cum bre- [...]e dierum, & prolixitate noctium, per [...]nem.

[...]dde his, animadverſos Periœcos, ſub eo- [...] æquatori parallelo circulo, & diverſis Me- [...]nis habitantes; quibus dies & noctes, di- [...]s temporibus contingerent; iiſdem vero, [...]tes atque hiemes. Antœcos, ſub parallelis di- [...]s, cis & ultra Æquatorem æque diſſitis, ſed [...]andem partem Meridiani ejuſdem utrinque [...]ptis, degentes: quibus dies & noctes tempo-

ribus

ribus iiſdem accederent; diverſis autem æ
atque hiemes. Antipodes, ſive Antichth
ſub æquidiſtantibus hinc & inde ab Æqu
partibus, ſed ad partes Meridiani ejuſden
poſitas, ſitos: quibus eſſent diverſis om
temporibus, dies & noctes, æſtates atque
mes. Notatos denique Amphiſcios, qui h
rent utramque umbram, dextram & ſiniſt
Heteroſcios, quibus altera umbrarum tan
dextra iret vel ſiniſtra. Periſcios, quibus u
per omnes Horizontis plagas circumverter

Taceo permulta, atque illa pene innum
quæ ad Sphæræ obſervationes ſpectant;
hic breviſſimos tantum, & notiſſimos ap
percurrendo tetigi. Quæque omnia jampri
nota, ac veluti in trivio poſita, quia ſcitu fa
ſunt, inventu proinde, neque uſque adeo lo
neque operoſa fuiſſe, incogitantibus putab
tur. Sed ſi rem diligentius attendimus; quo
omnium quæ vel minima & munitiſſima v
buntur, non niſi exacta, repetita, & longiſſi
diſquiſitione, deprehenſa, & cognita fuer
Quinimo, ut concatenatæ ſunt diſciplina
mnes; quæ non niſi perfecta in primis Ar
meticæ & Geometriæ cognitione, ab exquiſi
ſimis ſcientiarum illarum, & plurium ſecu
rum magiſtris, demonſtrari potuerunt. *Plur*
ſeculorum addidi; quia non omnes omnia
tuere omnibus ſeculis Mathematici, quantu
vis eximii: neque enucleata, qualem habu
Chaldæi & Ægyptii, Sphæræ demonſtratio
ri potuit; niſi ſucceſſivis, & diuturno temp
per totum orbem terrarum quæſitis, tum ex
rimentis, tum obſervationum collationibus.

CAPVT IX.

De antiquitate Aſtronomiæ.

QVæcunque vero Sphæræ ſunt, initiamen-
ta fuere tantum Aſtronomiæ, & ſapien-
tiæ illius, quæ apud Chaldæos, & Ægy-
maxime viguit. His nimirum principiis,
a adhuc ſyderalis ſcientiæ concrevit noti-
Primi etenim Aſtronomiæ conditores, ubi
entius ſyderum ſitus, ex Sphæræ cognitio-
ſtellarum motibus conjecerunt: obſerva-
Planetas ſeptem, alios aliis ſuperpoſitos: tum
& inerrantes ſtellas innumeras, errantibus
m elatiores, ad Boream & Auſtrum, variis
tellationum figuris diſtinctas. Notavere &
ydera omnia varie oriri & occidere: aſtro-
ice, poëtice, coſmice, acronyce, & helia-
Circa planetas, illos nunc iſtis, nunc illis
zontis locis, oriri & occidere: & ſub Me-
num, nunc altius in Boream, nunc humi-
in Auſtrum attolli: ac utrumque certas
r metas. Incedere omnes nunc ocius, nunc
ius: aliquando majores, aliquando mino-
pparere. Quamplura etiam obſervata cir-
olem & Lunam. Solem Zodiacum percur-
, qua illum media in longum interſtingue-
inea, quam dixere Eccliptica m; quæque
um in duo hemiſphæria, boreale, & auſtra-
divideret. Solem illam ſolum ſemper inſi-
e. Planetas ceteros, obliquos ad hanc lineam
ſus inſtituere: & ab illa, qua Zodiaci latitu-
eſſet, nunc in boream, nunc in auſtrum de-
tere. Lunam variis, creſcendo & decreſcen-
, apparere phaſibus: tum laborare & defi-
e, cum ſoli oppoſita, Eccliptica m oblique
inter-

interſecaret, in alterutro oppoſitorum p…
rum, quos nodos appellavere; caput Dr…
unum, caudam Draconis alterum. Merc…
& Venerem, Solem circumvolvi, & Sol…
clas dici. Martem porro, Iovem, & Satu…
non ita ſoli alligatos; ſed illi quoque int…
oppoſitos. Ferri illos aliquando concen…
aliquando excentricos: vel in Apogæis …
vel in Epigæis depreſſos. Per Epicyclo…
quandoque directos, quandoque retrog…
quandoque ſtationarios. At ſtellas fixas …
tenere ſemper eandem à punctis æquino…
bus diſtantiam; ſed tendere, quoque lent…
in conſequentia.

Salvandis & explicandis phænomenis …
excogitatæ variæ hypotheſes, & ventilat…
putationes; dicentium, cœlum moveri …
immota; dejerantium ex adverſo, terram m…
ri, cœlo immoto. Aſſerentium, aſtra mov…
berrimis ſpatiis, quibus ſolus motus ſi…
competeret, ab ortu ad occaſum: atque i…
parere moveri in ortum, quæ ferrentur ſe…
in occaſum. Affirmantium è contra, aſtra …
ta, & Sphæris ſolidis implantata, ad qu…
motum circumferrentur, & una cum ipſis, …
mo mobili ab ortu ad occaſum abripere…
dum eadem ſecundo motu, & ſenſim, ab o…
ad ortum graderentur. Atque ut paucis a…
vam, ſecundum varias illas hypotheſes, aſſig…
ſuæ, cuique planetæ, theoriæ; innumerabil…
tum obſervationibus, tum experimentis, d…
henſæ: quæque non niſi longiſſimo ævo …
quiri & confirmari potuere. Notavere & ill…
larum motus varios, vias illarum varias, v…
diſcurſus, varias periodos, & cœtus mult…
mes. Innumeris & miris modis, config…
ple-

as inter ſe, tum etiam cum ſtellis fixis, & quidem conjungerentur. Conjunctiones ſyderum multiplices. Minores prætereo. ui & Iovis obſervavere illi, annorum fuiſſe ntorum. De maxima, qua ad idem pununde profecta ſunt cuncta redeunt ſydera, ſupra actum eſt. Taceo argumenti ejuſuamplurima, in quibus non eſt numerus, e odium pariam, & compendii cauſa o. Quæque omnia, quia jam vulgata, bre- & nullo negotio exhiberi poſſe non ſatabus videbuntur: ſed quæ non ita breviter, m facili negotio, obſervata & demonſtrata ibit; qui bene perpenderit, in illorum vel iſſimis particulis, ſpeculatione & obſervadiuturna indagandis, vetuſtiſſimos & maominis Aſtronomos, per totum plerumtæ ſuæ tempus, ſuper excelſos montium invigilaviſſe. Attende & illud: quod ſicx & Poëta non quotannis naſcitur; ita nerimis temporibus naſcebantur quotannis ari Aſtronomi, qui in illis deprehendendis, meditando & pernoctando, impenderent n & ſollicitudinem. Conſtat ergo, Aſtrocas cognitiones, vaſtas & diffuſas, Sphærim longe ampliores, & projectiores, non iuturnis mage etiam temporibus, & lonbus multo ſeculorum intervallis, parari & uiri potuiſſe.

CAPUT X.

De antiquitate Aſtrologiæ.

VErum enimvero, quamvis neceſſe ſit, permulta, illaque innumera pene fuiſſe tempora, quæ in Sphærica & Aſtronomi-

ca

ca contemplatione impenderint primi i
indagatores : parva & exigui momenti p
ſunt, præut illa non dubio fuere, quibus
rum affectiones & conditiones indagatæ
lectæ ; quibuſque ſtellarum vires, tum i
dis aëris mutationibus, tum in moderand
minum fortunis, plurimum valuiſſe dem
tæ ſunt; vel certe demonſtratæ creditæ ſu
rexerant primi Aſtronomi vultus ſuos à te
cœlum, ut ſyderum poſitus & motus con
rentur. Reflexerunt qui illos ſecuti ſunt
logi, oculos ſuos à cœlo ad terram ; ut qu
ſent ſtellarum vires & influxus, tum in a
tum in homines, defixa & attenta conſider
aucuparentur. Stellas enim putavere illi l
habere ſtimulos, qui de cœlo nos punge
atque adeo ingenerari qualitates homin
prout illos ſua ferirent ſydera.

Deprehendere illi multiplici & longa
rientia ; ſyderum quædam eſſe ignea, cal
cholerica; quædam terrea, ſicca, & melan
ca; quædam aërea, humida & ſanguinea; qu
aquea, frigida & phlegmatica. Aſſignatos
dere ſuos cuique Planetæ ventos : nec non
pora præmonſtrare ſyderum curſus & rec
circuitus & tranſitus. Stellarum, alias eſſe b
volas, alias malevolas: benevolas, quæ feli
inſignia hominibus decernerent: malevola
periculum facerent, homineſque peſſunda
Mixtas & temperatas, quæ interdum con
dam & felicem efficerent vitam hominum; i
dum incommodam & inproſperam. Syder
dari maſculina, alia fœminina : quædam h
genea, quædam heterogenea. Diurna eſſe &
cturna ſtellarum gaudia. Occurſantium ſ
rum, quaſdam præſentia & teſtimonio occur

qua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ædam radiatione & aſpectu. Bonum aut ma-
n perhibere, ſi bona vel mala præſentia, bona
mala radiatione reſpicerent. Stellas dari anæ-
cas, quæ occurſu vitam inciderent. Clima-
ricas alias, quæ vitæ curriculum interturba-
t. Leviores & graviores notatos climacte-
: tum & ſtellæ malevolæ occurſu lethiferos.
macteres facere; non vim numeri ſeptenarii,
ovenarii : ſed ſtellarum decretum & apote-
na. Planetis idcirco ſingulis, ſingulas aſſi-
tas periodos, ad ſignandos climactericos,
vita eodem tenore recurrentes. Aſpectus
terca dari trigonos, tetragonos, hexagonos;
iametros. Trigona, tetragona, & hexagona,
poni dextra, alia ſiniſtra : dextra, quæ fie-
per radiationem & aſpectum : ſiniſtra, per
entiam, & teſtimonium. Climacteres heb-
nadicos fieri in diametro; Enneadicos, in
gono : ſed optima quæque portenderé, tri-
um & hexagonum. Signa ut loca eſſe cli-
terica. Stellas beneficas vim ſyderis vel
climacterici emollire, & inflectere : quin
gni naturam quandoque mutare ſtellæ aſpe-
n. Obſervavere illi ſuas eſſe partes Zodia-
maſculinas & fœminas. Et qua ratione di-
e Aſtronomi Zodiacum, in duodecim ſigna
artes; diviſere Aſtrologi unumquodque ſi-
n Zodiaci in tres Decanos, & novem mu-
es, ſive Liturgos: qui duodecimam partem
iaci in duodecim partes dividerent. qui-
ue virtutes ſignorum duodecim impreſſæ
t, & nomina indita : dodecatemoria ſci-
in dodecatemorio : ſigna in ſignis domi-
ia. Variis præterea coloribus pinxere an-
Decanos illos, Planetas ſeptem, & duo-
m Zodiaci aſteriſmos : floridioribus hos,

& clarioribus; ſaturatioribus illos, & obſcur
bus. Saturno verbi gratia, dedere nigrum: J
candentem, qui λαμπρὸς eſt: Marti, rubr
Soli, lucidum: Veneri, varium: Mercurio
teum: Lunæ, aërium. Obtundi claram ſte
à fuſco ſydere: & viciſſim, liqueſcere fuſcun
dus à clara ſtella irradiatum: tum ſydera, ſ
rum aliorum mixtura, mille invicem & non
colores trahere.

Decanis porro illis attribuere antiqui G
thliaci ducatum Aſtrologicæ omnis divin
nis quæ ex themate genituræ fieret. Quin &
tantum poſſe Decanos viſum eſt; ut toti
inſtituta populorum, legeſque univerſales
cenſuerint, quot Decani eſſent. Collectæ
Geneſes, non ſolum urbium; ſed & M
ipſius tentata genitura eſt. In ponendis
enim hominum geneſibus, accuratiores
Chaldæi, & Ægyptii; qui in dodecatropi con
ctione, & horoſcopi diathemate, omni ſolli
dinis intentione, quæſivere primo horoſco
ipſum; quem genituræ dominum, princ
& datorem vitæ indigitaverunt. Chronoc
rem deinde, ſive Aphetem venati ſunt, ter
rum & fortunæ datorem. Loca poſuer
duodecim, felicia & infauſta, in diathemat
roſcopi; quæ uti ſignificarent, ita decerne
Totidem fecere illi commoda & adverſa
tunæ dodecatropo; quæ duodecim for
ἆθλα appellavere: quæque literatorum
ceps Salmaſius, non labores, ut vulgo ſc
ſed fortunæ præmia, bona & mala, interp
tus eſt. Ex poſitu & conſtructione diath
tis, ordinavere illi ſydera, quæ vires ſuas a
roſcopo ſumerent, quæque geneſim cuju
moderarentur. Et quamvis propriis qu
v

utibus pollerent, ob varios tamen aſpectus
configurationes innumeras, quibus invicem
ſi contemperarentur; vel amitterent virtu-
illas ſuas, vel alios influxus ſibi adſciſcerent:
uere illi ratione platica horoſcopum, eun-
n quem Decanum: ſed ratione partili, & ex
ψίᾳ, ſecundum quam digeſtæ fuere gene-
apud Chaldæos, & Ægyptios; indagata illis
e dodecatemoria ipſa ſtellæ horoſcopuſes:
ue ſolum in qua parte duodecima horoſco-
verſaretur; ſed etiam in qua parte duode-
a duodecimæ: imo ecqua tandem in ejuſ-
h ſexageſima: Addidere qui rem accuratius
enderunt, quanam in illius ſexageſimæ ſe-
ſima. Bene autem vel male diſpoſitæ ſtel-
idebantur, cum planetæ in bonis vel ma-
gnis, bonis vel malis partibus erant conſti-
Climacteres porro varios fecere, pro ra-
e decanorum & horoſcoporum. Atque ut
ulis decanis ſuos planetas aſſignaverant, di-
os etiam fecere climacteres, pro ordine pla-
rum qui in ſingulis geneſibus diſponeren-
Imo neque ſolum in inveniendis climacte-
s rationes habuere Decanorum & planeta-
: ſed etiam aſcenſiones ſyderum conſide-
re, & temporis terminos omnes ſcrutati
Quæ omnia diſquiſitione partili & exacta,
ntiquis Genethliacis fuere cogitata, explo-
, & Apoteleſmaticæ ſuæ religioſe accom-
lata.

hronocratoras præterea, ſive Aphetas, ob-
vere illi generales & catholicos, qui è carce-
s vitæ emiſſi, ad finem uſque fortunas &
s hominum perducerent: Qui tempora,
os, menſes, dies, & horas, ſequentibus aſtris
erent: aſtra vero ſequentia, ordine ſucceden-

tibus. Chronocratoras catholicos à nullo a
pere tempora, ſed à ſe ipſo: dividere autem
phetis ſpecialibus & ſequentibus: ſequent
ſpeciales aphetas, quæ accepiſſent tempora
tholicis, dare illa aphetis ſuccedentibus: i
ſtellæ quæque chronocratorias ſuas ordine
tirentur. Chronocratoribus porro general
darentur ſpecialiores, ſuis quaſi ſcaphidii
capſulis inſerti, chronocratores annui, menſ
diarii & horarii. In quibus ſupputandis, &
dine ſuo digerendis, non dici poteſt quam
actam veteres Iudiciarii adhibuerint dili
tiam: præcipue in datione & acceptione
porum, quæ inter ſe mutuitabant aliæ aliis
ſtitutæ ſtellæ. Notavere illi, variare & alter
vices ſydera, in bono atque malo: neque ab
chronocratore bona & mala conferri, ſed à
tis. Et cum bona & mala eodem tempore
homini contigiſſent; non potuiſſe ex uno a
ta contraria illa prædixiſſe, ſed ex alio a
alio. Vt enim permiſcerentur in cœlis ſyde
aſpectus, diſcurſus, circuitus, & congreſſus
permixtas fluxiſſe in terris actiones & fort
hominum.

Innumera de genere hoc prætereo obſer
quæ vulgo proſtant apud artis illius magi
Tum & alia quamplura, vetuſtate & malign
ævi, cum libris Chaldæorum & Ægyptio
erepta & perdita. De quibus, ſi extarent,
remus eadem fortaſſean, quæ Pſellus rep
de libris Teucri Babylonii. *Ex illis*, inquit
hauſerit, mirabilia multa deprehendet, de j
cæleſtibus, & ſyderibus quæ cum iis oriuntur
de Decanis: quæ ad diverſas vitæ actione
eventus faciunt.

Fateor, illa omnia, & Genethliacam to
co

ſtitiſſe principiis vagis, fuſis, & arbitrariis: quæ multiplicibus & repetitis, quia dubia certa, propter hoc ipſum, educenda fuere, rvatis & experimentis. Quæque proinde iore multo repetenda fuerunt temporum & lorum ſerie. Quorum hacpropter longæva eneranda traditio, tanti fuerit apud antis, illoſque excelſiſſimi & acutiſſimi ingenii loſophos; ut maximi nominis aſſertores harit, Deos, Reges, & Heroas: Mercurium, lulapium, Anubium, Petoſirim, Necepſo-, Orpheum, & alios quamplures; qui de rum apoteleſmatibus Aphoriſmos conſeri-: quique quas nos credimus nugas, puta- fuiſſe aliquid; nec non fumo illi pondus re.

uæ quoties apud me reputo: nulla me am- tenet admiratio tot millium annorum, quæ iſſe Chaldæos tradidit Cicero, in periclitan- xperiundiſque pueris. Hinc etenim ſcru- ſa illa quæ antiquos habuit Genethliacos an- s, in diſquirendo partili horoſcopo, in Chro- atoriis ſtellarum diſpertiendis, & Climacte- s indagandis. Quæ plurima ſeculo huic neo- o incognita, mirum in modum ſubtiliter, e, & enucleate, detexit ſingularis & exi- Salmaſius; recondita qua pollet in omni i lectione. Deditque idem, quod mirer, as & ſubtiles fabulas; tum ingenioſiſſimis as inventis, quas ille putavit & refutavit næ- Verum uno hoc nænias illas jam volo, ut ant, non temere & aliud agendo, ſed com- o repertas; & longiſſimo illo uſu, qui artes es extudit, attentiſſime & diutiſſime medi- o, fuiſſe exſculptas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

CAPUT XI.

De antiquitate Theologiæ & Magiæ gentiliu

THeologiam gentilium acceſſionem fu
vetuſtioris & primævæ Aſtrologiæ, ne
eſt qui inficias eat. Erravere ſcilicet
mi homines diutiſſime in terris, antequam
cœlum converterentur, & cœli menſiones
terræ menſionibus aſſequerentur, Sphæram
detexerent. Erravere diutiſſime in cœlo qu
lis ſucceſſere Aſtronomi, ut ſyderum leges,
larumque curſus deprehenderent. Deſpe
diutiſſime terras jacentes, qui illos ſecuti
Aſtrologi; ut quid poſſent ſydera in terras,
fixa conſideratione haurirent. Reflexere
los à terra ad cœlum Theologi, Aſtrologo
diſcipuli: atque ubi obſervavere, cœleſtes ig
in agmine veluti & acie ordinatos, radiis,
quam ſagittis, terreſtria ferire corpora; quo
ca & *militiam cœli* appellavere illos ſacri C
ces: Deos eſſe voluerunt omnipotentes, qu
omnia parerent, quique omnibus dominar
tur, & omnia ad ſe converterent. Tum non
illis impoſuerunt: vel à poteſtate, quam in
reſtria quæque exercerent, cogitata; vel ab
ctu peculiari indita, quem in ſingulis genit
oſtenderent.

Attribuere mundo ipſi Deum ſuum &
nium: quem Deorum inferiorum princip
& primæ creationis ſpiritum fuiſſe, ſupra & n
tis demonſtravi. Dixere illum Pana: & fiſtu
ei dedere ſeptem cicutis compactam; ad c
ſonum Satyri & panes alii omnes ſaltarent
ſignificarent, ſpiritum & Deum illum unive
lem, Spiritus & Deos omnes alios mover

mo

merari, ſeptem planetarum concentu & con-
n. Sui deinceps, regionibus, urbibus, locis,
lis, laribus, & hominibus ſingulis, aſſignati
genii. Quos omnes, quia plurimi ſunt,
oletariis cogniti, ut brevis fiam, præ-

enimvero! quia plerique principia & cau-
rum, non ad cœleſtia tantum ſydera; ſed
percœleſtes etiam intelligentias, & mun-
ipſum referebant Archetypum: varia iti-
de diis, eorumque ordinibus jactata fuere.
lites ut componeret Mercurius Ægyptius,
omento Triſmegiſtus, Deus & ipſe Ægy-
habitus; mira ſunt quæ de illo retulit Fir-
s. *Mercurius Ægyptius*, ait ille, *conſcripſerat*
i millia voluminum, de variis ſubſtantiis,
incipiis, & poteſtatum ordinibus cœleſtium:
liæ atque aliæ traditæ fuerant. In quibus
logia & Theologia Ægyptiorum explicaban-
Quas artes docuerat Æſculapium & Anu-
Quod ut plurium auctoritate confirme-
hæc de libris illis Mercurialibus retulit
lichus. *Mercurius*, inquit, *compoſuit libros*
i mille: ut Meneteus recenſuit, tricies mille,
exies mille, quingentos & vigintiquinque.
ſuit libros centum de diis empyreis; toti-
e ætheriis; mille de cœleſtibus. Conjicere hinc
, quam antiquiſſima fuerit Theologia gen-
; tum ex antiquitate Mercurii ipſius, tum
mis Theologiæ ipſius gentilitiæ auctori-
nter quos, longe ante Mercurium, de diis
non conveniebat. Hinc etiam liquet, Theo-
n gentilitiam, ex ſyderali ſcientia mana-
quod quaſcunque commenti eſſent genti-
diis ſuis fabulas, intelligerentur de ſyde-
rrantium affectionibus, aſpectibus, & eo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

rundem conjunctionibus. Finxere idcirco Saturnum moroſum, & crudelem; quia cœlo maligno & noxio ſydere contriſtaret. Iovem amatorium; eo ipſo quod animos hominum ſpiritu benevolo & benigno hilararet. Truculentum & ferum Martem, viſu ſuæ Veneris malaciſari. Illorum congreſſus à Sole intercipi. Et cetera quæ odioſus eſſem ſi omnia recenſerem.

Theologia porro gentilium, eorundem magiam peperit: & qui Deorum Sacerdotes, Magi itidem apud illos habiti ſunt. Credidere autem qui, rebus omnibus terreſtribus, vires ineſſe occultas; vel à cœlo irradiatas, per virtutes divinas manentes: vel ab intelligentiis infuſas, per rationes medias: vel ab archetypo impreſſas, per Ideas & formas exemplares. Omnia ſcilicet in omnibus eſſe voluerunt. Cœleſtia, intellectualia, & archetypa, rebus ineſſe terreſtribus, modo terreſtri & compoſito. Terreſtria rurſus cœlo ineſſe, modo cœleſti & defæcato: in intelligentiis, ratione intellectuali, & mage ſimplici: in archetypo, Idearum more puriſſimo. Talia vero omnia per divinas illices, & ſymbolicas illecebras reciprocari: nec non ſpiramentis occultis ſeſe mutuo quaſi ſugere. Cœleſtia & ſupercœleſtia ſuis influxibus terreſtria ad ſe convertere. Terreſtria viciſſim ſuis hiatibus, cœleſtia & ſupercœleſtia ad ſe allicere. Nullam propterea vel herbam eſſe in terris, quin habeat ſuam ſtellam; cujus ſpiritu, & vitam, & vires facultateſque quibus eſſet prædita, poſſideret. Taceo lapides, metalla, gemmas, arbores, animanta, & hŏmines, quibus ſua itidem ſydera dominataverunt. Materiis itaque potentibus, mirabilia operari crediti ſunt, tum ad Lunam, tum ad ſtellam, tum ad ſyderis aſpectum, c

... & præparatis. Sicut enim virtus opifex
... occulis manifeſta produceret: ita Magi ma-
...ſta aſſumendo, occulta attrahere videban-
... per ſtellarum radios, & res naturales cœle-
...is congruas. Influxus autem cœleſtes po-
...iis naturalibus commixtos illos eſſe qui ex-
...rent in terris effectus mirabiles, quorum
...æ in cœlo eſſent.

...inc nimirum excantatas & devocatas ſyde-
... Deorumque imagines, cœlo in terras de-
...diſſe, & vim factam diis ipſis tradunt; ſacri-
..., conſecrationibus, ſuffitibus, invocationi-
..., & imprecationibus. Deorum & ſyderum
...gines illas, *Perſonas, & Facies*, appellavere;
...es Decani fuerunt. Decan enim Chaldaice,
...rſice, Illuſtriſſimo Salmaſio auctore, *Perſo-
...nit, & Facies*. Perſonæ autem, vel facies, ap-
...bant diræ, vel placidæ.

...pparent diræ Facies, inimicaque Trojæ
...umina magna Deum.

... ſacrificandum vero plerumque vel amicæ,
...oſtiles occurrebant. Ad depellendas hoſti-
... inſtituta fuere Romanorum purpurea capi-
...elamina: qualia præceperat Æneæ Trojanus
...nus: Æneidos 3.

...rpureo velare comas adopertus amictu;
...e qua inter ſanctos ignes, in honore Deorum,
...ſtilis facies occurrat, & omina turbet.
...unc ſocii morem ſacrorum, hunc ipſe teneto:
...ac caſti maneant in relligione nepotes.

... ex his incantamentis veneficia & philtra
...quibus homines faſcinati, vel in odium, vel
...morem inducerentur; tum vel ægri vel ſa-
...vaderent. Adde his impreſſas virtutes bo-
... vel malas, imaginibus quas vulgo *Taliſma-*
...s vocant: per characteres, per adjurationes,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

per lumina, per ſonos, per numeros, per ve
& nomina. Naturam enim rationes occulta
apparentibus formis, quaſi ſymbolis, expri
re; Deoſque veritatem Idearum per manif
imagines explicare putabant. Tum vero a
qui Sacerdotes ex multis componendo, un
conficiebant; aſſimilabantque ipſi uni, quo
ſuper multa. Vnum inquam ex materiis m
permiſtum. Quarum quidem materiarum
viſio unamquamque debilitaret: miſtio
per vires exemplares ideam reſtitueret. D
nos referunt in Taliſmanicis figuris illis p
ſolitos; alios cum ſecuri, alios cum telo,
cum capite viri, aut fœminæ, radiato: illor
que imagines annulorum gemmis inſculpta
eſſent pro amuletis. Teleſmatibus porro illi
ficaciam imprimi eximiam, ſi conſecration
Chaldaice vel Ægyptiace conſcriptis incide
tur, quia ſacrarum gentium linguæ eſſent.

Quid memorem, verba carminis Magici
bus cantatis inhalata, aptaviſſe illas ad ſuſcip
dam quamcunque voluiſſent Magi virtu
præter ſolitum ordinem? & retrograde pr
ad inſolitos moviſſe affectus? Nonne & illa
gata; Magico ſuſurramine, tonuiſſe Iove in
amnes reverſos, colligata maria, Solem in
tum, Lunam deſpumatam, ſtellas evulſas, r
viperarum fauces, & capita aſpidum inca
diſſiluiſſe nænia? Quid referam Achero
imis avernis refuſum, manes ſepulchris er
hominum formas mutatas, ceſſaviſſe reru
ces, & Mundum ipſum torpuiſſe?

Innumera præterea fuere ex Aſtrologici
Magicis inventis, divinationum genera per
ſiognomiam, per Metopoſcopiam, per C
mantiam, per Geomantiam, per Hydroman

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Aëromantiam, per Pyromantiam, per Haru-
nam, per tonitrua, per fulgura & fulmina:
omnia dormiendo, per phantaſmata ex vi-
rum reliquiis: per furores & manias, vigi-
o. Et quæ putavere antiqui, in omnibus
ndita fuiſſe futurorum oracula.
on hoc vero jam agimus, ut concilietur fi-
his omnibus quæcunque enarravi. Verum
monſtretur, vel minimis tum Magiæ, cum
nationis partibus, artes ſuas poſitas; multi-
obſervationum experimento, uſuque lon-
no inventas. Neque vero ludicras & vanas
ſed tanti momenti & ponderis, ut divinis
miraculis ad ſimilitudinem accedere va-
nt. Qualia fuere, virgas in dracones verte-
aquam fluminis mutare in ſanguinem; &
lacubus educere. Quæ non ſimpliciter
Dæmonum præſtigiæ; ſed ſtupenda artis
cæ oſtenta. Quam ſcilicet Magicam artem,
ntiam vocavit D. Stephanus, Actorum 7:
que in primis Moſes ſapuit, Hebræis ipſis
ribus: neque illam ſolam, *ſed omnem Æ-*
rum ſapientiam, addidit ſanctus Martyr,
ci: quatenus nempe Apoteleſmatica, A-
omica, & Sphærica conſtitit; à quibus
a omnis ortum duxit. Sed enim, ſi in Ma-
antum valuere Ægyptii, teſte vel ipſa hi-
ſacra; nec non Chaldæi, quorum Ægy-
ere æmuli: Quid non valuiſſe utroſque
imus, in Apoteleſmatica, in Aſtronomi-
Sphærica? Imo, ſi plurima, ſeculo huic
incognita, calluere illi in Magicis; quid-
dem plurima, itidem ſeculo huic noſtro
nita, calluiſſe putabimus, in Apoteleſmati-
Aſtronomicis, & Sphæricis? Tum ſi plus
ceſſit cognitionis in diſciplinis illis; quid-

ni in iiſdem conquirendis plus illis etiam ac-
ſiſſe temporis exiſtimabimus?

Advocentur etiam huc cumulo, innum[illegible]
aliæ ſive artes, ſive diſciplinæ; quibus ha[illegible]
mnes adnexæ, & concatenatæ ſunt: qua[illegible]
ſciviſſe oportuit, qui has calluiſſe putati [illegible]
Reputemus tandem ſedulo, quod erat inſti[illegible]
noſtri oſtendere: utrum Chaldæi & Ægy[illegible]
diſciplinas & artes illas omnes potuerint [illegible]
ſequi intra illud tempus quod numeratur ab
Adamo, uſque vel ad Abrahamum Chalda[illegible]
vel ad Moſem Ægyptium. Certe, ſi res [illegible]
bona mente, & bona fide peragitur, nem[illegible]
rit qui non cenſeat, tempus illud anguſtiſſim[illegible]
vel ad minimarum & trivialium artium de[illegible]
hendenda experimenta; ne dicam ſcientia[illegible]
altiſſimarum, qualia fuere Aſtronomiæ, A[illegible]
logiæ, & Magiæ, curioſa obſervata, expend[illegible]
& demonſtranda

SYSTEMATIS THEOLOGICI

LIBER QVARTVS.

CAPVT I.

nus quantumvis perfectus formatus, non po-it momento illo quo formatus eſt, callere hæram, Aſtronomiam & Aſtrologiam. Sed rum cognitionem progreſſu temporis aſſequi tuit. De Bibliis ſacris. Sunt pleraque apogra-a, non autographa.

VINDICANDIS nodis illis, prodit miraculum è machina. Aſſerunt qui volunt mundum creatum fuiſſe cum Adamo formato; Adamum, momento illo quo vitam & lucem hauſit, ſcientias, artes, & plinas omnes calluiſſe: Quas deinde ſine re & experimento, nullo itidem gradu tem-s teſtudineo, poſteros ſuos docuerit. Igno-viri ſummi, ſi dixero, non recordari ſerio dicant, qui hæc dicunt. Adamus enim, quod ı oſtendimus, qua homo perfectus forma-ſt, perfecti quidem humani nihil à ſe alie-habuit: ſed nihil propterea perfectione ſua tus eſt, quod perfectum humanum & ſuum raret. Exceſſiſſet vero Adamus extra per-m humanum & ſuum, ſi momento il-lo formatus eſt, ſcientias, artes, & diſcipli-omnes calluiſſet. Non ergo illas calluit. Po-us certe Mundum cum Adamo conditum: on ideo ſequeretur, ſcientias, artes, & diſcipli-omnes, cum Adamo itidem conditas. Erant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

quidem in principio, & ante rerum princip
ſummæ ſcientiarum omnium rationes & c
in Deo: ſed illarum ſemina tantum jacta
in Adamo, quo tempore formatus eſt: quæ
niſi cogitatione & ratiocinio, cultura & ter
re, ex Adami potentia educi potuerunt. P
Adamus ſcientias, artes, & diſciplinas omn
ſequi; ſed non eas idcirco aſſecutus eſt, mo
to illo quo formatus eſt. Dei etenim fuit,
hominis, rerum quæ nondum extiterant c
cognoviſſe. Adde quod nihil intelligere de p
ribus, vel præſumere de futuris & poſterior
valuit Adamus, quatenus homo vel perfec
mus, niſi cognitione, aut potius conjectura
quæ elici potuit ex conſideratione rerum p
ſentium; quæque in ſuos ſenſus prius incu
ſet: ſecundum illud vulgatum, Quo nihil
ſe potuit in intellectu, hominis vel perfectiſſ
quod non prius fuiſſet in illius ſenſu.

Non ergo potuit verbi gratia Adamus vel p
fectiſſimus, cœli regiones, quæ Sphæræ co
tio eſt, animo deſcribere, quin terrarum regio
prius deprehendiſſet: neque rurſus terrarum
giones deprehendere potuit, quin terras p
omnes peragraviſſet, & undequaque luſtra
ſet. Illa autem non niſi dietim pererrando,
dendo, & meditando, perfici potuere: juxta
lud Pſalmi 19. *Dies diei eructat verbum: &*
nocti indicat ſcientiam. Quo loci, *Dies*, rer
notat apprehenſionem, quæ fit per viſum, ſ
ſuum nobiliſſimum: *Nox* vero, ratiociniu
quod de rebus apprehenſis, conſultando & m
ditando colligitur.

Sed enim, ſi Adamus, quatenus homo; in
perfectione formationis ſuæ integra, vel an
peccatum (quod idem eſt;) non potuit niſi pa
lati

ni, & ſucceſſione temporis, ſcientias, artes, & diſciplinas apiſci: longiore ſane temporis intervallo comparare illas, poſt lapſum & peccatum Adami, valuit: Ex illorum præſertim hypotheſi, qui volunt, animum Adami, poſt peccatum, tenebris fuiſſe obductum, & rerum ignorantia hebetatum. Adjunge his, quod ſecundum eoſdem, tam breve ſtatuitur ſpatium, inter formationem Adami, & peccatum ejus; ut nihil fere ſcire potuerit Adamus, quod non illi magno conſtiterit, id eſt, labore & temporis diſpendio eodem, quo diſciplinæ omnes, peccatoribus vendi præſtantur hominibus.

Solent omnes qui libris Moſaicis ſcrupuloſe addicti ſunt; inventiones ſcientiarum, artium, diſciplinarum, & rerum omnium, vel ad Adamum, vel ad Adami referre poſteros. Ratione hac tantum, quia nullus homo prior Adamo legitur apud Moſem. Hoc illi autumant, argumento eodem quo putant, antiquiſſima omnia, tum naturalis, tum humanæ hiſtoriæ, monumenta, libris ſacris, præcipue vero Moſaicis, contineri.

Inſtituti mei non eſt, neque iſtud Deus ſinat! quicquam imminuere de fide quæ ſanctis codicibus præſtanda eſt, vel eorundem auctoritatem defugere. Dicam ingenue quæ ſit de illis mea ſententia. At ſi quid fallo, ita fallar. Opinio hæc ſemper mihi ſedit, quam inconcuſſe & firmiter teneo: Bibliis Sacris contineri quicquid de hominibus conceſſit Deus, vel de origine mundi, vel de hiſtoria ſacra, vel de Prophetiis, vel de Myſteriis divinis, vel de ſalute noſtra. Quæ ad ſalutem noſtram unice ſpectant, paucis conſtant. Et in illis tantum curæ, tantum diligentiæ, & tantum lucis adhibuit Spiritus ſanctus,

quan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

quantum captui humano convenit. Plu
mandata ſunt quæ de aliis tractant. Et d
aperiam, quod omnes ſentiunt, quodque
que muſſant dicere. Tanta ſcilicet incuria,
ligine tanta ſcripta fuiſſe; ut nihil plerumqu
tricatius, nihil obſcurius legi poſſit.

Petenti apud me cauſam hujus rei: hoc
ipſi, ratione illa quæ homini cuivis præſt
reſponſum dedi. Deum, qui ſe noſci ab h
nibus voluit, tenebris latuiſſe; neque ſe
manifeſtum dediſſe. Illud enim de ſe ipſo p
tebatur, *habitaturum in nebula*. Itaque n
ſe nomine uno Iudæis confeſſus eſt ſub v
fœdere. Sub Euangelio autem, diſcipulos
& dæmones comprimebat; ne, quis eſſet,
garent. Quicquid præterea dicebat, parab
rat: & variis ſermonum ambagibus ſuos ut
rimum circumagebat auditores. Quodſi co
loquendo cum hominibus, perplexe & ænig
tice locutus eſt Deus; non abſimili vero co
ctura exiſtimandum erit, ſcriptis eadem tra
perplexius & nodioſius ad poſteros tranſ
voluiſſe. Hinc inuſitatæ illæ & inſolentes c
ſtium ſpecies, quas divinis ſcriptoribus ob
legimus; inuſitatis & inſolentibus loquendi
mulis deſcriptæ & expreſſæ. Ludos dicas
omnes ſchematis enthei, quos nobiſcum ba
tiens Deus, miris modis fecerit hominibus.

At enimvero! quis aſſerere audeat, divi
rum Auctorum autographa ipſa, perplexe qua
vis & ænigmatice ab illis ſcripta, ad nos ead
tranſmiſſa, qualia dictante Deo ipſo, volum
bus ſacris commiſſa ſunt? Negari certe non
teſt, quin ſint apographa quæ leguntur in li
Ioſuæ, Regum, & Paralipomenon. Remque ip
auctorem dabo. Miraculum Ioſuæ, quo inc

pa

æ Sol & Luna ſteterunt, manifeſto apogra-
n eſt. Scriptum enim legas capite 19. libri
. *Steteruntque Sol & Luna, donec ulciſcere-*
Gens de inimicis ſuis. Nonne ſcriptum eſt in
Iuſtorum? Exceptum ergo miraculum, ex
Iuſtorum: id eſt, ex libro Iudæorum, qui
bantur *Iuſti*; quod notavi ſupra. Exceptum,
am, ex libro illo Iuſtorum, qui ex libro
(fortaſſean autographo) exceptus fue-
Nihil vero frequentius occurrit in aliis
atibus. *Ecce ſcripta ſunt, vel in libris Na-*
, vel in libris Gad, vel in libris ſermo-
dierum, regum Iſrael, & regum Iuda:
verbis Iehu, filii Hanani; vel in ſermoni-
Ioſaï; vel apud Iſaiam prophetam, ſuo illo
riarum libro qui lumine caſſus eſt: &c.
cunque ſcilicet leguntur vel apud Reges,
n Chronicis, collectanea ſunt, deprompta
bris Nathan, Gad, Iehu, Hoſai, Iſaiæ, &c. un-
auſta & compilata, ſuo ſibi auctorum ipſo-
indicio, evidentiſſime deprehenduntur.
eſcio vero, quo auctore ſatis idoneo, com-
um ſit; Pentateuchum, Moſis ipſius fuiſſe
graphum. Vulgo dicitur, ſed non omnibus
atur. Hæ cauſæ me movent, quare libros
que illos, non Moſis archetypos, ſed excer-
& exſcriptos ab alio credam. In primis quod
is legitur Moſes mortuus. Qui enim potuit
es ſcribere poſt mortem ſuam? Ioſue aiunt
diſſe mortem Moſis, capiti ultimo Deutero-
ii. Verum, quis addidit mortem Ioſuæ i-
s, capiti ultimo libri illius qui Ioſuæ inſcri-
r; quique à Ioſue ipſo conſcriptus, ut Pen-
uchum à Moſe, reputatur?
egitur porro Deuter. cap. 1. *Hæc ſunt verba*
locutus eſt Moſes trans Iordanem. Quæ ſi
ſcri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ſcripſiſſet Moſes, repoſuiſſet, *cis Iordanem.* ... enim tranſiliverat Moſes Iordanem. Im... que illum vadavit unquam. Dixit autem, ... *Iordanem*, qui Deuteronomium congeſſit, ... in Terra ſancta erat: cuique adeo locus il... campeſtribus Moab, ubi Moſes Iudæos ... mum allocutus eſt, trans Iordanem erat. ... autem, *trans Iordanem*, repetitum multo... Moſe reperias, Deuteronomio eodem. ... revera illi fuerat, *cis Iordanem.*

Laudatur quinetiam Numerorum capite ... parœmia ſumpta ex libro, cui titulus erat *...rum Domini.* Verba Numerorum hæc ſunt ... *de dicitur in libro bellorum Domini. Sicut fe... mari rubro, ſic faciet in torrentibus Arnon.* ... dari autem non potuit a Moſe, liber ille b... rum Domini, in quo facta fuiſſet mentio, ... rum quæ in Arnon, & in ipſa arena à Moſe ... gerebantur: Quia enim neque conſcriptus ... liber ille, neque potuerat. Crediderim ... diurnos commentarios Moſem confeciſſe, ... rum omnium mirabilium quæ Deus in gra... Iudæorum, Moſe eorum ductore, faciebat. ... quibus ſcilicet commentariis, longo poſt Mo... tempore, conflari potuerit liber ille bello... Domini. A quo deinceps Numerorum liber ... ceptus fuerit. Quique proinde, non auto... phum; neque dum vero apographum ex au... grapho ipſo exſcriptum: ſed vere & reapſe a... graphum apographi reputari debuerit.

Indicant vero longiſſime poſt Moſem ſcri... quæ leguntur Deuteronomii cap. 3. *Iair f... Manaſſe poſſedit omnem regionem Argob, vo... turque ex nomine ſuo, Baſan hanoch Iair;* id... *villa Iair, uſque in præſentem diem.* Non dixi... Moſes, *uſque in præſentem diem*, ſi hæc ſcrip...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Vix enim poſſidebat Iaïr ipſe villam illam
, quo tempore introducitur Moſes hæc di-
Arguiturque hinc manifeſto, loci illius
eronomici auctorem, oſtendere voluiſſe, à
ſſima & prima origine, unde villa Iair di-
ur: deducendo cauſam nominis illius, à
, ad ſua uſque tempora. Proindeque appo-
ixiſſe, vocari villam Iair, ex veteri illo Iair,
in præſentem diem.

le eſt Deuteronomii ejuſdem illud, capite
m tertio. *Solus Og Rex Baſan ſuperfuerat
pe Gigantum. Monſtratur lectus ejus ferreus,
in Rabbath filiorum Ammon.* Quorſum
attinuiſſet, Moſem dixiſſe Iudæis; mon-
lectum ferreum Regis Baſan, in Rabbath
um Ammon, unde magnitudinem Gigan-
ius diſcerent? Quorſum, inquam, opus e-
udæos alio mittere, ut lectum Gigantis vi-
nt; qui Gigantem ipſum, coram, in terra
viderant, vicerant, & campis Baſan ipſis
ratum, vulgo menſi erant? Satius multo
credidiſſe, hiſtoriæ illius Scriptorem, quo
acquireret de Rege & Gigante Og, cujus
ionem moverat; quique longiſſime ante
empora extinctus erat; teſtem certiſſimum
uiſſe lectum ejus ferreum: horrendas ſci-
immanis Gigantis exuvias; quæ tempore
iſerentur, non in Baſan, ubi jacebat Og; ſed
n mutantibus ſeculis, in Rabbath filiorum
non.

eguntur etiam hæc Deuteronomii cap. 2.
*ir prius habitaverunt Horræi: quibus expul-
que deletis, habitaverunt filii Eſau: ſicut fe-
rael, in terra poſſeſſionis, quam dedit ei Do-
s.* Significatur his verbis; Idumæos, qui ſunt
Eſau, habitaviſſe montem Seir, expulſis at-
que

que deletis Horræis, prioribus montis illi
colis. Iudæoſque deinceps, montem eu
Seir habitaviſſe; nec non Idumæam ſibi
in poſſeſſionem conceſſam aſſeruiſſe, ex
viciſſim, atque deletis Idumæis. Atqui c
eſt, neque Moſe auctore, neque Moſis ſecul
pulſos & deletos fuiſſe Idumæos à Iudæis
ſertore Deuteronomio ipſo capite eodem
xitque Dominus ad me, inquit Moſes, *Tran*
per terminos fratrum veſtrorum, filios Eſau
habitant in Seir, & timebunt vos. Videte er
ligenter, ne moveamini contra eos. Neque
dabo vobis de terra eorum, quantum poteſt
pedis calcare veſtigium: quia in poſſeſſionem
dedi montem Seir. Non ergo in diebus M
conceſſa fuit Idumæa Iudæis, ſed longiſſim
Moſem intervallo: Davide prophetante, p
108. *In Idumæam extendam calceame*
meum. Hoc eſt, in Idumæam extendam p
ſionem meam. Capitur enim poſſeſſio, per
immiſſionem. Et calceamentum hoc loco
eſt: continens pro contento. Quin & D
ipſe prophetiam ſuam ratam fecit, ut ſcrip
eſt Paralipomenon 1. cap. 18. ubi legitur, I
dem Deo conſecraviſſe argentum & au
Quod tulerat ex univerſis gentibus, tum de
mæa, Moab, & filiis Ammon. Additur eo
Abiſai vero filius Sarviæ percuſſit Edom in
Salinarum, decem & octo millia. Et conſtit
Edom præſidium: ut ſerviret Idumæa Da
Tempore ergo Davidis, non Moſis, redact
Idumæa in terram poſſeſſionis quam pro
dederat Deus Iſraeli: utpote quæ in ſortem
partem terræ ſanctæ veniebat. Atque hinc e
citur, ſcripta hæc Deuteronomii fuiſſe poſt
vidis tempora: diſſitiſſimo ſcilicet poſt Mo
interſtitio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

nil vero eſt, quod pluribus lectorem atte-
exemplis, ut lucem Soli fænerem, & pro-
rem per ſe clariſſimam: Non eſſe archety-
ui reputantur Moſis libri, bibliorum quin-
rincipes. Neque erit quare mirari quiſ-
poſthac debeat, cum animadverterit, tam
in illis legi; obſcura, confuſa, inordinata,
& mutila, ſæpius repetita, omiſſa pluri-
xtra locum & ſeriem poſita: quoties repu-
ongeſtam illos eſſe apographorum farra-
i. Trunca ſunt quæ leguntur de Lamecho,
. Geneſeos. *Quoniam occidi virum in vul-
eum, & adoleſcentulum in livorem meum.*
iam enim apparet vir ille adoleſcentulus
Lamechus occidit. Mutila eſt hiſtoria
ecenſetur capite 4. Exodi, de circumciſio-
i Moſis. Et mutila eo ipſo deprehenditur,
ualis eſſe debuiſſet, clare conjicitur. Tranſ-
m eſt caput 20 Geneſeos, de peregrinatio-
Abrahami, ad Abimelech, Regem Geraræ.
enim vero ſimile reputabitur, Regem il-
oluiſſe Saram vetulam; cui deſierant fieri
bria, quæque non poterat voluptati ope-
are. Eadem reputa de Rebecca, cap. 26.
eos ejuſdem; quæ inciderat in eundem,
um regem Geraræ Abimelech. Neque e-
redibile eſt Regem illum cupiviſſe Rebec-
propter pulchritudinem ſuam, ut ſcriptum
uia tum ſenuerat, grandibus jam & adultis,
& Iacob, filiis ejus.

tra vero locum & tempus poſitum eſt,
legitur Deuteronomii cap. 10. *Filii Iſrael
runt caſtra ex Beroth, filiorum Iacan, in Mo-
bi Aaron mortuus eſt.* Deinde ibidem, mox.
*mpore ſeparavit tribum Levi, ut porta-
cam fœderis.* Atqui longe ante Aaronem
mor-

mortuum, ſeparati fuerant Levitæ ad o
curandi tabernaculi, & portandæ arcæ;
dum Dei præceptum, ſæpius,& longe ant
tem Aaronis repetitum; tum in Levitico,
Numeris. Imo Aarone ipſo in vivis dege
ex quo perfectum fuit tabernaculum;quo
ſtra moverant filii Iſrael, toties Arcam p
rant Levitæ. At, ſiquidem operam dabit
veloci percurrat precor oculo caput ho
mum Deuteronomii. Et mortem Aaro
rationi inſertam præpoſtere comperiet,
locus ad mortem illam nullus erat utibi
que quicquam ad eam rem attinebat. Im
tra rationem temporum ſcriptam eo loci p
hendet, ubi agebatur de lege lata in Sinai
ante Aaronem mortuum.

Extra locum itidem & tempus ſcriptu
nas Exodi illud capite 18. *Venit Iethro co
Moſi, & filii ejus, & uxor ejus, ad Moſen
ſertum, ubi erat caſtra metatus juxta m
Domini.* Qua ratione enim potuit venire
ad Moſem generum ſuum, poſt Iudæorum
dum; *cum uxore Moſis, & filiis ejus:* ſi
ipſe, cum abiret à Iethro ſocero ſuo, & re
retur in Ægyptum,ante eandem exodum,
ut illam faceret, dicatur diſerte, *tuliſſe u
ſuam & filios ſuos?* Exodi ejuſdem cap. 4.

Plura id genus notabit in libris iiſdem, q
perfunctorie illos legerit, tum, quæ omit
cenſere, obſcura, confuſa, & turbata paſſim
raque: imo quædam invicem pugnantia,
gida calidis, & ſicca humentibus. At vo
in illis conciliandis, reſponſiones & ſolut
undeunde eruere, & extricare ſatagitis: f
omnes, operam teritis, niſi nodos illos ani
verſione hac reſcinditis, & diverſis modi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ꝑputatis; quia ex diverſis auctoribus exſcri-
tranſlata ſunt.

CAPUT II.

ſe obſcure notum dedit hominibus. Deus in ula. De bibliis apographis. Fuere ſcriptores te Moſem. Non omnia potuit ſcribere Geneſis. n ſcripſit hiſtoriam primorum hominum, ſed morum Iudæorum. Arca non fuit prima na-um. Vinea plantata à Noë, non fuit prima nearum plantatarum. Qua ratione Melchi-lec intelligi debeat, ſine patre, ſine matre, ſine nealogia, &c.

Q Vare autem noluerit Deus, ſe, qualis eſſet, manifeſtum dare hominibus. Quare itidem perplexe & obſcure cum illis us ſit. Quare perplexius & obſcurius dicta riptis mandari curaverit. Quare tandem grapha ipſa quamplurima, quæ divini ſcri-s à Deo ipſo hauſerant, perire ſiverit: ne-orundem ad nos, niſi obſcuriora multo, batiora manaviſſe apographa, voluerit. In-nt ſagaciores. At mihi lateat, ut voluit. Nihil ad me iſtud, Quare Deus voluit: mihi conſtet, Deum voluiſſe. Nebulam in Deus habitat, penetrare oculis meis non da- ut Deum videam, qualis eſt. Deum certe tare in nebula intelligo. Deumque in ne- veneror. Quæ obſcura ſunt in ſacris, quas ibus verſamus, paginis, elucidare; confuſa is & turbata digerere; omiſſa revocare; man- mutila reſtituere; pugnantia conciliare; picacitati meæ (ſi qua mihi eſt) non conce-: tum neque plenam, ex illarum lectione, de ne Mundi notitiam habere; neque hiſtoriæ

ſacræ

ſacræ ſeriem totam callere; neque Prop
clare intelligere; neque vim myſterioru
cacem perfecte cognoſcere. Quicquid
rea, in iiſdem ſacris paginis, vel obſcu
confuſi & turbati; vel omiſſi, vel manci
tili, vel diverſi & alieni eſt: Spiritum ſan
qui Deus eſt, in illis nihilo ſecius degere ſc
enim, illarum autographa à Spiritu ſancto
nis ſcriptoribus dictata, certe teneo: vel
dem apographa, ex ſacroſanctis autog
hauſta & derivata, conſtanter mihi perſuac
veluti in nube, quam tempeſtas atra glor
qui ejus caliginem tranſadigunt radii, Sol
ſtantur qui nube occultatur: Haud aliter,
ſcuris & denſis apographorum nimbis,
quæ illos percurrit, Spiritus ſancti rimula,
prodit, quem nimbi eripiunt.

Neque vero me latet, lappas, & tribulo
tidis Domini cultis ſuccreſcere: farreamq
ter ejus ſementem, lolium infelix, & ſterile
nas, dominari. Scio; in meſſe Domini, pa
aceris majorem copiam, cum tritici grani
fundi. Scio, auro & argento, ligno & la
fœno & ſtipula, confuſe permiſtis & inte
ctis, educi ædificium Chriſti. Scio utique,
nis ſcriptis eadem illa interſtrui, confund
terſeri, & ſuccreſcere. Imo, inquies, faci
gnoſcitur lolium à tritico, palea à granis, a
& argentum à fœno & ſtipula. Sed quis ta
judicio erit, ut divinum autographum, a
mano apographo, ſeparare queat? Apograp
inquam, adeo cognatum autographo; ut t
confitente, ludat utrumque in verborum
phis & antiſtrophis. Atqui ſane non ita diff
ter ſecernere erit apographum ex autogr
ubi auctor apographi ſe ipſum prodit, &

gu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

…que fatetur, ex quibus libris librum ſuum …poſuerit. Difficultas in eo eſt, noſſe in apo…cho, quæ ſunt excipientis, & quæ autogra… à quo ille hauſit qui excepit. Atque ut id …d eſt dicam. Impoſſibile eſſe aio, noviſſe & …eviſſe omnia illa. Multa certe ſunt, in qui… attente meditando, dignoſci valeant quæ …autographi ab illis quæ ſunt apographi. Et …nis venaticus, qui feram requirit; ubi pluri… videt & confuſa in pulvere veſtigia, odora …pollet ſagacitate, illa excernit, & ſtringit …ſunt feræ cui ſuperinſiſtit: Quidni ratio no… ubi ponderibus & modulis ſuis utitur; di… præcipue adjuta auxilio; divina ab huma… excernere poterit? Tum ſi pater Iſaac cœ… diſtinxit vocem Iacob, à manibus Eſau: …ni mens noſtra cœleſti lumine irradiata, …guere poterit vocem Dei, à manibus ho…um?

…on ea vis, dicamne vel imbecillitas, animo …eſt; ut me in illis dignoſcendis, excernendis, …tinguendis, cœlitus adflatum præſumam. …certe effari liceat; ineſſe mihi illam divinæ …particulam, quæ homini cuilibet ratio eſt: …on Spiritum Chriſti eundem, qui de plebe …tianum quemque informat; & ſine quo, …s Chriſti aſſecla dici poteſt. *Si quis enim …um Chriſti non habet, is non eſt Chriſti.* Ro…rum 8. Hujus ego divini Spiritus auxilio …: tum & illo, qui nobis eſt tactus divinita…lior quam notitia, inſtinctu emotus; au… quædam in quibuſdam Bibliorum locis …ere; neque enim poſſumus omnes omnia. …tem feliciter audere mihi videor: quia e… nihil audeo quod non rationis & fidei truti…ioſe appendam & caſtigate librem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Fatum idem quod exemplaria profana,
que innumera, abſtulit; autographa ſacra
ſumſiſſe quamplurima, meo mihi ſum con
& promus pectori. Nullus certe dubito,
Moſes Iudæorum exitum ex Ægypto; tum
gem Dei latam in monte Sinai; tum cære
nias lege illa præſcriptas; tum hiſtoriam qua
ginta annorum, quibus coërraverunt Iud
deſerto; tum denique memorandum Deut
nomii myſterium, ſcriptis accuraverit. C
utique, Prophetam incomparabilem, reco
illa qua præſtabat, rerum Iudaicarum ſapie
Iudæorum ſuorum faſtos, à prima origin
Adamo ſanguinis Iudaici auctore, ad ſua u
derivaviſſe tempora. Tum etiam rerum om
Geneſim, ante Adamum conditum, ſcrip
mihi facile perſuadeo. Illa autem, & prim
dæorum monimenta, & rerum creationem
mam, didiciſſe Moſem cenſeo, & lectura
ſtiorum codicum; & divini, quo madebat,
ritus monitu. Quamvis enim nullus nob
ſcriptor cognitus Moſe antiquior; Scriptor
men Moſe antiquiores fuiſſe, negare qui
deat? Imo priores illo fuiſſe clare appare
ipſo quod hiſtorias ſuæ gentis, ante & poſt
vium, intra bis mille & quingentos annos
circiter, ſcriptis mandaverit. Quaſque ſecun
rerum naturam, earumque ordinem & ſe
& quod notandum, nullo hinc oriente in
modo, didiciſſe conjicere eſt; vel ex libris
pore ſuo extantibus; vel ex longiſſimis tra
nibus, ad ſua uſque ſecula fideliter deducti
terarum ſane uſum fuiſſe apud Phœnices
ante Moſem, compertum eſt: nec non Ph
ces eadem locutos conſtat, quæ Hebræi lo
bantur. Cujus nimirum rei ſpecimen exim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

cerunt, viri doctiſſimi Samuel Petitus in Mi-
ſlaneis, & Clariſſimus Bouchardus in ſuo
gleg. At,ſi ab Hebræis loqui didicerunt Phœ-
es: quidni ſcribere didiciſſe ab iiſdem puta-
mus? Scripſerunt ergo Hebræi ante Moſem.
id vero rectius,& melius ſcripſiſſent Hebræi,
m hiſtorias ſuas? Ab illis autem excepiſſe
ſem, quos ſcripſit rerum Iudaicarum faſtos,
didiſſe quid prohibet?

Moſem certe, qui totus præcipue erat in di-
nda ſua, & ſui temporis hiſtoria; carptim
iſſe exiſtimo, quæ ſua præverterant ſecula:
m vero maxime, quæ Vniverſi geneſin
prehendebant. At qui Moſem ſecuti ſunt
graphorum concinnatores, breviores multo
tionis univerſæ, & primorum Iudæorum
es, tetigiſſe exiſtimo. Atque hinc factum
icio, quod Mundi creatio, capite primo,
nico,Geneſeos,breviſſime abſolvatur. Quod
inc, Adæ formatio, Evæ ædificatio, & pec-
n Adæ,capitibus ſecundo & tertio curioſius
o deſcribantur. Quod denique capitibus
to & quinto, quæ à Caino ad Noachum ex-
untur, totius antediluviani temporis per-
itur hiſtoria. Viderit autem, quicunque fue-
tæ mentis; utrum capitibus illis, quarto &
o, brevibus admodum & genealogiarum
lenis; comprehendi potuerunt, quæcun-
toto orbe terrarum, vel acta, vel inventa
per ſpatium mille ſexcentorum annorum,
ra. Vtrum etiam, ratione incolumi, negare
mus; quæcunque, ſalvis fidei myſteriis, na-
& recta argumentandi via, fieri potuiſſe
nſtrantur: propter hoc ipſum tantum,
duo illa compendioſiſſima capita nullam
n mentionem expreſſam faciant.

Hæc ego apud me ſerio reputans, & dilig
ter expendens omnia illa, quæ de retroantiq
ſimis temporibus, ſupra & fuſe recenſui;
ex profana, quam ſacra ipſa hiſtoria: tum q
me inferius dicentur, de Ævo illo æterno, a
Mundus conditus Prophetis & Apoſtolis pe
betur: non dubitavi primorum hominum c
tionem, à principio rerum, longiſſime ante A
mi revocare tempora. Neque enim me mo
debuit, quod illorum hominum Geneſis
preſſim non meminerit. Imo eo ipſo mihi
ſatis putavi, quod homines illos expreſſim
negaverit. At vero interea; etſi uſque adeo
viter, ut nihil brevius, rerum originem perſt
xerit Geneſis: conjice nihilominus ex libro
dem datur, quod demonſtravi ſuperius; à lo
diverſam fuiſſe creationem primorum ho
num, quæ delibatur capite primo; à formati
Adami primi Iudæorum patris, quæ parcius
nus enarratur capite ſecundo.

Vulgo argumentantur. Nulli homines no
natim leguntur ante Adamum in Geneſi. E
nulli fuerunt ante Adamum. Atqui negatu
qui illud; nullos fuiſſe ante Adamum homi
quia nulli ante Adamum nominatim legu
in Geneſi. Conſtat enim, neque omnia
pſiſſe Geneſim; neque omnia negari debui
quæ ſuppreſſit Geneſis; cujus ſcilicet inſtitu
erat ſcribere, non hiſtoriam primorum ho
num, ſed primorum dumtaxat Iudæorum.
mili ratiocinio dejerant, Arcam Noe, prim
fuiſſe navium omnium, quia prior non leg
in Geneſi. Quaſi vero Adamus, qui ſecund
vulgatam hypotheſim, formatione ſua arte
mnes edoctus eſt, Nauticam ignoraviſſet; art
omnium tum mage egregiam, tum ſocietati

mini

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

inum mage neceſſariam; tum naturali & quo-
liano uſu natandi, deprehenſu mage facilem.
ıle eſt quod de eodem Noe jactant; plantaviſſe
imam vineam: Quia nulla prior legitur plan-
a apud Moſem. Quaſi vero terra, quæ arbores
perit omnigenas, quando creata eſt, in ipſa
ındi juventute, & hilaritudine, vitem non pro-
iſſet, hilaritudinis datricem, & juventutis in-
uratricem: Adamus autem inſignis agricola,
ıntationem vineæ neglexiſſet, agricolationis
tem ſuaviorem, & vinum deſeruiſſet, quod
iptura ipſa teſte, *lætificat Deum & homines*.
Prodigium ſed enim hominis, non hominem
iunt; qui Melchiſedek revera fuiſſe putant,
patre, ſine matre, ſine genealogia, neque
ium dierum, neque vitæ finem habentem:
ſolo, quod Moſes nullibi meminerit, vel pa-
tum, vel liberorum, vel natalium, vel mor-
Melchicedeci. Non illi reputant, quod ſub-
ıer admodum animadvertit doctiſſimus, &
tiſſimi ingenii Theologus, Ioannes Camero.
ſtice hæc prætermiſſa fuiſſe à Moſe, & my-
e notata ab Apoſtolo, ut ſignificaretur, Mel-
ſedeci ſacerdotium fuiſſe æternum, ad ſimi-
dinem ſacerdotii Chriſti: non temporale ad
ar legalis & Moſaici: quod patribus ortum
erdotibus, liberos genuit Sacerdotes: & à
ſe inceptum, Chriſto deſiit. Melchiſedeci
em Sacerdotium, neque à patribus derivatum
erdotibus, neque in filios deductum Sacer-
es: at neque principium cognitum habuiſſe,
ue finem cognitam habiturum. Hæc vero
intelligi debuiſſe ratio & fides ſuadent: ne
ntii myſterium naturæ evertat ordinem: ſe-
ndum quem Melchiſedek, patre & matre
uraliter genitus, gignere potuit naturaliter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

liberos: nec non ortum & interitum natural
& revera habere debuit. At, inquiunt; hæc n
ſcripſit Geneſis ita ſe habuiſſe. Ergo non ſ
Verum è contra aio ego. Hæc eadem non ſ
pſit Geneſis vera non fuiſſe: hæc eadem Ge
non adverſantur: hæc eadem ratione & ſ
congruunt: hæc eadem Geneſim produnt m
ſteria ſcripſiſſe, non monſtra. Hæc eadem c
ita ſunt, quia ita intelligenda ſunt.

Eadem prorſus oſcitatione creditur, nu
homines extitiſſe ante Adamum, quia nu
prior legitur apud Moſem. Neque advertitur
ſtitutum Moſis fuiſſe in Adamo deſcribendo,
moraviſſe, non auctorem generis humani,
primum Iudæorum patrem: quorum ſcilicet
culiarem, non gentium omnium, ſcripturus e
hiſtoriam. Incipit certe apud Moſem Iudæ
atque apud Ioſephum Iudæum, & rerum Iu
carum ſcriptorem, Iudæorum origo ab Ada
Poſtquam nimirum enarravit Moſes idem, ab
tio Geneſeos, hominum & gentilium omn
originem, ab ipſa Mundi origine. Atque a
gentiles origine & ſtirpe diſtantes ab origin
ſtirpe Iudæorum conſtituit. Gentiles, inqu
creationis divinæ fœturas, à principio: Iud
autem, formationis divinæ filios, in Adamo

CAPVT III.

Erratur, quoties generalius accipitur quod ſpe
lius debuit intelligi. Tenebræ in morte Dom
factæ fuerunt ſuper totam terram Iudæor
non ſuper univerſum terrarum orbem. S
quæ apparuit Magis, facula fuit in aëre;
ſtella in cœlo.

PEccatur non raro in lectione ſacrorum co
cum, quoties generalius accipitur, quod

ius debuit intelligi. Quale eſt de Adamo, em Moſes primum Iudæorum patrem fecit: emque καθ᾽ ὑπερβολὴν, primum omnium honum parentem vulgo ſtatuimus.

Ejuſdem abollæ eſt, quod creditur de tenes illis, quæ factæ fuerunt in morte Domini. s enim Theologorum turba fuiſſe putat per um terrarum orbem diffuſas: eo quod Euaniſtæ tres uno ore conſentiant, factas fuiſſe er omnem, & *univerſam terram*: ἐπὶ πᾶσαν, ὅλην τὴν γῆν. Quod meliores tamen notæ erpretes vertere, *ſuper univerſam terram Iurum*. More Hebræorum, inquiunt, qui noe Terræ, Palæſtinam intelligunt. Neque veine myſterio miraculum. Tempus enim fue quo, jubente Moſe, nox atra univerſæ Ægyrum terræ incubuerat: ubicunque autem fi ſrael habitarent, lux eſſet. Dies venerat, qua, riente Chriſto, lux Euangelii oriretur gentis: tenebris vero incredulitatis Iudæorum a, & Iudæi ipſi obducerentur.

Accedat huc ſtella illa, quæ Magis apparuit in vitate Domini; quamque, vulgare & tralatin eſt, cœlo inter alias poſuiſſe. Quod nuſquam ſe, & nuſquam fieri potuiſſe, vincitur his arnentis. Vidiſſent nempe illam in cœlo ceteri nines præter Magos. Vidiſſet illam inter pris Herodes, turbatus hoc nuntio; quem ſcilicet reſſius phænomenon hoc petere videbatur. ui, neque viderat, neque videbat illam Hero. *Clam enim vocatis Magis*, ait Euangeliſta, *uiſivit ab eis quo tempore ſtella apparuiſſet*. et ergo, ſtellam illam neque fuiſſe in cœlo, ue in conſpectu omnium poſitam, ut vulgo timatur. Sed τοῦτον ἀστέρα, ignem illum, parlariter tantum Magis illuxiſſe, quo duce

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Bethlemam devenirent; quemque præeun
Magi ſequerentur, ſtellæ, ſive facis ad inſtar
adoratum irent Regem Iudæorum: neque
rodi, neque ceteris apparuiſſe. Talis fuerat e
citus ille igneus, ad auxilium Eliſæi, de c
miſſus; quem videbat Propheta, neque vid
juxta Prophetam miniſter ejus. Simile, qu
vis diſſimili ſpecie, miraculum. Non enim v
bat unus homo innumeros ignes quos vid
Eliſæus. Videbant Magi tres ſtellam unam, qu
non videbant innumeri homines.

Probatur vero, ſtellam illam non fuiſſe in
lo poſitam, ex Euangelio ipſo, his verbis.
ſtella præibat iis, donec venit, ſtetitque ſupe
cum in quo erat puerulus. At ſi ſtella illa fu
in cœlo poſita, qua ratione potuiſſet ſtare ſu
locum illum in quo erat puerulus? Qua rati
item potuiſſent Magi deducere perpendicula
lineam, à puncto ſtellæ illius, ad locum in
erat puerulus, quem perpendicularis illa diſ
cte notaviſſet, ut ſcriptum eſt? Potuiſſent c
Magi illi exquiſitiſſima inſpectione decern
cui regioni terrarum reſpondiſſet cœli plaga
qua ſtella illa ſita eſſet. Sed loculum illum, p
ſepe ipſum in quo jacebat puerulus, inſpecti
vel ratione ulla, deprehendere; non erat ſole
Magorum, non ſagacitatis humani ingenii. C
ſtat ergo, ſtellam illam, ſive igniculum, ſive
culam illam vocitem; ſicut ſcriptum eſt Apo
lypſeos 8, *Cecidit è cœlo ſtella ardens ſicut lam*
conſtat, inquam, ſtellam illam Magis præluc
tem miſſam fuiſſe de cœlo, ad particula
tantum Magorum uſum: qua præeunte M
gi ambularent: qua ſtante ſupra locum in q
erat puerulus, ſtarent & ipſi; ut invent
adorarent quem quærebant Ieſum Chriſtu

Quo

dſi licet ſtellæ illi parvæ, majus lumen com-
ere : Talis erat nubes illa ad ſpeciem colu-
, die albicantis, & nocte ignicantis, quæ
bat Hebræo populo in deſerto : quamque
s aſſeruerit, Phænomenon fuiſſe toti hemi-
io conſpicuum. Particulariter enim caſtris
eorum incubabat : particulariter Taberna-
m ſanctum operiebat : ad motum particu-
n nubis illius proficiſcebantur ; ſtante illa,
nt Iſraelitæ. Quale de Magis, & de ſtella ſua
endum eſt.
um, ſi ſtella illa, cœlo inter ceteras fuiſſet
, præiiſſet ut Magis, ita & ceteris homini-
acientibus iter ab oriente in occidentem.
d non ſcriptum eſt : imo tantum, *præiſſe*
s. Cucurriſſet porro illa ad numeros & cur-
iarum ſtellarum, quæ ferebantur juxta Tro-
m, ab ortu ad occaſum : At, quis potuiſſet
tanta celeritate præeuntem? Si demum,
hæc fuiſſet in conſpectu hominum o-
m poſita, meminiſſent ejus hiſtorici cele-
mi, qui memoranda ſeculi & temporis illius
erunt : quod nullus tamen fecit.
ictum ergo abunde eſt ; allucinari, non
es & prudentiores Interpretes ; ſed eos qui
nt ſtellam illam apparuiſſe omnibus homi-
in cœlo : quæ revera illuxerit Magis tan-
tribus, ut fides eſt, hominibus. Allucinati,
am, eo quod generaliter acceperint ſtellam
elo ; quæ ſpecialiter debuit intelligi de lam-
vel facula ardente, quæ Magis ſolis appa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

CAPVT IV.

In miraculo Ezechiæ ægrotantis, non retroc Sol in cœlo, ſed in horologio Achas.

VVlgata minus, & paulo majora ſunt, dicam de miraculo quod fecit Deus ſanando Rege Ezechia ægroto: quale tat apud Reges, libro 2, capite 20. *Signum d rus Iſaias Propheta, à Domino, Regi Ezechi grotanti, ſanatum eum iri, & aſcenſurum die tia templum Domini; invocavit Dominum. reduxit Dominus umbram per lineas, quibus deſcenderat in horologio Achas, retrorſum de gradibus.* Quod ſcriptum eſt apud Iſaiam, c te 38, his verbis. *Ecce ego reverti faciam bram linearum, per quas deſcenderat in horo Achas, in Sole. Et reverſus eſt Sol decem li per gradus quos deſcenderat.*

Vulgo receptum eſt; miraculo hoc, So retroceſſiſſe in cœlo. Ponitur ſcilicet in Sol cœlo miraculum, quod fuit in horologio Ac At quia reducta fuit umbra retrorſum in ho logio, oportuit Solem retroceſſiſſe in cœ nec potuit Deus facere miraculum in hor gio Achas, quin violenta commotione cœl totum averterit, & retroabierit generaliſſi ordo rerum? Hoc eſt ſane, ludere bonam m tem ludo illo, quo aliquis poſtularet focu caminum removeri, qui ſe igni propius adr viſſet. Recedat ipſe ne amburatur: ſtabit au focus ſuo loco, nec fatiſcet domus pro amotum caminum. Ponatur miraculum in rologio ipſo, in horologio Achas, ut vult S ptura: ſtabit miraculum ſuo loco: ſtabit na ra ſuo ordine, nec faſcinabitur intellectus p

ſti

tis inanibus. Qualis enim eſt, Deus bone! ... hæc, quæ plures & celebres luſit homines ...inginibus uſque adeo vanis, ut putaverint, ex ...lectione intelligendum, Solem ipſum retro...eſſe?

...retroceſſit Sol, vel retroceſſit ſolus in Zo...io: vel immoto gradu illo Eccliptica, quem ...llo peragebat, retroiit primum mobile, & ...q primo mobili, verſæ itidem fuere retro ...eræ inferiores omnes; inter quas Sol etiam ...us retro abierit. Alterutrum ponere, incidere ...n abſurdiſſima. Si ponimus Solem retroceſ...lſolum in Zodiaco, & dextante Zodiaci; ea...e proportione, qua retroiiſſe dicitur dextan...orologii, in horologio Achas: oportuit So...olura ſigniferi Zodia, quæ anno eodem e...ſus fuerat, remenſum; præteritos menſes, ...& tempeſtates anni elapſas, horæ momento ...ixiſſe. Quod monſtrum confuſionis & ab...tatis eſſet horrendum. Quam vero abiere ...etrorſum, non dicam à vero, ſed à tota veri ...ectura, qui retro abiiſſe volunt cœlos o...s, ut retrocederet umbra in horologiolo? ...ſane interturbare fuit naturam univerſam: ...nciliare rerum ordinem & ſeriem: contur...ortus & interitus ſyderum: evertere Ephe...idas, & tabulas Aſtronomicas: & confunde...ſtronomiam totam. At, quis unquam tur...m tantarum, quis inverſionis, quis confu...s hujus meminit? quis tale unquam rerum ...ium, ut ita dicam, petaurum notavit? Extat ...n rerum geſtarum memoria apud gentiles, ...pore Ezechiæ.

...d quid porro cenſendum eſt majus miracu... in morbo Ezechiæ, quam fuit in morte ...ſti? Tenebræ factæ fuerint per regionem

tantum Hieroſolymitanam, in morte Domi
Sol plus ſolito illuxerit toti Mundo in mo
Ezechiæ! Chriſtus moriebatur; Ezechias æg
tabat tantum! Chriſtus moriendo peragebat
demptionem totius Mundi; Ezechias ægrota
ſibi, & ſuo populo! Quam male ſe habent
ſic comparantur! Ponatur vero miraculum,
debet, in horologio Achas, non in cœlo: q
drabunt apprime omnia cum horologio i
Comparatur enim recte, vita hominis, umb
imo umbræ horologii. Vltima periodus v
& horologii, vocatur hora ultima. Compar
rurſus appoſite vita Regis, horologio regio.
troceſſit umbra quæ cadebat in horologio q
fecerat Achas: Retroceſſit vita quæ cadeba
Ezechia quem genuerat Achas. Neque ull
potuit convenientius augurium dari de ſani
Ezechiæ, miraculo hoc. Quod eapropter
gnum peculiare datum fuerat Ezechiæ: ju
illud Paralipomenon 2, capite 32. *Ægrota*
Ezechias uſque ad mortem: Et dedit ei Deu
gnum. Dedit ei, non omnibus. Accidit au
ſignum hoc ſuper terram Iudaicam, non ſu
alias terras. Quod notandum eſt, & vinc
per eundem locum Paralipomenon, ubi legit
Miſſos fuiſſe principes Babylonios Legat
Qui interrogarent de portento quod acciderat
per terram. Non in cœlo, quod nota, ſed ſu
terram. Terram vero intellige illam, Iudaic
Nil enim tale Babylone acciderat. Neque
ceſſe fuiſſet Babyloniis, interrogare Judæos
portento, ſi vel Babylone accidiſſet, vel ſi So
cœlo retroceſſiſſet. Vidiſſent quippe illud &
portentum.

Reducendum ergo eſt miraculum ad ho
logium Achas. Imo illud ipſum evidentiſſ
vol

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

cit, & expreſſim ſignificavit, Scriptura ſacra, ...que loco, Regum & Iſaiæ: ſi verba utriuſque ..., rite ut par eſt trutinentur. Verba Regum ... *Reduxit Dominus umbram, per lineas qui-...am deſcenderat in horologio Achas, retror-...decem gradibus*. Nota hic, ſignari expreſſim ...culum, *in horologio Achas*. Verba Iſaiæ ſunt. ...*everſus eſt Sol decem lineis, per gradus quos ...enderat*. His locis, *reductio umbræ*, & *rever-...olis*, idem ſunt: quia non potuit reduci um-...quin Sol reverſus ſit: neque viciſſim rever-...ol, quin umbra reducta fuerit. Et hoc eſt ...d dixerat Iſaias verbis proxime anteceden-... *Ecce ego reverti faciam umbram linea-..., per quas deſcenderat in horologio Achas, in* ... vel cum Sole. quod idem eſt. Sol, ibi ſu-...ur, non pro Sole ipſo; ſed pro lumine quod ...ndit in ſuperficia quæ feritur. Quale effun-...r in horologia omnia: & quale effuſum fuiſſe ...orologium Achas credendum eſt. Lineæ ...o illæ, quarum meminere his locis, tum ...es, tum Iſaias; deſcriptæ erant ſuper area ...ologii, ab umbra ſtyli, qui ſecundum artem, ...rea ipſa horologii excitabatur. Linearum ... illarum præcipuæ notatæ erant duodecim; ... totidem horologii, ſive gradus, ſive horas ...carent: cum interim umbra ſtyli, percur-...do aream totam horologii, innumeras deſcri-...t alias lineas, quibus minutiſſima & ipſa ho-...m, ſive graduum, momenta ſignarentur. ...miſcue ſed enim vocantur lineæ illæ his lo-... *Vmbra*, & *Sol*: quia revera deſcribuntur, & ...mponuntur in horologiis omnibus, ex umbra, ...ole: ſalvis Geometrarum principiis, qui defi-...nt ſuas lineas, puras; non compoſitas lon-...dines. Neque illas utique lineas, præciſe

I 7 umbram,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

umbram, nec præciſe Solem; ſed verius, ex-
mitates & diſtinctiones individuas Solis & um-
bræ, nominaverim. In illis enim; ultima
Solis, prima eſt umbræ; nec non, ultima
umbræ, prima eſt Solis. At, quis unquam
thematicus tales ſibi finxit lineas in cœlo; ſi
ba Regum & Iſaiæ ſumantur his locis, pro
ipſo, non autem pro lumine quod effundeba
horologium Achas?

Adverte autem, Iſaiam vocaviſſe promiſ
umbram & ſolem; quod Reges ſimpliciter
ſemper eo loci, *umbram*, nuſquam vero *So*
appellavere. *Vis ut aſcendat umbra decem*
neis, an ut revertatur totidem gradibus? E
Ezechias. Facile eſt umbram creſcere decem
neis: nec hoc volo ut fiat; ſed ut revertatu
trorſum decem lineis. Invocavit itaque Iſaias
pheta Dominum; & reduxit umbram per lin
quibus jam deſcenderat in horologio Achas,
trorſum decem gradibus. Verſabatur, ut vid
eſt, totum miraculi hujus negotium, in area
rologii Achas. Facile autem factu, dicebat E
chias, ſi creſceret umbra horologii. Non q
revera facile foret, umbram creſcere horæ m
mento decem gradibus, qui non niſi decem
ris exactis confici poterant. Sed quia facilius
parebat, umbram currere, quam recurrere
horologio; petiit, quod minus facile, & mira
lum majus videbatur; ut reverteretur retr
ſum decem lineis. Miraculi certe hujus, vis
ta erat in horologio Achas: ſecundum men
ipſam Ezechiæ ægrotantis, & Iſaiæ precan
Petierat enim Iſaias. *Vis ut aſcendat umbra*, an
ut revertatur? Revertatur, inquit Ezechi
Et reducta eſt umbra in horologio Achas. N
agebatur hic ſecundum mentem Ezechiæ

pre

ces Iſaiæ, de reverſione Solis in cœlo, ſed de
erſione umbræ in horologio. Factumque
era eſt miraculum, volente rege, & precante
pheta, non in cœlo, ſed in horologio. Ne-
vero retro verſa fuiſſet miraculo umbra in
ologio, ſi retro verſus fuiſſet Sol in cœlo. Se-
tur enim umbra in horologio motum Solis
œlo; natura, non miraculo.

deo quinetiam certum eſt; ſplendorem So-
ui feriebat horologium Achas, ſumi debuiſſe
Sole ipſo: ut Strato Sydonius, Rex ſaluta-
& renuntiatus ſine controverſia fuerit; qui
orem Solis, non Solem ipſum, primus Sy-
iorum, ſummo civitatis faſtigio, orientem
tra, oſtendiſſet, *& Solis ortum in occidente in-
iſſet.* Expectantibus fruſtra aliis, orientem
us, ut Solem ipſum aſpicerent. Quod ex
go Pompeio, Iuſtinus retulit, lib. 18.

ilitant ergo recta ratio, & probata auctori-
cum his locis, & verbis ſacris; ut intelliga-
miraculum hoc de horologio tantum Achas.
uo, currente Sole, ut ſolet; ſtante horolo-
ſuo ſitu; & immoto horologii ſtylo: contra
nem, & naturalem effectum Solis & umbræ;
aculo, & modo hominibus incognito, um-
reducta fuerit retrorſum decem gradibus.
ipi illos qui putant, cœlum, & Solem, retro-
iſſe. Decipi, inquam; eo quod miraculum
univerſale in cœlo, & ſole, poſuerint; quod
iculare fuit, & ſpecialiter de horologio
as intelligi debuit.

CA-

CAPUT V.

Qua ratione in miraculo Ioſuæ, Sol ſteterit in G
baon. Longa dies illa non debuit extendi e
regionem Gabaonitidem.

EXperiamur, numquid tale intelligi de
de miraculo Ioſuæ: *In cujus iracundi*
impeditus eſt. Eccleſiaſtici cap. 40.
non, *ſtetit, & voci hominis paruit.* Ioſuæ
Conturbaverat Deus Amorrhæos à facie Iſr
qui fuſi ab excelſis Gabaon, in declivia Bet
ron, effugium quærebant in vallibus. Decre
rat autem delere illos Ioſue ad internecion
Quos ne ferro & ultioni ejus nox ſubtraher
dixit ille in conſpectu filiorum Iſrael. *Sol,*
tra Gabaon ne movearis, & Luna contra va
Ajalon. Steteruntque Sol & Luna, donec ulci
retur ſe gens de inimicis ſuis. Et ibidem. *St*
itaque Sol in medio cœli. Et non feſtinavit occ
bere, ſpatio unius diei.

Nemo eſt quin primo intuitu hæc legens
ſeveret ſolem ipſum ſtetiſſe in cœlo. Verum
quis attentius vim miraculi expendat, & mira
lum ipſum intra fines ſuos contineat; facile
prehendet, lumen & fulgorem ſolis, non ſo
ipſum hoc loco intelligendum eſſe: ſicut in
raculo Ezechiæ demonſtratum eſt. Auctor
tem & confidentiam conjecturæ adjicit, qu
ſcriptum eſt. *Solem ſtetiſſe in medio cœli.* Sol en
occiduus cœlo præcipitabat, quando illum Io
ſtare juſſit. Neque Sol ſtare tunc poterat in m
dio cœli in quo non erat. Diſtat enim occa
toto cœli quadrante, à medio cœli. Accipi
dum ergo ita eſt miraculum hoc: ut cum Sol i
revera occumberet; neque ceſſaret interea c

le

& naturalis rerum ordo: fulgor Solis, ſine
ipſo, & miraculo maximo, ſupereſſet in
oſphæra, vel regione vaporum illa, quæ ci-
i Gabaonicæ, cœli & aeris medio, incuba-
Solis vero fulgor, civitatem Gabaonicam,
ontem Gabaon verberaret: ita ut reverbe-
ex fulgore illo radii, jacentes undequaque
alles illuſtrarent, at enim fuſi & fugati A-
hæi imminentem illis Ioſue effugere non
ent: quæ miraculi cauſa erat.

cidi in hanc cogitationem, cum in valle a-
iſſima, mediis Cadurcorum montibus, o-
legerem: Vnde cœli ſpatium breve patens,
n conſpicuum, per diei horas circiter ſex,
ſibus æſtivis, in valle eadem admitteret.
ero interea Sol, qui mihi temporius occide-
per hiatus & intervalla montium, excel-
& oppoſitum valli montem feriebat: quo
re vallis tota accendebatur; donec Sol
orizontem ipſum cecidiſſet. Videbam er-
monte oppoſito ſolem ſine ſole, per plu-
oras: quod mihi inſtar miraculi erat. To-
autem ſubibat miraculi Ioſuæ recordatio.
iſſe nempe Deum retinere ſplendorem ſo-
ne ſole, in Gabaon: miraculo majore, quo
re mihi datum erat ſolem, ſine ſole, in mon-
hi oppoſito.

uantum vero meum erat ratiocinium, eva-
ad conjecturam mihi videbar: quia ſcri-
erat, *Sol contra Gabaon, ne movearis.* Sol
occiduus, oppoſitum montem Gabaon,
onjicere eſt, illuminabat; neque omnes
nde horizontis plagas: quas haud dubie
pexiſſet, ſi vere ſol in medio cœli ſtetiſſet.
nuit ergo Deus in monte Gabaon, non in lo-
mnibus horizontis, miraculo memorando,

ful-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

fulgorem eundem, quo Sol occiduus in
illo, & locis adjacentibus, rutilabat. Siv
ſatius fuerit credidiſſe, ratione Atmoſpha
refractionum quæ in illa fiunt: ſolis o
ſpeciem, ſuper horizontem apparuiſſe, poſt
ſol occidiſſet. Argumento eodem; quo H
di in nova Zembla, poſt noctem conti
duorum menſium & ſemiſſis, ſolem recu
viſſe memorant, aliquot diebus maturius,
merito illum expectarent. Quia nimiru
moſphæra, ſolis ſpeciem, ante ſolem ipſu
vexiſſet. Atque illis propterea, ſolis ſpeci
quot diebus, pro ſole ipſo illuxiſſet. Quod
lit & ſignate animadvertit Vir ſummus,
TRVS GASSENDVS, & fama ſuper o
Philoſophicum notiſſimus, libro I, capi
Inſtitutionis ſuæ Aſtronomicæ.

Scriptum eſt porro in Ioſue. *Et non feſti*
Sol occumbere, ſpatio unius diei. Quod ex
tur Eccleſiaſtici capite 46. *Et una dies fa*
quaſi duo. Spatium ergo unius diei, quod
vit Ioſue, non integrum, ſed quaſi integ
intelligendum eſt. Evanuit ſcilicet paulati
gor Solaris ille, qui in monte Gabaon r
bat: Et ſplendor Lunari ſimilis, in valle
lon, Solari ſucceſſit; donec inimicos ſu
mnes ultioni mactaviſſent Iſraelitæ. Quo
capienda ſunt Ioſuæ illa. *Luna contra v*
Ajalon ne movearis.

Additur loco eodem Ioſuæ. *Non fuit a*
nec poſtea erit, tam longa dies. Et vere. D
nim illa una, facta eſt quaſi duo. Brevi
mora, neque non moræ pretium erit; ſi hoc
narravero certamen magnum quod erat
thematicus egregius, cum Theologo min
proſeucharum. Demonſtrabat Mathemat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

dari plurium dierum, ſecundum Sphæræ
uitatem: imo ſex menſium perpetuum,
rallela degentibus. Excanduit ad hæc ver-
heologus: impium clamitans, & lamina
nte qua hæretici uſtulantur, expiandum;
re, potuiſſe dari majores dies, die illa quæ
n miraculo Ioſuæ, quæque una facta fuit
duo. Præſertim, cum diſerte ſcriptum eſ-
Non fuit antea, nec erit poſtea tam longa
Quo nihil expreſſius, nihil clarius appa-
Manifeſtas autem mendacii teneremus,
ille, Scripturas ſacras (cogitatu nefas, &
ndum) ſi vera eſſent quæ demonſtraret
ematicus. Ac proinde optime caviſſe Im-
ores, qui Mathematicos cœlo Chriſtiano
lixiſſent. Ne ſævi, parve Sacerdos; reſpon-
heologo Mathematicus. *Fallit te incautum*
tua. Nam & verbum Dei verum eſt: &
Matheſeos vera eſt. Verum eſt, neque fuiſ-
tea, neque futuram poſtea tam longam
, in regione Gabaonitide; qualis fuit præ-
ite miraculum Ioſue. Sed non extende mi-
um illud, & longitudinem diei illam, ex-
baonem, ad regiones alias. Verum enim
neque illo verius dari poteſt: in regioni-
olaribus, longiores multo fuiſſe & futu-
es, die illa, qua jubente Ioſue, Sol non fe-
it occumbere ſubter Gabaonem, ſpatio
diei, quæque una dies facta eſt tantum
duo. Dantur enim manifeſtiſſime ſub po-
itantibus, dies, non quaſi duarum dierum;
vera, centum octuaginta duo dierum, &
Quod argumentis ineluctabilibus evince-
athematicus. Victus vero fruſtra conten-
Theologus. Sed & unde digreſſa eſt, illuc
tatur oratio; Ponendum reapſe eſt mira-
culum

culum Solis retenti à Ioſue non in cœlo, il
terra. Neque vero in terris omnibus: ſed re
gione ſola Gabaonitide. In qua, neque fu
tea, neque erit poſtea, tam longa dies. Vl
nim, citraque, nequiret illud aſſeri.

Non deerunt malignæ opinationis hom
qui vel me ſuſpicione impleant, de mira
rum fide male ſentientis; vel qui me lyn
tum prædicent; meamque dicant integra
daciam: quod tam longe lateque à vulgata
nione recedam, fixum ratumque habent
Solem, dicto Ioſuæ, ſubſtitiſſe in cœlo; ut
ra credunt retrorſum abiiſſe in morbo Eze
Obtrectabunt ſcilicet conjecturis meis;
illas tanquam male natas infamabunt; qu
bulas verbis ſacris ſpargere prætendant, ub
clare, & ſine ambage loquuntur: Solem
cente Ioſue, *ſtetiſſe in medio cœli*: nec non
precante, *reverſum decem lineis*. Nimiru
ſunt, quibus religioſum & divinum in p
eſt, quicquid non creditur: Et quo magis i
dibilia, hoc ſanctiora apud illos reputantu
racula: tum (quod & ipſum monſtrum eſt)
magis ſuperant fidem, hoc magis fidem illi
hibent. Fateor autem ingenue, me nomen
profiteri meum inter abnormes miracul
aſſertores, qui rationem omnem denorm
Rationalis ſum, & rationi conveniens nihil
alienum puto. Miracula illa Ioſuæ & Iſaiæ
do; Deumque in illis maxime veneror. Sed
illa credo, majora veris, & rationi cong
Continui ergo illa intra limites ſuos. Et ſu
dat oro mentem ſuam Lector benevolus, in
ditatione eorum quæ ſcripſi ſuper his. Sc
autem, ambitione procul: non ut vulgatos e
res triumpharem, ſed ut de illis amore ver

rerem. Et judicent de animadverſionibus , quibus rationis & veri benigna vena erit.

CAPVT VI.

miraculum de non attritis Judæorum veſtintis in deſerto: Et de calceamentis eorum uſtate non conſumptis.

Iuſdem notæ eſt, portentum, non miraculum; quod intelligitur Deuteronomii capite 29. Vbi Moſes miraculum, & bene- n Dei hoc, Iudæis commemorat. *Adduxs*, inquit, *Dominus quadraginta annis ſertum. Non ſunt attrita veſtimenta veſtra, lceamenta pedum veſtrorum vetuſtate cona ſunt*. Itur vulgo in hanc ſententiam; menta Iſraelitarum non ideo fuiſſe attrita erto: quia Deus virtutem incorruptam s indidiſſet, ut nunquam attererentur: non latentis incrementi facultatem; ut primum induti fuiſſent veſtes Iſraelitarum creſcentibus his, creſcerent illæ. Quod lceamentis eorum itidem dejerant: Nulquam vetuſtate fuiſſe conſumpta: Atque , ubi primum induxiſſent calceos infanticreſcentibus infantum pedibus, creviſſe n calceos.

c illi opinantur, quia non cogitant, vim uli hujus ſitam fuiſſe, non in futilibus illis, rorum næniis: ſed in mirabili providenqua Iſraelitas Deus adduxerat, quadraginis, per deſerta omnium egena; quibus taomnium copia tanta ſuppetiiſſet, ut nulla eis ria defuiſſet, qua veſtibus & calceis induer. Non attritas fuiſſe eorum veſtes, quia torias habuiſſent quamplures: nec calcea-

menta

menta pedum ſuorum vetuſtate conſu
quia vetera & laxa novis mutaviſſent. Mill
pecudum greges paviſſe in deſerto: quoru
nis pannos texuiſſent, & veſtimenta ſarci
tum pellibus eorum, & coriis, calceament
ſuiſſent. Neque illis præterea, vel textor
ſartores, vel coriarii, vel ſutores, defuiſſen

Addidit Deus Iſraelitis eo loci. *Pane comediſtis. Vinum & ſiceram non bibiſtis ſerto, ut ſciretis quia ego ſum Dominus De ſter.* Pluerat Iſraelitis manna de cœlo: flu
eis aqua de ſaxo: utrumque miraculo D
manna & aquam, vice panis, vini, & ſicera
rent & biberent. Miraculo etiam Dei factu
rat; ut & greges eorum inveniſſent, quo p
rentur, & biberent in deſerto ſterili & ſicc
mirum, ut quibus eſus & potus ſatias fuiſſe
ſtium utique & calceorum copia redunda
& nihil Deus illis, in ſolitudine arenoſa &
tili, per quadraginta annos defieri paſſus eſ

Vim igitur totam miraculi hujus poſui
ſes; ut oſtenderet, nihil defuiſſe Iudæis i
ſerto per quadraginta annos: Quod vari
quendi figuris, ſed eodem ſemper ſignificat
preſſit. Explicavit apertius mentem ſuam
teronomii capite 2. *Novit Dominus iter quomodo tranſieris ſolitudinem hanc magna quadraginta annos, habitans tecum Deus. hil tibi defuit.* Quo intellectu accipe Deu
nomii ejuſdem caput 8. *Veſtimentum tuu operiebaris, nequaquam vetuſtate defecit: tuus non eſt ſubtritus. En quadrageſimus a eſt.* Potuit ſcilicet inveteraſcere veſtime
Iſraelitarum, ſed non deficere vetuſtate:
non ſinente, ut defieret illis veſtimentum
vum, quod veteri ſubſtitueretur. Potuit it

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

...eorum calceus hiare; ſed non pes eorum ...; quia corii illis abunde fuiſſet in deſerto, ...que laxo, neque pittaciis conſuto calceo ...rentur.

...hili modo intellige, quod de Iudæis iiſdem ...r, Iſaiæ 48, *Non ſitiviſſe in deſerto.* Potue... quidem Iudæi ſitire in deſerto: ſed aqua ...n defuit, qua ſitim ſuam ſedarent. Imo, ...uid ſonent verba Iſaiæ, ſitiverint neceſſe ...dæi in deſerto: alioqui non bibiſſent in de... Nullus enim niſi ſitiens, aquam potat. ...*mine vicino ſtultus ſitit.* ..., ſitim patitur. Eodem ergo ſenſu dixit ... non ſitiviſſe Iudæos in deſerto; quo dixe...ſes, veſtimenta eorum non fuiſſe attrita, ... calceamenta vetuſtate conſumpta: quia ...ſuppeditaverat eis Deus, & quo ſitim ex... & quo veſtes & calceos mutare poſſent. ...rat revera Deus, quibus pollet miraculis, ...re illa; neve eſurirent, neve ſitirent Iudæi; ...tererentur eorum veſtes, neve conſume... vetuſtate eorum calcei in deſerto. Atque ...iracula opus fuiſſent, ſi & cibo & potu ca...nt Iudæi, ſi neque lanis & coriis abundaviſ... Sed nihil horum illis deſiebat. Neque adeo ...lula illa opus erant. Imo defectum veſtium ...eorum, quo laboraviſſent Iudæi, manife...guiſſet miraculum; ſi veſtium & calceorum ...ia, & virtute miraculi, eaſdem ſemper in...niſſent veſtes, quæ non attererentur, & eoſ... ſemper geſtaviſſent calceos, qui non vetu... conſumerentur. Copiam è contra, qua ſu...ebant Iudæi, veſtium & calceorum, indi... manifeſtiſſime, quod neque veſtes, neque ... calcei inveteraverunt; quia utroſque ...rime mutaverunt.

Refer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Refer etiam ad providam illam curam D
ni, qua ſuppetebant quæ neceſſaria erant I
in deſerto; quod eos per regiones quanc
amœnas, & fertiles circumduxit: à quoru
bitatoribus (*Deuteronomii* 2, *& alibi paſſim*
emebant pecunia, & comedebant: nec non a
emptam hauriebant, & bibebant. Quam
rum gratiam habuerunt Iſraelitæ Idumæ
Moabitis. Atque illo rerum uſu prohibent
Rege Sehon, percuſſerunt eum cum omn
pulo ſuo, cunctaſque urbes ejus: *Et præda*
ſpolia urbium ceperunt. Deuteronom. cap. 2
leverunt quin etiam, capite 3, Og, regem B
Tuleruntque in illo tempore terram de manu
rum Regum Amorrhæorum, qui erant tran
danem. Dixiſſet Moſes ipſe, *cis Iordanem*;
nota. Atqui inter prædam & ſpolia duoru
lorum Regum & veſtes & calceos inventos
materiæ plus ſatis, qua veſtes & calceos c
cerent, quis dubitabit? Eadem conjice de A
lecitis, victis à Iudæis, cap. 17. Exodi, an
gem latam in Sinai. Adjunge his: quod pe
res annos circuiverunt Iudæi montem Seir
mæis habitatum, à quibus cibos & aquam
runt; quod dudum demonſtravi: & à qu
urbibus, veſtes & calceos pretio redimer
tuerunt.

CAPVT VII.

Diluvium Noacicum non fuiſſe effuſum ſuper
verſum terrarum orbem, ſed ſuper terram
dæorum. Vt Iudæos perderet, non ut omnes
mines obrueret.

EXtremum hoc concedatur diſcuſſiſſe
raculum, de cataclyſmo Noæ: qui terra
plagas omnes, pluviis undique effuſiſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

…iſſe creditur: quemque Palæſtinam & Iu-
…æum terram tantùm inundaviſſe, veriſimi-
…multo exiſtimaverim. Conjecturam præci-
…movent, cauſæ ipſæ diluvii illius: quas hic
…to petam.
…monſtravi ſupra; Iudæos formatos in A-
…, & *filios Dei* peculiariter habitos, ſeparatos
… ab aliis gentibus, quas Deus in principio
…erat. Gentes vero illas, *Filios hominum*, co-
…us ſacris indigitatas, pluribus oſtendi. Se-
…erat quin etiam Deus Iudæos à gentibus,
…empore illos collocaverat in terra ſancta
…, tanquam in horto concluſo, cujus adi-
…n pateret gentibus: ad quas utique gentes
…eſſet Iudæis accedere. Iudæos ergo vetue-
…us mixturam ullam facere cum gentibus,
…ne vero averſatus erat, filios ſuos matri-
…o contaminari cum filiabus hominum.
…a Dei vetitum, admiſerant Iudæi ad ter-
…am gentiles homines: *Qui cum cœpiſſent*
…licari, ait Geneſis, *ſuper terram*, (intellige
…inam) *& filias procreaviſſent; videntes filii*
…lias hominum, quod eſſent pulchræ: vel quod
…eſt: videntes filii Adam, qui deinceps Iu-
…cti ſunt, filias gentilium eſſe pulchras;
…runt ſibi uxores ex omnibus quas elegerant.
…bitu porro illo prognati ſunt Gigantes.
…n cum vegetes & fortes Iudæi, à recenti
…tione, qua Deus optime habitos compe-
… *ingreſſi eſſent ad filias hominum:* ratione
…a fortes creantur fortibus; & divinum
…no commiſtum, heroas generat: creave-
… Dei, filiabus hominum commiſti, Gigan-
… eſt, heroas, & viros fortes: quales expli-
…r loco eodem, per *potentes & viros fama*
…ſuo illuſtres.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Iratum vero Deum propter Iudæorum r
pœnituit feciſſe hominem, & terram perde
ſe qua Adamum formaverat : unde Iudæ
eſſent, lutulentum & corruptum hominum
nus: *quorum cuncta cogitatio cordis intent*
ſet ad malum, omni tempore, ait Geneſis.
tempore; id eſt, à prima ſui origine : tum in
mo, primo eorum patre, qui Dei pactum t
greſſus erat : tum in ſe ipſis, qui fœdus u
divinum ruperant.

Delebo, adjecit Deus eo loci, *hominem*
creavi, à facie terræ: ab homine uſque ad ani
tia: à reptili uſque ad volucres cœli. Pœnitet
me feciſſe eos. Adverte hic, terræ nomine, Pal
nam intelligi : more Hebræorum, qui no
terræ ſimpliciter dictæ, Palæſtinam intelli
Quale ſupra adnotavi, de tenebris in mort
mini factis. Hominem igitur quem crea
decernit Deus delere à facie terræ illius. P
minem quem creaverat, intellige Iudæos
mi filios : Adami inquam illius, quem
creaverat; id eſt formaverat. Idem enim e
loci creaverat, quod, formaverat. Per *anim*
vero gentiles etiam intellige, Iudæis perm
& peccati Iudæorum cauſas : ſecundum
quæ fuſius ſupra enarrata ſunt ; ubi dem
ſtravi, Iudæos, *homines* ſimpliciter dici,
gentilibus comparantur ; gentiles è contra
dæis hominibus collatos, *animantes* dicto
populum non populum habitos, apud auc
ſacros. Certe, neque homines tantum,
dæos & gentiles, delere decrevit Deus : ſed
ejus fuit ira qua excanduit, hominibus o
bus terræ illius delendis animantia revera
omnia terræ ejuſdem, à reptili uſque ad
lucre, addere voluit. Noë Iudæo excepto,

um mandato Dei texuit; qua ſalvus ab aquis
eret.

upti ergo ſunt omnes fontes abyſſi magnæ, in-
Geneſis; *& cataractæ cœli apertæ ſunt, &*
eſt pluvia ſuper terram, quadraginta diebus,
uadraginta noctibus. Factumque eſt diluvium
terram: & multiplicatæ ſunt aquæ: & ele-
erunt Arcam in ſublime à terra: vehementer
inundaverunt; & omnia repleverunt in ſu-
ie terræ. Et aquæ prævaluerunt nimis ſuper
m. Opertique ſunt omnes montes excelſi, ſub
rſo cœlo. Quindecim cubitis altior fuit aqua
montes quos operuerat. Conſumptaque eſt o-
caro, quæ movebatur ſuper terram, volucrum,
antium, beſtiarum, omniumque reptilium quæ
nt ſuper terram. Vniverſi homines, & cuncta
ibus ſpiraculum vitæ eſt in terra, mortua
Et delevit omnem ſubſtantiam quæ erat ſu-
rram, ab homine uſque ad pecus, tam repti-
uam volucres cœli; & deleta ſunt de terra.
nſit autem ſolus Noë, & qui cum eo erant in
. Quæ omnia oratione prophetica, & di-
genere entheo, exaggeravit Geneſis; ut
icaret, homines & beſtias omnes terræ Iu-
æ periiſſe diluvio illo, quo Palæſtina tota
erſa eſt. Quæque, ſi ad verba ſola ſpectes,
e videntur; Terras omnes, qua Sol utrum-
reſpicit hemiſphærium, cataclyſmo illo
involutas.

que vero me movet quod ſcriptum eſt;
os fuiſſe omnes fontes Abyſſi magnæ; & Ca-
as cœli apertas. Abyſſus enim magna illa,
i ipſum Palæſtinorum fuit; à quo fontes
tinæ omnes ſcaturiunt. Quos ruptos hic
exhibuit Geneſis; ut repræſentaret, Pa-
nam totam in aquas liquefactam, exſudaviſ-

ſe quicquid humorum habuiſſet in venis. Ʀe-
nimvero, qui mos eſt vim addere hyperb
dictis & ſcriptis: ſunt qui *Cataractas cœli*
tas, interpretentur Cœlum ipſum aqueum
terras undequaque effuſum. Quæ ſunt g
maximæ. Hæc enim luxuriante ſtylo ſc
fuerunt; ut exprimerent vim pluviæ, qu
dæorum terra diluvio illo inundata eſt. O
vero montes excelſi omnes, ſub univerſo cœlo
telligi debent de montibus Palæſtinorum
celſis omnibus. Nec non *univerſum cœlum*
loco dictum eſt, quod Palæſtinis patuit.
latitium enim eſt, cœlum ſuum regioni
que aſſignari. Senſu eodem accipe caput
teronomii 2. ubi Deus metum incutiens p
lis omnibus terræ ſanctæ, ad quam Iſrael
ſuum intromittebat, hortabatur illum his
bis. *Hodie incipiam mittere metum atque fo*
dinem tuam in populos qui habitant ſub
cœlo. Omne cœlum hoc loco intelligend
quod imminebat terræ ſanctæ. Neque e
terrorem Iudaici nominis immittebat I
tunc temporis in populos qui habitaban
cœlo, vel Sinenſi, vel Americano, vel Auſt
vel Groenlandico.

Quodſi non ad verba ſola, ſed ad rem ip
diligentius attendimus; Diluvium illud, Iud
rum terræ, non toti Mundo, ingruiſſe, ma
ſtum erit. Tum ex cauſis diluvii ipſius, quas
dum attigi; quaſque peccata fuiſſe Iudæorum
ſtendi. Tum ex Noë Iudæo, & filiis ejus, Iud
rum reliquiis. Tum denique ex loco ipſo in
Arca ſtetit, corrivatis aquis diluvii: *Super mo*
Armeniæ, ait Geneſis. Qui ſcilicet montes
meniæ, qua Palæſtinam reſpiciunt, partem
riæ conſtituunt, Palæſtinæ conterminam.

-t, certe diluvium illud peculiare Iudæo-
-u fuiſſe, intellexit Ioſephus, ubi contra Ap-
-em libro 2, auctores omnes gentilitios re-
-et, qui Iudæorum meminiſſent: interquos
-ſum laudat. *Beroſus*, ait ille, *ſcripſit de Ar-*
-n qua generis noſtri Princeps ſervatus eſt.
- dixit, *In qua generis humani Princeps ſerva-*
-t: ſed *in qua generis noſtri*, id eſt Iudaici,
-eps ſervatus eſt. Agitur enim eo loci de Iu-
-: quos *ſuos*,& *genus ſuum*, vocavit Ioſephus,
-us ipſe. Princeps, inquam, populi Iudaici à
-io: cum Ioſephus idem, primam Iudæo-
-ſtirpem traxerit ab Adamo, ante diluvium.
-ous, Sole meridiano lucidius patet; generis
-ici reliquias tantum, Ioſepho auctore, ſerva-
-uiſſe in Arca; Et genus itidem Iudaicum
-atum fuiſſe à Noë; ſecundo, à reſtauratio-
-taclyſmi, Iudæorum principe.

CAPUT VIII.

-tur idem quod in ſuperiori capite, per co-
-nbam à Noa emiſſam, & per aquarum na-
-ralem decurſum.

Idem facit, diluvium hoc peculiare Iu-
dæorum fuiſſe, non univerſale gentium o-
mnium; quod ſcriptum eſt de Columba,
- Noë emiſit, & veſpere ad illum rediit:
-ns, ait Geneſis, *ramum olivæ*, *virentibus*
-, in ore ſuo. Nimirum ramus ille virenti-
-oliis, quem matre ſua avulſum retulit Co-
-a, non erat ex Oleis illis, quas diluvium
-erat, & per annum emenſum limoſa palu-
-duxerat: quarum idcirco folia, limo grava-
-ni rubigine emarcuerant. Probabilius er-
-it dixiſſe: Columbam è montibus Armeniæ

emiſſam, aquas diluvii omnes tranſvolaviſ
in campis ſuperioris Aſiæ elatioribus, legi
Olea quadam, cataclyſmi & limi pura, ra
illum virentibus foliis; quo virentem nec
cidam ſalutis ſpem Noæ oſtentaret.

Quod ut clarius percipiamus, retractem
nimo, & recogitemus apud nos; impetum i
quo diluvii imbres, immenſis aquarum
nibus, eruperint; & terram totam, per qu
ginta dies, & quadraginta noctes, nec
nec requie, verberaverint. Reputemus, q
quantas cœnoſas aquas præcipitati mon
torrentes in valles devolverint. Tum ve
luvium ipſum, torrentibus illis concitatur
conflatum, nil niſi aquam fuiſſe, limo, &
no, delibutam. Quæ deinde cum per an
liquatur, quo montibus altioribus incubu
quindecim cubitis ſupra fuit; fæx limi in
dum decidens, ramis arborum ſubſedit,
que hæſit ſuper omnibus. Docemur nemp
quotidiano experimento; ubi torrentes
di, & ſuperflui, ripas ſuas inundaverunt.
ctis enim poſtmodum aquis, cernimus &
dines, & arbores, quibus ripæ illæ conſitæ
limi pondere marginibus ſuis peſſum pr
& cœno immundiſſimo turpatas. Quale e
plar fuerat Olearum omnium diluvio N
co immerſarum. Oleas quinetiam ipſas
annum ſolidum, quo diluvium illas obruiſ
gitur, nullo Sole eas vegetante, cœnoſis
omnino corruptas, & interfectas, putruiſſe
dem, credibile eſt.

Campos vero ſuperioris Aſiæ, montibu
meniæ, quos diluvium operuerat, elatiores
pacto concipio. Quod terrarum omnium
preſſiores illas puto, quæcunque ad oras m

jacent. Elatiores autem, quæ à mari longius edentes, altius itidem in ſuperum & con- um terræ globum aſſurgunt. Quod in ocu- noſtros incurrit, quoties videmus nomina- & rapidos fluvios, per longiſſimos terrarum us in mare devolvi: ratione illa, qua de ſu- in declive terræ convexum deferuntur. uc vero me pigebit, hoc loco retuliſſe, quæ olim experientiſſimus geometra memora- Exploraviſſe ſe declivitatem qua fluvius umna ab agro Tholoſano, per agrum Bur- lenſem, in Oceanum influit: Et centum cis emenſis, perticam unam declivitatis ab multoties fuiſſe interceptam. Propter hanc et terræ ad mare inclinationem, mihi per- ebam, *rapidum Garumnam* inſigniri ab nio, in Moſella:

nis Arar, Rhodanuſque celer, rapiduſque
Garumna.

dſi tam prona non admittitur inclinatio, Geometra ille Garumnam in Oceanum ra- olverat: ponatur Danubius, famoſiſſimus pidus fluvius, qui per ſexcenta declivis ter- nvexi milliaria, à fonte ſuo in Pontum Eu- m delabitur. Deturque explorata ejus de- as, non centum, ſed ſexcentis perticis e- ſis; pertica una declivitatis intercepta: nec ſexcentis milliaribus emenſis, milliare u- declivitatis interceptum. Qua ratione Da- i fons, Ponti Euxini ora, milliari uno ex- or deprehendatur. Conſtituatur porro de- tas illa, nullis montibus interrupta, & nullis ibus ſalebroſa, per æquor continuum dedu- uale cernitur in globo, vel ex metallo, vel ex e, apprime æquato, & expolito: ita ut nihil at aquas, per læve illud fluentes, morari.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Fingatur demum, Ponti Euxini ora diluvi[illegible] to immerſa; ut profunda ejus aquæ vis, à [illegible] in altum, milliari uno perpendiculariter [illegible] tetur. Quæ altitudo duplo ſuperet alti[illegible] montium altitudinem. His poſitis: ration[illegible] qua, ut dixi, Danubii fons ponti Euxini or[illegible] liari uno excelſior datus eſt: compertum [illegible] diluvium illud, quod ab ora Euxina, in ſup[illegible] & læve illud convexum aſſurgeret; fonten[illegible] nubii libaturum tantum; neque terras illas [illegible] tergreſſurum, quæ cis fontem illum poſitæ, [illegible] intactæ, & ſicco ſuo illibatæ perſtarent.

Idem judicium eſto de diluvio Noæ. D[illegible] jus aquis facile colligeretur, quantum ag[illegible] ſiatici emenſæ eſſent, ſupra montes Arme[illegible] ſi comperta foret altitudo montis Ararat [illegible] inter altiores numeratur; & in cujus v[illegible] area ſubſederat. Tum quos montes, quos [illegible] bos & obices, convexus terræ illius Aſi[illegible] globus, effuſis deſuper aquis objectaviſſet. [illegible] ſuper; id eſt, quindecim cubitis, quibus [illegible] ſecundum Geneſim, altior fuerat ſuper m[illegible] quos operuerat.

Facile certe mihi perſuaderem, aquas di[illegible] Noacici, centum vel circiter milliaribus in [illegible] rum Aſiæ convexum fuiſſe evectas; hac rat[illegible] quod globi illius convexitas ſalebroſa, & ve[illegible] coſo; imo ad Taurinos tractus dorſis imm[illegible] bus exſurgens, curſus aquarum, ut credibil[illegible] fregerit; & rupibus interjectis, ne longius [illegible] tius vagarentur, valide obſtiterit.

Centum vero, vel circiter, milliaria, emen[illegible] & remenſam die uno Columbam; ut viren[illegible] ramum oleæ roſtro legeret & referret, hinc [illegible] xime conjicio; quod emiſſa mane revenit ve[illegible] re. Conjicio, inquam, longius avolaviſſe; [illegible]

pernicitate alarum, qua, innata celeritate,
tur Columba: tum quod ducente & feren-
Deo, quæſitum ierat pacis teſſeram; qua
s, in Noë, Iudaicæ genti conciliabatur. At
, non ita longe volatum deſtinaviſſet; ſi
cidum, & turpatum limo termitem, carpe-
i ſatis fuiſſet: proſtabant enim juxta arcam
meri.

CAPVT IX.

atur idem, per hiſtoriam filiorum & nepotum oæ. Per Euſebium in Chronico. Particulares ere cataclyſmi. Ægyptus nunquam diluvio ruta. Referuntur; Strabo, de Turdetanis iſpanis. Scaliger & Servius de Trojanis. Soli- us de Indis. Sanchoniato, Iombal.

QVa ratione creditur, genus hominum omne, diluvio Noacico fuiſſe immerſum: convenienter etiam ſtatuitur, genus ho-
m omne, à filiis Noæ fuiſſe reparatum.
vere conſtaret ex hiſtoria Geneſeos, terra-
omnium populos, à Noaci filiis, diluvio
lo, fuiſſe propagatos: nihil cauſæ eſſet, qua-
ctas non dederem manus opinantibus, ter-
mnes diluvio eodem fuiſſe obrutas. Lega-
ero diligenter caput 10 Geneſeos; unde re-
tio illa hominum omnium ex filiis Noæ de-
tur; nec non diviſio terrarum omnium, ab
m facta inducitur: Et luce clarius patebit,
as & poſſeſſas fuiſſe poſt diluvium, à filiis
, non terrarum omnium plagas omnes, ſed
nes tantum terræ ſanctæ: quales eo loci de-
untur, vel revera regiones ipſæ terræ ſan-
vel terræ illi conterminæ. Principium regni
rod, capite illo, Babylon fuit. Aſſur vero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ædificavit Niniven. Nihil autem, præter B
lonem & Niniven, memoratur toto capite
diviſum, aut poſſeſſum à filiis Noæ; vel ultra
phratem, vel ultra fluvium Ægypti, vel
mare rubrum, vel ultra mare Palæſtinorum:
poſui ſupra limites terræ ſanctæ; quique i
undequaque concludunt.

Imo vero, prognatos legas capite illo; e
liis Cham, Philiſtæos, Hethæos, Iebuſæos
morrhæos, Gergeſæos, Hevæos, Sinæos,
dios, Samaræos, & Amathæos: populos on
terræ ſanctæ. Quod perſpicue apparet ex l
& ex terræ ejuſdem itineribus. Scriptum e
ibidem eſt. *Factique ſunt termini Chanaan*
Cham) *venientibus à Sydone Geraram, u*
Gazam; donec ingrediaris Sodomam & Go
rham; & Adamam & Seboim, uſque Leza.
ſunt vel urbes, vel regiones terræ ſanctæ. A
tur vero ſeriatim. *Poſt hæc diſſeminati ſunt C*
nanæi. At de illis non dubitatur, quin fue
notiſſimi & præcipui terræ electæ populi.
inde hinc ſcriptum legas. *Hi ſunt filii Cham*
cognationibus, & linguis, & generationibus,
riſque, & gentibus ſuis. Quæ ſi incautius le
imaginoſo te impleant; linguas, generatio
terras, & gentes illas, tertiam terrarum omn
partem complexas. Adverte autem nomina
grandia; linguas, generationes, terras, & ge
filiorum Cham, intelligendas omnes, ſuas
regione terræ ſanctæ, quales illo cap. 10. deſ
buntur, diviſas & conceſſas habitantes. Nota
iam obiter, *linguas*, locis omnibus hujus cap
præpoſtero ordine ſcriptas. Erat enim tunc te
poris *Terra labii unius & ſermonum eorundem*
que adeo linguæ ejuſdem: ut ſcriptum eſt ca
te 11, & ſequenti, Geneſeos. Neque dum er

fat

ta fuerat linguarum confuſio, quæ ſequitur
pite eodem 11. in ædificatione turris Babel.
umerantur filii Sem: qui pater fuit filiorum
ber. *Natique ſunt Heber*, ait Geneſis, *filii duo.*
men uni Phaleg: eo quod in diebus ejus diviſa
it terra. Et nomen fratris ejus Iectan. Terra
em diviſa illa, terra ſancta intelligenda eſt.
ditur enim de fratribus illis. *Et facta eſt ha-*
tio eorum, de Meſſar pergentibus, uſque Se-
r montem Orientalem. Quod terræ ſanctæ
erarium merum eſt. Habetur pro coronide,
ite eodem 10. *Hæ familiæ Noæ, juxta popu-*
& nationes ſuas. Ab his diviſæ ſunt gentes in
a, poſt diluvium. Id eſt, ab his diviſæ ſunt
vinciæ terræ ſanctæ. Vel, ab his diviſi ſunt
olæ regionum terræ ſanctæ. Terram enim
pliciter dictam, interpretantur Hebræi, ter-
ſuam. Quod ſupra, & plus una vice mo-
. Intelligatur vero hoc loci, totus terrarum
is, per terram in diebus Phaleg diviſam:
ſibilene vel factu, vel creditu erit; tantam ſup-
iiſſe hominum copiam, intra quintam genera-
em filiorum Noæ, (quintus enim numeratur
leg, à Sem, generis ſui auctore) ut & Sinam,
mericam & terram Auſtralem, & Groenlan-
m, & quicquid inter illas undequaque inter-
t, dividere & habitare potuerint? Reſtrin-
dum ergo erit, hoc loci, terræ nomen, ad
ram ſolam electam. Quæ, ſi res ipſa curio-
attenditur; ne vix quidem intra decimam
erationem, juſto habitatorum ſuorum nu-
ro, filiorum Noæ propagine, impleri, & dividi
is fuit.

Conjicitur autem, & incaute conjicitur; Ter-
um omnium plagas omnes, à filiis Noæ fuiſ-
iviſas & habitatas; ex opinione, ut prædixi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

illa, quæ omnium fere animos prior occup
homines terrarum omnes, diluvii aquis N
ci fuiſſe demerſos. Tum etiam ex nomin
quæ geſſerunt quidam ex filiis Noæ: qua
nomina, conjecturis alii minus invitis; p
que, invitis omnino, ad ſimilitudinem no
num quorundam, quibus vel noti ſunt hodi
populi, vel noti fuere antiqui, obtorto v
collo inflexerunt: populoſque illos omnes,
liis Noæ, propter nominum ſuorum imagin
imaginoſis ſcilicet conjecturis oriundos ſta
runt.

Ecce aliæ ſuſpiciones. Scripum aiunt, ca
illo 10 Geneſeos, de filiis Iaphet. *Ab his di
ſunt Inſulæ gentium, in regionibus ſuis: unuſq
que ſecundum linguam ſuam, & familias ſua
nationibus ſuis.* Inſulas nempe illas gentium
dam interpretantur, ſparſas per æquor om
tum Mediterraneum, tum Ægeum; tum q
Oceanus circumalluit, Britanniam, Hibern
Hebridas, Orcadas, Thulen ultimam; & quæ
perſunt, cognitæ vel incognitæ. Tanta ſcil
hominum propagine luxuriaviſſe volunt fi
Noæ, in diebus nepotum Iaphet; ut non ſe
pientibus, in continenti terrarum omni, hab
toribus; effuſi fuerint in Inſulas omnes, adjac
tes, & ſemotas, Inſulaſque illas ipſas, trude
bus ſe coloniarum copiis, *in regionibus ſuis*, ut
loci ſcriptum eſt, diviſerint, & habitaver
Quod an fieri potuerit, intra tertiam generat
nem filiorum Iaphet, viderit cui pectus ſa
Sunt qui inſularum, eo loci, nomine, Terras
mnes intelligant, quæ ſunt ultra Palæſtinum
re poſitæ: qualemque Europam ſpeciatim, in
lam nomine dictam volunt, Hebræis auctorib
At ſi filios Iaphet conjiciunt Europam transf

tavit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

…iſſe, & immenſiſſimos terrarum tractus, quos …a pars Mundi celeberrima vaſtiſſimo ambitu …mplectitur, ſibi diviſiſſe, intra tertiam genera…nem filiorum Iaphet, quod nota; recenſetur e…n hic tertius tantum aſcendendo, à filiis illis …s Iaphet: Imo ſi conjiciunt, filios illos tertiæ …nerationis Iaphet, non ſolum Europam inſu…h ſibi aſſignaviſſe; ſed etiam inſulas omnes a…, & gentium omnium diviſiſſe; propter hoc …um ſolum, quia Europa Hebræis inſula nun…pata eſt; tum quia ſcriptum eſt hoc loci, *inſulas …tium ab his filiis Iaphet fuiſſe diviſas, in regio…us ſuis, ſecundum linguas ſuas & familias ſuas, …ationibus ſuis*: quam amabo parum certam fi…n ſtruunt illi, ſuper conjecturis adeo incertis. …rimis autem ſuper more loquendi Hebraico, …tam variæ & multiplicis ſignificationis, nec … inſolens uſque adeo eſt, ut nihil fere ubique …tropos loquatur.

…t, ſi qua fides conjecturis eſt, crediderim ve…milius multo; inſulas gentium illas in regio…us ſuis, à filiis Iaphet diviſas, *unoquoque*, ut …ptum eſt, *ſecundum linguam ſuam, & fami…ſu.is, in nationibus ſuis*, Regiones ipſas fuiſſe …æ ſanctæ; quas ſibi filii Iaphet, ſecundum gen… linguas, & familias ſuas, in nationibus ſuis …ſerunt. Quia enim eadem intelligenda ſunt, …oci, de filiis Iaphet, quæ dicuntur infra de … Cham, & de quibus ſupra egimus. *Hi ſunt …Cham, in cognationibus, & linguis, & ge…tionibus, terriſque, & gentibus ſuis.* Filios …idem Iaphet opinandum eſt ſedes ſuas in re…nibus terræ ſanctæ poſuiſſe; quales pedem fi… in terra eadem filios Cham, notum eſt. Ete…vero! ſi filii Cham reprobi, ſortes ſuas acce…nt in terra ſancta, quæ terra Domini erat:

quid ni filios Iaphet, partes ſuas in terra eade
Domini ſortitos fuiſſe crederemus? quorum ſ
licet patrem electum,& ſibi dilectum, Domin
habuiſſet. Funes certe filiorum Sem, ut & fili
rum Cham, cecidiſſe in terra eadem, ſupra
monſtratum eſt. Quare ergo ſoli filiorum No
filii Iaphet, exhæredes ſe feciſſent terra ſan
& ſua? aut quo elogio exhæredes terra illa
nunciati fuiſſent à fratribus ſuis? Attende a
tem ſerio ad verba illa de filiis Iaphet. *Ab*
diviſæ ſunt inſulæ gentium in regionibus ſuis. I
ducerer enim ut crederem, *inſulas & region*
idem ſignificaviſſe hoc loci. Et regiones ſing
lis gentibus habitatas, *inſulas* dictas; quia co
terminis gentibus circumfluuntur: qua rati
ne inſulas domorum appellant, quæ vicis co
terminis circumambiuntur. Quid vero proh
buit inſulas gentium conceſſiſſe, ſi conced
mus inſulas domorum jure optimo uſurp
tas?

Non levis cauſa eſt cur mihi perſuadeam
diluvium Noacicum peculiare Iudæorum fu
ſe. Euſebius in Chronico: ubi ad tempora n
ſcentis Abrahami hæc ait. *In hujus Nini impe*
quadrageſimo tertio anno, apud Hebræos nat
eſt Abrahamus. Apud Ægyptios autem, decim
ſexta poteſtas erat, quam vocant Dynaſtia
Quo tempore regnabant Thebæi, qui præfueru
Ægyptiis, annis 190. Atqui ſecundum Iudæ
Helleniſtas, nondum erant exacti trecenti ann
à diluvio Noæ, ad natum Abraham. Quomo
do ergo fieri potuit, ut intra annos trecento
nobiliſſimum ſub Nino Aſſyriorum imperium
ſtatutum fuerit, & ſtabilitum per quadragin
tres annos? Nini, inquam, cujus origo tam al
petita fuit; ut non ſolum ad fabuloſa,ſed & inc

gni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ra recurrerit tempora. Nino autem antiquio- poſuit Iuſtinus, libro 1. regnatorem Ægypti -iorem, & Scythiæ regem Tanaum. Qua ra- -e etiam ordinari & inſtaurari potis fuit per -n tempus Thebanorum regum præfectura in Ægyptios: quam tempore illo, nonagin- -a centum annis invaluiſſe retulit hoc loco -bius? At, quod magis mirabere; credibile- -t, intra annos trecentos (tempus adeo bre- -elapſas fuiſſe dynaſtias quindecim, & in- -tam decimam ſextam apud reges Ægy- -: ſi reputamus, tres tantum numerari dyna- -apud reges Francos, ab origine regni Fran- -per ducentos, plus minus, ſupra mille an- -. Notum porro eſt ex hiſtoria ipſa Geneſeos, -plurimum favet Euſebio, Abraham Ægy- -n petiiſſe, ſub Pharaonum dynaſtia: quæ vi- -item Ioſephi tempore Abrahami pronepo- -æque viguit quadringentis poſt Ioſephum -s, tempore Moſis: cujus Pharao novus igno- - Ioſephum, quem Pharao vetus tam bene -rat. Imo quæ Pharaonum dynaſtia, Cæſa- -dynaſtiæ duratione æquiparanda, Salomo- -aruit ſeculo: *affinitate enim conjunctus eſt -aoni regi Ægypti Salomon; duxitque filiam -uxorem*, Regum 1, capite 3.

-rticulares porro datos fuiſſe regionum ca- -ſmos, teſtatur Ogygæ diluvium, quod -tiam totam inundavit: nec non Deucalio- -luvio, quæ Theſſaliam totam hauſit: quam- -plures alias, illaſque particulares, præceſ- -retulit Plato, ex Sacerdote Ægyptio, in -æo. Cataclyſmum quinetiam ſuum jactant -ſes, ſuum Americani: utrumque vero, -rundem computo, à Noacici diluvii tem- -us longe diſtantem. Quidni autem & ſuam

par-

particularem concedemus Palæſtinæ illu
nem?
Imo negant & pernegant Ægyptii, Pala
norum ipſorum contermini; diluvio unqu
ullo labefactatam fuiſſe Ægyptum. Alluiſſe
dem Nilum, & fœcundaviſſe quotannis ter
ſuam: nuſquam vero obruiſſe illam aſſeve
diluvium. Quod validiſſimis argumentis, & p
batiſſimis hiſtoriarum ſuarum monumentis
monſtrabat Sacerdos Ægyptius, ſupra lauda
apud eundem Platonem, Timæo eodem.
Non erit incommodum, Platoni Strabon
attexere, libro 3 Geographiæ ſuæ; ubi hæc
Turdetanis Bæticæ Hiſpaniæ incolis. *Hi omni*
inquit, *Hiſpanorum doctiſſimi judicantur: ut*
turque Grammatica, & antiquitatis monume
habent conſcripta: ac poëmata, & metris incl
leges, à ſex millibus ut aiunt annorum. Habu
ergo Turdetani leges ſuas, longe ante dilu
Noacici tempora; ſi Strabonis ſeculo, à ſex
norum millibus habuere conſcriptas. Quas
licet diluvio illo intactas, intacti & ipſi, per
tos ſex mille annos ex ordine tenuerunt; illiſc
jugi obſervantia aſſueverunt.
Celebratam quinetiam refert Scaliger Oly
piadem primam, anno mundi 3074. Troiæ ve
excidium, quadringentis octo vel circiter an
fuiſſe ante primam Olympiadem. Atqui nota
Servius ad illud Virgilii de Troia;
Vrbs antiqua ruit, multos dominata per ann
Antiqua, inquit, *vel nobilis: vel quia duobus m*
libus octingentis annis regnaviſſe dicitur. Pone
dum ergo erit regni Trojani principium an
ipſam mundi originem. Et ſi regnata fuit Tro
continua ſerie, per duo mille & octingentos a
nos; ſtatuenda erit Phrygia, ut Bætica, dilu
V

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Noacico intemerata. Eadem conjice de In-
quam Liber pater primus ingreſſus eſt. *Ab*
nquit Solinus capite 52, *uſque ad Alexan-*
Magnum, numerantur annorum ſex millia,
ringenti quinquaginta unus; additis & am-
tribus menſibus: habita per Reges computa-
, qui centum quinquaginta tres tenuiſſe me-
ævum deprehenduntur. Reponit hunc nu-
m apud Plinium, Plinii reſtitutor in Solino,
dorumque Averruncus Salmaſius.
miramidem porro mille annis excidium
æ anteceſſiſſe, auctor eſt idem Scaliger; il-
ue intra ſeculum diluvii primum locavit.
oniatonem vero, tempore Semiramidis
ſe, idem voluit. Sanchoniatone autem vetu-
m poſuit Iombalem: nec non ab illo multa
biſſe Sanchoniatonem, retulit ex Porphy-
um etiam Euſebius Sanchoniatonem eun-
memorat in arcana quædam Ammonæo-
volumina incidiſſe, quæ ex interioribus
lorum penetralibus, ubi antea jacuerant, e-
rat. At, qua ratione aptari illa poterunt dilu-
acici temporibus? Adjunge his: quod ne-
anchoniato, neq; Sanchoniatone vetuſtior
al, numerantur inter filios Noæ. Et extra
m jacuerint & conſervata fuerint, neceſſe
lumina Ammonæorum illa, in quæ San-
iatonem incidiſſe, teſtatus eſt Euſebius.
c demum refer quæ notavi ſupra enuclea-
incongruum omnino ſtatutum fuiſſe tem-
quod numeratur ab Adamo, vel ad Abra-
m Chaldæum, vel ad Moſem Ægyptium;
que ſufficiens incogitanter putatum eſt,
ſequendas diſciplinarum illarum notitias,
Abrahamus & Moſes ad amuſſim cal-
nt. Incongruum ſedenim ſupra incon-
gruum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

gruum aſſignaretur ſpatium à diluvio Noa
ad eoſdem vel Abrahamum vel Moſem, ſi
ſiore negligentia, competens exiſtimaretur
eaſdem diſciplinas conquirendas. Præcipue
Aſtrologiam, Theologiam, & Magiam Chald
rum. Quas floruiſſe tempore Abrahami cel
indicio eſt, quod Vr Chaldæorum quam h
tabat Abrahamus, *Camarina* dicta fuit Euſe
Camarina autem urbs eadem eſt quæ Aſtrolo
rum civitas. Et Camarini dicti ſunt Chal
iidem qui Aſtrologi & Magi. Chaldæorum e
nomen, gentis & artis fuit. De Camarinis p
Magis ſcriptum eſt Iob capite 41, *ſuſcitare*
Leviathan: qui Dæmon eſt. Leviathan au
terreſtrem & aqueum dari conſtat: vel q
idem eſt, Dæmones dari terreſtres & aqu
A quibus ſcilicet derivatos ſubtiliſſime cer
doctiſſimus idemque linguæ Hebraicæ perit
mus, PHILIPPVS CODVRCVS Comm
tario ſuper Iob, Spiritus illos quos vernacule
pellamus *Luithons* vel *Luthins*. Theoremata
Magiæ, nec non horrenda Deoque exoſa car
na illa, quibus ſuſcitabant Magi ſpiritus, n
eſſet cogitaviſſe condita fuiſſe in Arca, ne d
vio immergerentur. At enimvero dixiſſe,
ventam artem, vel de integro reparatam, à d
vio ad Abrahamũm; impoſſibile eſſet prob
juxta cum mage impoſſibilibus.

CAPVT X.

De æterno ante æternum. De æterno ab æter

ALlucinantur in diſpenſatione & aſſig
tione rerum geſtarum à diluvio No
co, qui autumant, diluvium ipſum N
cicum univerſale fuiſſe gentium omnium. L
giſſi

ſine & illi falluntur in diſpenſatione & aſſi-
one rerum geſtarum à Mundo condito,
Mundum conditum ſtatuunt cum Adamo
ato. Tum vero, qui Mundum nupere na-
m mox etiam moriturum arguunt. Princi-
illi & finem rerum tam anguſtis hinc atque
coarctavere temporum ſpatiis; ut nullo
ad cancellos illos quadrare poſſint, quæ
undo creato ab æterno, & de Mundo in æ-
m duraturo, leguntur, non dicam apud Hi-
os & Philoſophos gentiles, ſed apud Pro-
s & Apoſtolos. At enimvero! ſpatiis illis
is, quæ tempora illa duo æterna, præteri-
& futurum, tam anguſte & incommode am-
ntur, quam bene convenit quod de Pallio
, ſub quo duo jacebant, memorat Iſaias,
28. *Pallium breve*, inquit, *utrumque operire*
oteſt.

riptum eſt, quod profiteor, *Deum creaviſſe*
& terram IN PRINCIPIO. Illud certe
cter aſſeveraverim, nos non noviſſe Princi-
illud. Suus eſt, fateor, ergo determinatus
rus ſtellarum in firmamento. Suus eſt, fa-
, ergo determinatus numerus calculorum
e in littoribus. Suus eſt, fateor, ergo deter-
tus numerus ſeculorum, quæ computantur
o principio uſque ad nos. At enim, ſtella-
firmamenti omnium, calculorum arenæ
um, ſeculorum quæ fuere à principio o-
m, ſummam conficere; non exiſtimo talem
am numerationem competiiſſe Arithmeti-
oſtræ, vel humano computo. In numeris il-
que eſt numerus, neque refert illos numero
prehendere. Satis ſit, Deum noviſſe nomen
merum ſtellarum omnium quas creavit. *Ab*
otente non ſunt abſcondita tempora, ait Iob,
0.

Duas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Duas porro ſignificationes Æternitatis
perio in lectione ſacrorum codicum. Pri
qua Deus dicitur æternus, ante ſecula, & an
omnes creatas. Alteram, qua æternitas defi
tur à ſeculis, & rerum creatarum principio
gnificationes æternitatis hæ jugiter compre
duntur loco illo Proverbiorum, quo introc
tur Sapientia loquens his verbis. *Deus po*
me ab initio viarum ſuarum, antequam quicq
faceret. Ordinata ſum, vel ſecundum alios,
cipatum habui ab æterno, à capite, ab initiis
ræ; ſive, *à creatione Mundi.*

Duplex ibi cernitur initium, ſive princip
Vnum, ante ſecula, ante terram creatam.
rum, à ſeculis, ab initiis terræ, ſive à creat
mundi. Diſtinguitur primum à ſecundo:
in primo dicitur Deus ſimpliciter poſſediſſ
pientiam: in ſecundo, ordinaviſſe ſive inau
raviſſe illam, ut principatum obtineret
res omnes creatas. Vtrumque ergo princip
æternum: ſed antiquius primum ſecundo.
mum principium, æternum per ſe: æter
ante æternum. Secundum principium,
num ab æterno: æternum reſpectu noſtri;
tenus intellectus noſter non poteſt aſſequi i
numerum.

Docuit nos illud clariſſime Paulus Apoſto
capite ultimo epiſtolæ ad Romanos: tum c
te 3 epiſtolæ ad Epheſios; nec non capite 1
ſtolæ ad Coloſſenſes: quando vocavit loci
lis Euangelium, *Patefactionem myſterii, quod*
citum & abſconditum fuerat, à ſeculis, & tem
ribus æternis. Epiſtola vero prima ad Co
thios, cap. 2. definiverat illud, *Sapientiam*
occultam, quam præfinierat Deus ante ſec
Secunda item ad Timotheum, cap. 1. *Grati*

[...]tobis data fuerat in Chriſto, ante tempora æ-
[...]. Tum epiſtola ad Titum. *Spem vitæ æter-*
[...]am promiſerat Deus ante tempora æterna.
[...]trus eadem referens, epiſtola ſua catholica
[...]a, capite I, dixit. *Chriſtum præcognitum*
[...] ante jacta mundi fundamenta. Quibus lo-
[...]eprehenditur evidenter, differentia illa Æ-
[...]tatum quam notavi. Primo, æternitatem
[...] ante ſecula, & ante tempora æterna. Se-
[...]o, æternitatem dici, à ſeculis, & à tempori-
[...]æternis. Æternitatem illam quæ eſt ante æ-
[...]tatem, ante ſecula, & ante tempora æterna;
[...]em eſſe quam vocavit D. Petrus, *ante jacta*
[...]i fundamenta. Ergo, idem eſſe æternum à
[...] mundi fundamentis; quod à temporibus
[...]is. Ergo, fundamenta mundi jacta fuiſſe
[...]poribus æternis, vel ab æterno, reſpectu
[...]: vel à temporibus & ſeculis nobis inco-
[...]: ſive à principio illo cujus nulla nobis da-
[...]determinata ſcientia. Æternitas vero hæc
[...]di, non divina illa, ſed divinæ illius imago,
[...]mitatio eſt: juxta Mercurii illud in Aſcle-
[...] *Deus æternus*, ait ille, *mundum non natum*
[...]ſe habuit. At quatenus mundus Dei imago
[...]ternitatis etiam imitator eſt.

CAPUT XI.

[...]terno ultra æternum. De æterno uſque in æ-
[...]num. Regnum Meſſiæ qua ratione æternum.

[Q]Va ratione dictus eſt Deus, æternus ante
æternum; dictus idem eſt, æternus poſt
æternum, & ultra æternum. *Regnabit Do-*
[...] in æternum, & ultra; dicebat Moſes in
[...]ico. Quoties autem Scriptura ſacra ſigni-
[...] vult quid ſemper duraturum: non
æter-

æternitate illa qua Deus durat ; ſed æterni
illa qua mundus permanet : exponere illud
per æternitatem Solis, & ordinem Lunæ &
larum ſempiternum. Tale illud eſt de pact
terno, quo Deus Iudæos in populum ſuum
in æternum elegerat, Ieremiæ 31. *Hæc dicit*
minus, qui dat Solem in lumine diei, & ord
Lunæ & Stellarum in lumine noctis. Si defec
leges illarum coram me; tunc & ſemen Iſrael
ciet, ut non ſit gens coram me. Fœdus autem i
cum Iudæis pactum, vocatur *fœdus ſempitern*
Geneſeos 17. Iſaiæ 55. Ierem. 32. Ezechieli
& aliis locis innumeris. Sempiternum, inqu
& æternum; quod idem eſt. Sol ergo, & L
& ſtellæ, ponentur cum Iſraele, in ſempitern
& æternum. Æternum vero illud accipe,
ultra æternum; ſed uſque in æternum. Quo
ſu intelligendus eſt Eccleſiaſtes. *Terra aute*
æternum ſtat.

Regnum Meſſiæ in æternum duraturum
vincit Deus hoc argumento, Ieremiæ 33. *Si*
tum, inquit, *poteſt fieri pactum meum cum die*
pactum meum cum nocte, ut non ſit dies & no
tempore ſuo: & pactum meum irritum eſſe pot
cum David ſervo meo. Quod non verbis iiſd
ſed intellectu eodem repoſuerat Pſalmus 72.
permanebit cum Sole & Luna in generation
generatione. Vbi nota, Solem & Lunam reſp
dere diei & nocti Ieremiæ. Explicatur Pſa
illud 72. *in generatione & generatione:* P
mo 88. *Semel juravi in ſancto meo, ſi David m*
tiar. Semen ejus in æternum manebit: & thro
ejus ſicut Sol in conſpectu meo; & ſicut Luna
fecta in æternum; teſtis in cœlo fidelis. Vbi te
fidelis, idem eſt qui permanens & æternus. Pa
illud idem elocutus eſt Pſalmus 10. *Domi*

reg-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

…bit in æternum. Iuxta illud capitis 6 Para-
…menon 1, *Firmabo ſolium ejus uſque in æter-*
… Tum Danielis 6, *Regnum ejus non diſſipa-*
… *Et poteſtas ejus uſque in æternum.* Nempe
…fuit, quod ſcriptum eſt Euangelii Ioannis
…12. *Chriſtus manet in æternum.* Sed regnum
…æ ſempiternum & æternum futurum, exhi-
…omnium expreſſiſſime Angelus, Virginem
…am ſuper Filio ſuo & Chriſto alloquens. *Et*
…, inquit, *ejus non erit finis.*

…qui revera finis erit regno Meſſiæ. Docente
…llud inconcuſſe D. Paulo, Corinthiorum 1,
… 15. *Deinde finis,* inquit, *cum tradiderit re-*
… *Deo & Patri.* Tum paullo poſt: *Oportet*
… *illum regnare, donec ponat omnes inimicos*
…*dibus ejus.* Ceſſabit igitur regnare Meſſias,
…poſuerit Deus omnes inimicos ſub pedibus
… Æternitas ergo regni Meſſiæ, locis ſupra
…tis omnibus intelligi debet illa tantum, quæ
…do modo accepta, uſque in æternum erit,
… ultra æternum durabit. Cujus æterni,
…non erit, reſpectu noſtri: ſicut reſpectu eo-
…, principii æterni, nullum itidem princi-
… fuit.

…gnum illud Meſſiæ æternum, quale fuerit,
…ale futurum ſit, ſynopſi clara percipiemus
…pite Proverbiorum ſupra laudato, nec non
…co hoc Corinthiorum D. Pauli. Hæc dicit
…ntia patris, quæ Meſſias & Chriſtus eſt,
…erbiorum 8. *Dominus poſſedit me ab initio*
…*m ſuarum, antequam quicquam faceret à*
…*pio. Nondum abyſſi erant, & ego jam con-*
…*eram: nec dum fontes aquarum eruperant:*
…*um montes gravi mole conſtiterant. Ante*
… *ego parturiebar. Adhuc terram non fece-*
… *& flumina, & cardines orbis terræ.* Quæ
de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

de æternitate Chriſti ante æternitatem , in li-
genda ſunt. De æternitate inquam illa, qua
ante ſecula , ante tempora æterna , & ante
mundi fundamenta. *Ab initio ordinata ſum*
ibidem eadem illa ; ſive , *principatum h*
à capite , ab initiis terræ. Quando præpar
cælos , aderam : quando certa lege & gyro v
bat abyſſos: quando æthera firmabat ſurſum
librabat fontes aquarum : quando circumda
mari terminum ſuum , & legem ponebat aqui
tranſilirent fines ſuos : quando appendebat fu
menta terræ. Cum eo eram cuncta compo
Quæ de æternitate Chriſti , per quem o
facta ſunt , omnia itidem moderantis, & reg
tis ſuper omnia , intelligenda ſunt. De æte
tate inquam illa, quæ à ſeculis fuit, à tempo
æternis , & à jactis mundi fundamentis.
gnum ergo Meſſiæ incepit à creatione mu
à jactis mundi fundamentis , & à tempo
æternis. A principio illo fuit quod ſine pri
pio eſt. Deſinet regnum idem fine illo æte
qui ſine fine erit : quo mundus qui princip
habuit à ſeculis & temporibus æternis , in t
poribus itidem æternis, & ſeculorum fine , l
rietur. *Deinde finis*, ait D. Paulus , *cum trad*
rit regnum Deo & Patri. Fuit regnum Chr
ſeculo & æterno. Deſinet idem in ſeculu
æternum. *Facta fuere* hacpropter *per Chri*
ſecula. Hebræorum 1. Et *Rex ſeculorum* di
eſt Chriſtus , Timothei 1 , capite 1. Imo &
gnum Chriſti, *Regnum omnium ſeculorum* cla
Pſal. 144. Qua ratione vocavit D. Paulus C
ſtum , *Benedictum in ſecula ſuper omnia.* Reg
bat Deus-pater ante ſecula , ante tempora æ
na, antequam ordinaviſſet Sapientiam , & P
cipatum illi dediſſet ſuper omnia. Regn
D

ſus-pater, idem poſt ſecula; poſtquam Sapien- quæ & Chriſtus-filius eſt, regnum Patri tra- erit in fine ſeculorum. Regnabat Deus-pater æternum, & regnabit ultra æternum. Re- vit Deus-filius ab æterno, & regnabit uſque ternum. Quo ſenſu accipe pſalmi illud 90. *ſeculo & uſque in ſeculum tu es, Deus.* Nec non David idem canebat Paralipomenon 4. 16. *Benedictus Dominus Deus ab æterno uſ- in æternum.*

CAPUT XII.

rnum ſignificari ſolet in ſacris literis, per du- tionem Solis & Lunæ & Mundi. De Ævo. e temporibus æternis. D. Paulus explicatus. Æternum indeterminatum eſt.

ETernitatem legis & federis illius quo Deus Iudæos in æternum ſibi aſſum- pſerat; nec non æternitatem pacti illius d Deus cum David ſervo ſuo & Meſſia pepi- ; ut ſignificaret Ieremias, per res indubita- nas, utique & notiſſimas; expreſſit illam his is. *Si*, inquit, *defecerint leges Solis, & Lu- & ſtellarum, coram Domino; tunc & ſemen l deficiet coram eo.* Et rurſus. *Si irritum po- fieri pactum Dei cum die & nocte; Pactum irritum eſſe poterit cum David ſervo ejus.* que igitur indubitata & immota conſti- tur: æternitas ſeminis Iſrael, & regni Meſ- nec non æternitas Solis & Lunæ, ſtellarum, um & noctium. Atque ut convenienter co- ntur, convertuntur etiam convenienter hoc o. Nunquam deficiet ſemen Iſraël coram : nunquam etiam deficient leges Solis & æ, & ſtellarum, coram eo. Impoſſibile

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

eſt pactum Dei irritum unquam futurum
pepigit cum David ſervo ejus ; futurum n
illum, & permanſurum uſque in æternum :
poſſibile etiam eſt, irritum unquam futuru
ctum quod Deus pepigit cum die & nocte,
ros nempe illos in æternum , & perennite
que duraturos. Impoſſibile illud legis De
quam interituræ ; nec non pacti ejus in irr
unquam abituri , intellexit Dominus ipſe
te 6 Euangelii ſecundum Lucam , ubi ait,
lius eſſe cœlum & terram præterire , quam
unum apicem decidere. Legis, id eſt, federis
Deus cum Iſraele & Meſſia ſuo pepigit. Mu
autem totus per cœlum & terram hoc loc
telligitur. Impoſſibile autem hoc, per illud
impoſſibile demonſtravit. Nunquam ſcilice
cidet legis divinæ apex vel minimus : nequ
quam præteribit mundus. Ejuſdem mon
& illud eſt quod legitur Pſalmo 72. *Per*
nebit Meſſias cum Sole & Luna in ætern
Quod ita convertere in promptu erit.
manebunt etiam Sol & Luna cum Meſſia i
ternum.

Scriptum eſt Geneſeos 1, *Faciamus lumin*
in firmamento cœli , & dividant diem & no
& ſint in ſigna & tempora , & dies & a
Quod auctor Eccleſiaſtici retulit his verbis
pite 43. *Sol & Luna oſtendunt tempus, & ſig*
ævum. Componuntur ſcilicet tempora , di
& noctibus , menſibus , annis , & ſeculis ;
Sol & Luna dividunt, diſpenſant , & menſu
eorum conſtituunt. Præcipue verò Sol , qu
excellentiam, ſeculorum genitor , & pater t
poris, ab antiquis inſignitus eſt. Qua de cau
ſancti codices æternitatem ſeculi cum Sole
tiuntur.

Vu

Vulgare eſt apud auctores ſacros, numerari
[a]norum hebdomadas, dari annorum menſes,
[a]norum annos & faſciculos. Cumulantur &
[a]d eoſdem creberrime ſeculorum ſecula, quæ
[in]numeras annorum myriadas amplectuntur,
[qui]bus ævum conſtat. Ævum, inquam, idem
[qu]od æviternum & æternum. Quem magnum
[an]num, & annum mundi, vere vocaveris. Cu-
[jus] tempora & ſecula innumerabilia putata ſunt.
[Qu]od non mirabere, ſi reputaveris ex Scriptura
[tu]a ſacra, diem dierum, annum annorum, ſe-
[cul]um ſeculi, & ſecula ſeculorum omnia, à tem-
[por]ibus æternis manaviſſe, & in tempora uſque
[æte]rna duratura. *Cogitavi dies antiquos, & an-*
[nos] æternos in mente habui. Supputavi dies qui
[fue]runt à principio. dicebat David, pſalmo 76.
[Co]gitavit & ſupputavit dies illos, ſed illorum
[co]mputum aſſequi nequivit Propheta-rex. *Nulla*
[eni]m eſt *priorum memoria.* Eccleſiaſtæ capite 1.
[a]vere. Memoria enim hominum finita & ca-
[du]ca, extendi nullo modo poteſt ad cognitio-
[ne]m priorum illorum, quæ infinito conſtant, &
[a]nnis æternis derivantur.

Quaſi vero D. Paulus, locis illis quos ſuperio-
[re c]apite laudavi; ubi dixit, myſterium Euange-
[lii] abſconditum fuiſſe à ſeculis & temporibus
[æte]rnis: ut rem retro longiſſime abſtruſam ſi-
[gni]ficaret, voluiſſet abſconditam fuiſſe à mundo
[con]dito tantum cum Adamo. A quo, uſque ad
[Ap]oſtolum, intercedebant anni plus minus qua-
[tuo]r mille. Fuiſſet hoc certe immittere quatuor
[gu]ttas aquæ mare in medium, vel in ejus littus
[qua]tuor calculos arenæ: ſecundum illud quod
[ſcri]ptum eſt Eccleſiaſtici capite 18. *Qualis gutta*
[aq]uæ maris, & ſicut calculus arenæ; ſic exigui
[an]ni mille, in die ævi. Voluit nimirum auctor

Eccleſiaſtici eo loco, ut quæ proportio d
guttæ ad totum mare, nec non calculi arena
totum littus; eadem eſſet mille annorum
diem ævi; qui principium & finem rerum
mnium creatarum, æternis annorum volu
nibus amplectitur. Ævum enim hoc loco ſu
tur, pro æternitate illa ſecundo modo acce
quæ à temporibus æternis eſt, & perſtabit uſ
in tempora æterna. Quæ ſcilicet tempora æt
na componuntur ſeculis, quæ ſecula comput
tur annis.

Neve putes, ævum hic intelligendum eſſe
æternitate illa prima & pura, quæ nullam an
rum diſtinctionem admittit, nullam rec
compoſitionem; nullam utique comparation
cum æternitate hac ſecunda, ſeculari, & com
ſita. Quamvis enim auctor Eccleſiaſtici ſu
pſiſſe hoc videatur ex Pſalmo 89; ubi dicitu
Mille anni ante oculos tuos tanquam dies h
ſterna quæ præteriit: Notandum tamen
Pſalmiſtam eo loci voluiſſe, nullam conſtitui p
ſe proportionem, ſive comparationem, in
mille annos & æternitatem Domini. Quos ſc
cet mille annos comparavit cum die quæ pr
teriit, cum eo quod non eſt. Non entis enim
ens nulla datur proportio. Sed hoc loco auct
Eccleſiaſtici poſuit abſolutam proportionem i
ter mille annos & diem ævi; cum gutta aqu
& toto mari; cum calculo, & tota arena. Su
enim homogenea, gutta aquæ & totum ma
calculus & tota arena, mille anni & dies æv
qui annorum corpus & compoſitum homog
neum eſt. Comparantur quinetiam hæc inv
cem ſecundum illam habitudinem numeri
menſuræ qua referuntur inter ſe. At nulla pot
conſtitui proportio inter mille annos & ætern
tate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

m Domini, quia ſunt diverſi generis. Hete-
enea ſunt, mille anni, & æternitas illa pura,
nullis annis conſtat, nullis ſeculis & tempo-
s componitur. Tum neque inter ſe compa-
poſſunt, ſecundum ſuas habitudines & men-
s, quia nullas habent inter ſe.
ot & tantis teſtimoniis ſacris de principio
m, & de Mundo creato à ſeculis & tempori-
æternis, optime conveniunt quæ libro ſupe-
e ex Diodoro Siculo repoſui. Antiquos tum
ſiologos tum hiſtoricos ſtatuiſſe Mundum
rnum, nec non hominum genus affirmaviſſe
terno. Quod Diodorus idem de Chaldæis
ens, ita explicavit. Mundi naturam ſempi-
am crediſſe illos, quæ *non certum* princi-
ſui ortum haberet. Non enim negavere illi
cipium Mundi, ſed incertum & incognitum
timavere, juxta Eccleſiaſtæ illud, *Priorum*
eſt memoria.
Æternitas illa, incerta, & indeterminata fuit.
propter & in Bibliis, æternum perſæpe inde-
minatum eſt. Tale illud quod legitur Gene-
6. *Non permanebit Spiritus meus in homine*
ternum. Æternum eo loci, longinquum in-
rminate eſt. Quod ex ſequentibus patet.
ntque dies ejus, centum & viginti annorum.
t ſcilicet Deus in centum & viginti annis
em hominum, quæ antea longior multo &
terminata fuerat. Intelligendum idem eſt
ervo illo, cui Dominus ſubula aurem perfo-
rat, Deuteronomii 15. *Serviet tibi uſque*
ternum. Id eſt, indeterminate, & quam diu
t. Innumeros ejuſdem argumenti locos a-
prætereo.
onſtet ergo, creationem Mundi quæ à ſe-
s & temporibus æternis fuiſſe traditur, ab

utriuſque fœderis auctoribus nullo modo c
niri potuiſſe ab Adamo formato, ſecundum
tramque æternitatis ſignificationem. Sive æ
num à ſeculis & temporibus innumerabil
petatur. Sive illud pro indefinito & indeter
nato accipiatur. Compertum enim eſt, temp
non eſſe innumerabilia quæ à nobis ad A
mum uſque computantur. At neque indefi
& indeterminata in illo ſunt. Definiuntur e
& determinantur tempora in Adamo, noto
culorum computo. Differentia porro max
eſt inter priora quæ fuerunt ab Adamo, & p
ra quæ fuere à principio rerum. Priorum
rum nulla neque datur memoria neque not
Priorum ab Adamo, memoria & notitia cert
ma eſt.

CAPUT XIII.

De ætatibus animantium deſcriptis ab Heſiodo Auſonio. Quare ignoratæ hiſtoriæ primor hominum. Ex Platone. Ex mutatione epoc rum. Terrarum Aborigines ignorantur.

SÆpenumero miratus ſum ætates anim
tium illas, quas Heſiodus recenſuit. Æ
tem juſtam hominum, annorum eſſe no
ginta ſex. Cornicum, octingentorum ſexag
ta quatuor. Cervorum, trium millium quadr
gentorum quinquaginta ſex. Corvorum, d
cem millium tercentorum ſexaginta octo. Ph
nicis, nonaginta trium millium, trecentor
& duodecim. Nympharum, nongentorum t
ginta trium millium centum & viginti. Æta
nempe illas verſibus Græcis incluſerat Heſi
dus, ex traditione Heſiodo antiquiore mul
ut conjicere eſt, quam erat antiquus Heſiod
Au

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ſonio ; qui ex illo ætates eaſdem verſibus
ſuis longo poſt tempore comprehendit. Fa-
bulosa ſed enim credidit Plinius, quæ de Phœ-
ce & Nymphis ſcripſit Heſiodus. Eſto, fabu-
loſa fuerint. Sed & illa eadem ex fabuloſa, id
retroantiquiſſima traditione hauſiſſe Heſio-
dum evincunt. Traditione ſcilicet illa, quæ
ætates cornicum, cervorum, & corvorum, de
quibus non dubitavere antiqui, tam juſtis & de-
finitis ſpatiis diſcluſerat. Quaſque non niſi plu-
ribus, & multoties vel repetitis vel auditis expe-
rimentis, circumſcribere potuerat. Neque vero
in ineptas nænias verſibus eximiis deſcribere
conati eſſent; tum Heſiodus, ſenex doctiſſimus
elegantiſſimus ; tum Auſonius, poeta venu-
ſtiſſimus & acutiſſimus ; ſi putaviſſet uterque,
rerum principium deducendum fuiſſe ab Ada-
mo: à quo uſque ad Heſiodum, neque dum ela-
pſerat Cervi unius ætas.

Illas ætates, & hos fines, cohibere fata ani-
mantium voluere Vates illi. Cæteras vero æta-
tes Mundi puta, cœli, & ſyderum, noviſſe Deum
ævi arbitrum. Ævi, inquam, quod *ſecretum* eo
loci vocavit Auſonius, utpote Deo ſolo notum.
Seculorum ſcilicet æternorum quæ fuere à prin-
cipio, notitia abſcondita fuit hominibus, conſi-
lio Dei illo, quo non omnia poſſe & ſcire homi-
nes voluit. Quoque in primis, occaſiones & di-
ſpenſationes temporum ignorare illos, ſapientiæ
ſuæ conducibile putavit. Secundum illud Do-
mini ipſius ad cœlum jam jam aſcenſuri. *Non eſt
veſtrum noviſſe tempora quæ Pater poſuit in ſua
poteſtate*. Actorum capite 1.

Cauſas inſcitiæ illius referebant Ægyptii, au-
ctore Platone, ad varia hominum exitia, quo-
rum maxima igni & aqua fiebant, minora vero

innumeris modis aliis. Eorum quæ circa ter
& in cœlo volverentur, emanare aiebant
longorum temporum curriculo, commuta
nes quaſdam atque evariationes. Vnde vel
giones excelſiores nimio igni inflammatæ c
ſumerentur, vel depreſſiores nimia imbrium
fuſione immergerentur. Ægyptios autem c
flagrationum & inundationum exortes eſſe,
lo eos à conflagratione ſervante. Atque il
eſſe regionis ſuæ temperiem, ut nullus im
deſuper effuſus, vel illos unquam irrigaret,
unquam irrigaviſſet. Neque illos alia unqu
aqua perlui, quam illa quæ vel è Nilo ſuperfl
ret, vel è terræ viſceribus ſcaturiret. Proin
cum neque incendio ingenti flagrarent, ne
aqua nimia obruerentur; apud illos, licet a
pauciores, alias plures, ſemper tamen homi
ſervarentur, neque eorum vaſtities tota eſ
Quamobrem apud illos antiquiſſima rerum m
nimenta ſervari. Tumque ſua & aliarum nat
num geſta, ſi quæ audiviſſent memoratu dig
diligenter in templis ſuis fuiſſe deſcripta & c
rioſe recondita. Græcos autem & ceteros pop
los, luc cœlitus immiſſa, vel aqua vel igni co
ſumptos, certis temporum curriculis, & lite
& cognitione rerum orbatos, tanquam à prin
rerum elementis repueraſcere, neque ſcire qu
vel apud ſe, vel apud exteros geſtum ſit, niſi p
nebulam aut fabulam. Ab illo itaque princip
quod notitiæ ſuæ principium eſt, caput reru
manaviſſe putant; illudque tranſdere poſte
unice ſatagunt. Hactenus Plato.

Adde his longinquam ævi vetuſtatem, qu
omnia mutat & conſumit: à cujus ingluvie n
que ſe Ægyptii vindicare potuerunt. Quamv
enim plurima illi oſtentarent rerum ſuarum

ex

erarum monimenta,à permultis retro-anno-
m millibus conſcripta: perierant tamen apud
s tempora Vulcani Dei, Regis ſui; tum ſolis
iejus. Adjunge diluviis, incendiis, & helluo-
evo, craſſam illam ignorantiam; quæ aliis at-
aliis ſeculis per totum terrarum orbem graſ-
; ignibus, aquis, & tempore ipſo potentius,
um anteactarum memoriam deleverat, hau-
t, & conſumpſerat. Huc etiam revoca mali-
s hominum mentes, & diras Regum quo-
dam libidines. Nabonaſſari puta Chaldæi, à
uſque ad mortem Alexandri, anni fuere
dringenti viginti quatuor. Ille omnium ante
egum facta curaverat abolenda: ut à ſe no-
n principium rerum & regnantium ducere-
Vnde & Nabonaſſari æra ducta eſt. Retulit
nem Alvarez à Semedo Luſitanus in hiſtoria
Sinenſi, Regem quendam nomine *Tein*, juſ-
edicto comburi Sinenſium libros omnes,
s Medicorum libris exceptis. Imo & tantam
mitatem tam anxie procuraviſſe per quadra-
ta annos quibus regnavit, ut & literas & lite-
os ſui ſeculi omnes penitus everterit. Quini-
illa fuit victorum Principum ambitio, quæ
onem temporum maxime interturbavit; cum
taverunt epochas, temporum titulos nomi-
bus ſuis notari voluerunt. Hinc noti illi indi-
, Alexandri, à morte ejus: Auguſti, à clade
tiaca; & quæ Diocletiani Epocha dicta eſt.
teres vero Ægyptii renovabant annorum
rum intervalla, quoties à novis Regibus &
toribus legem accipiebant. Quod eos ſæpius
titaſſe aſſerit Scaliger libro 3. de emendatione
nporum.
Vt variis & multiplicibus ruinis oppreſſæ fue-
nt terrarum plagæ omnes: ſucceſſive tamen &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

alternis, quod ſtatuendum eſt, neque uno o-
mnes impete & tempore. Vt homines in his r
gionibus perditos, ſarcire illis oportuit, qu
terris aliis generationis luxurie redundaver
Vt variis fortunis & caſibus hinc atque l
disjectum fuit hominum genus, neque ſem
nativis ſuis ſolis ſtare potuerunt terrarum
colæ. Accidit hinc quod neque terrarum
ſuis ſe Aboriginibus veris jactare poſſit: id
natis ex primis illis hominibus, qui à princ
rerum & creationis germine, hac & illac un
quaque prodierant. Atque hinc fit quod nul
fidem adhibeam, vel Ægyptiis, vel Æthiopi
vel Scythis, ubi ſe vel Aborigines, vel pop
rum antiquiſſimos gloriantur.

Chriſtiani patres qui primis à Chriſto ſec
vixerunt, quos & *Filios lucis* appellare fas eſt
neque prudentiores fuerunt filiis ſeculi in
nerationibus ſuis, ita neque illis in genera
nibus iiſdem diſquirendis ſagaciores & per
caciores fuerunt. Sapuere illi ſcilicet quæ c
erant & creationis ſecundæ: neglexere quæ
ræ erant & creationis primæ. Atque ut lect
ſacrorum codicum mordicus adhæſerunt, fa
las generationum gentilium, qui ſe Aborig
putabant, optime utique rejecerunt. Sed p
alia, negligenter nimis, pace illorum dixe
in Adamo ſolo morati ſunt; eumque prim
hominum omnium parentem cenſuerunt,
ſolo quod Adamum primum hominum le
runt apud Moſem.

Negligentia quæ primos occupavit, ſequ
tes habuit Chriſtianos Antiſtites, qui non a
noverunt quam Adamo genitos homines. Q
& hæreticos pronunciavere illos, qui Ada
genitis hominibus oppoſuerant antichthon

adverſipedes: non alio argumento quam
od ex alio quam Adamo credendi eſſent o-
ndi. Vellem vero viverent D. Auguſtinus &
tantius, qui Antipodas & vulgatam de illis
nionem ludibriis inſectati ſunt. Miſereſce-
eos non dubio ſui ipſius, ſi viderent vel au-
nt quæ de Americanis & Auſtralibus, ſecu-
oc oculatiore, detecta & cognita fuerunt:
& terras plures incognitas, hominibus ple-
, ad quas nulla fama eſt Adami nepotes un-
m permeaviſſe.

CAPVT XIV.

*untur qui origines omnium hominum dedu-
unt à Noaci nepotibus. Refellitur Grotius de
rigine Gentium Americanarum.*

OMnibus hic mos eſt qui origines Gen-
tium exquirunt, deducere illas à dilu-
vio ex Noaci nepotibus, qui fuere ne-
es Adami. Illud autem ſtudio tanto ſolici-
Viri magni, (quos & maximi facio, & hono-
neo ſemper celebro) ut nihil intentatum re-
uant, quo origines ſuas omnes ex ſtipite illo
culpant. Atque ut ex antiquis monumentis,
ex traditione vetuſta, vel ex nominis cujuſ-
n obſoleti, & intorti ſimilitudine, vel ex ali-
alia conjectura, quoſdam imaginantur, qui
as vel illas terrarum partes appuliſſe credun-
; eoſdem ilicet conditores, genitores, & pa-
gentium illarum ſtatuunt. Quaſi vero Ita-
verbi gratia, qui in Italiam aufugit, & nomen
vinciæ dedit, genitor & pater habitatorum
nium Italiæ fuerit; neque ante Italum ho-
nes ſuos terra illa habuerit. Quaſi vero Fran-
auctores & primi patres totius gentis Gallicæ

putandi ſint, neque ante Francos Galli fueri quia Franci Galliam occupaverunt, & nom Provinciæ mutaverunt, Franciamque ex Ga fecerunt. Quaſi vero denique Peruani è Sin ſibus orti exiſtimandi ſint; quia fragment cimbulæ, Sinenſium cimbis ſimile, in ripis ruanorum repertum eſt. Qui talia conjiciu ſimiles mihi videntur diobolari Medico illi, ægrotum quem curabat, comediſſe aſinum c jiciebat: nimirum, quia clitellas aſini ſubter cto ægroti deprehenderat.

HVGO GROTIVS diſſertationem orna rat de origine gentium Americanarum, quas cebat à Norvagis; qui abhinc annis circite ctingentis, in Iſlandiam traducti fuerant; Iſlandia vero in Groenlandiam trajecera quoſque ex Groenlandia per adjacentes terræ inſulas, ad Americam ſeptentrionalem tranav conjectabat. Refutaverat conjecturam Gro Latius. Vindicavit ſe à Latio Grotius: & q refutaverat Latius, redintegrare hoc (quod tavit) abſurdo niſus eſt. *Quodſi*, inquit, *Ame cani Germanici non ſunt*: (Germanici Norv gici, perinde illi fuerunt) *jam à nulla gente o erunt. Cui conſequens eſt ut credantur; aut æterno fuiſſe, cum Ariſtotele; aut ex terris orti, de Spartanis fabula eſt; aut ex Oceano, ut vol Homerus; aut aliquos ante Adamum fuiſſe co ditos homines, ut nuper aliquis in Gallia ſomni vit. Si hæc credantur*, pergit ille, *magnum deo periculum pietati.*

Legerat paulo ante Grotius Exercitatiunc lam de Præ-Adamitis, indigeſtam & palimpſeſ relatam, quam ille, benevoli animi ſpecie, per micum interpretem à me petierat; quaque illu communicaveram, benigne & liberaliter, no

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

me contumelioſe traduceret. Neque vero um eſt hoſtire, & ſepultis manibus inclemen- dicere. Ille ſuam ſecum habeat contume- n, ſervetque ſepulchro. Hoc ſatago, ne tanti i imago, quæ graditur ſuper terras, cum ma- a opinione multiplicis & reconditæ ſcientiæ, res deludat qua pollet eloquii illecebra, & iſimilis phalera conjecturæ.

Argumentum tale inſtituerat Grotius. Appu- e Norvagi ad Groenlandiam. Itur porro ex oenlandia in Americam. Fuere igitur Nor- i, auctores & patres gentium Americana- n. Concedamus Grotio, rectam eum argu- ntandi rationem inviſſe, & recte proceſſiſſe ecumque ſuper illo præſtructo conſtruxit. rte, ſi propaganda fuerat America ex ſemine minum Groenlandico, quod foret indidem rvagicum: Probandum illi erat ex profeſſo, nte omnia; Norvagos, qui Groenlandiam mi tetigerunt, reperiſſe illam mutam & va- m, & ſolos ventos deſertis terræ illius frondi- adſpiraviſſe: ut inde concluſionem hanc eli- et; primos hominum Norvagos Groenlan- m hominibus conſeviſſe; qui deinde effuſi oras finitimas, plantaria hominum eadem Americam diſſeminaviſſe crederentur. At- hinc Americanos utique, & Groenlandos, à rvagis revera oriundos. Probare inquam de- rat, Groenlandos ortum duxiſſe à Norvagis; uſquam conjicere inſtitueret, Americanos, à oenlandis propagatos, originem eandem re- iſſe Norvagicam.

Certum vero & comprobatum eſt; Norvagos, arena Groenlandica primo potiti ſunt, in tibus ad Orientem ſitis, deſertis & aſperis, s Norvagi vocabant Oſtrebug, ubi partes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

occidentis cultiores explorare voluerunt, (u
illi Weſtrebug dicebant, inveniſſe illas arm
& quadrupedibus omnigenis fœtas; tum ho
nibus plagæ illius incolis refertas, quos *Schle*
gos nuncupabant, quique irruentes Norv
finibus ſuis non ſine clade repulerunt. Cuju
vera & ſincera exponitur narratio in Chro
Groenlandico Danice conſcripto, quod p
illuſtriſſimum GAVMINVM eſt, in omnibus
guis omniſcium: quodque ipſe apud D
ipſos didici. Adventores igitur, non pare
Groenlandorum, fuere Norvagi. Multo m
ergo Americanarum gentium conditores.

Phantaſmata porro ſunt Grotii, ad oſtenta
nem reconditæ literaturæ concinnata, quæ r
lit: multa reperiri apud Americanos voca
cum Germanis congruentia: tum mores A
ricanorum quamplurimos Germanorum m
bus, ut lac lacti eſt, ſimillimos. Quod variis n
pe exemplis ambitioſe demonſtravit, ut oſ
deret, Americanos mores illos habuiſſe à N
vagis, qui eoſdem primo à Germanis hauſer
Miſſam vero faciamus primordialem caten
illam, qua Germanos, Norvagis, Norva
Groenlandis, Groenlandos Americanis, & g
tem genti, propagationis nexu inſertare vo
Grotius. Res vera eſt, & toti Hafniæ Danon
metropoli notiſſima, quamque ipſe in urbe
dem à Danis ipſis accepi: degiſſe Hafniæ Gro
landos barbaros à Danis captos, abhinc trig
plus minus annis: imo duos per ſpatium d
decim annorum tanquam Danos habitos;
Danicam tamen linguam nulla unquam ratio
ediſcere potuerunt; quippe nullam prorſus c
Norvagis, neque vocabulorum, neque moru
haberent communitatem. Illa autem pluri

en-

rravi in relatione Groenlandica, quam Galli-
ſermone edidi. At, ſi nihil Groenlandis com-
ne fuit cum Norvagis, vel in ſermone vel in
ribus; alio certe quam per Groenlandiam
nsfretaviſſe Norvagos in Americam opor-
t, ut vocabula & mores Germanorum Ame-
nis inderent.

Quid vero haberet quod diceret Grotius, ſi vi-
ret, & legeret in Chronico Groenlandico,
llegringos Groenlandiam habitaviſſe ante-
m Norvagi ad illam adventarent? Qui ge-
s, unde domo, conjiceret homines illos? Sta-
retne, vel ab æterno fuiſſe, vel ex Groenlan-
ipſa ortos, vel ab Oceano in terram illam eje-
s, vel ab alio quam Adamo conditos? *Si hæc*
derentur, ait ille, *magnum video periculum pie-*
i. Periculum autem magnum illud quod vi-
, in hoc præcipue fuit; quod inde putavit e-
ſum iri funditus peccati Adamici rationem:
a, non niſi ex traduce Adami potuiſſe in o-
es homines pervadere & omnibus homini-
imputari peccatum illud, vulgatus eſt Theo-
orum omnium conſenſus.

Hoc ergo jam agendum mihi eſt, & proban-
m unice incumbit; non opus fuiſſe Adamo
nitore, & Adami traduce, ad imputationem
participationem peccati Adamici: ratione ea-
m qua non opus utique fuit Chriſto genitore,
Chriſti traduce, ad imputationem & partici-
tionem gratiæ quæ in morte Chriſti eſt. In
autem totus erit liber ſequens; cujus prin-
pium à fine hujus erit.

S y-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

SYSTEMATIS THEOLOGIC

LIBER QVINTVS.

CAPVT I.

Mori debuerunt homines, qui immortales e
dere debuerunt. Moriuntur homines in C
ſto. Debuerunt prius peccare & condem
in Adamo. Moriuntur homines in Chriſto ſ
taliter, & ratione myſterii. De fictionibu
myſteriis juris. De myſteriis divinis; quæ
re vel fictiones, vel parabolæ, vel ſimilitud
myſticæ. Morimur ſpiritaliter ad ſimilitudi
mortis Chriſti. Peccavimus ſpiritaliter ad ſ
litudinem peccati Adamici.

REpetenda ſunt quæ à principio
ſtematis hujus, & in anteceſſi
poſui. In novam formam vert
di erant homines, qui ſecu
creatione reficiendi erant. Q
non niſi prioris formæ deletio
& primæ creationis extinctione confici
tuit. Idem ſcilicet hominibus corruptis & m
talibus contingere debuerat, quod decre
to & capulari Peliæ, quem Medea occidi
in fruſta ſecuit, ut ejus ſenectutem juvent
mutaret. Mori debuerant corrupti & morta
homines; ut corruptionem incorruptione,
mortem immortalitate rependerent. Sed atr
viſa eſt Deo ſtrages illa; qua homines om
tanquam in mortario pinſitaret, ut illos den
effingeret. Medicare maluit quos tundere n
luit. Et myſterio perfecit, quod piſtillo & c
ri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ſi manu conficere, non ſibi conveniens exiſtavit. Mori homines decrevit in morte unius hominis, qui pro illis piacularis foret: Neque vero morte unius hominis, ſimpliciter hominis, hominis-Dei. Dei ſcilicet & Spiritus illius, ex Deo eſt incorrupto & immortali, incorrupt & immortalis ipſe. Quique ad ſimilitudinem carnis corruptæ & mortalis fieret; ut per hanc ſimilitudinem, corruptos & mortales homines, incorruptione & immortalitate donaret. Decrevit Deus homines mori in morte hominis illius Dei, qui Chriſtus eſt. Sed (quæ fuit dispenſationis divinæ & myſticæ, homini incognita) mortem hominum anteire debuit retum mortis; quæ condemnatio mortis in eſſet. Condemnationem vero hominum ceſſura erat condemnationis cauſa; quæ rea ex peccato illorum fuit. Reos igitur fieri homines oportuit ex peccato ſuo; antequam pecdamnarentur, & capite ex peccati condemnone plecterentur. Reatus autem ille eſt Aſtolo, *condemnatio peccati in carne*; hoc eſt cati illius naturalis, quod nullam imputatio & nullum reatum, atque adeo nullam condemnationem contraxerat ante legem. *Pecca* enim *in carne* idem eſt, quod peccatum carn, materiale, & naturale.
iſtus eſt, & juridice agit Deus cum homini-Nihil autem contra Deum peccaverant homines, cum fervor ille pectoris qui homines tennaturæ imperfectæ corruptela, rapuerat eos præceps à perfecto creationis, ad imperfen materiæ ſuæ. Nullus utique cenſeri potueeatus à Deo judice, nulla legitima decerni natio, nulla mors juridice inffigi hominibus, deflexu illo ſolo, quo homines ſui juris ante legem,

legem, & nullo mandato cohibiti, converſi
rant à rectitudine creationis divinæ in prav
figmenti ſui. Quo igitur decreto myſtico
luit Deus homines omnes mori in uno hom
Deo: eodem myſterii ratione conſtituit om
peccare, reos fieri,& ex lege condemnari in
homine: homine autem non Deo, ſed ſimp
ter homine. Mori omnes voluit Deus in C
ſto: peccaviſſe omnes in Adamo.

Obumbravit virtus altiſſimi, qui Deus eſt,
ginem intactam; & natus eſt Chriſtus, in qu
mnes homines morerentur: Victima pura ex
gine pura, & genere ſata Iudaico. Nimirum,
Iudæis, & Iudæorum ſemine Chriſto, ſalus e
omnibus hominibus. Quæ fuit ratio Electio
myſticæ, apud Deum abſcondita. Finxit Deu
damum, Iudæorum patrem, ex terra comm
ni & immunda, corruptibilem & ipſum; cui
ret legem ſuam: quam ſi violaret ille, omnes
mines ſe in illo impiarent, rei in illo fierent
ex lege in illo condemnarentur. Nimirum,
Iudæis viciſſim, & Iudæorum patre Adam
damnatio eſſet omnibus hominibus. Ceteru
neque naſci debuerant homines ex trad
Chriſti, ut in illo morerentur; neque itid
naſci neceſſe erat homines omnes ex Adami
duce, ut in illo peccarent. Totum illud my
rium, ſalutis & damnationis hominum,
Chriſto & Adamo, perfecit myſterium ipſu
Id eſt, ſpiritalis & divina ratio, quæ ſupra na
ram fuit; quæque omnibus hominibus intelle
& myſterio, non natura, ingeneratur.

Facilius autem vim myſterii illius concip
quicunque intellexerit rationes fictionum ju
quæ juris fuere myſteria: quorum virtute, cap
minuebantur homines, immutabantur & re

bantur eorum ſtatus: quibus itidem rata fie-
t pacta illorum conventa; & quorum formu-
acquirebantur olim, imo etiam nunc acqui-
ntur pleraque rerum dominia. Poterant certe
c omnia ſortiri ſuos effectus, & vim ſuam na-
alem exercere, nudo pacto, & nudo conſenſu,
lis adhibitis fictionibus. Sed vim majorem
neliorem quaſi indolem addidiſſe naturæ viſi
t legumlatores, qui legitima ſuæ artis rebus
quæ naturaliter aguntur, inſeruerunt. Qua
one ſolent generoſiores ſurculi inoleſcere,
ramis agreſtibus, & quos ſponte ſua creavit
us, ſecundum artem inſiti ſunt.

Qui degeneres creationis ſuæ perfectæ homi-
regenerare Deus inſtituit: noluit opus hoc
ficere directo illo & naturali ordine, quo ple-
ue res geruntur apud homines: ſed per ſi-
ſos myſteriorum anfractus, per rationes, per
licationes, & ſpiritales quaſi inſitiones, lon-
i ſatius viſum eſt rem illam totam abſolvere.
ſteriorum illorum cauſas adorare liceat, ſi
tari non licet. Vocaverim vero lubens my-
ia illa, vel *Fictiones ſacras*, vel *Parabolas &*
ilitudines. Quales vocavit Apoſtolus loco illo
itis undecimi epiſtolæ ad Hebræos; ubi fingi-
Iſaacus, figura Chriſti, animam poſuiſſe ſub
tro patris ſui: & poſt mortem illam parabo-
m, ſive aſſimilatam morti Chriſti, fingitur
m reſurrexiſſe ad ſimilitudinem reſurrectio-
Chriſti. Vbi fingitur, inquam, Abraha-
s immolaviſſe filium ſuum; & rurſus acce-
e illum, ἐν παραβολῇ, ſive in ſimilitudine
irrectionis. Quod de induſtria, & mirum in
dum ſubtiliter, notavit loco illo divinus Apo-
us.

Mori homines in morte Chriſti ad parabolam

&

& ſimilitudinem mortis ejus, docuit nos D. Pau-
lus capite 6. epiſtolæ ad Romanos. Quo
diſerte demonſtravit, ingenerari hominibus
baptiſmum, non ſolum ſimilitudinem m
Chriſti; ſed etiam inoleſcere iiſdem, ſi
mento eodem, ſimilitudinem reſurrectionis e-
jus. Εἰ γὰρ, ait ille, *σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώ-
ματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀναστάσεως ἐσόμ*
Atqui docuit nos Apoſtolus idem capite 5.
dem epiſtolæ, homines peccaviſſe, reos fact
damnatos fuiſſe in Adamo, quicunque pecc
rant ad ſimilitudinem transgreſſionis ejus
τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδάμ. Eadem
parabola & ſimilitudo, non naturæ propag
intelligenda eſt, in eo quod homines omnes
caverunt in Adamo: quæ intelligitur parabo
ſimilitudo, non naturæ propagatio, in eo q
homines omnes mortui ſunt in Chriſto. Q
ut plenius intelligatur, agendum eſt plenius
peccato ipſo Adami: quod *peccatum ori*
vulgo dicitur.

CAPVT II.

*De peccato originali. Eſt inhærens. Eſt imp
tum. Quid ſit imputare. Imputatur quod c
munione quadam junctum eſt cum eo cui im
tatur. De communionibus & conjunctionibus
rum, phyſicis, politicis, & myſticis. Chri
myſteriorum omnium finis. Referri debuit A
mus ad Chriſtum: non vice verſa Chriſtus
Adamum. Imputari debuit Adamus hom
bus, qua ratione Chriſtus imputatur hom
bus: ſpiritaliter & myſtice.*

QVæ ſuper peccato originis præſtrua
adſtipulatores habebunt Theologos
mnes orthodoxos. Conſideratur pec

t

illud dupliciter. Vel quatenus vitium eſt: vel
tenus reatus eſt. Quatenus vitium eſt, natu-
er inhæret hominibus. Quatenus reatus eſt,
de eiſdem advenit; & ab Adamo in illos
iit. Proprium illud hominum omnium:
num & Adamicum hoc dicitur. Primum, ma-
e; ſecundum, formale peccati eſt. Peccatum
riale, proprium, & inhærens; definitur, *Mor-
æreditarius, ſive labes, in qua homines o-
concipiuntur & naſcuntur*. Iuxta illud Pſal-
in peccato concepit me mater mea. Peccatum
ale, quod alienum & reatus eſt: *Inobedientia
ni eſt, quatenus omnibus hominibus imputa-
t.* Iuxta illud Apoſtoli. *Per inobedientiam
, peccatores conſtituti ſunt multi.* Materia-
ccati, quod peccati lues & vitium eſt pro-
n & inhærens; propagatione fit, ex materia
tura hominum corruptioni dedita. For-
peccati, quod peccati reatus eſt alie-
transiens; imputatione ortum habuit,
anſgreſſione legis quam Adamus viola-

putare alicui peccatum alterius, eſt, eun-
eodem loco habere, ac ſi ipſe peccatum il-
ommiſiſſet. In quo requiritur, ut perſona-
ltera peccatum illud actualiter non com-
rit. Alioqui jam non alienum peccatum, ſed
ſibi imputaretur. Imputatur porro pecca-
perſonæ unius perſonæ alteri, quæ illi com-
one quadam juncta eſt: Ita ut habeat cum
ujuſdam corporis & ſocietatis rationem &
tudinem. Qualis enim fumus igni admo-
oncipit flammam, propter ſimilitudinem &
dinem quam habet fumus ad flammam:
etiam communione & conjunctione in-
res affectæ, ſuſcipiendis imputationibus
ido-

idoneæ ſunt; propter ſimilitudinem & aptit
nem quam illæ ad has habent.

Communiones & conjunctiones rerum, p
pter ſuam ſimilitudinem imputationibus h
les, triplices ſunt. Phyſicæ, Politicæ, & Myſt
Imputatur filiis patrum ſuorum crimen; pro
communionem & ſimilitudinem Phyſicam
filii patribus ſuis geniti, cum illis phyſice &
turaliter conjuncti ſunt. Cenſentur ſcilice
lii peccaviſſe in lumbis patrum ſuorum, rat
eadem qua Levi decimatus dicitur in lumbi
brahami. Hebræorum 7. Nec non argum
eodem quo Iudæi omnes dicti ſunt apprel
à Deo, in manu Abrahami patris eorum. I
41. Imputationum, propter communionem
ſimilitudinem naturalem ſtatutarum, leges
tant, tum divinæ, tum humanæ. Divinæ ſ
quibus Deus *viſitare dicitur iniquitates pat*
in filios, in tertiam & quartam generationem
ſecundum leges illas, *filiorum dentes obſtup*
dicuntur, quorum patres comediſſent ompha
Humanæ leges ſunt: quibus pœnæ in ipſos
duellium filios ex patrum ſuorum reatu de
tæ ſunt. Exempla vero, tum divina, tum hum
proſtant, flagitiorum patrum filiis ſuis ad
ptorum. Luculentum inter divina illud eſt
ptem filiorum Saul: quos reſpondente & jub
te Deo, David piaculares tradidit in manus
baonitarum; qui illos crucifixerunt in mo
coram Domino, ait Samuel; quia Saul pater
rum fidem olim fefellerat Gabaonitis, & pl
eorum crudeli exemplo trucidaverat. Leg
vero Alexander, velut ultor publicæ ſecurit
Tyro expugnata, cruci affixiſſe Tyrios om
prœlio ſuperſtites, proavis & mancipiis illis
tos, qui longo ante tempore populum omn

T

ſi liberum, cum domini ,immaniter, & con-
tione facta, interfecerant.
nputavit Deus populo Iudaico numeratio-
quam juſſerat David, & ſeptuaginta eorum
ia peſte conſumpſit, propter peccatum Re-
ni: ratione illa communionis & conjunctio-
Politicæ, qua Regnum totum res quædam u-
& continens cenſetur; Animalis inſtar, cujus
t Rex eſt. Atque ut manu patratum homici-
a, non imputatur ſoli manui, ſed toti homini:
corpore politico, quod facit caput, quatenus
t, hoc toti corpori imputatur. *Iovis opus eſt*,
it Heſiodus, *commune ſupplicium urbibus*
re, propter delicta Magiſtratuum. Ita pro-
violatum ab Agamemnone Sacerdotem A-
nis, totus fere Græcorum exercitus peſti-
a exhauſtus eſt. Et quicquid delirabant Re-
Achivi plectebantur. Neque ſolum quod
civitatis caput, ſed quod peccat corporis
membrum aliud, populum omnem rea-
ſtringit. Quale de Achan legitur, qui de
hemate uſurpaverat, & in cujus ſacrilegio
Iſrael peccaviſſe dicitur. Ioſuæ 7. Nec non
ſcriptum eſt Iudicum 19, de concubina
tæ, quam habitatores Gabaa de tribu Ben-
n, uſque ad mortem moluerant. Quorum-
flagitium toti Tribui ad rigorem adeo im-
tum eſt; ut tota Tribus propter illud ne-
extincta & deleta pene fuerit. Neque ve-
lem imputationis ſpeciem ignoraverunt
nici. Teſtis Heſiodus. *Multoties*, inquit, *to-*
vitas ob malum virum punitur. Tum Hora-
Sæpe Dieſpiter Neglectus, inceſto addidit in-
um.

nputationum quæ propter alienum pecca-
ex communione politica contrahuntur; aliæ
ſunt

ſunt Iuris gentium, Iuris civilis aliæ. Imp
tum fuit Iure gentium Iudæis omnibus S
ciæ Regis ſui perjurium; propter quod vi
dediti, Babylonem captivi ducti ſunt. Iur
dem gentium imputatur Reipublicæ aut
gno, quicquid Legati eorum tranſegerunt:
obſidibus, quicquid patratur ab eis qui eos
dere obſides. Imputatur Iure civili toti Pop
quicquid Syndicus egit pro populo: Mand
ribus, quicquid geſſere Procuratores vel de
ſores eorum: Municipio & collegio, quic
Actores municipii & collegii pro illis advoc
runt. Pupillis porro & Minoribus imputa
quicquid Tutoribus & Curatoribus, ſuis au
ribus, in illos judicatum eſt.

Sunt & corpora Myſtica, quæ propter c
munionem & ſimilitudinem Myſticam, ſuas
imputationes alliciunt. Tale illud eſt corpus
ſticum, quo homines omnes propter ſuam
Chriſto ſimilitudinem, quodam veluti fe
mine myſtico cum illo conjunguntur. No
nim Angelum ſed hominem Deus induit
per omnia ſimilis fieret hominibus, abſque
cato. Vt compati poſſet hominibus, & pro
piacularis foret; Ratione illa communion
ſocietatis Myſticæ, qua mors ejus omnibus
minibus imputari valuit. Talis & illa eſt c
munio & ſocietas Myſtica, propter quam f
Abrahami imputata fuit fidelibus omnibus.
filii Abrahami dicti ſunt fideles omnes; non
naturæ; ſed filii adoptionis & ſimilitudinis
ſticæ, quæ naturam imitata eſt. Secundum e
dem omnino communionem & ſocietatem
ſticam, imputatum fuit peccatum Adami om
bus hominibus. Quamvis enim formatus fu
Adamus ipſiſſimis Dei manibus; formatione p

alios homines peculiari & electa: compege-
tamen illum Deus, quod alias notavi, eodem
o, eadem terra communi, nec non eadem
teria corruptioni obnoxia, qua ceteri homi-
ſubacti ſunt. Et per omnia ſimilis factus eſt
amus omnibus hominibus cum peccato ipſo.
o, quatenus peccatum vitium fuit naturale
ærens & proprium Adamo ipſi, utique & o-
ibus hominibus. Tum quatenus propter il-
communionem & ſocietatem peccati, ido-
fuere homines ſuſcipiendæ imputationi, ex
ſgreſſione Adamica.

Creditur vulgo; imputatum fuiſſe Chriſtum
rtuum hominibus, quia eiſdem imputatus
rat Adamus peccator. Fruſtra ſunt qui illud
ant. Imo è contra; imputatus fuit Adamus
ccator hominibus, ut eiſdem imputaretur
riſtus mortuus. Non enim referri debuit
riſtus ad Adamum; ſed vice verſa, referri de-
Adamus ad Chriſtum. Tendunt ſcilicet o-
a ad finem ſuum propter quem ſunt omnia.
teriorum vero omnium finis fuit Chriſtus.
teria ergo omnia fuere propter Chriſtum
prie, neque Chriſtus proprie propter illa.
mus certe typus fuit Chriſti. Chriſtus vero
mi fuit prototypus. Typus autem refertur
uum prototypum; non è contra, prototy-
ad ſuum typum. Neque alia de cauſa pec-
m Adami imputatum fuit hominibus, quam
ors Chriſti quæ hominum peccata procura-
& recreationem eorundem faceret, imputa-
is foret. Prima ergo fuit in conſilio Dei im-
itionis ratio in morte Chriſti. Secunda in
cato Adami. Scriptum hac propter legas A-
lypſeos 13. *Chriſtum agnum fuiſſe à Mun-*
ſtitutione occiſum. Imo & myſterium ſan-

guinis ejus effuſi *præcognitum ſive decret*
fuiſſe ante ipſam Mundi conſtitutionem. 1 Pe
capite 1. Quod de Adamo nuſquam reperi
Propter illud ſcilicet; quod Adamus referri d
buit ad Chriſtum tanquam ad principale Dei d
cretum & primum ſuum typum.

At quæ prima fuere in decreto & conſi
Dei, non ideo fuere prima in ordine quo decr
tum & conſilium Dei ad ſuum finem perd
ctum eſt. Hinc adeo contigit quod peccatu
Adami anteceſſit mortem Chriſti. Atque hinc
iam factum eſt, quod imputatio peccati Adam
cauſa putata fuerit imputationis mortis Chri
licet revera propter imputationem mortis Ch
ſti, imputatum fuerit peccatum Adami. I
quod proprie & reapſe, per peccatum Ada
ſtraverit Deus viam ad fœdus gratiæ quæ
Chriſto eſt. Primigenia igitur imputationum
larum ratio, in morte Chriſti fuit: cujus na
ram ſequi debuit ſecundaria peccati Adam
imputatio. Et qua ratione imputatus fuit Ch
ſtus, non natura, ſed puro puto Dei myſter
ſimili prorſus argumento, imputari debuit A
mus hominibus, non natura, ſed pura puta di
ni illius myſterii diſpenſatione.

CAPVT III.

De duobus imputationum myſticarum prim
bus, Adamo & Chriſto. Medius inter illos
terceſſit Abrahamus. Itur à peccato Ada
ad juſtitiam Chriſti, per fidem Abrahami. P
næ inflictæ ex imputationibus myſticis, myſt
& ſpiritaliter intelligendæ ſunt. Nullus, ne
Adamus ipſe, mortuus eſt pro peccato Ada
Solus Chriſtus pro peccato illo mortuus eſt. Int
lig

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

..liguntur homines omnes mortui in Chriſto, ſpiri..taliter & myſtice.

TYpi fuere ſibi invicem Chriſtus & Adamus. Vel potius antitypi, & per diſſimilitudinem ſimiles. Similes, quatenus una ..demque fuit imputationis ratio, Chriſti & A..mi. Per diſſimilitudinem, quatenus Chriſtus ..putatus fuit propter juſtitiam. Adamus autem ..putatus fuit propter peccatum. Iuſtitia vero ..eccatum, diſſimila ſunt; & diverſa omnino ..unt.

..mputationum myſticarum primores fuere ..riſtus & Adamus. Medius inter illos Abraha..s interceſſit. Imputata fuit omnibus homini..Adami noxa; ut imputaretur eiſdem noxæ il..expiatio, quæ fuit in morte Chriſti. Imputa..r inquam eis per fidem in Deum, quę in Chri..ſt: qualem habuit Abrahamus; quæque illi ..num imputata fuit ad juſtitiam. Non autem ..ptum eſt propter ipſum Abrahamum tantum, ..tatam ei fuiſſe fidem ad juſtitiam *Sed & pro..nos*, ait Apoſtolus. Id eſt, propter homines o..s; *Quibus reputabitur credentibus in eum qui ..tavit Ieſum Chriſtum è mortuis, qui tradi..eſt propter delicta hominum, & reſurrexit ..ter juſtificationem eorundem.* Romanorum ..te 4. Imputationis ſcilicet fidei illius origo ..put, Abrahamus fuit. Ratione illa qua *Pater ..ntium* vocatus eſt, loco eodem Rom. 4.

..yſterium ergo omne regenerationis & re..tionis hominum; quæ hominum redem..., ſanctificatio, & ſalus eſt; tribus his imputa..ibus Myſticis conſtitit. Imputatione peccati ..mici. Imputatione expiationis peccati il..in morte Chriſti. Et imputatione fidei A-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

brahami: quæ vel modus vel medium fuit, q
iretur à peccato Adamico, ad juſtitiam & ſanct
ficationem illam; quæ à morte Chriſti, & in r
ſurrectione ejuſdem, hominibus ingenerat
Vna igitur eademque conſtituta eſt imputati
nis ſeries, à peccato Adami, ad mortem Chri
per fidem Abrahami. Et totum redemptio
humanæ myſterium perfectum eſt, in Adam
Abrahamo, & Chriſto; tribus Iudæorum ca
tibus. Ratione eadem qua *ſalus à Iudæis eſt*, ge
tibus omnibus: ſecundum promiſſum in Ab
hamo ſancitum. *Benedicendas in eo, & ſemine*
jus, gentes terrarum omnes.

Fuit Adamus pater Abrahami ſecundum c
nem, & ſecundum imputationem peccati: f
idem pater Chriſti ſecundum carnem, abſq
inquinatione carnis. Fuit Abrahamus pa
Chriſti ſecundum ſanguinem, abſque vitio ſa
guinis: fuit idem pater Adami ipſius, ſecund
imputationem fidei. Fuit Chriſtus pater Ab
hami & Adami, ſecundum redemptionem & e
piationem peccati illius, quod ab Adamo flu
& Abrahamo imputatum eſt. In hoc autem co
veniunt tria illa imputationum myſticarum
pita: Quod tres illi Iudæi, patres fuere genti
omnium, non ſecundum carnem, ſed ſec
dum ſuam quiſque imputationis myſticæ rat
nem. At gentiles revera filii ſunt, tum Adami, t
Abrahami, tum Chriſti; non natura; ſed ſua
Iudæis inſitione & adoptione myſtica; ſecu
dum quam Adamus & Abrahamus Iudæi, imp
tati fuere gentilibus; ut eiſdem Iudæus item i
putaretur Chriſtus.

Imputationes Myſticæ, imputationum phy
carum & politicarum, ſpecies omnes parti
pant. Communis eſt myſticis & phyſicis imp
tat

ionibus, naturalis corporum conjunctio; quæ
opagationis traduce generatur in phyſicis im-
tationibus: creationis autem & formationis
ilitudine, in myſtica imputatione concipi-
r. Ratione illa communionis & conjunctionis
yſticæ; Adamus & Abrahamus patres noſtri
cti ſunt, & generari dicimur in Chriſto. Com-
nnes enim quædam maſſæ fuerunt hominum
nium, homines illi tres, qui totam ſpeciem
opoſuerunt. At, quo argumento Adamus, A-
hamus, & Chriſtus, fuere omnes homines;
mines itidem omnes fuere unus homo in eiſ-
m, Adamo, Abrahamo, & Chriſto. Vnitate
icet ſimilitudinis, & participatione ejuſdem
uræ. Sicut apud Philoſophos, homines o-
es participatione ejuſdem ſpeciei, unus ho-
reputantur. Quin & apud Theologos ipſos
a hominum ſpecies depoſita creditur in tri-
s illis, Adamo, Abrahamo, & Chriſto. In A-
mo, quoad peccatum. In Abrahamo, quoad
em. In Chriſto, quoad redemptionem.

Commune habent imputationes myſticæ
n imputationibus politicis; quod Adamus,
rahamus, & Chriſtus, principes fuere, ſyn-
i, ſponſores, & vades, totius generis humani.
quicquid tres illi gererent; Adamus, in nego-
legis; Abrahamus, in negocio fidei; Chriſtus,
negocio redemptionis; id nomine omnium
minum ratum habendum foret.

Adamus certe, cujus hic ſermo præcipuus eſt,
uit in negocio legis divinæ, rationem cauſæ
verſalis; qualem habent, vel Princeps pro
pulo, vel Legati pro regno & Republica, vel
dici pro univerſitate. Et comparatus eſt A-
nus totius generis humani caput, ea con-
one; ut quamprimum à præcepto divino

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

deflecteret, non ipſe tantum peccati ſui rea
obſtringeretur; ſed & reos homines omnes ef
ceret. Non enim fuit peccatum Adami, *actus pe*
ſonalis, ut loquuntur Theologi; ſed *repræſent*
tionis. Hoc eſt, non fuit actus perſonæ unius; ſ
perſonæ perſonas alias repræſentantis: quaten
ſuſtinuit perſonam univerſi generis humani.

Obligaverat Deus homines omnes ſtipu
tione fœderis illius quod cum Adamo iniver
tanquam ſponſore, procuratore, & defenſ
hominum omnium: ut quod ille peccaret,
nomine omnium peccaret. Mandatum vero h
buerat Adamus à Deo, non ab hominibus: q
fretus tantum ſibi ſumeret, ut neſciis etiam h
minibus res hominum gereret. Rupit Adam
fœdus Dei. Et ratione pœnæ imputativæ qua
Deus ex fœdifragio illo hominibus omnib
conſtituerat, rupiſſe fœdus idem illud homin
omnes in Adamo putati ſunt. Fuit Adamus,
in illo fuere omnes homines. Peccavit Adam
& in illo peccavere omnes. Fuit Adamus com
munis hominum maſſa. Peccaverunt homin
in maſſæ illius unione, *communiter*, ut Scho
loquitur. Et qua imputationis myſticæ form
Chriſtus fuit Iuſtitia noſtra, eadem omnino im
putationis ratione Adamus fuit Peccatum n
ſtrum.

Notum eſt, pœnas ex imputationibus phy
cis & politicis, non ipſos tantum homines t
nuiſſe: ſed in res etiam tum animatas, tum i
animatas, ex peccatis hominum quadanten
pervaſiſſe. Non ut rebus illis imputaretur quo
homines patraviſſent: verum ut ex rerum ill
rum detrimento, quæ prodeſſent hominibu
gravius eis imputaretur quod ipſi deliquiſſen
Ita propter delicta hominum, extinctam leg
m

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ius diluvio ſubſtantiam omnem quæ erat ſuper
rram, ab homine uſque ad pecus, tam reptilia
uam volucres cœli. Adde his propter Sodomi-
rum nefas, tum Sodomitas ipſos, tum ipſorum
rbes incendio exuſtas. Quid dicam, propter
ıdæorum facinus, terram Iudæorum ferream
ctam, cœlum in æs obriguiſſe, & accenſos
nes qui conſumerent omnem arborem, & vi-
dem & aridam? Commune illud evaſit cum
nputatione myſtica peccati Adamici. Maledi-
a enim fuit terra propter Adami contuma-
am. Maledictus fuit Serpens, inter omnia ani-
antia & beſtias terræ: ſuper pectus ſuum gradi
ſſus eſt, & terram comedere cunctis diebus
tæ ſuæ. Et quæ nulla communione naturali
ım Adamo conjuncta erant, criminis illius
ndemnationem ſuſtinuerunt.

Hoc interfuit inter pœnas inflictas ex impu-
tionibus phyſicis & politicis; & pœnas decre-
s ex imputatione myſtica peccati Adamici:
Quod pœnæ illæ, phyſicæ & reales fuerunt; ſe-
ındum naturam imputationum ſuarum, rea-
m & phyſicam. Hæ vero, myſticæ, & ſpiritu
tellectæ; ex imputatione ſpiritali & myſtica
oxæ Adamicæ. Peccatum certe Adami nihil
ldidit naturæ hominum peccatrici, præter me-
ım reatum, qui myſtice intelligi debuit. At ne-
ue pœnæ ex imputatione peccati illius ſanci-
e, hilum addiderunt corruptioni & ſorti natu-
li omnium hominum, præter condemnatio-
em myſticam quæ intellectu ſolo concipi po-
uit. Pœna decreta in ſerpentes, nihil addidit na-
ıræ ſerpentum reptili, præter condemnatio-
em mere ſpiritalem & myſticam. Sortito enim
eationis & naturæ ſuæ reptilis ſerpentibus ac-
derat, gradi ſuper pectus ſuum & terram com-

medere cunctis diebus vitæ ſuæ. Quod ſupra o-
tendi, & repetere hoc loco expedit. Pœna de-
creta in terram; germinaturam ſpinas & tribu-
los; nihil addidit naturali terræ ingenio, præter
purum putum condemnationis intellectum. I-
cta enim eſt terra proprie & naturaliter, ſpin-
rum & tribulorum mater. Pœna decreta in ho-
mines, eſuros panem ſuum in ſudore vultus ſu-
nihil addidit naturali hominum fato, præter n-
dum condemnationis myſterium. *Homo en-*
naſcitur ad labores, & avis ad volatum. Iob. 5.
tam naturale eſt homini laborare, quam avi v-
lare. Idem reputa de ærumnis, quibus naturali-
premuntur mulieres cum pariunt.

Neque vero condemnatio mortis vibrata
Adamum, & in omnes homines in Adamo, qu-
quam addidit morti naturali, qua Adamus & h-
mines omnes, lege creationis & formationis ſu-
mori debuerunt; præter condemnationem
pſam, quæ myſterio & ſpiritu conſtitit. Nim-
rum intellectus eſt mortuus Adamus, ex co-
demnatione illa; nec non intellecti fuere h-
mines omnes mortui in Adamo; myſter-
& ratione imputationis illius myſticæ, qua m-
Chriſti adſcribi & applicari debuit, tum A-
mo tum omnibus hominibus. Neque enim r-
vera mortuus eſt Adamus, neque ullus u-
quam mortalium mortuus revera eſt: at p-
que ullus unquam mori revera debuit, ex d-
creto condemnationis illius. Vnus ſcilicet p-
cularis Chriſtus debuit & potuit illud, mori r-
vera pro Adamo & pro omnibus hominibus: n-
non morte ſua condemnationem decretam i-
Adamum, & in homines omnes, refigere. Qu-
& Chriſtus ille qui occiſus eſt ante ipſam Mun-
conſtitutionem; cuique Deus partes dede-

ſc

[illegible]elus Adami expiandi: momento illo quo Ada[illegible]us peccavit, ſuffectus eſt in locum Adami; [illegible]c non in locum hominum omnium, qui mo[illegible]ento eodem in Adamo peccaviſſe putati ſunt. [illegible] pœnam mortis ſuſtinuit Chriſtus idem pro [illegible]damo, & pro omnibus hominibus, qui mori [illegible]buerant propter peccatum Adami. Quique à [illegible]omento illo quo Adamus peccavit, intellecti [illegible]nt mortui; non revera & actualiter, neque [illegible]im potuerant, quia neque dum adhuc erant: [illegible]d virtute myſterii, & imputationis illius my[illegible]cæ; quæ à morte Chriſti ante ipſam mortem [illegible]hriſti, & in non natos homines, invaluit.

CAPVT IV.

[illegible]n poteſt concipi alieni delicti imputatio; niſi [illegible]quadam juris fictione. Imputatum eſt peccatum [illegible]Adami omnibus hominibus, ratione mere ſpiri[illegible]tali, non propagatione naturali. Confundunt [illegible]naturam & reatum Theologi, quæ ſepara[illegible]tim conſiderari debuerunt in peccato originali. [illegible]Natura prior eſt reatu. Reatus non corrupit [illegible]naturam: imo econtra, natura corrupta effecit [illegible]reatum. Quod probatur exemplo Adami ipſius, [illegible]quando peccavit.

FVndatiſſimæ veritatis eſt, de qua Theologos inter orthodoxos non ambigitur: [illegible] Deum occulta quadam ratione, & mira[illegible] myſterio, hominibus omnibus imputaviſſe [illegible]od unus homo peccavit. Quodque uni[illegible]rſa natura generis humani in uno homine [illegible]itit; non vere & proprie, ſed myſtice, & [illegible]dam veluti juris divini fictione, intelligen[illegible]m eſſe. Quæ ſunt verba non vulgaris Theo[illegible]i. *Vniverſa*, inquit, *generis humani natura,*

in Adamo tanquam in capite extitit. Atque ad omnes nos, non quidem vere & proprie; non en vere & proprie per id tempus exiſtebamus; potentia tantum & virtute; vel quadam qu que Iuris fictione, per Adamicæ prævaricatio actum, Dei legem perfregimus, & teſtament ejus, ut loquitur Scriptura, diſſipavimus. Et c te, ſi rem ipſam diligentius attendimus; nu erit imputatio ex alieno delicto, ſive illa ſit ph ſica, ſive illa ſit politica, ſive illa ſit myſtica, quæcunque alia detur; quæ modo ullo a quam fictione exiſtat: quæve poſſit ullo a modo quam fictione concipi. Quod de myſ cis imputationibus in primis exiſtimandum e quæ minus, ut ita dicam, corporeæ, & ſpirita mage ſunt: atque adeo fictionibus mage habi

Imputationis myſticæ eſt quod ait Apoſ lus, Romanorum 2. *Præputium legem obſerv tibus reputari in circumciſionem.* At, qua ratio potuerunt præputio obvoluti, in recutitos & c cumciſos reputari; niſi fictione illa, qua qu revera & corpore non eſt, ſpiritu & mente co tatur? Factum fuit peccatum Adami peccat omnium hominum, imputatione; & fictio eadem myſterii, qua intellecti ſunt homi omnes, quotquot fuerunt, quotquot ſunt, quotquot erunt, fructum ipſum interminatæ boris, propriis manibus decerpſiſſe, mome eodem quo Adamus illum rapuit; nec non raviſſe eundem omnes, momento eodem q Adamus illum glutiit: quaque itidem fictio peccatum illud quod imputatur omnibus ho nibus, idem fuiſſe numero reputatum eſt c peccato unius Adami: in quo fuiſſe homi omnes putati ſunt, ut in illo peccaviſſe id omnes & mortem eandem contraxiſſe pu

rent

[illegible]ntur. Neque vero fuere revera & actu in Ada-
[illegible]o homines omnes, neque in illo peccavere
[illegible]mnes revera & actu; neque ex illo peccato mor-
[illegible]m revera & actu contraxerunt: ſed virtute my-
[illegible]rii, quod ſæpius inculcavi, interpretative, &
[illegible]putative, ut loquuntur Theologi: quod ex
[illegible]era fictione fuit.

Atque ea cum ita ſint indubitata, & inconcuſ-
[illegible]credita; nihil video quod doctrinæ Chriſtia-
[illegible] incommodet, ſi dixero, non opus fuiſſe Ada-
[illegible]o patre naturali, & genitore omnium homi-
[illegible]m, ut imputaretur peccatum Adami omnibus
[illegible]minibus. Nihil enim attinuit confundere hic
[illegible]ſticum cum phyſico: & imputationem mere
[illegible]ritalem, cum propagatione mere naturali. Di-
[illegible]ncta quippe ſunt, reatus imputatus qui eſt ex
[illegible]amo, & pravitas naturalis, quæ eſt ex tradu-
[illegible] & propagatione generatur.

[illegible]Confundunt duo illa Theologi, qui pecca-
[illegible]n originis, quatenus imputatur, & quatenus
[illegible]uraliter propagatur, ab uno fonte & ab uno
[illegible]amo derivari aiunt. Agnoſcunt illi diſtin-
[illegible]m & realem differentiam quæ eſt inter my-
[illegible]um & phyſicum, inter imputatum & natu-
[illegible]ter inhærens. Naturaliter item fieri negant
[illegible]od damnati ſint homines omnes unius Ada-
[illegible] culpa. Agnoſcunt aliquid aliud; aliam ſcili-
[illegible] communicationem quæ fit imputatione,
[illegible]ſterio, & conſilio Dei; præter naturalem pro-
[illegible]ationis modum, unde peccatum inhæret ho-
[illegible]nibus. Neminem autem ad admirabile & in-
[illegible]tabile Dei judicium relaturum, quod mor-
[illegible]ius morboſum generet: illud enim non mi-
[illegible]ulo, ſed natura & via ordinaria fieri non
[illegible]orant. Vocant quinetiam illi peccatum Ada-
[illegible] primum illud, quod imputatum fuit omni-

bus hominibus, defectionem, tranſgreſſione
παράπτωμα, peccatum tranſiens, & actua
Naturaliter vero inhærens peccatum homin
bus, vocant ipſi corruptionem, luem, deprav
tionem, peccatum ortum, permanens, inte
num, nativum, & habituale. Et quamvis d
peccata illa inter ſe diſtent quantum diſtat m
ſticum à phyſico, imputatum à naturaliter i
hærente, externum & alienum ab interno & pr
prio, materiale & corporeum à formali & ſpi
tali: quod toto cœlo diſtare eſt: Vnum tam
peccatum originis, ex duobus peccatis illis, co
flant Theologi: quod duabus partibus conſt
aſſerunt; imputatione, & reali communicatio
corruptionis. Nimirum, ex duobus totis, du
partes unius conſtituunt. Imputationem po
primi peccati Adæ, & ingenitam corruptione
ita indivulſe ſociatas aiunt; ut non plura pecc
ta, ſed unum idemque peccatum efficiant; n
plures reatus, ſed unum eundemque reatum
tegrum: quem per propagationis traducem,
loquuntur, ad univerſos homines pervenire
tuunt.

At enimvero, probare in promptu erit
Apoſtolo, Romanorum 5. Peccatum quod
turaliter inhæret, origine diſtitiſſe ab illo qu
imputatum eſt. Atque adeo, non indivulſe
ſemper ſociata fuiſſe peccata duo illa, neque
num idemque feciſſe peccatum originis.
Apoſtolus: *Vſque ad legem peccatum erat*
Mundo. Si uſque ad legem peccatum erat, e
& ante legem; nec non originem ante leg
habuerat. Peccatum autem illud quod erat a
legem, non erat procul dubio peccatum imp
tatum: quia enim peccatum imputatum, n
ante legem, ſed à lege & poſt legem fuit:
en

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

...m ſola imputationem peccato inducere po-
...t. Atqui duo tantum hic conſiderantur pec-
...a. Imputatum, & naturaliter inhærens. Ergo
...peccatum imputatum, non erat ante legem:
...erit ante legem neceſſe eſt naturaliter inhæ-
...s illud, quod non imputabatur non exiſtente
...e. Et ſi rurſus, quod imputatum eſt pecca-
...m, à lege originem duxit: quod naturaliter in-
...ret, non dubio antiquius imputato fuit; quia
...te legem erat. Lex autem ab Adamo fuit, &
...m Adamo formato lata eſt. Peccatum ergo
...turaliter inhærens antiquius Adamo fuit: &
...tiquius peccato imputato, quod ab Adamo
...iginem traxit.

Atqui ut vero veriſſimo vincam, & ineluctab-
...i argumento demonſtrem, peccatum quod
...turaliter inhæret hominibus, ex vitio innato
...corruptione ipſa hominum, antiquius fuiſſe
...eccato Adami, quod in Adamo omnibus ho-
...inibus imputatum fuit: enucleanda nobis eſt
...riofius hiſtoria ipſa peccati Adamici. *Vidit*
...ulier, ait Geneſis, *quod bonum eſſet lignum ad*
...eſcendum, & pulchrum oculis, aſpectuque dele-
...abile. Et tulit de fructu illius, & comedit. De-
...itque viro ſuo, qui comedit. Vbi vides mani-
...ſto, ſenſus Evæ & Adami fuiſſe corruptos, an-
...quam comederet uterque, & peccaret. Dece-
...tus fuit Adamus pulchritudine fructus, ſuavi-
...ate odoris, tactus mollitudine, eloquii uxoris
...æ illecebra, & guſtus delicio; priuſquam fru-
...tum glutiret, & peccaret. Corruperunt ſcilicet
...damum ſenſus Adami corrupti; innato illo
...orruptionis vitio, quod Adami ſenſibus inhæ-
...ebat. Vt vidit, ut periit. Peccavit viſu Adamus,
...ntequam peccaret guſtu. Vidit fructum: atque
...t illi jecur erat cupiditatibus idoneum, concu-

pivit illum. Concupiſcentia ipſa peccatum fi
Et ſecundum dictum Chriſti domini. Qui co
cupiverat Adamus, peccaverat antequam p
caret. Peccaverat concupiſcentia, quæ vo
tur corruptio, D. Petri ſecunda, capite 1.
nos fugere hortatur *concupiſcentiæ corrupt*
nem. Tum D. Iacobus capite 1. ſuæ epiſto
Vnuſquiſque, inquit, *tentatur*; *à concupiſcen*
ſuis abſtractus & illectus. Deinde concupiſcen
cum conceperit, parit peccatum: peccatum aut
cum conſummatum fuerit, generat mortem. V
nota progreſſionem peccati naturalis, à pri
corruptione concupiſcentiæ, uſque ad pecc
tum ipſum ſolidum, & conſummatam corr
ptionem, quæ generat mortem. Corruperat erg
Adamum concupiſcentia ejus, antequam co
rumperetur peccato illo, quod ex tranſgreſſi
ne legis, non ex corruptione naturæ, imput
tum eſt.

Qui peccatum Adami allegorice interpreta
tur: Serpentem dicunt fuiſſe ſenſum; fœm
nam, rationem; virum, intellectum. Exſurdav
ſcilicet fervida ſenſus perſuaſio rationem. &
occæcavit depravata ratio intellectum. Pecca
vit ergo corruptus Adami ſenſus, & peccavit di
ſtorta ejus ratio, priuſquam peccaret alienatu
ejus intellectus. Hinc videre eſt quam præpo
ſtere rerum ordinem invertant, qui volunt, de
pravatam idcirco fuiſſe rationem Adami, & cor
ruptos ideo ejus ſenſus; quia Adamus fructum
vetitum manducaverat. Imo è contrario pecca
vit Adamus manducando fructum vetitum, quia
corrupti prius fuerant ſenſus ejus, & quia depra
vata prius fuerat ejus ratio. Et bis peccavit Ada
mus, ſenſibus & ratione; antequam peccaret
intellectu & voluntate, peccato illo unico, quod
illi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

& in illo hominibus omnibus imputatum. Nota vero hic vim innatæ & inhærentis ruptionis in Adamo, antequam fructum li‑ ore attingeret. Cupiditas ejus neque Dei rdictum timuit, neque vitam illi intermina‑ veritus eſt. Imo, quæ fuit incenſa & furiata natura; mortem ille ipſam vel acuta cruce nuiſſet, ut vel orexin vel libidinem ſuam lere poſſet.

ateor, ſociatas fuiſſe in Adamo, poſtquam le‑ Dei violavit, imputationem peccati illius d Adamus patravit, & ingenitam Adamo corruptionem. Sed non ſemper ſociatæ illæ runt in Adamo. Non erat inita ſocietas illa e legem Dei, & antequam legem Dei viola‑ Adamus. Solum ſine imputatione inhære‑ Adamo ante legem ingenitum & innatum amo vitium. Naturalis corruptio illa pecca‑ illud fuit, de quo Apoſtolus: *quod erat ante m*: quod non imputabatur; *quia peccatum imputatur cum non eſt lex.* Et præceſſit in amo ingenita naturæ corruptio, imputatio‑ m peccati illius, quam deinceps tranſgreſſio is fecit. Non ergo mater fuit imputatio pec‑ i, ingenitæ corruptionis: ſed vice verſa, inge‑ a corruptio mater fuit peccati illius, quod im‑ tationem ipſam peccati genuit. Prius vero & iquius eſſe debuit peccatum naturaliter in‑ rens, peccato quod imputatum eſt: ratione, qua prior & antiquior fuit natura imputa‑ ne & myſterio.

Quo argumento peccatum naturaliter inhæ‑ s non imputabatur ex lege, non exiſtente le‑ : nullus itidem contrahebatur reatus legalis ex ccato illo. Idem enim eſt reatus, quæ imputa‑ . Neque adeo dici potuit, ſociatas indivulſe

ſub

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ſub lege,imputationem legalem & innatam co-
ruptionem, unum ex duabus reatum effec-
Sociatæ quidem fuerunt ſub lege, imputatio
galis peccati Adamici, & innata corruptio.
non ita propterea indivulſe & individue ſoci
fuerunt; ut vel minimam fecerint mixturam
confuſionem reatuum. Nullus enim unqu
extitit reatus alieni peccati ex innata corrup
ne. Ex violata lege ab Adamo,prodiit imputa
legalis reatus Adamici, quæ pervaſit in om
alios homines. Ex innata corruptione pro
peccatum naturaliter inhærens: non alienu
ſed cuique homini ſuum ſibi & naturale pec
tum: quod non imputatur ex lege, & pecc
Adami alieno; ſed natura ipſa peccati inhær
tis, & ſuo ſibi innato vitio, hominibus natur
ter adſcribitur. Nimirum, ut mortem quæ
cundum naturam eſt, ſubeant: neque immor
litatem quæ ſupra naturam eſt, conſequantur.

CAPVT V.

Qui volunt, imputationem peccati Adamici de
vatam fuiſſe ex traduce Adami; ex illo putan
quod autumant, Adamum genuiſſe omnes hon
nes. Apoſtolus diſtinxit nec ſociavit peccatu
naturaliter inhærens, cum eo quod imputatu
eſt. Diſtinxit nec ſociavit mortem naturale
cum ea quæ ex condemnatione legis inflicta e
Mors ex peccato Adami, incepit ab Adamo, d
ſiit in Moſe & Chriſto. Peccatum naturale e
mors naturalis fuerunt ante Adamum. Et erun
poſt Moſem & Chriſtum, in finem uſque ſecu
lorum.

OPinio ut ſolet ex opinione incidit. Qui o
pinantur, hominum originem fuiſſe a
Ada

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

mmo; eo ipſo quod non opinione, ſed reve-
ronſtat, originem imputationis peccati fuiſſe
Adamo: opinantur etiam, innatam corru-
onem, & imputationem peccati, adeo indi-
ſe ſociatas fuiſſe in uno illo homine; ut nul-
alio pacto pervenire potuerit imputatio illa
omnes homines, quam propagationis vehi-
o, cujus originem ducunt ab Adamo, qui pri-
s peccavit. Et cujus peccati actum, ut lo-
untur, dicunt fuiſſe in omnibus hominibus
putative: qualitatem vero peccati ex illo actu
ærentem, realiter. Quod non enodare, ſed
ectere; non extricare, ſed intricare fuit.

Opinio porro hæc, ab illa ut prædixi du-
eſt, qua omnium hominum origo ab Ada-
fluxiſſe creditur. Opinio vero hæc de Ada-
omnium hominum primo, ab illa derivata
, qua putatur Moſes ſtatuiſſe Adamum o-
ium hominum patrem; quia nullum expreſ-
nomen hominis, Adamico prius legitur a-
d Moſem. Quaſi vero nihil extiterit in rerum
ura, cujus expreſſim Moſes non meminerit.
, nullibi itidem dixit Moſes, quod D. Paulus
mus aperuit; Peccatum intraviſſe in Mun-
m per peccatum Adami; & mortem ex illo,
ccato, & in illo homine, pervaſiſſe in omnes
mines. Etſi nullibi hæc dixit, nullibi hæc ea-
m negavit Moſes. Nullibi etiam dixit ille
od D. Paulus primus demonſtravit: Pecca-
m fuiſſe in Mundo uſque ad legem, vel ante
gem, quod idem eſt. Legem inquam primor-
alem & primigeniam quam vocant melioris
tæ Theologi; quæque hic intelligi debuit:
pote quam primam ſuarum legum omnium
derit Deus Adamo, & à qua fluxerit imputa-
peccati. Sed neque illud etiam negavit
Moſes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Moſes quod aſſeruit D. Paulus. Inducere-
tur ſatius fuerat, ex Propheta non negante,
Apoſtolo innuente, primos homines ext
ante Adamum.

Quemadmodum autem mens Apoſtoli n
quam illa fuit, ſtatuiſſe omnium hominum
ginem ab Adamo: ita neque Apoſtolo venit
quam in mentem, indivulſe ſociaviſſe nat
liter inhærens peccatum cum illo quod imp
tum eſt. Et certe, luce meridiana clarius p
nullam peccatorum illorum mixturam fe
Apoſtolum, loco illo Romanorum 5, ubi tra
ctionem ex profeſſo inſtituit peccati quo
Adamo imputatum eſt. Ait ille, *per unum*
minem peccatum intravit in Mundum. Illud
tem, *per unum hominem*: explicat infra D. I
lus idem; non per hominis illius traducem
propagationem naturalem; ſed per ejus ino
dientiam, quæ moralis & ſpiritalis eſt. *Per*
bedientiam, inquit, *unius hominis*, *peccat*
conſtituti ſunt multi. Non ergo ſociavit q
morale & ſpiritale eſt, cum eo quod natural
& materialiter propagatur.

Homo vero ille per quem peccatum intra
in Mundum, non dubio Adamus eſt: cujus p
catum, peccatum fuit totius Mundi. Peccatu
inquam, quod ex tranſgreſſione legis toti Mu
do imputatum eſt. Subjecit Apoſtolus ten
eodem ratiocinii. *Vſque ad legem enim pec*
tum erat in Mundo. Id eſt, uſque ad homin
illum Adamum, peccatum erat in Mundo. Q
tempore igitur peccatum illud in legem int
vit in Mundum per Adamum: peccatum ali
erat in Mundo, teſte Apoſtolo, *Vſque ad*
gem. Vel ante legem & Adamum, quod id
fuit. Non peccatum quod imputatum eſt

tra

greſſione legis: ſed peccatum quod natu-
er inhærebat, neque imputabatur cum lex
erat. Neque vero ſociavit Apoſtolus pecca-
quod erat ante legem, cum illo quod à lege
nem habuit: & de quo dumtaxat capite
loqui inſtituerat.
Per unum hominem peccatum intravit in
ndum. *Et per peccatum Mors*, addidit Apo-
us eo loci. Vbi adverte, Mortem de qua hic
itur Apoſtolus, non naturalem intelligen-
eſſe; quæ ex vitio innato & primæ creatio-
depravatione, nec non ex peccato radicitus
erente præcordiis hominum inhæſit. Sed
tem ſpiritalem & myſticam hoc loco acci-
dam, quæ ſequuta eſt imputationem ſpiri-
m & myſticam peccati Adamici.
Quod ut clarius percipias, revoca in animum
ſuperius notavi. Neminem unquam mor-
um morti deditum fuiſſe propter peccatum
mi, præter unum Chriſtum: in quo, ratio-
mputationis Myſticæ, putati ſunt homines
nes mortui; qua ratione putati ſunt omnes
caviſſe in Adamo. Putati ſunt, inquam, mor-
in Chriſto, ſimilitudine, parabola, & fictio-
eadem Myſtica; qua putatus eſt Iſaacus ma-
us à patre ſuo, de quo ſupra ex capite 11
Hebræos. Myſtica igitur, fictitia, & parabo-
, mors illa fuit de qua hic locutus eſt Apo-
us: quæ peccatum Adami ſecuta eſt Myſti-
n, fictitium, & parabolicum. Quam ſcili-
mortem nullus unquam mortalium revera
ctu ſubiit in Chriſto; ſicut nullus unquam
rtalium revera & actu peccavit in Adamo.
cutus eſt hoc loco Apoſtolus de peccato il-
non quod naturaliter inhæſit hominibus;
de illo tantum quod imputatione myſti-
ca

ca tranſiit à peccato Adami in omnes hom
Locutus eſt itidem hoc loco Apoſtolus de m
te illa, non quæ corruptioni innatæ homi
naturaliter affixa eſt; ſed de illa tantum qua
turam peccati Adamici ſecuta eſt: quæque
putatione Myſtica à morte Chriſti tranſiit i
mnes homines. Et dicta eſt mors Chriſti,
tranſiens; ſicut dictum eſt peccatum Ad
peccatum tranſiens. *In omnes homines mors*
tranſiit; ait Apoſtolus. Nimirum ut ſignific
non ſibi rem fuiſſe hoc loco cum morte
quæ ex corruptione hominum naturaliter &
hærenter eis obvenit: ſed de illa tantum
in expiatione peccati Adamici à morte Ch
in illos tranſiit.

Verum enimvero, ut major lux hebeti
feriat oculos; attende curioſe ad illa quæ
dem, & mox ſequuntur. *Regnavit mor*
Adamo. Regnavit mors ab Adamo, quia p
catum imputatum fuit ab Adamo. Vides
peccati illius Myſtici, nec non mortis il
Myſticæ, originem. Finem eorundem reſp
Regnavit mors ab Adamo uſque ad Moſ
Regnavit mors ab Adamo, & lege illa quam
damus rupit: uſque ad Moſem, & legem ill
quæ à Moſe viguit uſque ad Chriſtum. C
ſtus ſcilicet moriens legem omnem, & Ada
cam & Moſaicam, extinxit. *Delens*, ait Apo
lus Coloſſenſium 2, *chirographum decreti q*
adverſus nos erat, quodque erat contrarium
bis: & ipſum tulit de medio, alligans illud c
ci. Chirographum decreti illud quod erat co
trarium nobis, condemnatio mortis erat,
creta ex lege & chirographo illo, in omnes h
mines ex peccato Adami. *Iudicium enim ex*
in condemnationem, ut ſcriptum eſt Roman
ri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

[...]5. Condemnatio quippe illa imminebat [...]ibus hominibus, & regnabat eis, ab Ada[...]uſque ad Moſem; nec non homines omnes [...]illud tempus, quodam velut chirographo & [...]s vinculo, obligabat & conſtringebat. Ne[...] enim proprie, ut monui ſupra, mors re[...]vit hominibus: quia nullus hominum mor[...]s proprie eſt ex peccato Adami: ſed proprie, [...]demnatio mortis dominata eis eſt, ex chiro[...]pho decreti illo, quem Chriſtus moriens de[...]t, ſuſtulit, & cruci affixit.

[...]Metas igitur cognitas, & tempora cognita, [...]uit Deus, Adamum & Moſem, peccato Ada[...]o, & morti ſive condemnationi mortis, quæ [...]reta erat ex peccato illo. Sed nullas metas, [...]a tempora poſuit Deus idem, vel peccato [...]d naturaliter inhæret, vel morti quæ ex na[...]li vitio hominibus infixa eſt. Peccatum na[...]liter inhærens erat ante legem & Adamum. [...]reatione & principio illo rerum quod ſine [...]ncipio eſt. Mors naturalis regnavit poſt Mo[...]; ſive poſt mortem legalem, Adamicam [...]Moſaicam. Imo regnat, & regnabit mors ea[...]n uſque in finem ſeculorum, quæ numerari [...] poſſunt. Mortem nimirum illam natura[...] intellexit D. Paulus idem, Corinthiorum [...]ma, capite 15. ubi de fine ultimo rerum a[...]. *Vltima autem inimica*, ait ille, *deſtruetur* [...]*rs*. Quæ de morte contracta ex peccato Ada[...] intelligi non poſſunt: deſtructa enim eſt mors [...] in Moſe deſtructo. *Regnavit mors ab Adamo* [...]*ue ad Moſem*. Intelligi ergo debent de mor[...] naturali, cujus deſtructionem Deus diſtu[...] in finem ultimum rerum. *Vltima inimica de*[...]*uetur mors*. Neque dum enim deſtructa eſt [...]ors naturalis & inhærens illa, quæ ſequi-

tur

tur naturam ſui peccati naturalis & inhær
Vigent & vigebunt indivulſe ſociata du
peccatum naturale & mors naturalis, uſque
nem ſeculorum : neque deſtruentur niſi i
ſtructione ipſa Mundi.

Non ergo ſociavit quæ non conjunctim
ctavit Apoſtolus, quæque rerum ordo pe
diviſerat: peccatum imputatum, & pecc
naturaliter inhærens : mortem regnante
peccato imputato, & mortem peccatum na
liter inhærens conſequentem. Tractatio ill
ritalis & myſtica: hæc materialis & phyſica
Abſtraxit Apoſtolus tractationem illam ſp
lem & myſticam, ab hac materiali & phyſica
oſtenderet, non opus fuiſſe Adami traduce
teriali & phyſica, ad imputationem mere
talem & myſticam peccati Adamici. Quod
tius patefecit capite eodem ad Romanos 5
comparavit inobedientiam Adami cum
dientia Chriſti: & imputationem quæ abu
vit ex delicto unius Adami, ad condemn
nem mortis; cum imputatione gratiæ, qu
pereffuſa eſt in dono, ſive in oblatione, u
Chriſti ad juſtificationem vitæ. Quæ nullo
do materiale & phyſicum olent; ſed florem
ritus, & myſterium merum redolent. Eten
vero, ut comparatio Adami & Chriſti abſo
ſit: imputari debuit Adamus hominibus ea
prorſus ratione Myſtica & ſpirituali, qua iiſ
Chriſtus imputatus eſt.

Profitentur Theologorum anteſignani,
Paulum proprie egiſſe, capite illo 5 ad Ro
nos, de reatu & imputatione peccati Adam
& conſideraviſſe peccatum, non quatenus f
tem corruptionis humanæ; ſed quatenus A
mum, & in illo homines omnes reatu eodem

vol

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

t. Non enim ſcripſiſſe Apoſtolum, homi-
uiſſe corruptos in Adamo, ſed in illo pec-
ſe. Peccaviſſe in Adamo, per imputatio-
non ex illo, per propagationem. Peccaviſ-
Adamo virtualiter: non virtute ſeminis,
irtute imputationis. Adamus autem con-
us eſt loco eodem, tanquam caput omnium
num: non naturale, ſed myſticum. Et
ſite ad hanc rem Theologus egregius. *Ra-
naturali*, inquit, *conſtare non poteſt; homi-
mnes, imo neque dum natos, peccaviſſe in
no: niſi Adamus ſupponatur, in eſſe morali,
caput totius humanæ naturæ.* Locutus eſt
terea Apoſtolus capite eodem; non de pec-
illis in quibus Adamus naturaliter corru-
eſt, & in quibus homines omnes natura-
corrumpuntur: ſed de una offenſa, de u-
elicto, & de una tantum inobedientia,
reatum Adamo, & omnibus hominibus in
no meruit: quæque non actu, ſed reatu,
damo in omnes homines tranſiit per im-
tionem. *Qua ratione*, inquit Cardinalis
rminus, *inobedientia illa potuit communi-
hominibus.* Tum celeberrimus Gamacheus
onicus. *Concedimus*, inquit, *peccatum actua-
lami, quatenus actuale, non ineſſe hominibus,
mputative.*

nputationem peccati illius actualis creavit
vel tranſgreſſio legis. Realem peccati ha-
lis inhærentiam genuit natura, quæ natu-
ravitas eſt. Natura autem, & lex, toto re-
ordine differunt. Naturam produxit crea-
Deus. Legem tulit recreator, vel ſecundus
tor Deus idem. Et qua ratione natura non
it reatum contrahere ex alieno delicto,
em violata lex: ita neque reatus ex violata
lege

lege, & alieno delicto, potuit corrum-
naturam. Cauſa nimirum moralis, qualis
inobedientia Adami, non potuit produ-
corruptionem naturalem. Ergo multo m
imputatio inobedientiæ illius potuit produ
corruptionem illam. Imputatio, inquam,
eſt effectus mere ſpiritalis cauſæ illius m
ralis: & myſticum ex morali ortum. Non
go disjuncta illa, & quibus non bene co
nit, ſociavit Apoſtolus; naturam & legem
tium ex natura, & reatum ex lege; in tra
tione quam inſtituerat hoc capite, peccat
lius quod in Adami tranſgreſſione omnibus
minibus imputatum eſt. Imo nullibi genti
vel apud D. Paulum, vel apud aliquem al
auctorem ſacrum & biblicum, legere vel in
cere erit, naturalem Adami traducem fuiſſe c
ducibilem, ne dicam neceſſariam, ad imp
tionem peccati Adamici.

CAPUT VI.

Qua ratione peccatum Adami ſalutem, non pe
tionem hominum fecit. Non imputatur à C
ſto mortuo peccatum alienum hominibus,
ſua quiſque peccata patitur.

IMplicata eſt, ſalebroſa, & dumis aſp
quæſtio illa quam vulgo agitant de pecc
originis; ex hypotheſi qua ſtatuunt, ho
nes omnes ab Adamo progenitos. Illam ego
mea hypotheſi, ſi Deus faverit, tractabilem,
plicatam, & planam adeo reddam; ut n
deinceps hæreamus in ſalebra.

Suntqui invidiam Deo faciunt, ex prima h
potheſi: feritatis & crudelitatis plenam eſſe
tionem illam legis ſuæ; qua quod patratum
p

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ccatum ab Adamo, inſciis, imo neque dum
tis imputetur hominibus. Tum, quod pœnæ
m crudeles, ex peccato illo inflictæ fuerint;
tota hominum natura, malorum & peſtium
dris pullulaverit. Nullos enimvero legibus
manis alieni criminis ſucceſſores conſtitu-
s. *Parentum opprobria ne luant liberi*, edice-
t Plato. Quin & atrox Senatui Romano, &
rniciosum viſum eſt exemplum; tollere filios
ſſii, Caſſio perduelli ſublato: quique morem
nc inſtaurare aggreſſi ſunt populi, viſi ſunt
n dignam hominum invidia, & Deorum
lignatione feciſſe. Sed & illud truculenti ge-
s omne ſuperare videtur: quod poſt vitam
mnoſam & cruciatibus infamem, præcipi-
in ſtagna ardentia homines, propter idem
ld peccatum Adami, iecur ſuum redivi-
n vermibus redivivis tundendum præbeant:
que inter fletus & ſtridores dentium, mor-
immortalem, in æternum & ultra, exigere
dantur.

Quibus incommodis ut breviter & perſpicue
ondeam ex mea hypotheſi: atque ut ob-
atur omne os inclementer de Deo loquens;
monſtratum ſupra abunde eſt; imputatio-
n peccati Adamici nihil addidiſſe naturæ ho-
num corruptioni deditæ, præter imputatio-
n ipſam, quæ mere myſtica eſt, quæque ſpi-
ſolo concipitur. Nihil ergo novi portavit
minibus imputatio illa, quoad naturam. Ex-
dendum eſt quale detrimentum ex illa ho-
es ceperint, quoad myſterium. Statuendum
in primis eſt, Paulum Apoſtolum, ubi di-
capite 10 ad Romanos: *Chriſtum finem legis*: intellexiſſe Chriſtum finem eſſe my-
orum omnium, & quæ lege præcipie-

bantur,& quæ Prophetarum ſcriptis contineb
tur: qua ſignificatione Lex,pro Bibliis ſacris, e
plerumque ſolet, accipitur. *Sine modo*, aie
Dominus Ioanni, recuſanti illum baptizare;
enim decet nos implere omnem juſtitiam. Iuſti
eo loci, Myſterium eſt. Implevit enim Chriſ
myſteria omnia quæ perfecit, & ad finem ſu
perduxit. Vocatur porro myſterium, *Iuſtit*
quoniam myſterium omne à Deo inſtitutu
juſtitiam operatur. Neque enim myſterium n
men inane eſt, nudaque appellatio & fictio,
re & ſpecie. Imo rem omnium maximam c
ficit; qua juſtitiam, ſalutem, & immortalitat
hominum parit. Illud autem plenius ſuo l
diſcutietur.

Præcipuus vero finis fuit Chriſtus myſteri
lius, quo peccatum Adami imputatum eſt
minibus: nimirum, ut eiſdem juſtitia Ch
quæ mors Chriſti eſt imputaretur. Advert
dum quinimo eſt, Chriſtum *Ieſum* eſſe; id
Salvatorem: cui opponitur *Apollyon*,& perd
hominum *Anti-Chriſtus*. Venit Ieſus ut ſal
faceret homines, non ut illos perderet. At,
argumento inſtitutus eſt Ieſus finis ad ſalu
hominum: inſtituta fuere media quæ ad fin
illum perducunt, ad ſalutem eorundem.
putatio ergo peccati Adamici quæ nos duxi
finem illum; ſalutem hominum, non perdi
nem fecit. Benignitatis igitur & miſericor
plena fuit, non feritatis & crudelitatis,
illa divinæ legis; qua hominibus vel inſciis,
neque dum natis, noxa Adami imputata
Imputatum etenim fuit Adami peccatum
minibus inſciis, ut illis etiam inſciis acquir
tur juſtitia Chriſti: quæ ſalus eſt Domini.
catum autem juſtitiam parit, miraculo eo

uo tenebræ lucem exeruiſſe leguntur; & mors
tam ſuſcitare creditur.

Falluntur vero magnopere qui autumant, ortem æternam conſequutam eſſe condemnaonem illam mortis quæ decreta fuerat ex pecto Adamico Demonſtratum enim eſſe plus is arbitror, ex D. Paulo ad Romanos, quem hanc rem laudavi ſuperiori capite: condenationem illam mortis non æternam fuiſſe, d finibus certis circumſcriptam. Natam eſſe m Adamo, periiſſe cum Moſe. *Regnavit rs ab Adamo uſque ad Moſem*: ait Apoſto. Sequuta eſt ſcilicet mors illa fatum pecca&, qui illam genuerat, patris ſui. Regnare inperat peccatum Adamicum à tranſgreſſione is: quod idcirco peccatum legale nuncu. Regnare itidem cœperat mors Adamica, à nſgreſſione legis ejuſdem quæ peccatum Ami fecerat: quamque idcirco mortem legan nuncupo. Vixit peccatum legale, quam lex vixit: & lege extincta, extinctum eſt. gnavit mors legalis illa, quamdiu regnavit : debuit & illa mori lege mortua. Æternum rro indefinitum eſt. Habuit autem mors leis definitos terminos, Adamum & Moſem: os ultra citraque nequivit conſiſtere. Non erpotuit mors illa conferre quam non habuit rnitatem hominibus.

Quid ergo? Peccabimus, quoniam non ſus ſub lege? tum quoniam nulla condemnatio rtis ex lege reſtat, quæ peccandi libidinem rceat? Abſit. ait Apoſtolus. Atque ut objeoni illi plene fiat ſatis; operæ precium factun me exiſtimo, ſi totum hoc myſterium ordidetexero: & quæ de illo ſparſim enarravi, colnim & contuitu uno pererrandum exhibuero.

Comprobat auctoritas ſacra, & naturalis ra-
tio; corruptibile & mortale eſſe, quodcumque
ex materia corruptibili & mortali creatum e
Hominesque adeo ex materia corruptibili
mortali compactos, corruptibiles & morta
fuiſſe creatos: neque potuiſſe, vi & virtute cre
tionis illius ſuæ corruptibilis & mortalis, tra
ſcendere ad Deum incorruptibilem & immo
talem, ut & ipſi incorruptibiles & immorta
evaderent. Deus ſcilicet incorruptus: hom
nes autem *de carne ſua*, quæ materia ſua e
corruptionem metunt. Galatarum 6. Deus imm
talis eſt: *mors eſt quam ſapit caro*. Romanorum
Deus bonum ipſum eſt: *bonum autem non ha*
tat in carne hominum; *malum è contra illi ad*
cet. Rom. 7. Qui vero in carne ſunt homin
Deo placere non poſſunt. Caro ſiquidem inin
ca Deo eſt. Legi divinæ non ſubjicitur: nec
enim poteſt. Tum quæ ſexcenta ejus gen
leguntur apud auctores ſacros. Quibus ap
reat, emendandum fuiſſe vitium carnis, ma
riæ, & creationis primæ hominum; & in no
creaturas transformandos homines, ut ex r
lis boni fierent, ex corruptibilibus incorru
biles, ex mortalibus immortales; & regn
Dei poſſidere poſſent, *quod caro & ſang*
quæ corruptio mera eſt, *poſſidere nequeunt*. C
rinthiorum 1, capite 15.

Mori debuerant homines qui transforma
& denuo creandi erant; quod ſupra dem
ſtratum eſt. Mori quinetiam decreverat D
illos, in morte Chriſti ſui, qui humanum c
pus informaret; & morte ſua ſuccidanea ho
nes in novas formas & in novas creaturas n
taret. Quod non niſi myſterio fieri potuit:
jus ſcilicet virtute & ſpiritu, cenſerentur mo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Chriſto, quos ſanguis Chriſti imbueret. At-
que ut infectores purpurarii, quas veſtes muri-
aut cocco ſaturare inſtituunt, glaſto illas prius
maculant, macerant, & ſubigunt; ut idoneam
dem concilient colori rutilo, qui in ſubſtratum
gi glaſtum inditur. Oportuit homines impu-
tione prius peccati Adamici, tanquam glaſto,
prima cortina, maculari, macerari, & ſubigi;
ſanguinem Chriſti ſaturatius combiberent, &
ſecunda cortina ſplendidius ruberent. Im-
tatio ergo peccati Adamici, præparatio fuit
ſuſcipiendam juſtitiam, quæ à ſanguine Chri-
emanavit: qua præparatione ſitientes homi-
juſtitiam illam avidius raperent, interiuſque
onderent.

Ac veluti color purpureus, ſuffectis glaſto
is additus, glaſti maculam haurit, & glaſtum
um extinguit: Simili argumento, ſanguis
riſti ſuffecto imputatione peccato Adami in-
us, imputationem peccati hauſit, & pecca-
n ipſum Adami extinxit: ita ut morte Chri-
nulla detur peccati illius imputatio. *Pec-
um erat ante legem, ſed non imputabatur
exiſtente lege.* Romanorum 5. *Virtus enim
ati lex.* Corinthiorum prima, capite 15.
n ſcilicet & virtutem addidit peccato lex,
peccatum duplicavit: & ex peccato ſim-
iter dicto, peccatum fecit ex lege imputa-
. Suſtulit imputationem illam ex lege Chri-
idem qui legem ipſam ſuſtulit.

Memorat Apocalyſis beſtiam multorum ca-
um; cujus caput unum vulneratum fuerat
i ad mortem, reliquis capitibus ſuperſti-
s: ſed plaga ejus ad mortem curata eſt. Pec-
um beſtia fuit biceps; cujus caput unum an-
egem erat, alterum à lege fuit. Amputavit

Chriſtus moriens caput illud peccati quod à l
gé fuit; neque ſanata eſt plaga ejus ad morten
excisum enim eſt penitus, & avulſum collo ſu
caput illud. Supereſt à morte Chriſti caput alt
rum quod ante legem erat. Extinctum eſt
Chriſto mortuo peccatum illud, quod viola
lege, Adamo & in illo hominibus omnibus in
putatum eſt: quodque legale eſſe aio. Supereſ
Chriſto mortuo peccatum illud quod non in
putabatur non exiſtente lege; quod naturali
ante legem inhærebat hominibus: quodque n
turale nuncupo.

Reſtituit ergo Chriſtus homines in quem l
cum acceperat illos Adamus. In locum ſcili
peccati non imputati ex lege. Et evaſerunt h
mines, poſt legem extinctam in Chriſto, ill
ipſum quod erant ante legem latam in Adam
Non enim imputatur à Chriſto mortuo pecc
tum alienum hominibus: ſed ſua quiſque pecc
ta patitur. Non dicitur ultra ſub Euangelio; *P*
tres comederunt omphaces, & dentes filiorum
ſtupuerunt: ſed unuſquiſque in iniquitate ſua m
ritur. Ierem. 31. Non propter peccatum Adam
ſed propter ſua quiſque peccata interit. *Vn*
quiſque de ſe ipſo rationem reddit Deo. Roman
rum 14. *De ſe ipſo:* non de Adamo. De ſuo
peccato: non de peccato Adami alieno. Qu
nota curioſe. *Vnuſquiſque proprium onus port*
Galatarum 6. *Et unuſquiſque reportat quæ in c*
pore ſuo facit. Corinthiorum 2, capite 5. *Iudi*
Deus ſub Euangelio *occulta hominum.* Roman
rum 2. *Occulta:* id eſt, propria, intima, ſua ſi
neque imputata aliena peccata. Non impu
Deus à Chriſto mortuo peccata facta in lege
ſed adſcribit ſua ſibi peccata naturalia homi
bus; quæ non in lege, ſed in carne ſunt; quæc
na

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

tura carnis corruptæ corruptionem metunt: æ mortem ſapiunt: in quibus bonum non bitat: ſed è contrario malum adjacet: quæ e non ratione legis, ſed ratione naturæ ipſius rruptæ, & mortalis, regnum Dei incorrupti- e & æternum poſſidere nequeunt. Crucifixus cum Chriſto vetus Adam, & vetus homo le- is noſter: ſed vivit adhuc in nobis vetus ille mo naturalis, vere noſter, qui non in morte riſti extinctus eſt: Sed qui virtute reſurre- onis ejus extinguetur olim, cum nos plena ctificatione Deus induerit: quæ reſurrectio, recreatio noſtra perfecta & plena futura eſt. o tempore & noviſſima inimica deſtruetur rs. Mors inquam naturalis, peccati naturalis onium; quæ peccato naturali vigente, viget ominibus; quæque peccato eodem extincto, nguatur & ipſa neceſſe eſt.

At vero interea, ſatagamus perpetuo pietatis rcitio, & indefeſſa ſanctificationis noſtræ cul- a; ut extinguatur vetus illud peccatum quod ni noſtræ adhæret: & reveletur juſtitia Chri- in nobis, *ex fide in fidem*; ut ſcriptum eſt Ro- norum 1; id eſt, ex ſanctificatione in ſan- ficationem. Sanctificatio enim, vera & ſo- fides eſt in concreto, quam intellexit hoc o Apoſtolus: non futilis & inanis illa, quam tilant quidam in abſtracto. Nolimus ergo rcare: non quod lege Adamica, aut pœna rtis ex lege Adami ſancita, amplius tenea- r, ex quo Chriſtus mortuus eſt: ſed quod ve- te & rei ipſius natura, interclusus nobis eſt tus ad vitam æternam, ad regnum, ad con- ctum & gloriam Dei; ſi materiæ & carni no- e indulgemus, & peccatum nobis innatum n extinguimus.

Nihil igitur feri & immanis, quoad legem De nihil quoad ſanctitatem hominum; male conc liati & diſſoni oborietur animo; ex imputatio peccati legalis & Adamici, nec non ex morte l gali & Adamica, quæ peccatum illud legale co ſequuta eſt: ſi totum hoc negotium, ex mea hy potheſi, Myſtice inſtitutum accipiatur; ut id neum ſolum cordibus hominum ſterneret, ſu cipiendæ juſtitiæ Chriſti: quæ ipſiſſima ſanctif catio & ſalus hominum eſt; tum denique ſum ma eorundem felicitas. Statuminatur ſiquide ratione myſterii, ad ſalutem hominum comp rati; quod feritatis in Deo, & crudelitatis in v dioſo obtentu, ſubrui videbatur.

CAPVT VII.

Quare Adamus qui tanquam caput peccavit, n tanquam caput pœnas dedit peccati ſui. Pe catum Adami inobedientia fuit. Peccatum n turale & legale, duplex fuit repagulum obj ctum hominibus, quibus Paradiſo interdicer tur. Solvit legale repagulum Chriſtus morien Solvet naturale Chriſtus idem reſurgens, & n plene ſanctificans.

ANimadvertere rigidius ſolent Quæſit res in criminum auctores; quam in e rundem, vel participes, vel conſcio Quod nos jura omnia docent, naturalia, ge tium, & civilia. Neque probatione eget; qu probatione ipſa, adeo multa & circumfuſa e obnubilaretur. Ius illud in Adamo ſolo non o tinuit: qui tanquam caput peccavit, neque ta quam caput pœnas dedit peccati ſui. Enimve ſi peccata & flagitia omnia, ſi quicquid febriu & peſtium eſt; ſi mors ipſa æterna, ex pecca

Ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ami, ut creditur, intravit in mundum, & per-
it in omnes homines: cur non ad omnia pec-
a & flagitia projectiſſimus fuit Adamus; pec-
orum & flagitiorum omnium, propter pec-
um illud ſuum, caput & cauſa? Cur non ma-
um omnium, peſtium & febrium cohortibus
petitus eſt? Cur non denique morti æternæ,
rtis illius auctor, devotus eſt? Imo, quare
mus; ſi tranſgreſſionem & inobedientiam
s excipimus; nullis aliis criminibus & pec-
s claruit? Quare athletice valuit? Quare vi-
n longævam duxit ad triginta & nongentos
os? Quare nullus Theologorum relegavit
m ad inferos; ut inter damnatorum & re-
borum cruciatus, morte æterna plecteretur?
parte alia nullus unquam mortalium, vel
iceps vel conſcius revera fuit peccati Ada-
i: imo ſi puriores fuere homines omnes pec-
illius, quam ſunt ſceleris puri infantes; ut
e qui neque dum nati erant quando Adamus
cavit: Quid cauſæ fuit, quare evaderent ho-
nes ex peccato illo, vel nequiores, vel mor-
iores, vel damnatiores Adamo ipſo? Conſtat
m, innumeros homines, peccatis & ſceleri-
Adamo ipſo nominatiores ex peccato Ada-
creditos, tum male habitos, vita brevi & æ-
affectos, ad Tartara demum extremo rerum
cio adigendos, ut ibi mortem immortalem
figant.

Tenebras illas clarorem merum reddam ex
 hypotheſi: ſi conſideramus peccantem Ada-
m; vel adverſus legem, quod peccatum legale
; vel ex vitio naturę ſuę corruptioni obnoxię,
d peccatum naturale eſt. Si conſideramus A-
num peccantem peccato legali, vel adverſus
em, quod idem eſt: concipiemus indidem il-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

lum, non reſpectu tantum habito ad ſe ipſu
ſed reſpectu etiam habito ad omnes homin
& ad totum genus humanum quod repræſen
bat: cujus repræſentationis vi & virtute, imp
tationem peccati illius, ſibi, & toti generi h
mano meruit. Quemadmodum enim Legat
qui deditionem totius populi, civitatis ſuæ n
mine,ad victorem Principem facit:non ſe ipſu
tantum, ſed homines omnes totius civita
quos Legatus repræſentat, deditionis lege c
ſtringit. Sic Adamus nomine illo quo totu
genus humanum repræſentabat; non ſe ipſu
tantum,ſed homines omnes lege decreta in p
catum ſuum obſtrinxit; nec non eoſdem, atq
ſe ipſum, imputationis peccati illius reddi
participes.Ac veluti in negotio deditionis qu
facit Legatus civitatis ſuæ nomine; omnes
æquo deditionis leges ſubeunt, tam Legatu
quam homines civitatis ſuæ omnes: pari om
no ratione, in negotio peccati Adamici, totu
ex æquo genus humanum imputationem p
cati illius ſubiit; tam Adamus, quam homir
omnes. Tum quo argumento deditio illa n
recipit magis & minus, ut Schola loquitur; n
que cenſetur ex dediticiis illis omnibus,alter
tero minus aut mage deditus: ſimili prorſus
tiocinio,imputatio peccati Adamici, neque m
gis neque minus recepit: neque enim cenſ
potuit peccatum Adamicum, uni quam alt
omnium hominum, quotquot ſunt, quotq
fuerunt,& quotquot erunt, magis aut minus i
putatum. Et de illo peccato vere & appoſite
ſurpari valuit Lucani illud: --- *Quos inquin*
æquat.Imo & Adamus & homines omnes,qu
quot ſunt,quotquot fuerunt, & quotquot eru
pœnas ex æquo dederunt peccati illius. Omn
en

m ex æquo condemnationem mortis decre-
m in peccatum illud ſuſtinuerunt: nec non
cati ſunt homines illi omnes ex æquo mortui;
orte illa legali, ſpiritali, & Myſtica; quæ pec-
um illud legale, ſpiritale, & Myſticum, con-
uuta eſt.
am vero, ſi conſideramus Adamum peccan-
n, ex vitio naturæ ſuæ corruptioni deditæ,
od peccatum naturale eſt: tunc concipiemus
m reſpectu tantum habito ad ſe ipſum, non
ceteros homines. Atque illo reſpectu, quo
s ſibi ipſi peccaviſſet Adamus peccato illo
urali; plus etiam pœnæ & mali naturalis ſibi
i intriviſſet: atque adeo in mortem acerbio-
n incidiſſet. Et enimvero quoniam peccatum
urale magis & minus recipit, ſecundum ma-
aut minus corruptam naturam: nec non ma-
& minus recipiunt pœnæ omnes naturales,
mala omnia naturalia, quæ peccatum illud na-
ale conſequuntur. Qua vero ratione Ada-
s, præ ceteris hominibus, natura minus cor-
ota præditus fuit: nempe illud formationis
e prærogativa, quam à Deo ipſo habuit: mi-
s etiam & ceteris hominibus peccavit peccato
urali. Atque adeo peccati illius ſui minores
dit pœnas, & minora mala paſſus eſt, quam ce-
i homines paſſi ſunt: imo & quam propter
m illud peccatum etiamnunc patiuntur.
Caſtigemus examen hoc in æquatiſſima re-
e rationis trutina: ut extra omnem contro-
ſiam appareat, tum peccata hominum omnia,
n malorum omnium peſtes quæ homines
le mulcant, tum mortem eorum æternam quæ
os vita æterna interdicit; ex ſuo illo vitio quod
i ipſis naturaliter inhæret, non ex alieno Ada-
i delicto, dimanaviſſe. Vnde amabo ſitis illa

ſanguinis, qua homo homini fera eſt, & q
homo hominem trucidat? nonne ex bile at
qua jecur hominis tumet? Vnde inceſtæ illæ,
contra leges nuptiæ? unde & inverſo uſu co
cubitus? unde nefandæ Veneres illæ quibus h
mines ardent beſtias? Nonne ex perverſa & co
rupta libidine, quæ perverſæ & corruptæ natu
impetigo eſt? Vnde & furta? ex innata rapien
prurigine. *Vnde bella & lites in vobis?* aieb
D. Iacobus capite 4. ſuæ epiſtolæ: *Nonne hin*
ex concupiſcentiis veſtris? Tum vero & hinc m
xime conſtat, vitia illa naturæ & materiæ ipſi h
minum addicta, & penitus affixa: quod cum e
dem ſit materies hominum quæ beſtiarum; com
munia itidem vitia illa ſint hominibus & beſti
Hinc nimirum eſt quod homicidas, truces,
crudeles homines; vocare ſoleamus, tigres, u
ſos, leones: libidinoſos, hircos: obtrectatore
canes: furum manus, milvinas & aquilinas u
gulas: ventri deditos, porcos, &c. Niſi forte pu
tamus, imputatum & beſtiis peccatum Adam
talia & ipſis vitia ingeneraviſſe. Quod vere eſſ
peponem pro corde gerere.

Vnde porro vapide ſe habent homines? und
liene tanquam zona cincti ſunt? unde illos u
get morbus regius? unde illis oculi herbei? hir
dolent? radices cordis pereunt? unde illis febre
continuæ, intervallatæ, & periodicæ? unde &
multiplices arthritidis ſpecies? tum vel aren
vel glarea calculi, quæ ſtranguriam parit? und
& innumeræ malorum facies, quibus tentantu
humana corpora? nonne ex pravis humanorum
corporum affectionibus? Quæ ſcilicet mala i
ægris, tum intenduntur, tum remittuntur; u
in eiſdem, vel intenduntur, vel remittuntur
pravæ illorum affectiones. At certe, varietate

pec-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ccatorum & valetudinum, quæ homines vel
os vel morboſos faciunt: peccatorum itidem
aletudinum intentiones & remiſſiones, pla-
ndicant, vitia illa omnia deduci ex natura
ateria ipſa hominum; quæ ut varie affecta
ariis itidem modis, tum magis & minus, vel
umpitur vel agitatur. Neque vero peccatum
le Adami tale quid unquam efficere valuit.
cum enim fuit, non varium: tum neque in-
ius & remiſſius homines invaſit: Omnes
n ex æquo, ut prædixi, reos fecit. Ac pro-
e omnes ex æquo vel malos vel morboſos ef-
ſet, imo & omnes eodem genere peccati &
tis affectos; ſi quod peccant & febriunt, ho-
es, ex peccato illo uno & unius generis, cau-
& originem traxiſſet.

bjicitur. Adamum, quando legem tranſ-
ſus eſt, peccaviſſe naturaliter. Naturaliter
concupiviſſe fructum vetitum, & natura-
manducaviſſe illum. Naturale ergo, in-
nt, peccatum Adami fuit, non legale tan-
Atque adeo, neque ſola imputatione ſpirita-
Myſtica; ſed & ratione naturæ & traducis
s ab Adamo deductæ, pervaſit in omnes ho-
es. Reſpondeo. Non propterea peccaviſſe
mum, quod naturaliter concupiviſſet fru-
n, & naturaliter comediſſet illum. Sed quod
ra vetitum appetiiſſet, & contra legem glu-
t. Peccatum Adami vocavit Apoſtolus *In-*
ientiam: moralem, non naturalem: vel qua-
s formale, non materiale, peccati illius fuit.
male, inquam, morale, & myſticum, quod
e Adamo & omnibus hominibus imputa-
eſt, propter quod unice mortem ſibi & o-
bus hominibus meruit. Naturale & mate-
peccati illius, peccatum proprie non erat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Nullum enim peccatum erat per ſe & natur
ter, concupiviſſe & manducaviſſe fructum, *qu*
rat pulcher oculis, & bonus ad veſcendum. u
illo teſtatur Moſes. Peccati illius virtus in
transgreſſione & inobedientiá Adami conſti
quæ peccati ejuſdem morale & formale fuit.

Peccatum porro idem illud dupliciter Ada
imputatum fuit: quatenus legem Dei animo
voluntate corrupta tranſgreſſus eſt; vel qua
nus eandem corpore & manducatione ipſa
fregit. Quatenus legem Dei animo & volunt
corrupta violavit Adamus; quod morale & ſ
ritale peccati ejus fuit; incidit in condemnat
nem decretam ex lege Dei, & morte mortu
eſt: morte inquam morali & ſpiritali, quam p
Adamo reapſe & corpore paſſus eſt Chriſt
Quatenus corpore tranſgreſſus eſt Adamus, co
pore ilicet Paradiſo ejectus eſt: *ne forte*, ait G
neſis, *manum ſuam mitteret, & ſumeret de lig*
vitæ, & viveret in æternum.

Vtrumque omnibus hominibus accidit
tranſgreſſione Adami; mori, & Paradiſo eji
ſed utrumque, ſignificatione, parabola, & ſim
litudine. Mortui ſunt homines omnes ex pecc
to Adami, morte eadem ſpiritali, & myſtica, q
Adamus mortuus eſt: Ejecti ſunt omnes Par
diſo, non actualiter & corpore, ut Adamus ej
ctus eſt; ſed ſignificante myſterio. Interdiceb
ſcilicet homines omnes Paradiſo Dei, & vi
æterna quæ apud Deum eſt, ſua ſibi natura co
ruptioni & morti obnoxia. Interclufit bis ad
tum ad eundem Paradiſum & ad eandem vita
æternam, lex data Adamo, quæ *virtutem ada*
dit peccato, ut loquitur epiſtola ad Corinthi
ſecunda; quæque peccatum effecit *peccans κα*
ὑπερβολὴν, ut loquitur epiſtola ad Romanos. A
qu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

æ adeo duplici repagulo occluſa erat via hominibus ad Paradiſum,& ad vitam æternam: naturæ humanæ vitio, & rigore divinæ legis; quæ ...cta fuit, quæque ſtrictam aciem euntibus ad Paradiſum obtulit. Natura ipſa hominum corruptioni & morti dedita, primum fuit & materiale repagulum; ſuum ſibi innatum impedimentum, quod interclufit aditum hominibus in immortalitatem. Violata lex ab Adamo, ſecundum fuit & ſpiritale repagulum; non innatum, ſed alienum impedimentum,quod eiſdem occluſit Paradiſum: quodque non natura,neque Adami traduce; ſed imputatione, ſpiritu, & fictione mera divini myſterii omnibus hominibus objectum eſt; ut ratione eadem vita æterna ...dicarentur. Suſtulit Chriſtus moriens ſecundum repagulum ſpiritale & myſticum, ex transverſo ab Adamo oppoſitum. Supereſt primum naturale & materiale, à Chriſto reſurgente & ſanctificante amovendum. Paradiſo autem ejecti ſunt, & vita æterna interdicti, mortales & mortui ex peccato Adami homines; myſtice & parabolice: ut beneficio mortis & reſurrectionis Chriſti, pateret eiſdem aditus ad Paradiſum euntem; & vita æterna fruerentur, non myſtice & parabolice, ſed vere & reapſe, quibus datum fo...t electis.

CAPVT VIII.

Omnes homines peccaverunt ad ſimilitudinem peccati Adamici. Infantes peccaverunt ad eandem ſimilitudinem.

SCripſit Apoſtolus, Adamum fuiſſe typum, Chriſti. Fuit ergo Chriſtus Adami prototypus. At ratione ſimilitudinis Adamicæ cum

Chri-

Chriſto prototypo ſuo: quo argumento Ch
ſtus reficiens quos Adamus perdiderat, n
fuit ultimus omnium hominum, ut præteri
tantum homines gratia & juſtitia ſua comp
henderet: ita neque fieri debuit Adamus p
mus hominum omnium, ut futuros tantu
homines imputatione peccati ſui involver
Tum quo prototypo mors Chriſti imput
fuit hominibus omnibus, & Chriſti coætane
& natis ante Chriſtum à temporibus æternis,
illis qui poſt Chriſtum nati ſunt, nec non in
nem uſque ſeculorum poſt illa naſcentur: e
dem typo, vel eadem ſimilitudine prototyp
peccatum Adami imputatum fuit hominib
omnibus; & Adami coætaneis, & natis ante A
damum à temporibus æternis, & illis qui po
Adamum nati ſunt, nec non in finem uſque ſ
culorum naſcentur: damnandoſque pariter tem
porum homines omnium, unum Adami pecc
tum præſtitit.

Nempe illud ipſum fuit quod verbis conc
ptiſſimis voluit Apoſtolus, loco eodem capitis
ad Romanos; ubi dixit: *Mortem regnaviſſe a
Adamo uſque ad Moſem: In eos etiam qui non pe
caverant ad ſimilitudinem tranſgreſſionis Adam*
Ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας: in eos qui non pecca
verant. Quæ de hominibus natis ante Adamu
procul dubio intelligenda ſunt. Peccaverant ſci
licet ante Adamum nati homines. Peccaverun
poſt illum nati. Non peccaverant ad ſimilitudi
nem tranſgreſſionis Adami ante Adamum nat
homines. Peccaverunt ad ſimilitudinem tranſ
greſſionis ejus poſt Adamum geniti.

Quæ ut ordine aperiam; Notandum eſt, nemi
nem unquam mortalium peccaviſſe actu quod
Adamus peccavit: ſed actu imputatum fuiſſe
omni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

...rbus. Nullus ſiquidem, ut prædixi, mandu-
...actu fructum ſcentiæ boni & mali: quem
...dum vulgatam opinionem, neque ullus vi-
...mortalium, neque vidiſſe unquam potuit: ſub-
...nim eſt arbor ipſa è conſpectu hominum,
...o Adamus Paradiſo ſubmotus eſt. At ſi nul-
...eccare potuit actu quod Adamus peccavit;
...omnes peccaverunt quod Adamus pecca-
... ſupereſt ut peccaverint omnes ad ſimilitu-
...m illius peccati; per imputationem ſcilicet
...ati ejuſdem. Convenit ſane Theologos in-
...rthodoxos, quod ſupra notatum eſt: Im-
...re alicui peccatum alterius; eſſe, eundem
...m loco habere ac ſi ipſe peccatum illud
...miſiſſet. In quo requiritur, ut perſonarum
... peccatum illud actualiter non commiſe-
... alioqui jam non alienum peccatum, ſed
... ſibi imputaretur. Imputatum autem fuiſ-
...enum peccatum Adami hominibus omni-
... pro comperto eſt. Statuendum ergo uti-
...eſt, homines omnes eodem loco fuiſſe ha-
... ac ſi ipſi peccatum illud patraviſſent: non
...aliter; alioqui jam non alienum peccatum
...mi, ſed ſuum ſibi hominibus imputatum
...et. Reſtat igitur, ut patraverint homines
...es peccatum Adami, ad ſimilitudinem, ſi
... actu. Et enimvero: quoniam nihil eſt in
...m natura; quod non ſit vel actus, quæ eſt ve-
... rei; vel ſimilitudo, quæ eſt imago veritatis.
...la porro legitima imputatio ex alieno deli-
... creari potuit, quam fictione illa qua is qui
... habetur peccantis, verſus putatur in ima-
...m & ſimilitudinem peccantis; nec non pec-
...iſſe ad ſimilitudinem, quod peccator ipſe pec-
...t actu. Nimirum, ut propter ſimilitudinem
...ſgreſſionis, ſimiles pœnæ infligantur per-
ſonam

ſonam ac ſimilitudinem peccatoris induto, q
peccatori ipſi conſtituuntur.

Hoc autem enixe voluit Apoſtolus accid
omnibus hominibus: & idem peccaviſſe qu
Adamus peccavit; & eandem pœnam mo
paſſos, quam Adamus paſſus eſt propter id
peccatum ſuum. *Per unum*, inquit, *hominem p
catum intravit in mundum; & per peccat
mors.* Voluit, inquam, homines omnes ve
fuiſſe in imaginem & ſimilitudinem Adami,
peccaviſſe cenſerentur omnes ad ſimilitudin
tranſgreſſionis Adamicæ: & ſimilis mors reg
ret eiſdem, quæ Adamo regnaverat, propter
militudinem tranſgreſſionis ejus. Atque ut n
los homines pœnæ illius mortis ſubduceret
poſtolus, hæc addidit. *Mortem regnaviſſe ab A
mo, etiam in eos qui non peccaverant ad ſimili
dinem tranſgreſſionis Adami.* Notum ſiquid
erat, peccatum Adami pervaſiſſe in homin
omnes qui ab Adamo formato nati eſſent, & p
ſtilla naſcerentur: necnon mortem regnaviſſe
illo in eoſdem poſteros. Verum ut homines
mnes peccato Adami comprehenderet: hom
nes inquam omnes; quorum radices tantu
vergebant ab Adamo, ad præterita & antecede
tia Adamum ſecula; quantum illorum rami te
debant ab eodem, ad futura & Adamum ſubſ
quentia tempora: voluit Apoſtolus peccatum A
dami æque imputatum fuiſſe ab Adamo præte
tis & futuris hominibus: nec non mortem r
gnaviſſe ab eodem, in eoſdem præteritos & f
turos. Mirandum certe, ſed non ſine exempl
myſterium. Ecce enim Abrahami fides imput
ta eſt myſterio eodem fidelibus omnibus, & n
tis ante Abrahamum à temporibus æternis;
qui poſt Abrahamum nati ſunt, & naſcentur i
tempo

mpora uſque æterna: quo intellectu Abraha-
us pater credentium dictus eſt, præteritorum
futurorum omnium. Adde his quæ de impu-
tione mortis Chriſti dudum enarravi. Mor-
m ſcilicet Chriſti non ſolum imputatam fuiſſe
ſt Chriſtum natis hominibus; ſed retro im-
tatam pervaſiſſe in retro etiam ante Chriſtum
atos & genitos.

Atque ut hæc ita fieri decuit, hæc utique ita
ri potuiſſe ratio, ipſa imputationis myſticæ
det. Spiritu ſcilicet & ratione mera intelle-
us; ſecundum quam imputatio myſtica homi-
s invadere ſuevit. Quale enim fulgur de nim-
corruſcans, quæ ſupra & quæ infra ſunt lumi-
uno percurrit; Talis imputatio ex peccato
lami erumpens, vibrata eſt una myſterii & ſpi-
us fulgetra in omnes homines: & in illos qui
pra Adamum nati erant; & in eos qui infra
lamum nati ſunt & naſcentur. Eadem certe
ritus & myſterii ratio, quæ nos docet, mor-
m pervaſiſſe ex peccato Adami in homines
que dum natos infra Adamum longiſſime:
cebit nos, eandem mortem regnare potuiſſe
eodem peccato in illos homines qui nati
ant ſupra Adamum longiſſime. Par nimirum
uſa eſt, in myſterio imputationis, præteriti, quæ
turi temporis. Neque novum miraculum quæ-
ndum eſt, ut imputetur peccatum ante Ada-
um creatis hominibus; ſi creditur imputatum
iſſe neque dum poſt Adamum genitis.

Pererremus autem, quantum animo valebi-
us, homines à principio uſque ad finem re-
um omnes. Et tandem fatendum erit, nullos
ios potuiſſe peccare ad diſſimilitudinem tranſ-
reſſionis Adami, præter illos qui ante Adamum
ati & creati erant. Conſtat enim, homines

omnes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

omnes poſt Adamum genitos, & natos n
rum, & qui naſcentur ab illis; peccaviſſe a
militudinem tranſgreſſionis Adami. At ſi po
ri Adami omnes peccaverunt ad ſimilitudin
tranſgreſſionis ejus: quod amabo genus
minum potuit non peccaviſſe ad ſimilitudin
tranſgreſſionis illius? Certe, illorum ſit nec
eſt qui ante Adamum creati erant. Nimir
quos & ante Adamum, quia ante legem, p
caviſſe, manifeſto voluit Apoſtolus, Roma
rum 5. Tum quibus ſuum peccatum ante
gem & Adamum non imputabatur: quia pec
tum non imputatur non exiſtente lege. Atq
adeo, qui neque peccaverant, neque peccav
potuerant ad ſimilitudinem peccati Adami
Ad differentiam poſterorum Adami omniu
qui poſt legem, quia poſt Adamum, peccav
runt: quibus utique peccatum Adami imp
tatum eſt; quia peccatum imputari cœpit
lege & Adamo. Atque adeo, qui ſoli pecca
potuerunt ad hanc veram tranſgreſſionis Ad
micæ ſimilitudinem; de qua hic agitur,
quam ſolam non dubie intellexit hoc loco Ap
ſtolus.

Ignoſcant Viri ſummi qui D. Apoſtolum i
terpretati ſunt, ſi dixero; non ſibi conſtare qu
ad hunc locum attulerunt de infantibus: qu
idcirco noluerunt peccaviſſe ad ſimilitudine
tranſgreſſionis Adami, quia, inquiunt, non pe
caverunt actu quemadmodum Adamus pecca
vit. Imo ſi peccaviſſent actu, non peccaviſſent a
ſimilitudinem: quoniam actus, veritas ipſa, no
ſimilitudo rei eſt. Atque eo ipſo quod non act
peccaverunt infantes, quæ Adamus actu tranſ
greſſus eſt; peccaverint neceſſe eſt ad ſimilitudi
nem tranſgreſſionis ejus. Ceterum viros fefelli

cele

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

[illegible]perrimos mixtura illa quam fecerunt pecca-
[illegible]m Adami naturalium, quæ Adamo inhæſe-
[illegible], cum peccato legali, quod ab Adamo tranſ-
[illegible] omnes homines. Voluerunt ſiquidem illi,
[illegible]ntes non peccaviſſe ad ſimilitudinem tranſ-
[illegible]ſionis Adami, quia non actu peccaverunt
[illegible]d Adamus actu peccavit. Verbi gratia: quia
[illegible] occiderunt actu, quemadmodum Adamus
[illegible], vel occidit, vel occidere potuit: quia non
[illegible]chati ſunt actu, quemadmodum Adamus
[illegible], vel mœchatus eſt, vel mœchari potuit:
[illegible] non furati ſunt actu, quemadmodum Ada-
[illegible] actu, vel furatus eſt, vel furari potuit: &
[illegible]de ceteris peccatis Adami naturalibus. At-
[illegible] non agebatur hoc loco de ſimilitudine pec-
[illegible]orum Adami omnium. ſed de ſimilitudine
[illegible]bedientiæ Adami unicæ. quod ſerio notan-
[illegible]n eſt. In quam inobedientiam nullus neque
[illegible]ltorum neque infantium incidere actu po-
[illegible]. Non dixit Apoſtolus: *qui non peccave-*
[illegible]t ad ſimilitudinem peccatorum Adami. Imo
[illegible]d dumtaxat: *qui non peccaverant ad ſimilitu-*
[illegible]em tranſgreſſionis Adami. Agebatur ſiqui-
[illegible]n hic; non de peccatis Adami omnibus, &
[illegible]e ſibi ſoli naturaliter peccavit Adamus: ſed de
[illegible] Adami tranſgreſſione, quæ imputatione
[illegible]nſiit in omnes homines. Omnes, inquam,
[illegible]ntes & adultos: quatenus omnes indiſtincte
[illegible]minis nomine & ſpecie veniunt: & quate-
[illegible]; omnes infantes & adulti, nec non omnium
[illegible]tum omnes, peccaverunt ſpiritu & myſterio,
[illegible]n natura & materia, ad ſimilitudinem tranſ-
[illegible]ſſionis illius Adamicæ. Quamvis enim ſi-
[illegible]litudo intercedat hominibus omnibus pec-
[illegible]orum ſuorum naturalium, cum peccatis Ada-
[illegible] naturalibus: non illam tamen ſimilitudi-

nem

nem naturalem & materialem intellexit hoc
co Apoſtolus : quippe quæ communionem
bere potuit cum beſtiis ipſis ; ad quarum ſi
tudinem peccant homines omnes naturalit
materialiter, propter eandem naturæ & mat
communionem. Illam tantum ſimilitudi
ſpiritalem & myſticam tetigit D.Paulus, quæ
minibus ſolis competiit. Hominibus inquan
lis qui communionem itidem habent ſpirita
& myſticam cum Chriſto : ad cujus part
pationem nefas eſſet dixiſſe venire etiam
ſtias.

CAPVT IX.

Qua ratione retro acta fuerit imputatio pec
Adamici in anteceſſores Adami. Myſterio
licet ad ſalutem anteceſſorum eorundem c
parato. Qua ratione potuerint ſalvi fieri an
ceſſores Adami illi.

VErum inquiunt : Qui potuit imputa
tranſgreſſionis Adamicæ in anteceſſo
Adami retro agi ? Qui potuit itid
mors regnare in anteceſſores Adami , iiſd
vita caſſis ? Neque vero mirum videbitur , i
putationem peccati Adamici retro actam fu
in anteceſſores Adami omnes mortuos & ſep
tos ; reputantibus quæ ſupra & plus ſatis inc
cavi : imputationem fidei Abrahamicæ, Theo
gorum ipſorum conſenſu , retro actam fuiſſe
anteceſſores Abrahami quantumvis mortuo
Chriſtum autem imputatum fuiſſe tum ſuis tu
Abrahami anteceſſoribus , mortuis utique &
pultis.

At certe mortem regnaviſſe in eoſdem mo
tuos ; & mortem ex imputatione peccati Ad

m

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

i ſæviiſſe in ipſos mortuos, prodigio ſimile,
prodigium merum videbitur; fixum ratum-
habentibus, nullam aliam mortem potuiſſe
enire hominibus, præter illam quæ in eos
vaſit ex ſemine Adami; quod,ut aiunt, mor-
evaſit, & mortem peperit ex quo Adamus
cavit. Hoc enim poſito, impoſſibile eſt, ſibi
ere, mortem ex peccato & ſemine Adami,
vaſiſſe in homines illos qui Adamum ante-
erunt: quia factu & conceptu impoſſibile
Adamum ſuos unquam genuiſſe anteceden-
Verum enimvero: ſi mortem illam quæ ex
cato Adami pervaſit in homines omnes,
ſticam & ſpiritalem intelligimus: quæ ne-
naturaliter, neque ex ſemine Adami, ſed
ſtice & ſpiritaliter ab Adamo effuſa & refuſa
n homines omnes; nihil illo dilutius erit ne-
io. Etenim qua ratione concipimus, mor-
n invaſiſſe Adamum, & in illo futuros omnes
mines, momento illo quo peccavit; quidni
cipiemus mortem eandem potuiſſe invade-
præteritos & futuros? Et ſi quid eſt quod de
teritis dici videatur impoſſibile; quidni eo-
m impoſſibilis gradu venient futuri & non
i homines cum præteritis & mortuis? Imo
tior in hoc myſterio debuit haberi ratio præ-
itorum mortuorum, quam futurorum non
corum. Quia mortui qui non ſunt, eſſe ta-
en aliquomodo putantur, qua fuerunt certiſſi-
e: præ futuris & non natis, qui nunquam fue-
nt, neque adeo certum eſt an unquam futu-
int.

Apoſtolus diſerte nos docuit, regnum mortis
anuiſſe ab interitu legis Moſaicæ, vel à Chriſto,
od idem eſt. Nemo tamen eſt qui dubitet, mor-
n regnaviſſe in omnes itidem homines qui
à Chri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

à Chriſto uſque ad nos geniti ſunt, & in illo
à nobis uſque ad finem ſeculorum progig
tur. Quæſtio eſt à quo tempore regnaverit
in illos homines qui à Chriſto mortuo nati
& naſcentur. Certe non à Chriſto mortuo
dictum eſt : Chriſtus enim moriens vita
regnum morti abſtulit. A tempore ergo illo
regnum mortis viguit. Ab Adamo ſcilicet,
tempore illo quo propter violatam legem
meruit Adamus, & mori meruerunt hom
omnes in Adamo : quique eleganter Caſſio
dicti ſunt ; *Mortem contraxiſſe antequam*
principia reperiſſent. Regnavit ergo mor
Adamo, in futuros & nondum natos homi
Quod an aliter fieri potuerit quam ratione
ſtica, & pura puta operatione intellectus, co
lat quiſque bonam ſuam mentem. Quid p
vetuit eadem ſtatuiſſe de præteritis quæ de fu
ris hominibus? Mortem ſcilicet myſtice reg
viſſe in illos, atque in hos myſtice regnav
concedimus.

Ratione itidem myſtica, vel quod idem
parabolica, & fictione ipſa juris ; plus cauſæ
quare regnaverit mors præteritis mortuis, qu
futuris non natis : ſi revocamus in anim
quod uſu fit apud animadverſores ſcelerum, q
bus non novum eſt mortem infligere mortu
qui jubent cadavera nocentium ſtare judic
ut ſecundum pœnas legum morte illa ci
afficiantur, quam morte naturali præverteru
Quæ vero lex adeo crudelis tale quid ſtatuit
futuris hominibus? & quæ non natos hon
nes condemnatione mortis perſequuta eſt? C
gitemus ergo, mortem ſpiritalem & myſtica
regnaviſſe ex peccato Adami in præterit
homines Adami anteceſſores ; eodem mo

q

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

o jus civile finxit, morte naturali mortuos
ruiſſe & morte civili inſuper condemnari.

Age vero, inſurget aliquis. Moriuntur ut me-
ſunt, morte civili & ſententia Iudicis; no-
tes illi mortui propter violatas leges civiles.
l quid de Deo tam male meruerunt mortui
ante Adamum homines, qui nullam legem
i violaverant, quia nulla eis data erat? Et quæ
a barbara religio morem hunc permiſit, ut &
rtuos reatu obſtringeret, ut & mortuos de-
o necaret, ut in illos ſæviret innocentes; &
rtem legalem ex lege quam non tranſgreſſi
nt, morti illorum naturali adderet? Abſit
em ut quicquam vel injuſti vel truculenti, de
o, & de lege Dei, concipiamus. Abſit ut tale
quam nefas in animum noſtrum inducamus;
um legibus & myſteriis ſuis quicquam ſtatu-
de hominibus, in hominum perniciem: quod
upra refutavimus. Quicquid decrevit Deus
ominibus, in ſalutem hominum decretum
Et ſi quid fuit quod alias minus illis bene
ere videretur, convertet Deus olim idem
d in melius. Conſultum igitur exquiſitum-
fuit hominibus illis qui Adamum anteceſ-
nt, mori ex tranſgreſſione & peccato Ada-
ut reſurgant olim ex mortuis ſecundum ſpi-
m ſanctificationis quæ eſt in Chriſto. Salvi
unt quia perierunt. Et damnum putatum
et myſterii, niſi qui reſurgere potuiſſent,
ſſent. Perfici vero in illis utrumque po-
, & mori in Adamo & reſurgere in Chriſto,
uis & reciprocis imputationibus Adami &
iſti, myſtice & ſpiritaliter intellectis: ſi
cipimus damnationem mortis ex peccato
mi eadem ratione in illos retro actam,
intelligimus abſolutionem de condemna-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

tione illa ex ſatiſdatione & morte Chriſt
myſtice etiam & ſpiritaliter retro effuſam
eoſdem.

Imo objiciunt. Qui potes erunt unquam a
teceſſores Adami illi, ſanctificari & reſurgere
vitam æternam in Chriſto, ſi vita æterna quæ ſal
hominum eſt, nullis conceditur niſi illis qui n
verunt Deum patrem, & crediderunt in Chr
ſtum filium quem miſit Deus pater? At quom
do potuerunt vel noſſe Deum patrem, vel cred
re in Chriſtum filium, anteceſſores Adami ill
quibus nihil unquam de Patre neque de Filio d
ctum eſt? Cognitio enim, & fides, ex audi
ſunt. Ad hæc ut reſpondeam pro re & loco, ſc
endum eſt: homines bonos omnes, Adamu
antecedentes, potuiſſe præſumere ſalutem ſua
ſpe & confidentia eadem qua patres Iudæos
mnes, ab Adamo ad Chriſtum juſtos reputato
ſalutem eandem concepiſſe credimus. Nam n
que patres Iudæi illi, Deum-patrem ut Patre
cognoverunt, neque in Chriſtum-filium cred
derunt: aſſerente Apoſtolo, Rom. capite ult
mo: Myſterium Dei-patris & Dei-filii *tacitu
fuiſſe & abſconditum à ſeculis æternis, uſq; ad ſu
tempora.* Tacitum ergo, abſconditum & inco
gnitum Patribus illis ſanctis Iudæis, inter Ada
mum & Chriſtum interjectis. Quodſi quis lau
det Chriſtum ipſum profitentem; Abrahamu
& Iſaiam hauſiſſe oculis ſui pectoris diem ad
ventus Chiſti, illique arriſiſſe; Reſpondebo
vidiſſe illos diem Chriſti adventantis, ſed um
bris & figuris involutum: qualis

Qui videt, aut vidiſſe putat per nubila Lunam
Arriſiſſe illos Chriſto, ſed incognito: quales in
fantes arrident matribus ſuis; quaſque riſu co
gnoſcere dicuntur, poëtice magis quam vere
inſtin

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ſtinctus enim eſt potior in infantibus, quam
initio.

Scriptum eſt porro Epheſiorum capite pri-
mo Deum elegiſſe gentiles in adoptionem ſuo-
rum ſibi filiorum *ante creationem mundi.* Deus
autem non ſinat ut credamus, Electionem illam
adeo otioſam & inutilem fuiſſe, à creatione illa
mundi quam ante formationem Adami à tem-
poribus æternis ſupponimus, uſque ad Ieſum
Chriſtum; ut nullus homo è gentilibus electus
vel vocatus fuerit ad participationem ſalutis quæ
in Chriſto eſt, per totum illud tempus quod in-
terceſſit à mundi cunabulis uſque ad tumulum
Chriſti. Gentilis erat Melchiſedech; neque e-
nim ex generatione Iudaica; quod ſignate no-
tat epiſtola ad Hebræos, capite 7, verſu. 6. *Et*
erat Sacerdos Dei ſummi. Ergo & Electus. Imo
electionis electiſſimæ: qui decimas accepit
ab Abraham: & cujus ſacerdotio æterno com-
paratum eſt æternum Chriſti ſacerdotium. Cre-
ditur gentilis Iob: vir ſimplex & rectus, ac ti-
mens Deum, & recedens à malo; ſervus Dei, at-
que adeo Electus: cuique, Deo ipſo perhibente,
ſimilis non erat in terra. Gentilis erat Corne-
lius centurio ex legione Italica: vir pius & ti-
mens Deum cum tota domo ſua, & ſedulam na-
vans operam bonis operibus. Taceo proſelytos
quamplurimos. Tum gentiles & illos, quos A-
chillis noſtri Chiron, MOTHANVS VAYE-
rius, longo ordine enumerat in elegantiſſimo
illa & doctiſſimo Tractatu, quem Gallice con-
poſit, & inſcripſit, *De la vertu des Payens.* Vi-
deo inquam, probos, ſpectatos, & ſapientes illos
viros: quos omnes longe ante adventum Chriſti,
non à fide abhorruiſſe, imo potius fidei conſen-
taneum eſt credidiſſe, Electos à Domino, & vo-

catos fuiſſe ad Dominum. At quæ ratio eſt Elec
rum illorum gentilium qui fuerunt ab Adan
ad Chriſtum; eandem ſtatuo de electis illis ge
tilibus, quos tulit prior ætas, à mundo creato
que ad Adamum formatum.

Hacpropter vero gentiles illos omnes, an
& poſt Adamum genitos, viros frugi, manſu
tos, & bonæ indolis, Chriſti electos crederi
quia ex ſervitiis & mancipiis Chriſti fuiſſe il
exiſtimaverim. *Si quis enim ſpiritum Chriſti h*
buit, is fuit Chriſti: ex Apoſtolo Romanoru
8. Spiritum autem Chriſti habuiſſe illos au
mo, quia tactos & animatos fuiſſe conjicio ſ
ritu illo Chriſti, qui ſecretis cogitationibus ſa
tem & vitam æternam apud illos operabatur. I
erat gentilibus illis ſpiritus Chriſti, ſicut in
infantibus ſua anima qua ſentiunt; & quam ſe
tiunt infantes, ſed quam non agnoſcunt. Ine
illis ſpiritus Chriſti, ſicut ineſt ratio infantib
quæ potentia in eis eſt, non actus. Vocatus i
circo Spiritus ille, *Potentia Dei ad ſalutem*, e
ſtola ad Romanos capite 1. Inerat illis ſpiri
Chriſti, ſicut ineſt grano frumenti virtus illa q
potentia vegetativa eſt. *Germinat enim &*
creſcit granum illud terræ commiſſum, dum neſ
agricola qui ſeminavit illud: quod notatum
Euangelio D. Marci, capite 4. Comparatus h
de cauſa ſpiritus Chriſti, quod regnum Dei e
grano illi frumenti. Germinat enim & incr
ſcit ſpiritus ille in Electis; dum neſciunt illu
qui illum intra ſe habent Electi. Datus erat ſp
ritus Chriſti gentilibus illis electis, neſcient
bus, oſcitantibus, & dormientibus: atque il
optime conveniebat Pſalmi illud 127. *Cum d*
derit dilectis ſuis ſomnum; Ecce, hæreditas Dom
ni. Hæreditas inquam Domini; quæ & regnu

De

& ſpiritus Chriſti, & vita æterna eſt. Ine- illis ſpiritus Chriſti, ſed erat abſconditus & ognitus, neque ſe eis confitebatur. Sentie- t & colebant Spiritum illum: ſentiebant quem iebant; colebant quem ignorabant. Aras il- crabant quas Deo incognito nuncupabant, uem Deum incognitum, Ieſum Chriſtum Paulus ipſe nominatim interpretatus eſt A- nienſibus. Abſconditus erat in illis Spiritus riſti. Quapropter & ipſi Electi in abſcondito: les vocavit D. Paulus *Iudæos in abſcondito*, manorum 3. *Concluſi erant in eam fidem quæ elanda eis erat.* Quod D. Paulus idem aſſe- de Iudæis illis ſanctis, qui degerunt ſub le- ab Adamo ad Chriſtum: nec non accommo- i potuit gentilibus illis juſtis, qui degerunt natura, ante legem & Adamum. Erant gen- s illi ſicut *oves errantes quæ neſciebant quo ſtore ducerentur: ſed quæ*, ſecundum D. Pe- m Epiſtola ſua 2, capite 2, potuerunt converti *Paſtorem animarum ſuarum*. Abſconditi erant gnitione & profeſſione ſua: atque eatenus co- iti, quatenus potuerunt cognoſci ex eorum eribus: quæ vera & ſolida fuit Electionis ſuæ obatio. Edicente illud Domino ipſo. *Ex ope- us eorum cognoſcetis illos.*

Plura de his dicam ſi Deus faverit; ubi agam profeſſo de vocatione gentilium, quæ à reje- one Iudæorum invaluit. Ordiar autem par- m ſecundam hujus Syſtematis à rejectione ipſa dæorum: Quia enim ſatis dixi de electione m Iudæorum, tum gentilium in Iudæis ele- orum. Neque de illis faciam longius.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

SYNAGOGIS

IVDÆORVM VNIVERSIS,

Quotquot ſunt per totum Terrarum orbem ſparſæ.

NATIO ſancta & electa! filii Adam, qui fuit filius Dei: atque adeo & ipſi filii Dei. Salutem veſtram vobis precatur, neſcioquis: atque utinam ex Vobis unus.

Magna ſunt quæ de vobis dixi in Tractatu hoc; ubi egi de Electione veſtra. Multo majora ſunt quæ de vobis dicam in ſequenti; ubi agam de Reſtauratione veſtra. Quam futuram eſſe certo ſcio. Et, ſi quid Deus agit ſecretis cogitationibus apud nos, quam brevi futuram ſpero & confido.

Eripiet Deus caligantem nubem illam, quæ noſtros & veſtros, Chriſtianorum & Iudæorum oculos hebetat. Videbitis Iudæi ſecundum Prophetam veſtrum, IESVM eundem noſtrum, quem Patres veſtri transfixerunt, venientem vobis & nobis in nubibus. Et nos viciſſim Chri-

ſtia-

ani , videbimus , ſecundum Apoſtolum no-
rum , REDEMPTOREM veſtrum , veni-
tem ex Sion ; peccata veſtra & noſtra delen-
m. Edixit enim aperte D. Paulus , cap. 11.
Romanos. TOTVS ISRAEL *ſalvabitur:*
ut ſcriptum eſt; VENIET REDEMTOR
x SION , *qui delebit iniquitates Iacob*. At,
ii delebit iniquitates veſtras , delebit & no-
ras. Ergo : ſi edicente D. Paulo, VENIET
EDEMTOR VESTER: nondum venit,
d venturus eſt. Venit certe gentilibus , gen-
ium redemtor IESVS noſter. Sed qui ve-
t gentilibus, gentilium Salvator IESVS in
rne : veniet idem ille *CHRISTVS*, id eſt
ESSIAS , in ſpiritu; Salvator Iudæorum.
enitus eſt IESVS *qui dicitur* CHRISTVS;
ſcriptum eſt in Euangelio D. Matthæi cap. 1.
eſt : genitus eſt gentilium IESVS , qui di-
tur Iudæorum CHRISTVS.

Myſterium IESV domini noſtri, qui venit
entilibus in carne , vobis Iudæis incognitum
it : abſconditum Patribus veſtris; imo & taci-
m toti mundo , à creatione mundi. Quod
ripſit D. Paulus. Rom. cap. ultimo : ubi vo-
vit Euangelium: *Patefactionem myſterii, quod*
citum & abſconditum fuerat à ſeculis & tem-
ribus æternis. Vos ſperabatis in eum qui re-
ituturus erat regnum Iſrael. At IESVS in
rne evertebat regnum Iſrael; ut in locum Iſ-
el ſubſtitueret gentilem. Myſterio vobis &
culis ipſis incognito. Quocirca , neque cre-

didiſtis in IESVM, *neque potuiſtis credere*
illum. Quod notavit Euangelium D. Ioanni
cap. 12. *Quia dixerat Iſaias; Excæcavit ocu*
eorum, & induravit cor eorum: ne viderent
culis, & ne intelligerent corde: & convertantu
& ſanem eos. Converſionem & ſanitatem v
ſtram diſtulerat Deus in aliud tempus. Obd
raviſſe autem dicitur Dominus corda veſtr
quando non illa ſpiritu ſuo emollivit, & inſt
xit ad cognitionem myſterii illius: *Quod*
virtus & potentia Dei, ad ſalutem cuivis c
denti. Virtus vero & potentia illa, tota ex D
erat, non ex hominibus: neque adeo ex vob
quatenus homines eratis, non dii.

Nempe illud fuit, quod IESVS ipſe, q
momento crucifigebatur à patribus veſtris,
adprime ſciens, illos neſcire eum, & pec
re ignorantia, hæc animitus pro illis & p
vobis oravit Deum. *Pater! ignoſce illis:*
ſciunt enim quid faciunt. Quin & IESVS
dem ille à vobis crucifixus, ſe vobis de co
exeret. Et qui regnum veſtrum evertit, c
venit in carne: regnum ille idem veſtrum v
bis reſtituet, cum veniet in ſpiritu.

Stabitis attoniti ad tantum miraculum. S
nolite commoveri. Auctius & melius vobi
rit, quam Patribus veſtris; qui fratrem ſu
Ioſephum quem vendiderant, non noverat
à quo tamen & victum, & vitam accipieba
Accedet ultro ad vos IESVS ille, qui CH
STVS & MESSIAS veſter eſt; dicet

bis, quæ dicebat Ioſeph fratribus ſuis.
*iſit me Deus ante Vos in vivificationem ;
ad ponendum vobis reſiduum. Et nunc vos
n miſiſtis me huc. Sed Deus poſuit me pa-
m Pharaoni ; id eſt, gentili. Et dominum
ni domui gentilitiæ. Et dominatorem in o-
ni terra gentilitiæ.* Perget ille. *Felix culpa
it patris primi veſtri Adami, quæ me me-
it redemptorem. Felicior culpa fuit patrum
ſtrorum ; quæ me morte mea, veſtri & to-
s generis humani redemptorem fecit. Oportuit
per crucem meam, quæ veſtra itidem fuit, in-
arem in gloriam meam, quæ veſtra itidem
it.*

Neque vero illud tantum reſtituet vobis gnum veſtrum Deus, per Spiritum IESV & HRISTI ſui, MESSIÆ veſtri; Sed e- am exorietur (ſi non exortus eſt) veſtris ex ſibus & fratribus, ultor & REX veſter: ui virtute Dei, & Spiritu CHRISTI fre- s; gentes vobis inimicas conteret, Voſque manu forti & brachio extento, patriæ ve- ræ & Terræ ſanctæ reſtituet: *ut illam,* IN TERNVM CONFIDENTER, ET SO- I, *habitetis.* Quod vobis authentice pro- iſſum fuit. Quod expreſſim notavi in hac arte mei Syſtematis. Quodque expreſſius de- onſtrandum mihi erit in ſequenti.

Geſtiunt mihi præcordia; quoties recor- or REGEM illum veſtrum: *Pulchrum præ fi- is hominum.* Sed pulchrum, qua virtus pul- chra

chra eſt. Et qua Samſon veſter, qui Hercu gentilium fuit, pulcher erat.

Satus Hercule pulchro
Pulcher Aventinus.

Micat animus quoties animo recolo invictiſ mum Principem, & Regum primogenitu enſem femori ſuo aptantem; fulmineum ſtr gentem; hoſtibus veſtris & ſuis fervide inſt tem; tingentem crura in ſanguine; bibent de torrente; triumphantem; & in mont Sion aſcendentem; ibique Trophæa coram I mino de gentibus devictis erigentem.

Salit mihi cor, & neſcio quod inſolit gaudium pertentat tacitum meum pectus; q ties imago ſubit futuri illius reditus veſtri: c exciti omnes ex omnibus Terrarum omni partibus, in quas diſperſi eſtis, confluetis ad d cé illam patriam veſtram poſſidendam, pro tam diu eſt quod imo de pectore ſuſpiria duci ad Ieruſalem illam veſtram inſtaurandam, qua tam præclara & tam glorioſa dicta ſunt ad Templum illud veſtrum reſtituendum, quo erit requies Domini, & requies veſtra. T tus exulto, quoties reputo ſemitas omnes un que ferventes in reditu illo veſtro;

—— *Pleniſque vis ſic agmen abundan*
Vt æſtuoſi cum flat Auſtri ſpiritus
Indignata ſuis cohiberi flumina ripis,
Vaga per agros murmurant licentia.

Quæ ſunt pſalmi 126, ex paraphraſi Geor Buchanani, omnium exquiſitiſſima.

S

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

Sed ad cœlos ipſos meditatione evehor;quo-
s in animum induco meum, reditum illum
trum,& reſtaurationem illam veſtram, PLE-
TVDINEM fore gentium. Et vocatio-
n noſtram, inchoatam in IESV quando
nit in carne, perficiendam & cumulandam
CHRISTO & MESSIA veſtro, quan-
veniet in ſpiritu. Et quo tempore, ſecundum
ophetam veſtrum, Spiritus ille qui ex Deo
, PLENE *effundetur ſuper omnem carnem.*
o tempore, inquam, laudabunt Dominum
nes gentes cum populo ejus. Imo, quo tem-
re Cœli enarrabunt gloriam Dei: Terra hy-
os concinet: Montes ſubſilient: Colles cla-
bunt: Silvæ motabunt arborum ſuarum ca-
mina: Mare gaudio æſtuabit: Fluvii mani-
plaudent: & Natura univerſa læta erit de re-
atione FILIORVM DEI; quæ veſtra
ura eſt. Ad cujus ſcilicet revelationis expe-
tionem, Naturam eandem nobis exhibuit D.
lus, *anhelantem, enitentem & parturientem,*
. 8. epiſtolæ ad Romanos.

Sed quid ego hæc raptim commemoro? Quæ
latum & effuſum orationis campum ex-
nanda ſunt. Et ſuper quibus ſingulatim e-
randis hærendum nobis particulatim eſt.
od nimirum faciam in altera parte hujus
tematis: ſi Deus idem, qui velle illud mihi
lit, perficere dederit. Hoc mihi certe cum
bis commune eſt: quod vitam duco errati-
n; quæque parum convenit cum otio me-
ditan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]

ditantis & ſcribentis. At, ſi vivo vitam
ſtram; moriar morte veſtra. & *Moriar*
te Iuſtorum; quæ veſtra eſt.

Vos autem ſoſpitet Deus. Vivite felic
ſpe veſtra: quæ fortitudo veſtra eſt.

Durate! & Voſmet rebus ſervat
cundis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 23 [1]